¶ Liber theodoli cum commento Nouiter impressus Londonijs per Winandum de Worde hac i vrbe in parrochia sācte brigide i the fletestrete ad signū solis cōmorañ.

K

Theodolus

BRITISH

Prohemium

Ethiopum terras iam feruida torruit estas:
In cancro solis dum voluitur aureus axis.

¶ Multi (scilicet magno et excellēti ingenio) viri ad presētis libelli expositionē
se applicauerint. vnde haud iniuria labor iste quē aggredior supuacuus atq; supfluus vide
bitur. dabo equidē operā q̄tū magis valuero quo minus supfluus ipse reperiar nec intēdo
quouismodo ab his q̄ an alijs bene cōscripta fuerūt ex arrogātia recedere. Scio nāq; (dicē
te comico) nichil esse iā dictū: qd nō sit dictū pri⁹: quare equū est ꝛ nos cognoscere atq; igno
rare q̄ factitarūt veteres sic faciunt noui. Erit ergo modus ꝓcedēdi talis qr prio premittit
textualis sententia. deinde si opus fuerit amplior materie determinatio. et dicet vnde origi
naliter sūpsit exordiū. Demū lr̄alis cōstructio. et terminoꝝ grāmaticaliū expositio. non eua
gando aliquo mō extra materiā allegādo alias fabulas vel historias. qr ex talibus in se ho
nestissimis q̄dē ꝑ̄hs liber tot⁹ contexit. Et ne a cōi et approbato inchoādi modo recedat. vi
dende sūt cause operis ꝛ aliqua alia ad intellectū pleniorē conferentia. ¶ Causa igitur ma
terialis est multitudo historiarū biblie. et figmētoꝝ poetarū hic positorum. vel causa ma
terialis siue subiectū est victoria veritatis supra falsitatē. qr circa illud variatur totū opus.
¶ Causa formalis est duplex. scz forma tractādi q̄ est mod⁹ agēdi erratiu⁹ ꝓbatiu⁹ ꝯfutatiuus
Et forma tractat⁹ q̄ est diuisio libri p partes principales. et illarū subdiuisio per particulas
¶ Causa efficiēs est pene ignota. dicūt tn̄ aliq̄ q theodolus ipsum composuit. Alij dicunt q
iohānes crisostomus doctor theologus eminētis sciētie. Alij dicūt aliter. sed sup hoc nō est
curandū multū Et ego credo q theodolus nō sit ꝓpriū nomē actoris: sed nomē nouiter in
uentū et fictū scdm proprietatem rei et materie. sicut in comedijs dauus. quasi dans vana.
¶ Causa finalis est vt videat qualiter a pseudo predicatoribus ꝛ peruersis hoibus veritas
ipsa sepe criminet: tn̄ ipsa vincit falsitatē. Ex quo ptz vtilitas operis. Hortamur enim in isto
libello amare veritatē et fugere falsitatē et mendaciū et credere q falsitas a veritate supe
ratur. Ideo dicit hieronym⁹. Uos nobiles aut ignobiles hec est cōditio veritatis: vt eā sēp
inimicitie ꝑsequant. sicut p adulationē pniciose amicitie ꝯsequunt. Et chrisostomus super
matheū. Non solū ꝓditor veritatis est q̄ mendaciū ꝓ veritate loquit: sed q̄ nō libere ꝓnūci
at veritatē quā ꝓnūciare oportet. Intentio etiā patet ex eodē. Tytulus est talis. ¶ Incipit
liber vl' egloga theodoli. Et iste titul⁹ innuit q theodol⁹ sit nomē actoris. Uel dicat sic. Inci
pit theodolus. vt theodolus sit nomē hui⁹ egloge. sicut eunuchus nomē vnius comedie. si
cut etiā tragedie ꝓprijs noībus noiant. sicut etiā intitulat quelibet egloga virgilij. ¶ Dicit
autē theodolus a theos qd est deus. et dolus doli quia in hac egloga agit de veritate q̄ ipse
met deus est. Deus eni est pria veritas. et de dolo. i. falsitate. ¶ Et pro latiori declaratione
sciendū est q Egloga dr̄ esse vana descriptio buccolicoꝝ. et est materia hui⁹ mores predi
cās p itroductionē rusticarū ꝑsonarū. vt pastoꝝ. Et dr̄ ab egle qd est capra. et logos sermo
quasi sermo caprin⁹. i. hūilis. vel qr a capris et talibus ruralibus possessiōibus talis sermo
sumit. Et glose cōes solēt hic distinguere tria gn̄a eglogarū. sed nō videt michi salua reue
rentia autoris q illa distinctio sit bene posita. aut cōsona dictis poetarū. ideo eam omitto.
¶ Ulterius ꝯsiderandū q inter oēs eglogas et virgilij et francisci petrarche et alioꝝ prioꝝ
egloga videt esse honestior et fructuosior et maiori artificio cōposita. et grauiorib⁹ senten
tijs plena. ideo merito vsus hz q eā addiscāt iuuenes. Et cōposuit autor ad similitudinem
vnius virgiliane q̄ incipit. Dic michi dameta cuiū pecus. Et hic recte idē ordo et modus ꝓ
cedendi obseruat. Etiā hic seruat autor legē amabei carminis. sicut ibi. Pro quo sciendū q
amabeū carmē sic dictū est ab inuētore. dr̄ aūt id in quo introducunt ꝑsone altercātes. Et
pria eius pars ꝓ libito incipit. scda vero plus semp et maius vel cōtrariū aliq̄ d dicit. Unde
Seruius sic diffinit carmē amabeū. qd est quotiēs q̄ canūt equali nūero versuū vtunt: ꝛ ita
se hz rn̄sio. vt aut maius aut cōtrariū aliqd dicat. Unde hic introducunt tres ꝑsone. scilicet
Pseustis. Alithia. et Fronesis. Per pseustim intelligim⁹ falsitatē. qr pseudo est falsus ꝓphe
ta vel predicator. Per alithiā intelligim⁹ veritatē (vt dicūt aliq̄) ꝛ dr̄ de alo alis ꝛ theos qd
est deus. Et p fronesim intelligit sapiētia vel prudētia. ¶ Et p isto aduertendū est q p pseu
stim possum⁹ itelligere synagogā siue diabolū. vel tēp⁹ āte tēp⁹ grē. Per alithiā ecclesiā xp̄i
anorū: cui⁹ caput est xp̄s. et vicari⁹ ei⁹ et minister est papa. vel itelligim⁹ filiū dei vel tēpus
grē. qr lex noua vicit cerimonialia et figuras veterꝭ legꝭ. et xp̄s vicit diabolū ꝛ ifernū spolia
uit. et tēp⁹ grē dedit. qd est tēp⁹ aliud a tp̄e legis antiq̄. sicut magis theologie declarandū est.
Et ex hoc patz fruct⁹ q̄ latet sub hac egloga. et qualiter intelligi potest. Ptz etiam quid intel
ligat per ꝑsonas introductas sicut in Uirg. per Dametā Menalcā et Palemonē alie ꝑsone.

intelligunt. ¶ Iste liber supponit vel subalternat theologice scie/ quantu ad moralē partē ipsi
us: vel potius ethice/ hoc est morali phie. qr mores nostros ↄponit et instruit. Istis premissis
descēdo ad textū. ¶ Sciendū est q prima diuisio textus diuidit in duas ptes principales.
In phemiū. s. vel exordiū/ et in narrationem vel tractatū. Scda ibi. Primus cretheis etc. Et
ista alias subdiuiditur. Prima q incipit. Ethiopū terras. diuidit in dus ptes. Primo descri
tur tps in quo facta est disputatio ista vel altercatio inter pseustim et alithiā. Scdo descri
bit statū disputationē et modū vtriusqꝫ. Scda ibi. Cōpuleratqꝫ suas. Et anteqꝫ lra exponat
premittendū est vnū qd dicit Brito in sua summa theologice. s. q sacra scriptura quattuor mo
dis exponit: scz historice/ allegorice/ anagogice/ et tropologice. Historia vt dicit Isidorus
primo ethimolo. est narratio rei geste per quā ea que in preterito facta sunt cognoscuntur.
Allegoria est tropus quo aliud signatur qꝫ dicat. Itē donatus in barbarismo. Unde allegoria
est de vno ad aliud sermonis trāssumptio. Et dr ab aleos qd est alienū/ et gore dictio vel locu
tio/ qr aliud dr et aliud intelligit. Un allegoria multis modis sumit. Qnqꝫ a psona vt ysaac
sigt xpm. Qnqꝫ a re q nō est psona: vt aries occisus sigt carnē xpi passā. Qnqꝫ a loco/ vt xpus
predicaturus ascēdit in montē/ vbi eminentiā loci sigt sapiam eius eloquētiā vel excellentiam
Qnqꝫ a numero vt apprehendēt septē mulieres virum vnū. i. septē dona grarum. Qnqꝫ a tpe/ vt
nō sit fuga vra in hyeme. i. in gelicidio caritatis. Qnqꝫ a negocio vel a facto/ vt interfectio
golie a dauid/ interfectionē dyaboli a xpo significat. ¶ Anagogia (sicut dr in ꝓlogo eiusdē)
est allegorie. sed drña est/ qr allegoria est mysticus sēsus ptinēs ad militantē ecclesiā. Ana
gogia vero est mysticus sensus ptinēs ad triūphantē ecclesiā. Un anagogia est locutio de ter
renis: q per terrena dat intelligere sup celestia/ vt in illis verbis apli. Hierusalem q sursuz est
mater nra. Et dr ab ana qd est sursū/ et gogos ductio. ¶ Tropologia est sermo cōuersus ad
edificationē aie et mor bonor informationē. Et dr a tropos qd est cōuersio/ et logos sermo
Sicut cū dr q p hoc q dauid interfecit goliā: itelligit q hūilitas deiecit supbiā/ et sapia vin
cit fortitudinē. Et vt quattuor predicta breuiter ↄprehendas hystoria docet factū/ tropolo
gia faciendū/ allegoria credendū vel intelligendū/ anagogia apparendū: exm in hac dictio
ne hierusalē. Historice eni nomē est cuiusdā ciuitatꝫ tropologice typus est aie fidelis. allegori
ce figure est ecclie militātis/ anagogice typū gerit ecclie triūphantis. Ideo ista premittunt
vt sciat q aliqn textus erit exponēdus hystorice/ aliqn allegorice/ et sic de aliis. Quibus pre
missis insistendū est ad expositionē textus. ¶ Dicit ergo q xps (in quo pmo cepit esse dispu
tatio inter veritatē et falsitatē) fuit tps estiuū quo adurunt terre ethiopū ppter excessiuuz
feruorē in mēse iulii: in quo solis aureus axis dr volui et moueri in cancro signo celesti. Ista
est textualis snia in qua opꝫ mysticū sensum latentē sub cortice. Et potest esse duplex. Pri
mus est estus et feruor pctor effecerat hoies nigros sicut ethiopes et denigratos vitiis et sce
leribus/ qn aureus. i. diuinus/ axis. i. solis/ hoc est filius dei (q est sol verus iusticie) volutus est
in vtero virginali p incarnationē. Scds sensus est iste feruor tpis tribulationū et psecutionū
iam labefactus vulnerauerat et cruciauerat fideles qn caro xpi preciosa et aurea dignata est
volui et ↄuersari in hoc mūdo retrogrado gradiēdi retro a veritatis tramite. Cōstrue. Estas
feruida. i. calida/ torruit. i. torruerat/ iam terras. i. regiones/ et patriā ethiopū. i. illor populor
dū aureus axis. i. splendidus et lucidus ad modū aurei solis (q est planetar lucidissimus) vol
uit. i. mouet in cācro. i. in hoc signo celesti (vel ly solis pōt ↄstrui cū ly cācro) Et sic pꝫ ex dictꝫ
qd per estatē debeamus intelligere/ vel potius qd p ethiopes/ qd per solē/ et qd p cancrū/ nō
construēdo illud nō repetit. ¶ Circa istā lram est aduertendū q actor nr vtit hic quadā fi
gura q dr cronographia (q interpretat tpis descriptio) sicut poete frequēter tempora descri
bunt. Un est illud. Cronographia solet certū describere tps. Itē qn exponit torruit. i. torrue
rat: ponit tps p tpe. Et est alia figura locutionis q dr antithesis. Iuxta illud. Sepius audi
ui tps p tpe poni. etc. Itē scdm aliquos qn dicit textus aureus axis solis est synecdoche locu
tionis/ qr ibi per axē solis intelligit ipse sol: q in singulis mensibus signa pagrat et mouetur
in eis. Et qualiter hoc intelligit videat in tractatu de sphera: qr illud declarare hic esset fri
uolum et superfluū/ et mittere falcē in messem alienā / qr hic sum tm̄modo poeta hystoricus
et grāmaticus. Et sic ergo i hoc textu ponit pars p toto: iuxta illud Si partē sumas p toto vel vi
ceuersa. Synecdochen facies. etc. Postremo insistendū est aliqualiter expositione grāma
ticali singulor terminor istor primor versuū: licet in sequētibus textibus ita possent ter
mini declarari: sed qm hoc esset nimis prolixū: ideo tm̄modo tangā difficiliores dictiones de
quibus et etiā de aliis (si latius videre qs voluerit) vidiat Papiā/ hugꝫ/ britonē/ catholicō/ bre
uiloquiū: et similes. ¶ Ethiopū/ hic et hec ethiops nomē gentile: deriuat ab ethiopia. Un dr
Hugꝫ. Ethiopes dicti sunt a filio cayn: qui vocatus est thus a quo originē traxerunt. Thus
eni hebraica lingua ethiops interpretat. Inde ethiopius/ a/ um: et ethiopicus/ ca/ cum. Un

ethiopia interpretatur tenebre. ¶ Terra dicitur a tero teris. qꝛ assidue teritur. vel a torreo (vt dicit catholicon) quia siccitate torret. vel dicitur quasi rastris trita. ꝛ est ethimologia. Et inde dicitur terreus/a/um. de terra existens. et terrenus/a/um. et terrestris/is/e. et torrosꝰ a/um. Et appellatur terra arida ad distinctionē. cuius naturalis sua proprietas est siccitas (vt dicitur. ij. de generatione) Alia multa catholicon dicit. ¶ Iam aduerbium est tempoꝝ et componitur etiam/nātiam iāqꝫ. vt Ebrardus. Feruidus/a/um. i. calidus/a/um. et ide feruiditas. et dicitur a ferueo es. ꝛ significat bulire. squalere/calefieri/estuare. ꝛ dicitur ferueo quasi flos habeo. per ethimologiam. Priscianus dicit ꝙ ferueo et feruo habent idem preteritum. scilicet serui. Inde feruor. et habet composita efferbeo vel efferueo/deferueo/conferueo. ꝛ ab eo dicuntur inchoatiua. ¶ Torreo/es/rui/tostum. i. vrere/assare/siccare/cremare vel vertere siue voluere. Iuxta illud. Qui torret voluit/siccat/cremat/assat et vrit. Item catholicō. ide torrēs tis. corusco scis. Torris ris. i. titio onis. angl̄. a fyre bronde. igniꝰ stipes. a quo torriculus. ide torridus/a/um. ¶ Estas ab estu. et est calida et sicca pars anni. Et sūt quattuor partes. iuxta illud cōpoti. Ver petro detur ꝛc. Unde catholicon. Dat clemēs hyemē. dat petrus ver cathedratus. Estuat vrbanus. autūnat bartholomeus. Inde estacula diminutiuū. et estifer. et estiuus/a/um. ¶ Cancer equiuocū est. vt dicit Ebrardus. hic accipitur cancer pro signo zodiaci. Unde Papias. Cancer est quartum signum dictus. quia cū sol ad eū venerit retrograditur in modum cancri. Unde catholicon. Est aial signum cancer vicinumqꝫ malignum. Cancer canceris morbus. cancer cancri stellaqꝫ priscis. De isto signo latius tractatur in de spera et de aliis. ¶ Sol planeta lucidissimus: quia solus luceat. Inde solaris dicitur solanus et subsolanus. inde solsticium et solequium. Uoluo notum est. inde volubilis et habet multa composita. auoluo/conuoluo/reuoluo ꝛc. Inde voluto as. frequētatiuum. ¶ Aureus/a/um: est illud quod est totum de auro. Aurum dicitur ab aura secundum butonem. et aureus quod in superficie tantum. et dicitur de auro ras. inde auricalcū. et aurithomus qui habet aureos capillos. ¶ Axis celi est septētrionalis linea recta ꝑ mediam pilam sphere. scdm Papiam. et sumitur pro parte rote. et est masculini generis.

Compuleratqꝫ suas tylie sub amena capellas:
Natus ab athenis pastor cognomine pseustis
Pellis panthere cui corpus texit vtrumqꝫ.
Discolor et rigidas perflauit fistula buccas:
Emittens sonitum per mille foramina vocum.

¶ Ista est scda pars huius prologi. q̄ diuidit in tres partes. Primo describit status pseustis gestus ꝛ labor. Scdo status alithie. vbi ostendit ꝙ alithia excellebat in istis pseustim. Tercio in hoc pseustis indignatus increpat alithiam. et eā ad certamen et disputationē prouocat. Scda ibi. Ad fontē iuxta. Tertia ibi. Non tulerat pseustis. Dicit ergo in prima parte litteraliter. ꝙ pastor quidā atheniēsis natione. dictꝰ pseustis cognomine. ꝯgregauit capellas suas sub arbore tylie amena et delectabili. cuiꝰ pastoris corpus coopertū erat pelle pāthere alalis variorū coloꝝ. et vehemēter cū fistula resonabat. emittēdo varios sonitꝰ ꝑ foramia fistule. ¶ Intelligitur sic ꝙ pseustis. i. diabolus vel falsitas. natꝰ ab athenis ciuitate grecie (in qua grecia semper fuerunt dolosi et cauti hoies. iuxta illud virgilij. ij. eneidos. de vlixe. Ille dolis instructꝰ et arte pelasga. i. greca. et illud aut nulla putaris dona carere dolis denaum. i. grecorum) Iste ergo pseustis congregauerat hoies vitijs fetidos et infectos. sicut capre fetide sunt sub amenitate et delectabilitate huiꝰ mūdi. qui bene comparatur tylie arbori infructuose. quia quicqd est in mundo. aut est cōcupiscentia carnis. aut supbia vite. vt dicit scriptura. Induebat pelle panthere discoloris. i. habebat aīm habituatum i diuersis fallatijs. et tunc fistulatio istius fecit inflatas buccas rigidas. hoc est dulcedo apparēs suarū blandiciaꝝ. fecit hoies inflatos superbia. et rigidos per obstinationē in pctis. Et ille pseustis mittebat predicationes suas falsas ꝑ mille diuersitates fraudū. imo ꝑ infinitas quibus alliciebat auditores et illectos decipiebat. deceptos supbos faciebat. et supbos obstinatos in malicia i gehennā detrudebat et cōducebat. vbi nullus ordo ꝛc. ¶ Construe. qꝫ ꝑ et pseustis. i. ille vir falsus natus ab athenis (athene nomen ciuitatis est in grecia) vbi primo fuit hec alma parisieñ. vniuersitas. de qua ciuitate romā trāslata est. de roma parisius situata. vbi (cōcedēte iesu xp̄o) vsqꝫ ad seculi finē ab ea gallorū regnū celeberrimū et xp̄ianissimū dicet

et floredit)et dr ab a qd est sine/et thanatos quod est mors. Pastor cognomine qr nō erat verus sed mercenarius. sicut sūt multi pastores nr̄i tp̄is tm̄ cognomine et nō vero noīe. qr aīam suā nō ponūt p ouibus suis. Cōpulerat .i. aggregauerat. Dicit eni cōpellere quasi si mul in vnū pellere. suas capellas .i. paruas capras. et est diminutiuū a capra. sub amena. et tenet neutralit .i. sub delectationes et oblectamina. tylie. arboris inutilis. cui. s. pseusti. pel lis discolor pāthere. illi9 aīalis colorati diuersis coloribus. ideo dr a pan qd est totū. et ethe ron varium. texit .i. cooperuit. vtrūqz corpus .i. corpus et aīam. vel .i. vtrāqz partem corpo=ris. hoc est mēbra et partes xp̄i. et fistula. tale instrumentuz musicū. pflauit buccas rigidas. .i. flauit p buccas rigidas .i. p duo labia. vel p ora ei9. Et est hic hypalage figura. qr agēs po=nit p patiēte. ideo intelligit sic .i. bucce rigide pflauerūt fistulam. iuxta illud. Si dicat agēs patiens res vel viceuersa. Fiet hipalagiū et c. fistula vnqz emittēs sonitū p mille foramina vo cum. Ponitur hic numerus finitus pro numero infinito. ¶ Decetero vt opus breuius fiat. exponendo textū notabo difficultates textuales in quolibet verbo. et vbi expedit dictionum deriuationes. vbi distinctius poni possunt. Unde amenum dicitur ab a quod est sine. et me ne defectus. Nat9 de nascor. Pastor a pascēdo. Cognomē. quasi cognat nois nomē. Pseu stis .i. falsista s. ide pseudo .i. falsus. et pseudo pphēta. Pāthera est epycenī generis. Alio mō dr pāther. Corp9 dr quasi cordis opus .i. custodia. vel dr a corrūpēdo. Utrūqz de vter a um qd idē est sicut q̄s q̄ qd. Discolor cponit de dis et color oris. et est gn̄is cōis. Rigidas de rigeo ges. Fistula a phonos son9. Emittēs .i. extra mittēs. a mitto tis. Sonitū de sono nas. Mille nomē numerale et idecinabile. bene reperit milia declinabile. Foramina dr a foro as. Uox de voco as. inde vocalis. inde vocifero as. Sed quia ista sunt satis clara: lz sint vtilissima ta cebo talia. quia si taliter omnia dicenda ponerentur: opus esset nimis magnū et fastidiosū.

Ad fontem iuxta pascebat oues alithia:
Uirgo decora nimis dauid de semine regis.
Cuius habens cytharam fluuii percussit ad vndam.
Subsisterat fluuius tanta dulcedine captus.
Auscultando quasi modulantis carmina plectri.
Ipseqz balantum grex obliuiscitur esum.

¶ Ista est scd̄a particula in qua describit status et gestus alithie. et ostendit excellentia ei9 sup pseustim. vn̄ inuidia pseustis in eā cōflauit. Dicit ergo sic textualiter. Alithia virgo pul cherrima de genere dauid regis orta. custodiebat gregē ouiū iuxta fontē. et gerebat cytha rā dauid. cū qua tā melodiose ludebat vt fluuius melodia cythare sisterat cursū suū. quasi auscultando carmina melodiosa q̄ per eam in illa cythara canebant. et iō ita dulciter cane=bat q etiam grex suus omnē cibū pre dulcedine melodie negligebat. ¶ Exponēdo et appli cando p alithiā intelligim9 ecclesiam vel veritatē. vt sic dicatur q ecclesia vel vera predica tio pascebat oues suas: hoc est fideles xp̄ianos simplices simplicitate colūbina et mites cibo spūali. quia nō ex solo pane viuit hō: s d ex oī verbo qd pcedit ex ore dei. Et erat iuxta fon=tem. scz baptismi. quia tunc cepit esse gratis. Tunc autem diuina lege et euangelica instrue bant simplices p apostolos. et ita ecclesia erat nimis pulchra. sicut in canticis canticorum clare et pulchre ponit. Et ista descendit de genere dauid. quia xp̄s fuit natus de semine da uid scd̄m carnē. Et dicebat habere cytharā dauid. hoc est psalteriū vel alia p̄cepta et do=cumēta salubria pphetarū. et cū hac cythara percussit ad vndā. hoc est ad populū p̄dican do nouā legē. vt vetus lex dimitteret. Et tunc populus audiens dulcedinē et sanctitatem et mysteria istius legis substitit nec processit vlterius in veterem legē. cognoscens hanc esse legē sanctā et tenendā. Et tunc grex fideliū dimisit esū seculariū voluptatū. et cessauit a pec catis et coluit deū incarnatū. Manifestū est q hic et vbiqz tangunt multe et ardue materie theologice quas non oportet hic tractare. sed sufficit celeri pede q̄tū sufficit ad propositū trāsire. ¶ Con. Alithia virgo nimis .i. multū decora et pulchra. pascebat .i. nutriebat. refici ebat oues ad fōtē iuxta scz locū in q̄ erat pseustis. et p hoc ostendit q bon9 pastor debet esse prope gregem suū (quod est contra prelatos. qui dimissis ouibus ad seculariuz principum curias veniūt lucri pompe et honoris causa. vbi tm̄ principes ipsos non que recta sunt face re: sed etiam ad nephanda et magna pctā instruunt et dirigunt) ista dico de semine .i. de ge

nere dauid regis(de quo inferius dicet)cuius scz dauid. habēs cytharā percussit ad vndā .i. aquā fluuij. fluuius captus tanta dulcedine quāta est sonit⁹ cythare subsisterat .i. arresta=uerat vel q̄etus māserat. q̄si auscultādo carmia .i. cātilenas et dictamina plectri .i. lyre mo=dulāt .i. dulcit ⁊ scdm melodiosos musice modulos resonāt. qz ꝑ et ipse grex .i. congregatio paruo aialiū(id sequit)balantū .i. ouiū(a balo as. qd significat clamare. ⁊ ptinet ad oues. sicut grunire ad porcos(obliuiscit esum .i. cibum vel comestionem(et dicitur ab edo es est.)

Non tulerat pseustis: sed motus felle doloris
Litoris alterius proclamat ab aggere tutus
Cur alithia canis rebus stultissima mutis
Si iuuat vt vincas mecum certare potestas
Fistula nostra tuum si vincas cedat in vsum.
Victa dabis cytharam. legem coeamus in equam

¶ Ista est tercia particula q̄ diuiditur. Primo pseustis indignati et inuidētis ponit prouo=catio. qua alithiā ꝓuocat ad certandū secū pignore posito q̄ victor lucraret. Secundo po=nitur prudens alithie rn̄sio ⁊ ꝓuocationis exauditio. Scda ibi. Illa refert. Primo dr̄ sic lit=teraliter. Dū vidit pseustis alithiā pascentē dulciter et modeste reficientē suū gregē. et vi=dit etiā gregē attentissimū ad carmina eius. ipse non potuit amplius irā suā ꝯtinere: sz ipe irat⁹ et illi inuidēs: ab aggere et littore suo clamare cepit dicēs. Quare impudendētissima alithia cōsumis laborē tuū inutiliter canendo corā brutis mutis et insensatis rebus. volo(si placet)tecū certare. et si me deuinceris: habebis fistulā nostrā qua vti poteris pro libito. Sin autē supra te victoriā habuero. habeā tuā cytharā. Et idcirco nunc cōgregemur et incipia=mus decertare et disputare. ¶ Continuādo intellectū iā pretactū. Postq̄ vidit diabol⁹ xp̄ia=nos velle parere ecclesie. cōmotus inuidia existens longe distans a veritate clamare cepit O ecclesia tu debes reputari stultissima. ex quo operationē meā deseris. quare predicas re=bus mutis. hoc est xp̄ianis. muti vident respectu ꝓphetarū vel garrulitatū philosophorum gētiliū. naturaliter tm̄ sapientiū et carnaliter. Vel mutis. hoc est stultis et ignaris. qr a secta mea recedunt. Si vis me expellere et meā legem destruere. disputemus inter nos et si victo=riam habueris: michi subditi tibi obedient. et ecōtra. ¶ Construe. Pseustis nō tulerat .i. pa=ti non potuerat qm̄ inuideret. sed ipse motus .i. cōmotus felle .i. amaritudine doloris. procla=mat .i. procul exclamat. tutus ab aggere. Agger(vt dicit brito scdm papiā)est strues. conge=ries. moles. mōticulus. et dr̄ ab aggregādo vel est cuiuslibet rei aceruatio. vnde fosse ⁊ val=les possunt repleri. et scdm Hug. dr̄ ab aggero ras .i. adunare vel accumulare(alterius litto=ris)O alithia stultissia. cur .i. q̄re canis .i. p̄dicas rebus mutis .i. hominibus ignaris et stoli=dis(qui te audiunt)Si iuuat .i. si placet vel delectat. vt vincas mecū. ptās(est tibi data)cer=tare .i. disputare mecū. Fistula nostra cedat .i. accedat vel veniat. in tuū vsum. si vincas me. et tu victa a me. dabis michi cytharā tuā. ergo coeamus vel congregemur et subeamus in equam legem .i. in equum certamen. posito pignore(a quolibet.)

Illa refert nec dicta mouent: nec premia mulcent
Ne tua nunc a deo/q̄ vulnere mordeor vno.
Quo res cunqz cadit/nisi testis sedulus assit:
Si victus fueris non me vixisse fateris

¶ Ista est scda particula q̄ sic diuidit. Primo alithia certamen admittit et pseustim exau=dit. Scdo ipsa iudicē cepit et eligit. Scda ibi. Sed quia mutari. Primo dicit. O pseustis ego non multū moueor propter verba tua. qr nec tua dicta. nec te reputo vel timeo. nec tua mu=nera vel pignora me ad certādū alliciūt. sz retrahor ab hoc actu. ⁊ actum differo. qr null⁹ est qui tanq̄ testis vel iudex idoneus litē nostrā terminare posset vel audire. qr liceret tibi ne=gare a me deuictū(si vict⁹ fueris) ¶ Aduertendū q̄ ꝑ hoc quod dicit hic. Nec dicta nec pre=mia ⁊c. datur documentū q̄ iudex nō dz esse acceptator ꝑsonarū. nec placari prece vel ꝑcio.

Juxta illud Esopi. Non erat acumē iudicis. Unde dicit Aug. in quodā sermone. Absit dn̄e
vt in tabernaculo tuo ꝓ pauperibus accipianꝛ ꝑsone diuitū. aut pro ignobilibus nobiles. q̄
potius infima mūdi elegisti vt fortia q̄q3 cōfunderes. Et vt in libro Deut. dr̄. Deus est ma
gnus/potēs et terribilis. qui ꝑsonā nō accipit nec munera. ¶ Considerandū est circa textū
ꝙ sicut dicit hiero. de sūmo bono. Testis falsidicus tribus ꝑsonis obnoxi⁹. Primo deo quē
ꝑiurando contēnit. Scđo iudici quē mētiendo fallit. Tertio innocēti quē falsus testis ledit
Ideo bene dicit hic sedulus. Multa de ꝓprietatib⁹ iudicū et testiū dicūt iuriste. ¶ Cōstrue
Illa. s. alithia refert. i. rn̄det. nec tua dicta. i. verba mouēt me ad irā. nec tua premia (q̄ ꝓpo=
nis) mulcēt. i. mitigāt. fallūt. alliciūt. adeo. i. intantū. q̄ꝫ. i. inquantū. ego mordeor. i. crucior ⁊
torqueor. vno vulnere. vno scrupulo. et vna pūctione. Si textus h3 ꝙ vulnere. tūc ly adeo
ponitꝛ ꝓ certe. quo res cūq3. i. quocunq3 res (hic est figura q̄ dr̄ themesis: q̄ h3 fieri qn̄ dictio
diuiditꝛ et iter partes ei⁹ alia dictio interponitꝛ iuxta illud. Dat themesis binas in partes
dictio secta) q̄cūq3 loco res cadit. i. euēt⁹ iudicij tētat. nisi testis sedul⁹. i. iust⁹ diligēs. rect⁹ q̄ū
sine dolo. assit. i. p̄sēs sit. si fueris vict⁹. a me. nō fateris. i. fateberis (tēpus ꝓ tp̄e) me vixisse te ⁊c

Sed quia mutari nescit sententia veri.
En adaquare gregem simul et releuare calorem
Nostra venit fronesis sedeat pro iudice nobis.

¶ In hac parte alithia iudicē eligit fronesim. Et diuiditꝛ in duas ptes. Prio fronesis eligitꝛ
vt causā et litē decidat et terminet. scđo excusatiōe premissa onus iudicis sibi fronesis assu=
mit. scđa ibi. Tūc mater ⁊c. Prima in duas. Prio alithia fronesim tanq̄ꝫ iudicē noiat. Scđo
pseustis eā acceptat. scđa ibi. Pseustis ad hec. Prio dicit alithia. qꝛ oportet nos hr̄e iudicē ⁊
qꝛ ꝟitas nō pōt vinci vel mutari. ecce video fronesim q̄ adducit gregē suū ad aquā ad refri
gerandū et bibendū seu potandū. ipsa sit iudex nr̄. et cōpromittam⁹ in eā. et arbitretꝛ ipsa ꝓ
libito et arbitrio terminet litē nostrā. Et ex isto textu eliciꝛ vna ꝓprietas boni iudicis. De=
bet eni bon⁹ iudex eē prudēs. nā fronesis iterpretaꝛ sapiēs vel sapiētia. nec d3 puerti amo=
re vel odio. vt dr̄ in prohemio rhetorice Arist. Unde Judicis est recti nec mūere nec prece
flecti. Ipse eni d3 eē tanq̄ꝫ ius incarnatū. Et sicut lingua libere indifferēs inquātū est ex se
ad vtrāq3 ptē. Et de ignorātia iudicis dicit Aug. li. xix. de ciui. dei. Ignorātia iudicis plerūq3
est calamitas innocētis. Glose cōes hic tractāt de ꝑsonis reqsitis ad iudiciū. s3 istud nō est
ꝓpositū. ideo. ¶ Cōstrue. Sed quia sn̄ia veri. i. ꝟitatis mutari nescit. en. i. ecce (gaudēter di=
cit hoc) nr̄a fronesis (q̄ est q̄si mr̄ sapiētie. et ipsa sapiētia) vēit adaq̄re. i. ad aquā ducere. gre
gē suū. et releuare simul eius calorē. ergo ipsa sedeat nobis ꝓ iudice. i. loco iudicis. et tanq̄ꝫ
arbitrarius vel arbiter.

Pseustis ad hec: video ꝙ eam sors obtulit vltro.
Huc ades o fronesis: nam sufficit hora diei:
Ut tua iam nostro postponas seria ludo.

¶ In hac pte pseustis acceptat fronesim in iudicē. et dicit sic. Ego credo ꝙ a casu vel fortu
na nunc ipsa venit. ideo o fronesis rogo velis interesse nr̄o certamini qꝛ statim finiemus et
expediem⁹ infra vnū diē. et ideo supplico quatin⁹ postponas nūc ꝓpria negocia nr̄e dispu
tationi. et dimissa re ꝓpria nos audias. ¶ Aduertendū est ꝙ in hoc textu prio ponitur cau
sa quare consenserunt in eam. quia non erat veri simile ꝙ alithia eam venire fecisset. Et
ita fronesis nō erat suspecta. quia a casu illuc venerat. Et si suspecta esset recusari posset nec
esset iudex idoneus. Secūdo poniꝛ supplicatio. qn̄ dr̄. Huc ades. Tertio poniꝛ causa ꝓpꝛ
quā moueri d3 fronesis ad exaudiēdū eū. qꝛ dicit pseustis illud certamē terminari i vno die.
Quarto alia supplicatio subiungitur. quasi respondēdo obiectioni quam posset pretende
re fronesis. quando dicitur. Ut tua iam nostro ⁊c. ¶ Et hic sciendum est ꝙ multi textus ha
bent preponas. tn̄ textus d3 esse postponas. aliter sententia nulla esset. et istud metrum sue
etiā istud verbū recte sūptum est ab egloga virgilij (ad cuius exēplar et similitudinem pre=
sentem actor conscripsit) que incipit. Forte sub arguta. In qua vtiꝛ carmine amabeo. ⁊ ta=
li genere certaminis. sicut in alia allegata. scilicet. Dic michi dameta ⁊c. quia iste due sunt
scripte eadem lege carminis. Unde in ista forte etiam habetur istud metrum. Post habui
tamen illorum mea seria ludo. ¶ Construe. Pseustis dicit vel ait ad hec. verba alithie. (his

deest verbum necessario requisitum. et est eclypsis figura. iuxta illud. Dicitur vnius verbi defectus eclypsis &c.) video quod sors. i. fortuna obtulit. i. adduxit. vltro. i. spōte. sic quod non vocata est eam scilicet fronesim O fronesis ades id est sis presens: vt postponas iam. i. modo tua seria. id est tua negocia seriosa et vtilia tibi. nostro ludo. i. nostre liti et disputationi. nam pro quia. hora diei sufficit. hoc est vnica hora diei. et hoc est vnus dies integer: et hoc videtur melius: vt patet in fine libri. vbi innuit solem iam tendere ad occasum. Et ista clausula potest preconstrui in vltimo versu.

Tunc mater fronesis/ adaquato ne grege quis
Accelerare domum iussisset vterque parentum
Non dubito penas/ si quicquam tardo paratas
Leta feram talis presumens gaudia litis

¶ hic fronesis suscepit onus audiēdi litē/ et ferēdi iudiciū/ quamuis haberet legitimā causam recusationis. Et diuiditur. Primo sit hoc. Secūda ibi. vt hūs auctoritatē imponit eis legē. Primo sic: quamuis vterque parentū mihi distincte preceperit: vt adaquato grege celeriter domū reuerterer/ et nō dubito penas mihi ab eis preparatas (si quod tardauero) tñ ego leto et iocūdo aīo sufferā percipiēdo gaudia magna ab hac disputatiōe vr̄a. Aduertendū etiā quod hic per fronesim intelligimus ecclesiā hāc militantē: cuius pater est xp̄s et caput/ mater vero illa celestis ecclesia triūphans. Ideo dicit fronesis. Licet parentes mei iusserint me quamuis grege adaquato. i. grege xp̄iano baptizato trāsire ad domū/ et ad patriā illā celestē (que est nr̄a mansio: vt dicit apostolus) ad quā sine baptismo trāsiri nō pōt. Tñ si aliquamdiu versor hic in terris certādo cōtra mundū carnē/ et demonē: nō dubito penā mihi infligi: immo potius spero leta gaudia. quia quanto aliquis plus viriliter pugnauerit contra hostes istos familiares et nequissimos/ tanto maiorē gloriā expectare debet in qua vt dicitur in sequentia. Nec languor nec senium nec fraus nec terror hostium/ sed vna vox letātium &c. ¶ Cōstrue. Fronesis mater ait/ supple viso cōpromisso facto in causa quamuis vterque parentū nostrorum: iussisset me accelerare. i. celeriter ire domū: et hoc dico/ grege meo adaquato. i. ad aquā deducto/ nihilominus si tardo quicquam. i. aliqualiter nō dubito penas mihi paratas: sed ego presumēs: pōt teneri in bona significatione i. cōfidēs: vel in mala. i. me presumptuose hūs nō obediēdo parētibus quasi aliquid ante et cōtra preceptū sumens. Leta feram gaudia litis talis. i. talis certaminis vel disputationis et altercationis.

Perge prior pseusti quia masculus/ illa sequaci
Equabit studio tetras sit in ordine vestro
Pytagore numerus/ sol augeat obsecro tempus.

¶ Ista est vltima pars huius prologi. in qua iponitur lex et ordo dicēdi disputantibus decertantibus vel litigantibus. Et diuiditur. Primo lex imponitur. Secundo factū per eos executioni mandatur. secunda ibi. Primus cretheis. Dicit ergo fronesis ordinādo eos et legem imponendo. O pseusti quia tu es vir. vir autē est dignior muliere/ ideo prio incipies litē proponendo in mediū. quid volueris. deinde te sequetur alithia. et quilibet vestrū in dicendis numerū quaternariū obseruabit: quod est numerus pytagore: et ego oro quod sol augeat tēpus et spacium motus sui. vt lis vr̄a apte terminari possit. hic posset aliquis querere quare vult fronesis quod pseustis incipiat. Dicitur quod sicut claritas est placidissima et gratissima post nubila: ita veritas post falsitatem. Alia ratio vt apparētius victoria veritatis appareat. quia falsitas habuit prerogatiuā prio proponēdo: et per hoc irritādi veritatē ad rn̄dendū iuxta legē carminis amabei. dicendo plus vel maius vel cōtrariū vt in pluribus. tñ licet hoc ita sit. pseustis cui datus erat prior locus deuincitur. Aduertendū quod per pseustim pōt intelligi tp̄s quod precessit tp̄s gr̄e. quod intelligitur per alithiā que illud tēpus insequitur. vacādo bonis opibus et vitēdo maxie doctrina quatuor euāgelistarum. in qua cōtinetur tota lex nr̄a et etiā amplectēdo quatuor virtutes cardinales: prudētiā/ iusticiā/ fortitudinē et temperantiā. Sciendū vt dicūt glose. Pythagoras phūs transiēs iuxta fabricā audiuit quinque malleos: quintū deposuit et ibi optimā cōsonantiā et proportionē in sonis repperit: et iuxta diuersam proportionē soni illorum malleorum inuenit quatuor principales cōsonātes. i. dyatesserō: dyapēte. &c. Et dicit Boetius quod pythagoras inuenit artē musice. Itē considerādū est circa illud nomē tetragrāmatō: vt dicit Hugo i summa: est nomē dn̄i ineffabile quatuor

tuor lraꝝ. Joth. beth. vau. he. ⁊ dr a tetras qđ est q̄ttuor/⁊ grāma lr̄a. Et exponit glosa. Exodi. xxviij. sic he iste. Joth. principiū. Beth/passionis. Vau/vite. qr xp̄s est p̄ncipiū vite in adā amisse quā sua passione restaurauit.. ¶ Cōstrue. O pseusti pge. i. pcede ad disputandū prior. i. ań alithiā/qr. s. es masculus. i. vir dignior. Illa. s. alithia/equabit. i. equalit̄ sequet̄ te studio sequaci. s. disputationis. Tetras. i. quaternarius numerus scz versuū pitagore illius philosophi/sit in vestro ordine scz dicendoꝝ. (Et vt disputatio ista perfecte possit compleri) ego obsecro. i. rogo deum/vt sol augeat. id est protrahat nobis tempus scilicet diei.

¶ Finis prologi.

PRimus cretheis saturnus venit ab oris
Aureas per cunctas disponens secula terras
Nullus ei genitor: nec quisq̄ tempore maior
Ipso gaudet auo superum generosa propago

¶ Finito prologo in quo intentio actoris aperta est ⁊ modus pcedendi fronesim limitatus restat expedire p virib⁹ partē p̄ncipalē q̄ cōtinet disputationē inter pseustim ⁊ alithiā. Pro quo sciēdū q̄ tota disputatio ꝯsistit in adductione fabulaꝝ poeticaꝝ ⁊ hystoriaꝝ sacre scripture. Et sm̄ exigentiā fabule q̄ p̄cedit subiūgitur histori a vel maior vel cōtraria vel potius iuxta legē isti⁹ carminis. Et fabule nō h̄nt ordinē inter se nisi p q̄nto h̄nt respectū ad historiā sequētem. iō non ponit̄ diuisio fabulaꝝ: sed historie diuident̄: ⁊ libri diuisio attendit̄ penes historias ⁊ penes diuersos actus disputationis. Hec pars diuidit̄. Primo pseustis pponit fabulā. Scđo alithia hystoriā correspōdentē. Scđa ibi. Incola prim⁹ homo. Dicit ergo textualiter. Saturnus primus deoꝝ venit a regionibus crethensib⁹ ⁊ adeo ꝯposite ⁊ prudēter rexit s̄bditos q̄ secula dicta sūt aurea. Iste saturn⁹ nō habuit p̄rez: nec maiorē se: ⁊ iō ip̄e est auus alioꝝ deoꝝ supernoꝝ. Hec fabula sumit̄ originaliter ex p̄mo methamorphoseos vbi Ouidius distinguit quattuor etates mūdi. Prima fuit aurea/cui prefuit saturnus. Scđa argētea. Tercia erea. vltia est de duro ferro. De prima dicit sic. Aurea p̄ma facta est etas. ⁊c. vbi pulchre singula describit. Pro latiori intellectu aduertēdū q̄ saturni descriptio est talis Saturnus pingitur homo senex/curuus/tristis/⁊ pallidus: qui in vna manu falcē tenet. in eadē drachonis ymaginē: q̄ dentib⁹ mordet eandē propriā: ⁊ applicat cū altera filiū paruulum ad os: ⁊ cū dentibus proprijs eū deuorat/quattuor iuxta se habet liberos: iouē/iononē neptunē/⁊ plutonē. ⁊ iupiter amputauit virilia patris/mare erat pictū ante ip̄m in quo p̄iciebant̄ virilia ex quib⁹ ven⁹ nascebat̄/iuxta ip̄m erat ops vxor eius que opē oībus ferebat Hec fabula multꝫ mōs exponit̄. Vn̄ hystoria est ⁊ res gesta. q̄ saturnus fuit rex crethe ⁊ ab vno filioꝝ suoꝝ expulsus est a regno. Et ista hystoria exponit̄ applicando astronomiā: naz saturn⁹ prim⁹ est planetaꝝ/tardus ⁊ maliuolus. Vel per saturnū intelligit̄ t̄ps quodlibet. quattuor filios. i. quattuor ptes p̄ncipales h̄ns/⁊ dr̄ comedere filios. qr quicq̄d nascit̄ in t̄pe consumit̄ etiā in tpe/⁊ oīa sicut vestimētū vetrascēt. vt dr̄ in psal. Ista tangunt̄ per glosas cōes hic. ⁊ in grecismo in illo textu. Saturn⁹ genuit. ⁊c. Ideo ꝯtū possibile est oīa ad mores erūt applicanda. Saturn⁹ pōt sig̃re aliquē malū superiorē: vt p̄ncipē terrenū vel prelatum et tyrānū: qui describitur senex. i. antiquat⁹ in malicia/⁊ curu⁹ a recta via/⁊ tenet falcē qua mediāte affligit/torquet ⁊ depauperat subditos. ⁊ dr̄ ideo eos comedere p tyrannicas ⁊ indebitas exactiones. Et secū tenet dracones. i. iniquos ⁊ pessimos satellites. Et dicunt̄ habere. opē. i. opum ⁊ diuitiaꝝ copiā vxorē: qr oēm subditoꝝ substantiā exhauserūt. Et accidit q̄ frequēter iupiter: hoc est pp̄lus subditus ei insurgit in eū. ⁊ expellit̄ a regno suo: ⁊ sic dicit̄ castrari p filios. Et virilia in mare dicunt̄ p̄ijci: qr tota voluptas in amaritudinē cōuertit̄ sicut equū est. Alio modo posset exponi fabula: ⁊ iste mod⁹ ab alijs latius declaratur. sed qr inquantū possibile erit sum breuitatē professurus: ideo illud sufficiat. ¶ Cōstrue. Saturnus id est ille rex vel deus primus. venit ab oris. i. regionibus. Et scribitur oris sine h/iuxta illud metrū. Oras mūdus hꝫ/nox horas: ⁊ clamis oras: cretheis. i. crethensibus/nomen gentile a cretha dictū/disponēs secula aurea. i. preciosa splendida ⁊ munda ⁊ fertilia/per cūctas terras. nullus genitor. i. pater fuit ei (ex quo est primus deus) nec quisq̄ fuit maior tempore. i. in suo tēpore: ⁊ ideo propago. id est progenies/generosa. id est nobilis/superum. id est supernorum. (per sincopam) gaudet ipso saturno auo. Auus est pater patris.

Incola primus homo fuit in viridi paradiso.

Coniuge viperium donec suadente venenum
Hausit eo cunctis miscendo pocula mortis
Sentit adhuc proles quod commisere parentes

¶ hic alithia quasi respondēdo ponit hystoriā. Ista pars diuidit multipliciter. Primo po=
nit lis inter istos. Scd͞o sn̄ia fronesis. ibi. Mortales cūcti. ⁊c̄. Itē prima in duas. Primo po=
nit altercatio. Scd͞o auxilij imploratio ⁊ victorie cōfessio. Scd͞a ibi. Egregiā sobolē. Itē po
nit pma disputatio neutra parte debilitata. Scd͞o ponit debilitatio alterius partis. s. pseu=
stis / ibi. Quadrupedes phebi. Itē prima in duas. Primo ponunt illa q̄ gesta sunt in tribus
etatibus. Scd͞o in duabꝰ. Scd͞a ibi. Nona mille deū. ⁊ capit hic etas sicut dī: q͞ septē sūt eta
tes mundi. Prima ab adā vsq3 ad noe. ⁊c̄. et est ibi. Nona. ⁊c̄. Potuisset significari pars illa
in qua tangit debilitatio pseustis ⁊ eius desperatio vsq3 ad finē. Prima in duas. Primo po=
nunt gesta tpe legis nature p duas etates. Scd͞o gesta tercie etatis. in cuius initio circun=
cisio data est abrahe / ibi. Limite iussus abraham. Itē prima in duas. Primo de prima eta=
te. Scd͞o de secūda / ibi. Ultio digna dei. Itē prima in duas. Primo ponunt hystorie de ada3
et filijs suis. Scd͞o de enoch / ibi. Enoch iusticie. Itē ponit prima hystoria de adā per se. Se
cundo de filijs / ibi. Immolat ante deum. Itē primo describit status ante pctm̄. Scd͞o statꝰ
et mia post lapsum / ibi. Exultat. Multe istaꝝ partiū subdiuidi videbuntur inferius. sed ista
est diuisio ⁊ sn̄ia in generali istius egloge. ¶ Dicit ergo in prima parte sic. q͞ adam primus
parens noster creatus a deo de limo terre inhabitabat paradysum terrestrem: ⁊ monitio=
nem eue vxoris sue ipse transgressus est preceptū dn̄i qn̄ comedit de fructu ligni vite. Unde
ipse mortē pro se ⁊ pro posteris ⁊ peccatum ⁊ miserias multas consecutus est. hec hystoria
originaliter scribitur Geū ij. Et certū est q͞ q̄plurima possunt hic recitari: ⁊ in alijs que tan
guntur per magr̄m Nicolaum de lyra. ⁊ per alios doctores et expositores biblie. sed ista re
mittuntur ad doctores superioris facultatis. s. theologice: ⁊ breuiter declaranda est hysto=
ria dimissis altioribus speculationibus / etiā doctoribus qui de creatione ade ⁊ de peccato
eius / ⁊ talibus super libro sn̄iaꝝ determinauerūt. hystoria ergo talis est. Deus creauit ho=
minē de limo terre vt esset futurus particeps sue glorie et bonitatis / ⁊ eū posuit in parady=
so voluptatis. ⁊ produxit ibi om̄e lignū pulchrum visu ⁊ suaue ad vescendū. produxit etiam
lignū vite in medio paradysi. ⁊ lignū scientie boni ⁊ mali. Precepitq3 ade dicēs. De ligno sci
entie boni et mali non comedas. In quocūq3 eni die comederis ex eo morte morieris. Tunc
immisit deus soporem in adam / ⁊ de costa eius formauit mulierem scilicet. Euam. Postq̄3
hec facta sunt (dicitur capitulo sequenti) dyabolus ille serpens tortuosus dixit mulieri. Cur
precepit vobis deus vt non comederetis de omni ligno paradysi nequaq̄3 morte morieni=
mini. Et tunc ipsa accepit fructum vetitū ⁊ comedit: ⁊ dedit viro suo qui etiā comedit. vnde
effecti sunt transgressores mandati dei. ¶ Aduertendū est q͞ adā tunc peccauit tribus viti
is / iuxta illud. Ter vicit adā. primū gula gloria vana. Cupido dū comedit vetitum gula vi=
cit. Gula decipitur altissimo dū simulatur. Cupido subijt dū omnia scire cupiuit. Itē in his
versibus notantur incommoda que incurrimus propter peccatum ade. Mors / morbus / ca
lor / frigus / sitis / esuriesq3. Cura labor vite: dn̄i sunt octo sagitte. ¶ Cōstrue. Primus homo s.
adā fuit incola. i. inhabitans (de incolo / lis) in paradyso (Et dī a para quod est iuxta: ⁊ dysis
stella / ⁊ est locus terrestris amenissimus / viridis propter arbores) donec coniuge sua. s. eua
suadente. i. hortante / hausit venenum viperiū. i. serpentinum (dī de vipera serpente) miscen
do. eo. i. inde vel ideo. pocula mortis. cunctis. s. hominibus / ples. i. posteritas sentit. id est per
cipit / adhuc illud quod parentes scilicet nostri commisere / quia ibi nō fuit tantum peccatū
omissionis: sed commissionis. Aliqui per serpētem intelligunt demonem / per euam sensua=
litatem / per adam rationem / per esum pomi secularem delectationem ⁊ satis apte. Ecce ex
dictis apparet conuenientia fabule precedentis / ⁊ etiam istius hystorie. quia sicut Satur
nus primꝰ fuit deorum / ita Adam primus hominum / ⁊ adam expulsus est a paradiso / sicut
saturnus a regno. vt patebit.

Splendorem tanti non passus iupiter auri.
Expulit illatis patrem crudeliter armis
Discolor argento mundi successit ymago

Et iam primatum dedit illi curia diuum.

¶ Hic pro libito pseustis ponit fabulā. et dependet ex prima oino: vt patet ex dictis. Diui-
ditur ergo sic. Primo ponitur fabula. scdo historia corrīspōdens. et quasi a precedēti etiam
dependens. ibi statim. Exulat eiectus. Et vbiqꝫ taliter posset diuidi historia contra fabulam
sed decetero talis diuisio omittet. Dicit ergo ꝙ iupiter nō potuit pati splēdorē aurei seculi.
vel patrē suū tm̄ aurū et tot bona possidere sed in eū insurrexit et regno eū priuauit. ⁊ tūc in
cepit scda etas q̄ dicta fuit argētea ⁊ tūc iupiter fuit effect⁹ sūmus deorū. Hec fabula tangit
in primo methamorphoseorū. vbi dr̄. postqꝫ saturno tenebrosa i tartara misso sub ioue mūd⁹
erat. subijt argentea proles. et ibi describunt pulchre mores hoīm istius etatis. Vñ exposi-
tio ptz ex dictis. Alij exponūt naturalr̄. p saturnū tēpus/p iouē etherē superiorē/p iunonē
eius coniugē aerē. p neptunū aquā. p plutonē terrā intelligētes. Alij astrologi. vt vere iupi
ter sit planeta beniuolus imediatus saturno q̄ tēperat eius seuiciā. Sed vt fabula applicet
ad mores. primo sentētia fabule premittenda est. scdo exponēda. Jupiter (q̄ celū dr̄ regere)
pingitur homo in throno eburneo sedens. ⁊ tenēs ceptrū in manu. in altera mittit flumina.
et cōprimit sub pedibus gygātes fulminatos. iuxta eū erat/ quedam aquila volās/et inter
pedes suos puerū pulcherrimū rapiebat. Jta dicūt poete. Exponat ista fabula. primo per io
uem intelligendo deū oīpotentē q̄ regit oīa et fulminat elatos p supbiā. vel pōt intelligi bo
nus prelatus vel princeps q̄ dꝫ habere istas ꝓprietates. dꝫ eni sedere in throno maiestatis
sue gerēs virgā iusticie. et fulmina aspere correptionis corrigēdo criminosos et tyrānos re
prehendēdo. ⁊ iō cōpescere dr̄ gygātes. i. tyrānos et ecclesiarū oppressores. ne celū. i. eccle-
siam expugnare p̄sumant qꝛ princeps hꝫ iuramentū et obligationē ad ꝓtegēdum ecclīas et
ecclesiasticas psonas. Per aqlas itelligunt viri prudētes/discreti/clari/⁊ vidētes p pruden
tiam: q̄ debēt pueros. i. simplices subditos sursū erigere p contēplationē. extrahēdo a ꝓfūdo vi
ciorū ad altitudinē virtutū. Posset etiā exponi de malis p̄ncipibus q̄ fulmina rapinarū ⁊ fe
rocitatū gerunt ⁊c. Ad ꝓpositū omniū istorū et similiū possent adduci auctoritates scriptu
re sanctorū dicta gratissima ⁊ pulcherrima. sed hec pauca breuitatis causa sufficiāt. ¶ Con
strue. Jupiter non passus splendorem tanti auri expulit crudeliter patrem. scilicet saturnū
a regno. ⁊ hoc dico armis illatis. id est contra ipsum latis. imago mūdi. i. diuersi coloris ab
imagine alterius mundi vel etatis. successit argento et curia diuum. id est deorum per sin-
copam. iuxta illud. Sincopa in medio tollit quod epenthesis auget. dedit illi primatum. id
est dominium. Et declinatur. hic primatus tui. Et dicitur de primas atis.

Exultat eiectus de sede pia prothoplaustus.
Ac cinis in cinerem nature mutat honorem.
Ne tamen eterni temerentur stipite pomi.
Flammeus ante fores vetat ensis adire volentes.

¶ Hic alithia subiungit historiā correspondentē. et describit status post peccatū. Et dr̄ sic
ꝙ adā primus parens post transgressionē precepti dei: expulsus est a paradiso in quo erat.
et sic honor. i. integritas nature sue mutatus est in cinerem. hoc est in mortalitatē ⁊ miseriā
Et ab illo tpe angelus cū ense igneo custodit portā paradysi ne q̄s introeat. ¶ Hec historia
scribit Gen. ij. vbi dr̄ ꝙ postqꝫ adā et eua gustassēt fructū vetitū. cognouerūt se nudos. et fe
cert sibi de folijs pizomata. i. q̄dā tegmina corporꝫ. Et dixit dñs vocādo adā. Ubi es. Jpse et
cū eua abscōderat se. Quare comedisti de ligno. Et rñdit adā. Mulier quā dedisti michi soci
am fecit vt comederē. Et mulier dixit ꝙ serpēs eā decepat. Tūc maledixit de⁹ serpēti: et di-
xit mulieri. Mulier multiplicabo erūnas et cōceptus tuos. in dolore paries filios/et sub vi-
ri potestate eris. et tu adā maledicta erit terra in opere tuo in laboribus comedes spinas. et
tribulos germinabit tibi terra/et comedes herbas terre. in sudore vultus tui vesceris pane
tuo. Et tunc expulsi sūt de paradyso voluptatis. et posuit deus cherubin ad custodiendum
viā ligni vite. et hec fere sūt verba textus. q̄ qm̄ clarissima sūt. frustra a sacris eloquijs rece
derē. Ex quo patēt incōmoda grauia pcti ade. qꝛ prius eram⁹ imortales. nūc autē mortales
¶ Expositio vltimi versus pōt esse: vt p gladiū igneū intelligat ignis inferni. q̄ parat volen
tibus temere introire hierusalē celeste. q̄ scꝫ ducūt in bonis dies suos. et ipsi in puncto ad in
inferna descēdūt. Cōstrue. Prothoplaustus. i. primus hō (a ꝓthos primū. ⁊ plasma forma-
tio quasi primo formatus) eiectus. i. expulsus de sede pia. paradisi. exultat. i. exul fact⁹ est

(exulo verbũ neutropassiuũ est/qr sub voce neutrali habet signõnē passiui/ac ꝑ et cinis scz
homo q̄ de cinere.i.de limo terre factus fuerat:mutat honorē nature sue:in cinerē.i.in mi=
eriā ⁊ vilitatē:tm̄ ne temeremur.i.temerarij efficiamur vel corrũpamur/stipite eterni pomi
scz volēdo ꝯtra voluntatē dei capere de ligno vite. Stipes (dr̄ quasi stans pes) Ensis(q̄ dr̄
rumphea)flāmeus.i.igneus exn̄s ante fores.i.portas(et caret ntō/ṽtō/⁊ vcto singularibus(
vetat homines volentes adire. ¶ Ecce apparet conuenientia hystorie et fabule.

Egregio cycropi debetur causa litandi
Ille bouis primo rimatur viscera ferro
Sacra ioui statuit/que posteritas celebrauit
Condidit athenas:adiuuit nomine pallas

¶ In hac parte pseustis ꝓponit aliā fabulā dicens sic,narrando. Cycrops rex primo ordi
nauit boues immolari ad sacrificandũ bacho:⁊ ipm̄ posteri imitatati sunt. Edificauit ciuita
tem athenieñsem cui pallas nomē imposuit. ¶ Hanc fabulā videt tāgere virgili⁹ in pn̄cipio
georgicoꝝ/vbi inuocat varia numina/⁊ dr̄. Tuq3 o cui prima frementē fodi equū. Magno
tellus ꝑcussa trid ēti neptune. ¶ Un̄ cycrops dr̄ rex i grecia q̄ ꝯdidit atheniēsē ciuitatē:⁊ cō
tentio fuit int̄ palladē ⁊ neptunū de impositione nōis:qbus dixit iupiter q̄ ille q̄ ꝓ mortali
bus melius mun⁹ de terra ꝓduceret imponeret nomē vrbi. Neptunus ꝑcussit terrā cū tridē
te suo virga ⁊ exiuit equus/⁊ percussione palladis exiuit ramus oliue. Et iudicatū est q̄ pal
las nomē imponeret:qr ꝑ oliuā pax designat̄. Et vt in alexādro dr̄. Pace oñdit nil tutius esse
qr pax est breue verbū continēs oē bonū. Un̄ ista ciuitas diuisa est in tres ꝑtes.s.in naualia
artes/⁊ ariopagū:in quo studebāt phi/⁊ inde dyonisius dictus est ariopagita. Sic autē cōi
ter exponitur.per cycropem intelligitur opulentia(que illā ciuitatē cōdidit sitam in hoc lo=
co fertili. vn̄ contentio fuit vtꝝ in illa ciuitate magis essent studētes phi q̄ mercatores.fina
liter visum est q̄ magis dedicanda erat phis. Et ideo dr̄ pallas(que est dea sapientie) impo
suisse nomē. Qr vero de pallade(q̄ alio nōie minerua dr̄)hic fit mentio/videnda est eius des
scriptio. Unde Pallas nata de cerebro iouis pingitur in similitudinē vnius dñe armate/ cu
ius caput tegebatur casside cum crista:⁊ tenet lanceam in dextera/ ⁊ in sinistra scutū cristal
linum in quo depingebatur caput monstruose gorgonis crinitū serpētibus/ ⁊ habet oculos
splendentes/vestes triplici colore/iuxta se est oliua/⁊ desuper auis volitās (que dr̄ noctua)
Et dicit fulgentius in li.mitologiarū:minerua vel pallas sapiam sigt̄ que a ioue.i.parte lu=
minum deriuatur.vt habetur Ecclesiasti.i. Ois sapia a dño deo est. Dicitur armata/qr sa/
piens multiplicē habet armaturā virtutū/habet scutū fortitudinis ⁊ sapientie:habet lance
am rectitudinis vel iusticie/galeā sobrietatis ⁊ temperantie/oliuā pietatis ⁊ mie. Noctua
sigt̄ humilitatem contrariam iactantie que se ostentat/⁊ habet triplicem vestem/ qr debet
habere etiam tres virtutes theologicales.s.spem fidem et caritatē/inter quas(dicit aplus)
maior est caritas. ¶ Construe. Causa litandi.i.sacrificandi(a quo dr̄ litus/qr in litoribus sa
crificabatur)debet̄ cycropi egregio.i.nobili:quasi extra,gregem communiū hoim per vera
animi nobilitatē elato:qr vt in alexandro. Nobilitas sola est animū que moribus ornat. Et
dicit Boetius de consolatione phie. Nullus degener extat nisi in vitijs peiora fouens pro=
prium deserat ortum. Et ideo exclamat. Quid strepitis genus et proauos. Uera enim nobi
litas a virtute proficiscit̄:sicut seruitus a vicio ⁊ indiscretione. Ut dicitur primo politice(ista
sunt incidētaliter dicta de nobilitate)ille cycrops rimatur.i.ꝑquirit viscera.i.intestina(decli
natur in singulari tm̄ in ablatiuo)dicendo viscera bouis ferro.i.cum ferro.su p.ipse statuit
id est ordinauit sacra iouis.i.sacrificia illi deo que sacra posteritas.i.sequela hoim celebra=
uit/condidit.i.construxit athenas ciuitatem grecie(caret singulari numero hic habet pri=
mam longam(pallas illa dea adiuuit ipsum nomine.i.imponendo nomen ciuitati.⁊c.

Immolat ante deum cayn de semine frugum
Frater abel iustus dedit acceptabile munus
Sponte ferens agnum/talis decet hostia christum
Ense cadit fratris/loquitur post funera sanguis.

¶ Hic alithia subiungit historiā de filijs ade. Et dicit q cayn sacrificabat fruges ad honorē dei. et frater eius abel (qui erat iustus et rect⁹) sacrificabat agnū (cui⁹ sacrificiū fuit deo gratū) et ideo frater suus p inuidiā eū interfecit. vnde sanguis eius clamauit ad dñm pro vindicta. Ista historia ponitur Gen. iiij. Ubi dr q Adā cognouit Euā carnaliter. et genuit primo cayn et secundo abel. Contigit autem q cayn (qui erat agricola) sacrificabat et deo munera offerebat. et abel similiter de primogenitis gregis sui obtulit, (quia pastor) et deus respexit et acceptauit munera abel et nō alterius. vnde iratus cayn egressus est in agrum cum fratre. consurrexit cum et occidit eum. Et dixit dñs. Ubi est abel frater tuus. Qui respōdit. Nescio. nūquid custos fratris mei sum. Et dixit dñs. Quid fecisti. vox sanguinis eius clamat de terra Nunc ergo maledictus es super terrā. cū operatus fueris terrā non dabit fructus suos. vagus et profugus eris super eā. Et egressus a facie dñi inhabitauit orientalē plagā. et cognouit vxorem suā et genuit enoch. et construxit ciuitatē dictā enoycha. ¶ Per cayn possūt intelligi iudei. qui male deo sacrificabant. per abel intelligimus christum. quem iudei crucifixerūt et cōparatur agno sine macula. et talis hostia fuit deo patri accepta. ¶ Aduertendum est hic q alithia videtur reprehēdere pseustum q dixerat q cyerops primus sacrificabat. et ipsa dicit q cayn et abel: vt ptz ex predictis. hic esset locus inuehendi cōtra gen⁹ humanū et contra peccatū prothoplasti. vnde inuidia in filios/superbia/ferocitas: et oīs malicia deriuate sunt. ¶ Cōstrue. Cayn. fili⁹ ade. imolat .i. sacrificat ante deū de semine frugum (declinatur hec frux scdm artē. scdm vsū caret tribus casibus in singulari. sicut preces. et dr a fouendo) Abel frater iustus suus dedit munus acceptabile .i. gratū et acceptū deo. ipse inquā abel ferēs .i. portans ad sacrificiū. agnū sponte. talis hostia dt. tale sacrificiū decet xpm. Abel cadit .i. moritur. ense fratris sui. scz cayn. Aliqui dicūt q eū occidit cū maxilla equi. Alij dicunt q eū suffocauit. sanguis loquitur .i. clamat ad dñm post funera .i. post mortem ipsius.

Lychaon archas celestes prouocat iras:
Quando suas edes inuasit iupiter hostes:
Fallere tentando nomen iouis exuit/ergo
Corpus et os hominis seuit lupus asper in aruis:

¶ In hac parte pseustis incipit scdm beneplacitū suū. Et dicit q quidā hō de archadia dictus. Lychaon. iouē ad irā cōtra se prouocauit. q2 voluit tētare virū iupiter (qui suus hospes tunc erat) esset verus deus. et ideo corpore hois disposito in lupum asperū cōmutatus est. ¶ Ista fabula ponitur in primo methamorphoseos. vbi narrat Ouidius in textu qui incipit. Contigerat vestras infamia temporis aures ec. q dū Jupiter specie humana assūpta de sūmo celo descendisset: vt mores hoim conspiceret et terrā. tandē multis regionibus transactis: in archadiā descendit. et in domo Lychaonis regis hospitatus est. et dedit signa p q̄ ois gens scire poterat q ipse esset deus. Lychaon tñ non credidit. sed illud experientia discere voluit. et parauit eū de nocte occidere: et in mensa sua sibi proposuit artus humanos cuiusdā viri quē occiderat. et pars erat decocta igni. pars vero aqua. Quia dum iupiter perciperet mutauit eū in lupū. vnde territus ille fugit. nactusqz silentia ruris exulat ec. ¶ historia. Lychaon iste hospites interficiebat et regē iouē voluit etiā de nocte interficere. et ātea peruenerūt: sed ipse euasit. vnde postea cū exercitu potēti deuastauit patriā istius. et factus est vespilio i syluis et in agris. Aliter per Lychaonē possumus intelligere populū iudeorū q occidit deū qui assumpserat humanā carnē p incarnatiōis gloriā. Unde ipsi effecti sunt fugitiui et profugi et vagabundi p totū mundū. Uel lychaon fuit herodes q multos pueros interfecit. et non potuit occidere deum incarnatū. ¶ Construe. Lychaon .i. ille rex (i primo methamorphoseos. prima in lychaon corripitur. qn dicitur. motus feritate lychaon) Archas .i. existens de archadia (et est nomē gētile) prouocat .i. irruat. iras celestes. qn iupiter hospes suus (iuxta illud. hospes qui recipit ec.) inuasit suas edes .i. suas domos inuasit. hoc est iuit in suas edes. prouocat inquā tentando fallere nomen iouis. ergo iste lychaon exuit .i. deposuit corpus et os .i. faciem (ibi ponitur pars pro toto per synecdochen) hominis. lupus asper existens seuit .i. furit in aruis .i. in campis.

Enoch iusticie polluto cultor in orbe
Raptus de terra nulli comparauit vltra

cum commento.

Judicis aduentum fidens athleta secundum
Leuitan contra socio precedet helya.

¶ hic alithia ponit historiã suam. et sicut pseustis loquit᷑ de hoīe pessimo. ita alithia loquit᷑
de optimo cultore equitatis. et sic dicit contrarium dicto pseustis. Dicit ergo textualiter ꝙ
enoch homo colens iusticiã (licet conseruaret᷑ cũ hominibus pollutis viciјs) rapt⁹ est a terra
miraculose. nec vnꝗ postea alicui apparuit. sed occurret antichristo. et contra demonẽ cer
tabit cum helya socio suo. De enoch tangit᷑ Geñ. v. quia vt dictũ est prius. et in eodẽ capitu
lo ponit᷑ liber gñatiōis adam. Et dr̃ ibi ꝙ Jared vixit centũ sexaginta et duobus annis. et
genuit enoch et enoch vixit sexagintaquinqȝ annis. et genuit matusalem. et postea vixit tri=
centis annis. et facti sunt oẽs eius tricenti et sexagintaquinqȝ anni. et ambulauit cũ deo et
non apparuit quia tulit eũ deus. Et sic patet ꝙ enoch fuit vir sanctissimus ante tẽpus legis
helyas sub tempore legis in curru igneo raptus est a deo. Isti expectant aduentũ antixp̄i.
quia contra eũ dimicabũt. ⁊ eũ deuincent predicatione. ¶ Exponendo allegorice. isti qui re
surrecturi sũt designãt xp̄i resurrectionẽ. vel xp̄ianos qui debẽt resistere antichristo. hoc est
hereticis scismaticis quos seducit leuiathan. hoc est dyabolus et instruit peruersis doctri=
nis. ¶ Aduertendũ est ꝙ hic seruatur lex carminis amabei. qȝ hic dr̃ contrariũ illi quod di
ctũ est prius per alithiã. Est tñ similitudo et conuenientia quedã. quia sicut cõtra naturam
fuit hoīem fieri lupũ: ita contra naturã est hominẽ in celũ rapi. Item sicut enoch non am=
plius visus est. ita nec lychaon inter hoīes amplius cõuersatus est. ¶ Construe. Enoch iste
vir cultor (a colendo dicit᷑) iusticie. in orbe. i. in mundo orbiculari et rotundo. quia terra est
rotũda. polluto. i. maculato criminibus. raptus de terra. nulli pro non et vlli. cõparuit vltra
i. postea. Iste dico athleta. i. pugil. fidens scȝ in deo. et securus. precedet scđm aduentum iu
dicis. i. dei. Unde duplex est aduentus. Primus quãdo deus assũpsit carnem nostrã. Secũ
dus in die iudiciј. vbi tremebũt angeli et archangeli. contra leuiathan. i. cõtra antichristũ.

Uenit ab occeano submergens cuncta vorago
Tellus cessit atqȝ periit quod vixerat omne
Deucalion homines preter quem nemo superstes
Cum pyrra iactis renouauit coniuge saxis.

¶ hic pseustis narrat aliam fabulam dicẽs. ꝙ a magno mari processit quoddam diluuiũ: ex
quo oīa viuẽtia perierũt. et terra fuit totaliter aquis cooperta. et mortui sunt oẽs homines
preter deucalion et pyrram coniugem suam. per iactum lapidum nouum seculum repara=
uerunt. hec fabula ponitur in primo de transformatis ab ouidio. qui dicit ꝙ sũmus deus
iupiter in presentia consiliј celicolaꝝ dixit. Perdendũ est mortale genus: quia ipsũ tantis
vitiјs erat deturpatum ꝙ vltio scđm rigorem diuine iusticie sumenda erat. Et finaliter cõ
clusit ꝙ pena placet genus mortale sub vndis perdere. hoc est diluuio aquarũ puniendus
erat mundus. qđ factũ est. et dũ oẽs orbes/arua/silue: et alia quecũqȝ sub aqua laterent. so
lus deucalion cũ pyrra coniuge in pernaso monte altissimo cõsecratus est. Et ceperunt isti
orare nymphas et alia numina et themin deam fatidicam quidnã agere deberent pro restau
ratione generis humani. Et istius dee oraculũ vel responsũ fuit. Ossaqȝ post tergũ magne
iactate parẽtis: hoc est. Uos o deucalion et pyrra accipite ossa magne parentis: et ea post
tergum proiјcite. Et quia illud responsum erat obscurum diu dubitauerunt quid hoc esset.
Tandem dixit deucalion ꝙ magna parens erat terra. et lapides sunt ossa terre. et tunc pro=
iecit ipse lapides post tergum. ex quibus nati sunt viri. et ex lapidibus iactis per pyram na
te sunt mulieres. et tunc cessauit diluuium. et taliter seculum reparatum fuit. istud diluuiũ
fuit particulare in thessalia et nõ vniuersale. sicut illud de quo loquit᷑ in textu sequẽti ¶ Na
turaliter per deucalionem possumus intelligere calorẽ. et per pyrram humorem. ex quibus
omnia generantur secundũ naturales philosophos. ita dicunt glose cõmunes. ¶ Aliter po
test exponi et applicari fabula. ꝙ illi qui de lapidibus fiunt. hoīes sunt illi qui de rusticis et
media plebe fiunt magnates et quasi nobiles. contra documentum Arist. ad Alexandrum
macedonem. quia tales seuiores et truculentiores aspide. quia crudescunt inopes dum ve
niunt ad opes. Nam fiunt nerones miseri facti locupletes. et istos deucalion. i. deus proiecit
post tergum: qȝ de salute istoꝝ timendum est cũ sempr naturã primã ⁊ liberalitatẽ retineãt.

Uel diluuiū signat abundantiā viciorū: quā si quis vult euadere: debet pernasum. i. montē con=
templationis ascendere/ considerando se ⁊ fragilitatē suā/ et tunc debet ire ad templū the=
mis. i. ecclesiam ad audiendū sermonē dei et precepta ecclesie que summatim comprehen=
duntur in dilectione dei et proximi. et debet lapides. hoc est rationales motus et regulatos
ratione. ¶ Construe. Uorago. i. diluuium) a voro/ as) submergens cuncta. venit ab oceano.
id est magno mari(⁊ dr̄ ab o ceen qđ est velox/ ⁊ amnis qđ est aqua) tellus. i. terra cessit. i. lo=
cum dedit aque. omne ens quod vixerat. i. vitam habuerat preter deucalion. i. ille vir preter
quem. i. quo excepto/ nemo. i. nullus homo fuit superstes. i. superuenientes/ renouauit. i. restau
rauit/ cum pyrra coniuge. i. vxore sua. homines(hic tenentur in genere communi (et hoc di
co/ saxis. i. lapidibus iactis per eos. Et dicitur de iaceor/ eris: iactussum vel fui.

Ultio digna dei fontes dirupit abyssi
Octauum noe seruans in partibus arce
Amnodo ne talem patiantur secula cladem
Uisibus humanis per nubila panditur iris.

¶ Hic alithia respondendo ponit hystoriā suam/ ⁊ diuiditur in duas partes. Primo describitur
diluuium. Secūda constructionis babilonie. Secūda ibi. Posteritas ade. Item ponitur dilu
uium. secūdo sedatio eius. scđa ibi. Coruū perfidie. Dicit ergo primo sic. q̄ deus vltionē volēs
accipere de pctis hoim/ aperuit oia flumia ⁊ fontes ⁊ causauit diluuiū. vn̄ submersi sunt oēs
preter noe q̄ cōstruxit archā/ vbi octo persone tantūmodo liberate sunt. Et ne de cetero mū
dus talem penam sustineat arcus celestis nobis per nubes ostenditur. ¶ Sciendum q̄ ista
historia est dependēs a precedētibus: vt ptz intuenti. ⁊ extrahitur a libro genesis. Un̄ ge. vi.
tractatur de causa diluuij ⁊ factione arce. et in. vij. de ingressu in archam/ ⁊ de diluuio. Un̄ le
gitur ibi. q̄ postq̄ genus humanū multiplicatū fuit vidēs deus q̄ multa malitia hoim esset
in terra/ ⁊ cūcta cogitatio cordis esset intēta ad malū oi tpe penituit eū q̄ hoiem fecisset. Et di
xit dn̄s ad noe. Fac tibi archam de lignis leuigatis: ⁊ ingrediaris archam tu ⁊ filij tui/ vxor
tua/ ⁊ vxores filiorū tuorū/ quo facto/ factū est diluuiū. ⁊ tota terra fuit cooperta aquis. Et
deleuit deus omnia viuentia preter illa que secū posuerat noe. Et aque diluuij steterunt su
per terram centū quinquaginta diebus/ et sedato diluuio(vt dr̄ in. ix. ca. sequēti) posuit dn̄s
arcū in nubibus/ quod fuit signum federis inter deū ⁊ terram: vt nunq̄ interficiatur omnis
caro ab aquis. Ex hac hystoria ostenditur rigor diuine iusticie in punitione scelerū per dilu=
uium facta. Secundo premiatio vel remuneratio bene acte vite in saluatione noe et suorū.
Tertio promissio liberalitatis diuine quando posuit arcum. Et hec tria pulchre latiori ser=
mone declaranda essent: nisi breuitatem elegissem. ¶ Allegorice exponendo: per noe intelli
gitur filius dei/ per archam ecclesia: q2 deus q̄ humanum genus redimere voluit/ misit noe
i. filiū suū in terrā et iussit vt fabricaret arcā. i. ecclesiā. suo sanguine. et cōsecraret de lignis
planis. hoc est hoibus probis sine viciorū asperitate. ⁊ ligata fuerūt adinuicē ligna bitumi=
ne tenacissimo. i. vinculo charitatis ⁊ dilectiōis. ⁊ facta est archa ꝯtra diluuiū pctōrū nr̄orū.
vt saluemur. ⁊ a morte eterna liberaremur: Iris autē significat sacrā scripturā. q2 ex radijs
solis. i. xpi solis iusticie efficitur. et colorē accepit multiplicē. i. fructū et sensū multimodum(q2
vt dicūt doctores) nulla est veritas quin ea in sacro canone biblie p spiritūsanctū posita fue
rit. Circa ista notentur ista metra. Tēporibus tres esse tribus cognouimus arcas. Pria noe.
moysi fuit altera. tertia xpi. Lignea prima. scđa metallica. tertia vētris. Octo prior. tria po
sterior. tulit altera solū. ¶ Construe. Ultio. i. vindicta(dr̄ ab vlciscor) digna dei dirupit. i. rū=
pendo aperuit fontes abyssi. Abyssus scđm Catholicō dr̄ profunditas aquarū ipenetrabilis
vel spelunca aquarū latitantiū. Et dr̄ quasi sine bysso. i. sine cādore vel quasi a dispersio. q2
ad ipsū tanq̄ ad matrē oēs aque reuertuntur(iste dico seruans noe octauū in partibus arce)
Arca scđm britonē dr̄ ab arceo arces. q2 arcet visū et manū. ⁊ inde arcarius/ q̄ custodit vel
facit arcas. Iris. i. arcus celestis. de iride et ei9 proprietatibus. ⁊ de modo p quē causatur vides
tur i tertio metheororū. vbi materia ista ad longū tractatur ⁊ poetice p virgiliū in. iiij. Eneid.
panditur. i. monstratur humanis visibus. p nubila. i. per nubes. ne secula nostra patiantur am=
modo. i. decetero. talem cladem. i. pestillentiam. Conuenientie fabule et histoie sunt euide
tes. et alithia videtur hic corrigere assertionem pseustis in textu precedenti.

Ideos lepores puer exagitat ganimedes

Quem iouis arreptum deuexit in ethera sursum
Armiger ablato diuum concesserat ordo:
Nomen pincerne quod possedit prius hebe:

¶ Hic pseustis ꝓponit aliā fabulā cōtinuando disputationē inceptā. Et dicit ꝙ dū quodā die quidā puer vocatus ganimedes fugaret lepores in yda silua troiana. aquila auis iouis assūpsit eū et sursū ad iouē detulit. vbi loco hebes pincerna iouis effectus est. Ista fabula recitatur ab ouidio. iiij. metamorphoseos. vbi dr̄. Rex superū quōdā fugij ganimedis amore arsit. elegātissime et cōpendiose a Uirgilio in. v. eneid. vbi dicit̄ in textu. Intextusqꝫ puer frondosa regnis yda. Et sequit̄. Quē prebes ab yda sublimē pedib⁹ rapuit iouis armiger vncis. ꝛc. Unde ganimedes puer fortissimus filius lamedontis regis troiani nimiū a ioue fuit dilectus. et ab aq̄la scđm mandatū iouis fuit raptus ꝛ stellificatus. et est factus pincerna iouis. Et ipse aquarius dicitur. qꝛ aquā fingit̄ fundere sup̱ manus deorū. ¶ Rei veritas fuit ꝙ ganimedes filius troy rege troie fuit a ioue rege et filio saturni. patrē persequēte cōtra naturā dilect⁹. ¶ Naturaliter vel phisice exponit̄. vt semꝑ p̱ iouē intelligam⁹ aerem superiorē. et aquila dr̄ armiger iouis tū̄ ꝓpter caliditatē nature sue. tū propter altitudinē volatus sui. et ganimedes vt tactū fuit sit aquarius. Et iste dr̄ reprimere et temperare sua humiditate calorē supiorꝰ etheris. ¶ Preter ista dr̄ aliter. ꝙ aquila significat plenitudinē sapientie. ganimedes significat euāgelistā iohannē et gratiosū. qꝛ aq̄lina sublimitas claritas vel contēplatio: ipsū in celū rapuit. inq̄ꝫtū locutus est ꝓfunde de celestibus. Et efficitur pincerna deorū. i. prelatorū et aliorū qui ab eo hauriunt aquam sapientie. ¶ Postremo iupiter pōt significare filiū dei. ganimedes humanā naturam. quā ipse hic nobiscū assumpsit: et in celos portauit. ¶ Cōstruc. Puer (ꝓprietates puerorū tangunt̄ hic et in istis versibus. Sūt pueri puri parui modico saciati. Ludūt cōformāt. cito dant. cito pacificant̄. hic notant̄ septē ꝓprietates puerorū cōtra septē vitia capitalia) ganimedes exagitat. i. fugat agitat. lepores ydeos. i. troianos (ab yda silua) quē arreptū. violēter raptum armiger iouis. s. aquila deuexit sursū in ethera (Actus grec⁹ est) ordo diuū. i. deorū. cōcesserat. illi ablato. p̱ aq̄lā. nomē pincerne (dr̄ quasi penu cernēs. ethimologia est) quod hebe. illa puella. possedit prius.

Coruum perfidie damnans animalia queqꝫ:
Nuncius inclusis quia noluit esse salutis.
Ore columba suo / ramum viridentibus vltro
Detulerat foliis / superest armenia testis.

¶ Hic respōdet alithia et ponit historiā continentē sedationē diluuij et cessationē. Et dicit ꝙ oīa aīalia condēpnant coruū vt pfidū qꝛ illis q̄ in arca inclusi erāt salutē nūciare non voluit. sed colūba detulit ramū viridē. Et illud factū fuit in armenia. vbi super isto testimoniū queri pōt. hec historia cōtinuat q̄ incepta erāt prius ibi. Ulcio. ꝛc. et habet̄ originali Gen. viij. vbi agit̄ de desolatiōe diluuij et missione corui et colūbe. ꝛ egressu noe de arca. Et dicit̄ ibi ꝙ recordat⁹ est dn̄s noe. et clausi sūt fōtes abyssi. et requieuit arca mēse septimo. xxvij. die mēsis sup̱ mōtes armenie. et aperiēs noe fenestrā arce emisit coruū q̄ nō reuersus est. deinde misit colūbā vt videret si cessassēt aque sup̱ faciē terre. ꝛ nō inuenisset vbi requiescerēt pes ei⁹ reuersa est. et expectās noe p̱ septē dies iterū eā emisit ꝛ illa rediit ī vespe portās ramū oliue virētib⁹ folijs. et sic itellexit noe quod cessassēt aque. Et iussit deus ꝙ ipse et oīa aīalia egrederent̄ de arca. et dixit. Crescite et multip̄. Et fecit noe altare dn̄o. et ibi sacrificauit. ¶ Arca est ecclesia. coru⁹ significat carnales et tēporales qui tantū terrenis adherent. Colūba vero significat simplices et iustos qui sunt veri filij ecclesie. Corui sūt illi q̄ adherent tātum diuitijs ecclesie terrenis nichil sapientes que sunt iesu christi. nec sentientes nisi secundū hominē exteriorē. et isti sūt fraudulenti ad modū corui et rauci. quia nichil sanctū proferūt. et tales non sūt veri filij ecclesie: sed quasi spurij et illegitimi. et merito ab omnibus xp̄ifidelibus condēnandi. quia sunt nigri sicut coruus. i. denigrati vicijs et ambitione. ꝛ arcā ecclesie deserunt et xp̄m. adherentes quasi imobiliter et pnicio se vni creature. sed veri filij dei designant̄ p̱ columbā. q̄ pure simpliciter et sine exquisitione fraudū ꝓcedunt et viuūt. nec adhesent cadaueri. sed reuertunt̄ ad arcā. hoc est ad xp̄m. et defecerunt ramos oliue. hoc est bo

nos fructꝰ et dulces tā ī doctrina ꝗ̄ ī bonis eoꝵ opibus. ¶ Cōstrue. Cuncta alalia dānant
coruū ꝑfidie.i.de ꝑfidia (greca cōstructio. qꝛ greci carēt ablatiuo: loco cuius ponebāt gtīū)
qꝛ ipse noluit eē nūcius salutis īclusis ī arca. Colūba detulerat vltro suo ore ramū folijs vi=
rentibus. Armenia. illa patria vel ille locus supest.i. remanet testis predictoꝝ. Hec historia
conuenit cū fabula premissa. qꝛ sicut aquila fuit nūcius iouis: ita colūba inclusorum in arca

Surrexere viri terra genitrice creati
Pellere celicolas fuit omnibus vna voluntas
Mons cumulat montem sed totum mulciber hostem
Fulmine eiectum vulcani trusit in antrum.

¶ hic pseustis arguēdo cōtra alithiā aliā ponit poeticā narrationē: dicens. Quidā viri de
terra geniti voluerūt vnanimiter insurgere in deos. ⁊ vt facerēt montē supra montē posue
runt. sed iupiter rex celicolarū oēs illos cū fulmine vulcani deiecit et prostrauit. Hec narra
tio tangit in primo metamorphoseos. vbi de gygantibus q̄ affectarūt celeste regnū loquit.
De ista gygomachia dicit tullius in libro de senectute. Quid eni aliud est gygantiū modo
pugnare cū dijs: ꝗ̄ nature repugnare. Uel ꝑ gygantes corpus itelligimꝰ et sensualitatē. et
ꝑ deū aīam vel rationē. qꝛ dicit Phus. Aliud est nobis.s. appetitiuus sensitiuus (q̄ sēꝑ aduer
satur rationi) et ipa rō historica fuit q̄ isti fuerūt q̄dā potētes hoīes q̄ pugnauerūt cōtra io=
uem regē. Jubiter ascēdit ꝑ rupta montiū et alij manserūt in vallibus et vt ascenderunt in
montē construxerūt magnas machinas. et dicti sunt habere pedes serpentinos. quia vide
bant repere ad montē. et iupiter eos oēs obruit cū labidibꝰ deorsū missis. ¶ Istud pōt alit
exponi et applicari. vt gygantes sint auari et ambitiosi et superbi q̄ ad apices prelationis ⁊
dn̄ationis ascēdere volūt. iuxta illud. Jsaie. xiiij. Ascendā in celū sup astra celi. ⁊ exaltabo so
liū meū. similisq̄ ero altissimo. Et vt tales ad altitudinē taliū statuū ꝑuenire possint aggregāt
agros ad agros. pecuniā ad pecuniā ⁊c. Contra quos dr̄ Jsaye. v. Ue q̄ coniungitis domum
ad domū. et agrū agro copulatis. Et voluit deos.i. iustos et ꝓbos effugare ac remouere ⁊ lo
co eorū inturonizari. sed deꝰ gloriosus sepe mittit fulmē: hoc est mortē et tribulationē. et sic
deijciuntur de gradibus suis et statu. et detrudunt in loca obscura sub terra.s. in infernum
¶ Aliter. Celū est eccl̄ia (quā tyranni et scismatici ipugnare nō cessāt) et nitunt repere ꝯtra
eos pedibus. hoc est afflictionibus serpentinis et peruersis. tn̄ deus semper eam protegit ⁊
nunꝗ̄ deserit. ¶ Construe. Uiri creati.i. ꝓducti. terra. genitrice.i. mr̄e et ideo dn̄r terrigene
surrexere.i. surrexerūt ꝑ superbiā aduersus deos. vna volūtas fuit oībus pellere.i. expellere
a celo. celicolas.i. deos celū colentes. et ergo mons (vnus mons cumulat aliū montem) sed
mulciber.i. vulcanus (faber iouis quasi mulcens ferrum cum imbre) vel mulciber. id ē iupi
ter. trusit.i. cū violētia induxit in antruꝫ.i. in foueam. sub montibus. totum hostem.i. oēs ho
stes deiectū.s. deorsū fulmīe vulcani.i. ymꝰ fabri iouis. Uulcanꝰ deus ignis et fulminum. de
pingebatur in similitudinem fabri deformis. et claudi malleum tenentis. et impulsu deorū
de celo inferius descentis. Et potest significare quemlibet tyrannum et raptorem vel exa
ctorem. Sed ista non est materia presentis particule. ideo supersedendum est.

Posteritas ade summa babylonis in arce
Turrim construxit que celum tangere possit
Excitat ira deum confusio fit labiorum
Disperguntur ibi / nomen non accidit vrbi

¶ hic alithia rn̄det ponēdo historiā correspondentē fabule precedēti et quasi fallacē asser=
tionē historie narratōis cōfutādo cōfirmādo ꝟitatē et q̄si semꝑ obseruat iste modus. Dicit
ergo sic textualiter. Posteri q̄ ab adā descenderūt: cōstruxerūt turrim quēdā babylonicam
adeo altā vt celū possēt cōtingere. ꝓpter q̄d deus ꝓuocatus ad irā. cōfudit et mutauit eoꝵ
idiomata. et sic ipsi dispsi sūt et ciuitas adhuc retinet nomē ꝯfusionis. hec historia tangitur
Geñ. xi. vbi inuit diluuio cessāte. timētes autē hoīes ne veniret aliud. ꝓposuerūt facere tur
rim altissimā. et dicit vnusq̄sq̄ ad ꝓximū suum. Uenite faciamus lateres et coquamus eos
igni et habuerunt lateres pro saxis et bitumen pro cemento. et disponebant facere turrim

cuius sūmitas ꝯtingeret celū. Hoc vidēs deus cōfudit linguas eorū: ita vt non intelligeret vnus vocē proximi sui. et sic non amplius edificauerūt illā turrim. Et vocatū est nomē eius babel. qꝛ ibi cōfusio labiorū vniuerse terre facta est. Et isti sūt dispsi sup faciē oim regionū. ¶ Exponit̄ sic. Nembrot vir erat de genere noe. et congregauit illū ppl'm ad expeditionez illius operis. et significat diabolum q̄ voluit ponere sedē suū in aquilone: et esse similis altissimo/ sed eū de⁹ cū suis cōplicibus cōfudit et dispsit ⁊ misit in tenebras exteriores. ¶ Ex isto textu ptz. q̄ deus nullū crimē dimittit impunitū. qꝛ dato q̄ homo ꝑmittat̄ aliquādo viuere voluptuose scdm carnē scdm modū. et scdm sp̄m. tamē finaliter cōfundit̄ a deo ⁊ prosternit̄ in infernū maxime si talis voluerit ꝑseuerare: et se nimis ꝑ supbiā extollere. (q̄ est radix oim viciorū et mater) De quo dicit Augustinus in quodā sermone. Uermis diuitiarū est supbia Difficile est vt non sit supbus q̄ diues est. tollo supbiā diuitie non nocebunt. Et hugo dicit Superbia est elatio viciosa q̄ inferiora despiciēs. supioribus et paribus satagit dn̄ari. Jō qdā egregius ꝟsificator dicit. Sit tibi copia si sapiētia formaqꝫ det. Sola superbia destruit oia si dn̄et. Talia metra aliquē grauē. aut moralē sententiā cōtinentia non sūt despiciēda. lꝫ nō ꝓdeāt atrito actore. ¶ Aduertendū est q̄ duo sūt ciuitates. Una est ciuitas dei (q̄ fit et construit̄ ex amore et dilectiōe dei vsqꝫ ad ꝯtēptū sui. Alia est ciuitas diaboli (q̄ fit ex amore sui vsqꝫ ad contemptū dei) et istud pulchre tractat̄ ꝑ btm̄ Augu. ꝑ totū decursū libri de ciuitate dei. ¶ Ulteri⁹ sciēd est q̄ babel īterp̄tat̄ cōfusio. et ide babylō ⁊ babylonia. Uñ vt dicit hieronymus babylon est metropolis caldeorū. et erat mirabilis magnitudinis et eius muri. et ibi dn̄atus est nabuchodonosor rex potentissimus. et fuit destructa a medis et ꝑsis et postea fuit reedificata. due ciuitates apud medos dicunt̄ facte ex ea. videlicet thelofontes et selucia. Unde medi ⁊ ꝑsi erāt suspecti babylonijs et chaldeis. sed postea exigēte eorū supbia: destructa ē a cyro et dario regib⁹. vñ sup istō Jsaie. lxvij. Uenierīt tibi subito hec duo ī die vna. sterilitas ⁊ viduitas. Dicit ergo glosa subito. i. ex improuiso veniente cyro ⁊ dario. ¶ Construe. Posteritas. i. sequela (et dr̄ a posterus) ade. construxit. i. edificauit turrim. arce. i. altitudine sūma. babylonis q̄ possit tangere celū. Celū dr̄ quasi caelū. vel casa elios. i. domus solis. vel dicit̄ a celando. Ira excitat. i. cōmouet deū. vbi ptz q̄ de⁹ dr̄ irasci. Juxta illō psal. Dñe ne in furore tuo arguas me. Et est antroposꝑatos. i. humane passionis impropria dei attributio. Et de ira dei fecit Lactātius vir eloquentissimus vnū librū. Confusio labiorum fit (labiū dr̄ a labendo) ipsi dispergūt/ nomē. nō excidit. i. nō cecidit (et dr̄ ab ex et cado) vrbi. i. illi ciuitati babylonie. ¶ Conuenientia et contrarietas patet de se.

Flumina cyclopes iouis imperio fabricantes
Peone percusso morti decreuit apollo
Mox deitate sua superum spoliatus in irā
Admeti curām pecori suscepit agendam.

¶ hic pseustis incipit argumentari narrando aliā poeticam fabulā. Et dicit sic breuiter. q̄ apollo morti adiudicauit cyclopes (qui fabricant fulmina iouis (quia iupiter fulminauerat peonē phebi filium. quē propter appollinē iupiter sua deitate priuauit et tunc seruauit gregem admeti regis. hec fabula quantum ad peonem vel ad esculapium filium phebi tangitur in scdo metamorphoseos post mediū. et quātū ad apollinē (q̄ pascebat gregē) tangit̄ ad huc circa finē. et ibi ingredit̄ fabulā. qualiter mercuri⁹ phebo rapuit vaccā ⁊c. ¶ Sed pro textu precise. alijs omissis tanqꝫ impertinentibus. ꝑ intellectu textus sciendū est q̄ iupiter fulminauit peonē (qui dictus est esculapius) quia ad preces dyane suscitauerat hypolitum mortuū. et ideo phebus interfecit cyclopes qui fulmina fabricauerāt. vnde iratus iupiter ip̄m sua deitate spoliauit. et ipse pastor admeti regis effectus fuit. Dicunt aliq̄ scdm historiam apollinē fuisse filiū iouis. qui qꝛ tacitus iouis aduersarijs fauebat a patre relegat⁹ est et in familiaritatē admeti receptus. ¶ Phisice exponendo. phebus. i. sol. est pater peonis. i. fructuū terre. qui viuificāt famelicos. iupiter. i. ignis vel ether superior fulminat et exurit fructus terre. et phebus interficit cyclopes. i. nubes et aeris indispositiones exalando talia ita dicūt glose cōes ꝑ quas semꝑ intelligo glosā que incipit Eglogarum tres sūt partes ⁊c. ¶ Ultra ista dicenda sunt alia. Phebus hoc est sol iusticie dei filius. interdixit. et maledixit diabolo. serpenti tortuoso. qui fabricauerat fraudes per quas fili⁹ suus. scilicet adam mortuus fuerat. Jdeo dij (scꝫ pater et filius et sp̄ussanct⁹) q̄ sunt vnus deus in essentia. et trini in ꝑsonis (secundum fidem) filium dei spoliauerūt deitate sua. inquantum ipse incarnatus est

¶ Aliter. Illi q̄ fabricāt fulmina sunt balliui/ ⁊ alij executores iusticie. et iō illi q̄ tales ledūt sunt grauiter puniēdi. Cōsequēter qr hic fit mētio de opolline breuiter agēda est eius descriptio. ¶ Apollo quartus deoꝝ depingit̃ sub forma iuuenis nūc formā puerilē habēs/ nūc muliebrē/ sup caput gerit tripodē auri/ in dextra vero manu hꝫ pharetrā/ arcū ⁊ sagittas/ ⁊ in altera cytharā/ sub eius pedibꝰ monstrū depingit̃/ hn̄s corpus serpentinū/ ⁊ tria hn̄s capita/ lupinū carniū/ ⁊ leoninū/ iuxta ipsum est laurus depicta / coruus sup eū volitabat/ sub lauro nouē muse choreas ducūt/ et phiton serpēs vna sagitta apollinis transfigit̃. ¶ Exponatur sic. Apollo est sol iusticie xp̄s (q̄ semper iuuenis est per puritatē ⁊ sanctitatē) hꝫ tripodem. i. aiam corpus ⁊ deitatē. cytharā qua nr̄os longores ⁊ miserias releuat/ hꝫ arcuꝫ quo malos corripit. Iste occidit phytonē serpentē. s. dyabolum/ amat coruos. i. religiosos tan sibi dedicatos/ habet deinde laurum arborē crucis/ sibi assistunt muse nouē. i. nouē ordines angeloꝝ ⁊ iste dr̄ deus ingeniȷ̄ et diuinationis. ¶ Aliter eū poete aliqui describunt. Pingitur eni iuuenis armatus habens comas delatus in quadriga ⁊ agitatur equis/ ex litteris exaratur sibi muse ministrant/ circa eū sunt lauri/ ⁊ habet coruum cecum. Istud sic exponi potest. Phebus iste est tyrannus iuuenis. q̄ ꝑpter insipientiā habet arma crudelitatis/ comas/ hoc est ornatus pomposos ⁊ superfluos/ defertur in quadriga per superbiam tumultuosam/ circundatur equis magnifice et pompose/ habet musas: hoc est musicos/ mimos ⁊ hystryones/ circundatur lauro: hoc est voluptate mundana/ habet secū coruos: hoc est peruersos ⁊ satellites. ¶ Construe. Apollo decreuit. i. adiudicauit (inde decretum ⁊ decretalis) morti/ cyclopes. populos vel gygantes fabricantes fulmina imperio. i. precepto iouis summi deoꝝ (⁊ hoc dico peone) filio suo/ percusso. i. mortuo/ mox. i. statim/ ipse spoliatus sua deitate in ira. i. per iram (hic est figura prothefeos pharalenge. i. positio prepositionis pro prepositione. vt ibi in primo eneydos. (Multa super priamo. ⁊c̄. id est de priamo) superū. i. superborum. et superum declinatur. Nominatiuo supera superum: et caret masculino genere sicut cetera et infera. Suscepit curam pecoris/ admeti agendam. id est per ipsam regēdam ducendam et custodiendam. ⁊c.

Limite iussus abram patrio discedere saram
Assumpsit sine spe sobolis sibi concipiende
Tandem confecta etuate creatur herilis
Filius et lactat sua quem natura grauauerat

¶ Postq̄ꝫ in precedētibus posita sunt gesta tempore legis nature per duas etates. hic ꝯponunt̃ gesta tercie etatis. in cuius initio circūcisio est data abrahe. Et p̄io fit qđ dictū est. Scđo descēdit ad tp̄s legis. Scđa ibi. Raptus aquis moyses. Et ne ignoretur istud in quo fundat̃ diuisio principalis. Sciēdum est q̄ sunt septē etates mundi. Prima fuit ab adā vsq̄ꝫ ad noe: cuius vesper et finis fuit diluuium. Scđa fuit a noe vsq̄ꝫ ad abraham/ cuius confusio linguaꝝ in septuaginta ydiomata. Tercia fuit ab abraham vsq̄ꝫ ad moysen: cuius finis fuit praua vita saulis. Quarta fuit a moyse vsq̄ꝫ ad transmigrationem babilonis: cuius finis fuit dissentio regū/ qn̄ ipsi ducti sunt in babylonē captiui. Quinta a transmigratione babylonis vsq̄ꝫ ad dauid: cuius finis fuit priuatio iudeorum/ ⁊ a regno: quando dixerunt regē nō habemus nisi cesarē. Sexta fuit a dauid vsq̄ꝫ ad christum. cuius vesper siue finis erit resurrectio mortuoꝝ. ¶ Quo premisso redeamus ad diuisionē lectionis. Prima pars diuidit̃ iteꝝ in duas partes. Primo agitur de tribus patriarchis diuisim. Scđo de duodecim simul ibi. Venditur in seruū. Primo iteꝝ agit̃ de abrahā ⁊ filio suo. Scđo incidentaliter de destructione sodome. Scđa ibi. In cinerem sodomas. Tercio agitur de iacob/ ibi. Cōgressus dn̄o iacob. Item primo de abrahā. Scđo de ysaac filio suo. scđa ibi. Heredis forma. Ita probabiliter potest diuidi textus iste. Et possibile est etiā q̄ alia posset reperiri diuisio magis subtilis ⁊ artificiosa: que remittet̃ ad theologos. Ideo ista taliter qualiter inuenta sufficiant. et probabiliter sustineat̃. ¶ Dicit ergo in prima particula sic. Abraham iussus a deo recedere a patria: secum duxit saram vxorem suam sterilem: que in senili etate peperit filium et lactauit. Hec hystoria scribitur originaliter Gen̄. xij. circa p̄ncipiū. vbi dicit dn̄s ad abraham. Egredere de terra tua: ⁊ de domo patris tui. ⁊ veni in terram quā mōstrauero tibi. Septuaginta sex annoꝝ erat abraham. ⁊ tulit vxorē suā: ⁊ loth filiū patris: vt irent in terrā chanaā. De promissione ysaac habetur. Gen̄. xv. de scđa ꝑmissione. Gen̄. xviij. de partu ⁊ de conceptione ysaac. Gen̄. 21. vbi dr̄ q̄ sara cōcepit et peperit filium in senectute sua: sicut predixerat

ei deus. Et creuit puer ysaac ꝛ ablactatus est a matre sua .s. antiqua/ Unde qꝛ abrahã credidit angelo nunciãti ista. iõ addita est sibi vna lr̃a in noĩe dicẽdo abrahã .i. pater multarũ .s. gẽtium. Et qꝛ saray nõ credidit: sed derisit. ideo de noĩe eiꝰ ablata est vna lr̃a: ꝛ vocata est sara. ❡ Iste abraham est filius dei: qui in mũdo iussu patris summi descendit: q̃ nõ potuit cũ vxore habere filiũ. ꝛ qꝛ nõ potuit cõuertere iudeos. ideo in aliã patriã recessit et genuit filiũ et alias nationes ad fidẽ conuertit. ❡ Construe. Abram dissyllaba est hic. ꝛ interpretatur pater/ iussus discedere limite patrio. assumpsit saram sine spe sobolis cõcipiende. i. prolis habende. qꝛ ista erat sterilis/ tandẽ. i. finaliter post longum tp̃s. filius herilis. i. heri. hoc est dñi. (vel herilis dr̃ qui genitus est a patre legitimo ꝛ matre legitima) creat. i. producit et gignit vel concipitur. illa confectus. i. grauatus. et repletus etate senili. et sara lactat (lactare actiuum est si significat puero prebere mammam.) lactare vero etiam significat lac suggere. vt põnit in Ebrardus in grecismo suo. et ibi in psalmista. Ex ore infantium et lactantium. filiũ suum lactat quem sara mater sua natura. i. senilis etas. grauabat. ꝑpter onus lactandi ꝛ nutriendi eum. Ista hystoria conuenit cum fabula preambula. quia sicut Apollo spoliatus est deitate/ ita Abraham patria sua.

Dedalus aptatis liquidum secat aera pennis
Filius insequitur fragilis/ sed cera liquatur
Et cadit in pelagus/ gemit sub pondere fluctus
Ille sui compos brumales attigit arctos

❡ In ista pte incipit pseustis iuxta libitũ suũ dicẽs. Dedalus sibi pennas aptauit quibus ꝑ aera leuatus est/ sed filius eius ycarus ip̃m insequẽs mediũ tenere nesciuit. sed pennarum cera liquefacta in mare cecidit. hec fabula describitur Uirgilio in principio. vi. Eneid. vbi dicit. Dedalus fertur fugiens minois regna. ꝛc̃. Eam quoqꝫ describit. Ouidius in libro de arte amatoria. et in. viij. de transformatione post principium. ❡ Fabula est dum minos rex crethensis esset in obsidione athenaꝝ pro filio suo interfecto. phasiphe vxor eius concubuit cũ thauro: ꝛ effigiẽ vacce sibi assumpsit ꝛ concepit minothauꝝ. i. illud monstrũ: quod pro media perte erat bos/ ꝛ pro alia media parte erat vir. hoc vidẽs rex fecit fieri a dedalo artifice subtilissimo laborinthum. i. domũ diuersis ambagibus ꝛ flexibus nexã: ꝛ ibi inclusus est minotaurus: ꝛ dabant athenienses singulis annis deuorandi ab eo. Ueritas est (vt dicunt) qꝫ taurus notarius regis concubuit cũ regina. ꝛ ista fabula potest inuehi cõtra vilem horrendã: immo inexplicandã impudicitiã aliquaꝝ mulieꝝ. Et ex ista fabala etiã potest dari documentũ principibꝰ ne nimis diu vxores suas deserant: ne dent eis occasionẽ peccandi. ❡ Aliter dr̃ qꝫ ista regula est aĩa. que absente rege. i. xp̃o neglecto per peccatũ/ fornicat cũ tauro. i. dyabolo. descẽdendo ad textũ. post ad noticiã minois regis deuenisse dedalum fuisse cã cõcubitus vxoris sue cũ tauro/ iussit rex vt cũ filio suo ycaro in laborintho: includeretur: sed ipse per industriã suã sibi ales applicauit: et sic cũ filio euasit. ❡ Per dedalũ intelligimꝰ peccatorẽ: quẽ minos/ hoc est dyabolus implicat. i. illaqueat in laborintho negocioꝝ mundanorũ: a quo nõ potest se euoluere: nisi ꝑ alas contemplationis transeũdo ꝛ trãsuolando hoc mare tempestuosũ. i. hunc mundũ. Textus dicit finaliter qꝫ nõ obstãtibus monitionibus dedali sup modo volandi/ ycarus filius eius patris p̃cepta cõtempsit: ꝛ ita alte volauit qꝫ pennis ꝛ cera liquefactis decidit in mare. (qd̃ dr̃ ab eo ycareũ) De isto dicit q̃dam metrificator. Icare nate bilis ꝛ iã sine patre peribis. Jam dixi tibi bis medio tutissimus ibis. Facile est eligere duos sensus morales. Primus est de obediendo parentibus/ sapientioribus ꝛ superioribus. Secundus es de tenendo medium (quia vt dicit philosophus.) Uirtus consistit in medio. ❡ Iste dedalus est deus summus fabricator mundi quilibet christiannus est filius eius. Unde cum ipse deus celos ascenderet: monstrauit p̃mo filio suo hoĩ xp̃iano viã volandi ad celos ꝑ mediũ virtutũ: exeũdo hunc mundũ per ꝯtemplationis alas. Sed quidã nimis basse volant ꝑ auariciã/ inuidiã. ꝛc̃. aliȷ nimis alte ꝑ superbiã/ ꝛ tales descẽdũt in mare hoc est in infernũ. ❡ Cõstrue. Dedalus. ille vir/ secat. i. scindit et diuidit aera (actũs est grecus) i. aerẽ. ꝛ dr̃ ab a qd̃ sine/ ꝛ erilis: quasi sine lite ventoꝝ ꝑ antifrasim/ liquidũ. i. purũ ꝛ clarum: qꝛ aer est dyiphanus s̃m phõs/ pennis suis/ filius ycarus insequit eũ/ sed cera fragilis qꝛ cõpacte ꝛ cõiũcte erãt ale sue/ liquat. i. fluit/ dissolvitur. decurrit/ defecit / ꝛ cadit in pelagus. i. in mare. Et dr̃ quasi penitus latẽs ꝑ ethimologiã / vel pellendo fluctus maris/ gemit in preterito. ꝛ est trisyllabũ sub pondere illius. Ille dedalus. ꝯpos. i. ordinator ꝛ ꝯpositor sui

id est sui voti/vel secundum libitum suum volans/ attigit.i. non: in preterito arctos/stellas brumales/frigidas vnde bruma. Arctos ⁊ septentrion. vel est stella vrse in septētrione posita/⁊ nunq̄ tendit ad occasum. sed semper oritur circa polum articum/⁊ iste stelle sunt plures qui dicuntur maior vrsa ⁊ minor vrsa secundum astrologos.

Heredis forma non est motus patriarcha
Quin mactaret eum nisi vox emissa deorsum
Parcere iussisset: rapitur qui cornibus heret.
In dumis aries/patrem sequitur sua proles

¶ Hic alithia ponit hystoriā q̄ depēdet a p̄cedēti dicēs. q̄ patriarcha abrahā nō fuit a deo pietate paterna ꝓpter formā filij ꝯmotus/qui ipm mactare ⁊ immolare promptus esset nisi vox desursū missa iussisset eū dimittere/⁊ loco eī⁹ arietē imolare. hystoria scribit̄ geñ. 22. vbi narrat̄ q̄ de⁹ tētauit abrahā: ⁊ dixit ad eū. Abrahā abrahā. Qui rñdit. Adsum. Et dñs ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitū (quē diligis) ysaac/⁊ offer mihi ipm in holocaustū .i. in sacrificiū/sup vnū montē quē mōstrauero tibi. Abrahā itaq̄ hoc audito se disposuit ⁊ strauit asinū suū duos iuuenes ⁊ filiū suū tulitq̄ holocausti ligna ⁊ imposuit sup ysaac filiū suū. Ipse aūt portabat in manibus ignē ⁊ gladiū. Et cū ꝑgerent simul: dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille rñdit. q̄d vis fili. Ecce inq̄t ignis et ligna vbi est victia holocausti: dixit illi. Dñs ꝓuidebit sibi victimā holocausti fili mi. Deīn colligauit filiū suū: ⁊ posuit eū sup struē lignoꝝ: ⁊ accepit gladiū vt immolaret filiū suū. Et ecce angelus de celo clamauit dicēs. Abrā abrā. Qui rñdit. Adsū. dixitq̄ ei. Nō extēdas manū sup pueꝝ. nec facies ei q̄cq̄/nūc cognoui q̄ times dñm. Leuauit abraam oculos suos/⁊ vidit arietē inter vepres herētem cornibus/quē assumens obtulit in holocaustū pro filio suo. Et ꝯñr cōmendat̄ iste ⁊ sibi bñdicit̄. ¶ Ibi instruūtur parentes diligere filios suos: sed ꝓpter deū: et ergo deū magis diligere/vt semper sint prompti etiā de ꝓprijs filijs disponere s̄m beneplacitū dei. Est ergo reprobatus amor quorundā parentū inordinatus a deo: vt nō audeāt. immo nec ꝑmittāt filios castigari vel corripi virgis ⁊ verberibus/ex qua re q̄ grauia reipublice ⁊ fidei orthodoxe incōmoda ꝯuentura sint: experientia discere possumus. Nec sic mulier illa ꝓbitate ⁊ bonitate ꝯspicua mater sancti Ludouici quondā huius xp̄ianissimi galloꝝ regni filiū suū ineruditū aut indisciplinatum ꝑmittebat. sed eū diligēter monitionibus salutaribus instruebat. Inquiebat sepissime/mallem te mortē incurrere tp̄alem: q̄ per vnū mortale pctm̄ te tuū offēdere creatorē. Quod a vobis generosissimi principes totis vite vestre tp̄ibus coram mēns vr̄e oculis insidere dz vt sic hec clarissima domus francie fidei catholice religionis xp̄iane ꝓtectrix semꝑ existat. per q̄d maior mors atq̄ meritū vobis apud homines ꝓcurabit̄/quasi totū orbē terraꝝ ab oriētali plaga vsq̄ ad occidentalē/⁊ a meridionali vsq̄ ad septētrionalem vastis ⁊ potētib⁹ vestroꝝ belloꝝ impetus perdomueritis. Et sciūt pedagogi q̄ difficile sit hodiernis temporibus pueros suos adolescētes ⁊ alios bene regere: q̄ vbiq̄ parētes siue iure/siue iniuria liberis credunt. Hic ergo quidē prolixximā atq̄ amplissimā orōnem (si locus pateret̄) cōtexerē sed hanc hactenus taceo. ¶ Per abraam intelligit̄ pr̄ ille nr̄ celestis deus gloriosus: qui filio etiā ꝓp̄o nō pepcit. ysaac int̄pretat̄ risus. q̄ xp̄o adueniēte fuit risus: ⁊ exultatio in vniuersa t̄ra. Un̄ iste fili⁹ nō mortu⁹ est s̄m deitatē: s̄z aries mortē passus est: sic xp̄s s̄m carnē. ¶ Con. Patriarcha .i. abrā (dr̄ a pr̄ ⁊ archos pn̄ceps) nō est mot⁹ .i. ꝯmotus/forma .i. ꝓpt̄ formā: heredis .i. filij sui (Iuxta illud ap̄li. Fili⁹ ḡ heres. ⁊c̄.) quī ipse mactaret .i. occideret eū filiū / nisi vox angelica missa deorsū a celo ad terrā iussisset .i. p̄cepisset ꝑcere filio suo. aries dr̄ a b ares q̄d est v̄t⁹/vel ab ara ꝓ altari. q̄ heret cornib⁹ .i. dumis/rapit̄ .i. ab ipso capit̄ ꝓ imolādo patrē .s. abraā/sua ꝓles sequit̄ .s. fili⁹ su⁹ insequit̄/hoc est caro hūana īsequit̄ xp̄m. ¶ Nota hic ḡnaliter istā ꝯclusionē isti⁹ vltie ꝑticule q̄ incipit ꝑ actm̄ casū/vt relatiuo sequēs habeat locū: iuxta illam regulam Alexandri in suo doctrinali in tractatu de constructione. Cūq̄ relatiuis. ⁊c̄. Conuenientia est inter hystoriam hanc ⁊ precedentē fabulam: vel similitudo seu ꝓportio: quia sicut fiebat mentio de patre ⁊ filio/ita hic et alibi. Dedalus edocuit filium suū artem qua mortuus est. Hic Abraam volebat occidere filium suum. vt p̄z. ⁊c̄.

Phyllis amore graui demophontis capta superbi
Mutat flebiliter rigidum pro corpore suber

Ille reuersus eo truncum rigat ore supino
Occurrit foliis seu senserat oscula phyllis

¶ In hac parte pseustis pponit talem fabulã seu poeticã hystoriã. Nõ enim semp ea q̃ per pseustim dñr sunt ficta omnino ⁊ fabulosa: qr q̃nq̃ narrat hystorias/licet poetico tegmine coopertas vel palliatas. Dicit ẽ q̃ phyllis amore demophontis misere pdita in arborẽ amigdalum ꝯmutata est. Qđ dũ demophõ regrediẽs pciperet/cepit osculari lignũ/qđ sibi foliis et sua agilatiõe sibi occurrere videbat. ¶ Ista fabula ponit ab Ouidio in de remedio amoris. vbi dicit. Perfide demophõ surdas pclamat ad vndas: ⁊c. Et id ẽ ouidi⁹ tangit eã in. ij. epistola li. heroidũ. q̃ incipit. Hospita demophon tua te redopeia phyllis. Ultra pmissũ tẽpus abesse queror. Uñ demophõ filius thesei athenieñsis regis rediens de bello troiano per vnã hyemẽ remansit in tracia in qua regnabat lygurgus hñs filiã speciosam phillidam/q̃ istũ amare cepit. Hyeme transacta voluit demophon redire ad patriã: fide tñ prestita phyllidi q̃ infra certũ terminũ prefixũ rediret. sed pter vehemẽs maris pcellas in illo termino nõ potuit redire. quapropter phyllis mortua est pre nimio dolore (⁊ vt dicũt) in amigdalũ trãsformata: qꝫ fm rei ꝟitatẽ ipa ppa corrigia ad arborẽ se suspendit/⁊ veniẽs demophõ corpus mortue deosculabat: et ipsam sepeliuit. ¶ Physice põt exponi fabula. Nota p demophontẽ solẽ: p phyllida quãlibet arborẽ intelligimus. Demophon' concubuit cum phyllide morẽ faciẽdo: qr sol arbores pullulare facit. et in hyeme arbores mutant corpus in rigidũ suber. qr nullos fructus gerunt: sed solum hñt rigorẽ corticis. et in reditu demophontis. i. solis insignis estatis. phyllis sentit oscula ei⁹/qr tunc arbores fructificant ⁊ crescunt. ¶ Ad literam ista narratio introducenda est ad detestandũ amoris libidinosi impatientiã/q̃ amantem omnino a vita spirituali deiecit/et in rigidũ suber mutat. i. ipm induratum in pctõ illo carnali facit. Et idcirco iste amor fugiẽdus est. sicut pulchre et late docet ipsum vitare Naso in toto decursu libri de remedio. vbi artificialiter et ornate pñtem materiã ꝯtractat. Unũ est tñ qđ hic notari volo ad detestationẽ libidinis ⁊ voluptatis. qđ scribit Cicero in de senectute. Inquit eñi post alia stupra/adultera: et oẽ tale flagitiũ nullis aliis excitari illecebris. nisi voluptatibus: ⁊ ꝯcludit dicẽs. Quo circa nihil esse tam detestabile q̃ voluptatẽ. Impedit eñi consiliũ voluptas. rationi inimica est ⁊ menti. ⁊ vt ita dicã pstringit oculos. nec habet vllum cum virtute ꝯmertiũ. ¶ Con. Phyllis. illa mulier (hec phyllis/gtõ huius phyllidis/vel phyllidos) capta. irretita. graui ⁊ inordinato amore demophontis/mutat. i. mutãdo accipit flebiliter rigidũ suber. Ebrardus. Pars prior est cortex/liber altera/tercia suber. Unde fm Papiã suber neu. gñis dr arbuscula vel eius cortex/vel est cortex suberici arboris fm catholicon. ille scꝫ demophon. reuersus eo rigat truncũ arboris/ore supino/phyllis occurrit sibi foliis suis. seu pro tanq̃/senserat. i. perceperat/oscula sibi correcta ab amasio suo.

In cinerem sodomas soluens diuina potestas
Ob pactum patrui loth parcere cogitat vni
Seruat eum segor sed perfida vertitur vxor
In salis effigiem/lambunt animalia cautem

¶ Hic alithia ponit suã hystoriã dicẽs. q̃ punitione diuina: sodoma ⁊ alie ciuitates funditus dissolute sunt ⁊ euerse. Sed pter pactũ qđ fecerat de⁹ cũ abrahã patruo loth/ipse loth liberat⁹ est/⁊ in segor ciuitate receptus: sed vxor ei⁹ versa est in lapidẽ quẽ alalia lambunt. Hec hystoria originaliter hr Geñ. xviij. ca. vbi legit q̃ dñs dixit ad abraã. Clamor sodomorũ et gomorreoꝝ multiplicat⁹ est ⁊ pctm eoꝝ aggrauatũ est nimis/descendã ⁊ videbo vtrũ clamorẽ qui venit ad me/ope ꝯpleuerint. Et dixit ille. Nunq̃d pdes dñe iustũ cũ impio. Et dixit. Si fuerint quinquaginta iusti/nunq̃d simul peribũt. Et dixit dñs. Si fuerint quinquaginta: dimittã oĩ pplo pter eos. Et ꝯñr dixit. Nõ delebo ciuitatẽ etiã si fuerint quadraginta quinq̃: immo quadraginta: imo triginta. Et si ibi inuẽti fuerint viginti: nõ interficiã propter illos. Et dixit adhuc abraã. Obsecro iquit ne irascerĩs dñe si loquar adhuc semel. Quid si ibi inuẽti fuerint decẽ. Et dixit dñs. Nõ delebo pter decẽ. Et misit de⁹ duos angelos ad ciuitatẽ illã: vt pciperent loth q̃ recederet: sed eos pulcherrimos vidẽtes ciues, vallauerũt domũ loth volẽtes eos cognoscere. Et dixerũt angeli ad loth. Oẽs q̃ tui sũt reduc de ciuitate hac/quia delebimus locũ istum. Surge tolle vxorem tuã ⁊ duas filias tuas: ne vt im p. riter

pereas in scelere ciuitatis. Et angeli eduxerũt illos: et dixerũt. Salua animam tuam ꝛ noli respicere post tergũ tuũ. Igitur egressus est loth sup terrã. et loth ingressus est segor. Et dñs pluit sup sodomã et gomorrã sulphur et ignẽ. et subuertit has ciuitates et oẽm aiam viuentẽ circa regionẽ. vniuersos habitatores vrbiũ. et cuncta terre virentia. Respiciensq₃ vxor eius post se. conuersa est in statuã salis. ¶ Ex hac historia ptz q̄ vile et abhominabile execrandũ et deo exosũ est illud nephãdũ crimẽ contra naturã. qđ nũc appellatur sodomiticũ. qđ vix hõ in confessione etiã dicere audet. vt sciũt illi q̄ audiũt cõfessiones et cõsciẽtias hoim diligẽter inquirũt. et peccantẽ sic contra naturã iubent leges igne cremari. Unde etiã de viris gabaa volentibus abuti. interfecti sunt quadraginta et tria milia viri. vt habetur Iudicũ. xix. Ex istis multis historijs et fabulis ptz detestatio luxurie. de qua dicit gregorius. Luxuria mentem excruciat. rationẽ excecat. corpus maculat. Huic seruiunt cecitates mẽtis ꝛ inconsideratio amor sui. odiũ dei. desperatio ab eterno. Exponẽdo historiã allegorice. p sodomas intelligimus pctõres carnales. Ille q̄nq₃ ciuitates q̄ delete sũt. significãt q̄nq₃ sensus corporis q̄ oẽs subuertuntur et excecantur. Per loth intelliguntur virtuosi et contẽplatiui q̄ contẽnunt carnem. et intrant ciuitatẽ segor. i. hierusalẽ celestẽ. vxor eius. i. vita actiua. mutatur in lapidẽ salis. i. incõcupiscentiã boni. Uel possũt intelligi penitẽtes q̄ statim reuertuntur ad pctã. ¶ Construe. Potestas diuina. solues. i. dissoluẽs sodomas. ciuitatẽ illã in cinerem cogitat parcere loth. illi vero ad suũ dictũ. od pactũ. i. pmissũ patrui sui scilicet abraham (patruus est pater patris alicuius. et dr̄ a patre) Segor illa ciuitas. seruat. i. custodit. eũ scz loth. sed vxor perfida. i. infidelis (quasi sine fide) vertitur. i. mutatur. in effigiẽ. i. similitudinẽ salis. alia lambunt. i. lingunt cautem. i. illum lapidem. Et dicitur a canendo. ¶ Conuenientia fabule et hystorie est. quia sicut phyllis mutata est in arborem. ita vxor loth. in lapidem.

Argolicas contra bellans acies cytherea
Itide manibus dea pertulerat graue vulnus
Deplorant socii commissa ducis furiosi
Nam facti volucres acuunt pro dentibus vngues

¶ In hac parte pseustis pponit argumentando fabulã talẽ dicẽs. textualiter sic. Uenus dea pro troianis aduersus grecos pugnabat. quã percussit dyomedes grecus. ppter cuius culpam socij in aues sunt transformati. Hanc fabulã recitat Ouidius in pmo de remedio amoris. Ubi dicitur. Non ego titides. ꝛc. Uñ put sepe Uir. tangit eneid. Eneas fuit filius veneris ꝛ anchise. qui dũ pugnaret cõtra dyomedẽ grecũ. mater sua auxiliũ ei tulit. q₂ venus se interposuit in nube. et vulnerata est a dyomede. Illa autẽ vxorẽ illius meretricem fecit. et post multos annos dũ redirẽt de bello mutauit socios suos in aues. q̄ adhuc hodierno die fuãt in grecia templũ dyomedis. Et audiui q̄ augustinus dicit illas aues esse demones. qui nõ pmittũt aliquẽ nisi grecũ intrare illud tẽplũ. ¶ Historia fuit q̄ venus fauebat troianis: q₂ ipsi erãt luxuriosi. dyomedes socij effecti sũt predones et vespiliones. Dyomedes significare potest virũ castũ. eneas mollẽ et luxuriosũ ꝛc. Si velit aliq̄s videre illud bellũ troianum famosũ. legat historiã breuẽ daretis frigij. vel pluxã guidonis de colũna. et virgi. ij. eneid. ¶ Qm̃ de venere mẽtio facta est. ideo eius descriptionẽ videamus. Describitur itaq₃ venus pulchra puella nuda natãs in mari. tenẽs in dextera conchã marinã ornatã rosis. quã colũbe comitantur. Ea autẽ data vulcano in vxorẽ. deo ignis turpissimo. sibi astant tres puelle q̄ vocantur gratie. et duarũ facies ad ipsas reuerse sunt. et vna vertitur in cõtrariũ. hz autẽ cupidinem i filiũ alatũ secũ sagittantẽ appollinẽ arcũ et sagitta. quapropter dũs turbatis puer fugiebat ad matris gremiũ. Iste pprietates attribuuntur isti planete ab astrologis. de quo plura dicere non est pñtis speculationis. Ista dea scḋm fulgentiũ mitilogiarũ scriptorem. significat personã luxuriosã. q̄ dr̄ femina ꝓpter molliciẽ et variabilitatẽ. nuda. ppter indecẽtiã. natat in mari. i. semp volutatur in delicijs. et iõ dr̄ genita i mari. q₂ ab opulentia et saturitate generatur. ten et conchã cũ qua canitur in choreis. nutrit colũbas. i. luxuriosos. diligit rosas et tales lasciuias. Cupido est filius eius. q₂ vnus producit concupiscentiã carnis. q̄ q̄nq₃ apollinẽ. hoc est viros iustos vulnerat stimulis carnis. Iste cupido est amor carnalis. q̄ pingitur alatus. q₂ subito venit et subit aim. Cecus est vt dr̄. iiij. eneid. et ceco carpitur igni q₂ hoies cecos et oblitos sui efficit. Ita sũt faciliter applicabiles ad mores i ista mania. ¶ Cõ. Cytherea. i. venus (textus cões hñt cythares p a. in scḋa syllaba. sz credo dñt hr̄e cytherea p e. q₂ dr̄ a cythereo mõte i q̄ venus colitur ꝛ oẽs poete ponũt et dicũt cytherũ) bellãs ꝯtra acies.

exercitus. argolicas. i. grecas (Argos est nomē ciuitatis grecie. a qua dnr argi argiui. et argolici. i. greci) pertulerat. i. sustinuerat. graue vulnus manibus titide. i. dyomedis (titides est nomen patronymicū masculinū gnis prime declinationis. et est filius vel nepos tidei) socij eius plorant conuissa. i. pctā. ducis. i. dyomedis. furiosi. i. insani. percutiēdo venerem. nam ꝓ quia. qꝛ ipsi facti volucres. i. aues. acuunt vngues pro dentibus. i. loco dentium habent vngues. et isti de diuitibus facti sunt pauperes.

Congressus domino iacob luctamine longo.
Neruos amisit femoris dum cedere nescit
Quam plagam veluti gemit euenisse parenti
Non comedit neruum successio tota nepotum

¶ hic alithia narrat historiā suā et dicit litteraliter. q iacob diu luctabatur cū angelo. sed i lucta perdidit vnū neruū sui femoris. et ꝓpter hoc iudei nō comedūt neruū. Hec historia originaliter habet Gen. xxxij. circa finē capituli vbi dr: q iacob filius ysaac timēs insidias fratris sui esau primogeniti. ipse iacob a patria sua recessit et cū ipse esset in itinere quadā die vidit scalā a supficie terre vsq ad celos. et vidit angelos ascendentes et descendentes. Jacob autē vnū angelū amplexus est. et dixit textus ibidē. Et ecce vir luctabat cū eo vsq mane. Qui cū videret q eū supare nō posset: tetigit neruū femoris eius: et statim emarcuit. Et dixit ad eū. Dimitte me. iam enim ascēdit aurora. Rndit. Non dimittam te nisi benedixeris michi. Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respondit. Jacob. At ille. Nequaq iacob appellabitur nomē tuū: sed israel. quoniam si cōtra deū fortis fuisti: qnto magis contra hoies preualebis. Interrogauit eū iacob. Dic michi q quo appellaris noie. Et rndit. Quid qris nomē meum qd est mirabile. Rnditq ei et in eodē loco. ¶ Allegorice p angelū intelligimus xpm. per iacob iudeos. xps eni luctatus est cōtra iudeos malū. vt cōuerteret eos ad fidē. Patz p magnā partē toti9 noui testamēti. et qꝛ ipi noluerūt xpi monitiōibus obtēperare. pcussit eos et opprobriū sēpiternū dedit eis. Vn iudei in die illa i qua xps est crucifixus: hnt digitū i culo: qꝛ tūc patiunt fluxū sāguis. Ideo iudeus dr verpus quasi verrēs podicē hoc est posteriorē partē. Quod aut xps bndixit iacob: signt q xps multū primo dilexit synagogā: et antiqs patribus vt abrae et alijs dedit bndictionē. et postea sanguine suo dedicauit ecclesiā nostram. et qꝛ iudei non crediderūt. ideo semp sūt et erūt vagi et dispsi p vniuersā terrā. ¶ Aduertendū est hic q isrl interptat vir. vidēs deū. iuxta illud vsū. Is vir raq vidēs dr elq de9. Et potest eē nomē declinabile dicēdo Israel israelis. vel indeclinabile sicut est de istis. adam abraam dauid et psimilibus. Aduertendū est q iacob iste habuit duodeci filios ex qbus pcesserunt xij. tribus iudeorū qui dnr tribus israel. hic. ꝓpter istā mutationē nois iacob posset tractari materia de mutatione nois ꝓprij ipsius pape in creatione sua. q videat p doctrinā decretorū et voluminū illius sciētie. mutat eni vt intelligat ipse q est nouus honor. et omnē veterem pellē malitie et mūdane pōpe deserere debet. ¶ Construe. Jacob cōgressus (dr de congredior) dño. i. cōtra dnm. longo luctamine. amisit neruos femoris. i. coxe. dū ipse nescit cedere. i. locū dare vel recedere quā plagā factiōis nerui in femore. tota successio. i. posteritas nepotū. i. iudeorū descendentiū ab illo p cognitionē vel generationē. gemit. veluti pro sicut euenisse parenti. i. patri. et iō ipsa nō comedit neruū. ¶ Cōuenit autē historia cū fabula. qꝛ sicut in fabula precedenti dyomedes vulnerauit venerem ita hic dns iacob. vt patet.

Hypolitus seua perit accusante nouerca
Distractus bigis phocas agitantibus vndis
Damma pudicitie non pertulit ira dyane
Hypolitum reuocat/modo nomine virbius extat.

¶ hic cōsequēter pseustis proponit aliā fabulā seu fabulosam narrationē. et ista dependet ab illa. Dedalus aptatis ꝛc. Dicit ergo textualiter sic. hipolitus a nouerca sua accusatus i curru ꝓpe mare fuit distractus sed dyane pudicitie dea pietate mota fecit hypoliū resuscitare. et sic fuit bis vir. Hec fabula tractatur. xv. libro metamorphoseos. ¶ Pro quo sciendum est q theseus filius egei regis atheniensium missus est ad minotaurum. quis singulis

C

diebus forte equi athenienses mittebant. Erat autē iste fortis et pulcher. ⁊ dilexit adrianā vnā filiarū minois. cuiꝰ auxilio et fauore et cōsilio dedali ipse deuixit minothaurū. et a laborintho exiuit. Rapuit autē iste adrianā et phedrā minois filias. vnde derelicta adriana ī littore maris duxit secū phedram. et eā duxit in vxorē. q̄ amore hypoliti filij thesei de alia vxore perdite nimis et misere exarsit. Sed quia ille sibi consentire noluit. ipa eū accusauit erga patrē theseū. dicens ꝙ filius suꝰ hypolitꝰ ipsā vi et violentia voluit opprimere. Egeus pat ipsiꝰ thesei. q̄ credidit filiū suū esse deuoratū a minothauro. se in mari precipitauit. et eēt factus deꝰ maris. ab ipso filius eius petit vltionē de hypolito. hypolitū ergo posuit in quodā curru supra littꝰ. Egeus autē emisit phocas ꝑ quas eq̄ ꝑterriti cū tāta violētia currū traxerunt ꝙ illius viscera dissipata sūt q̄ qm̄ ꝓ castitate sua mortuus fuerat. dyana misit ad eum esculapiū qui ipsū resuscitauit. et ideo dr̄ esse virbius. ¶ historia est ꝙ hypolitus fuit quidā miles. q̄ cū quadā die in curru suo iuxta mare transiret. subito intumescente mari vituli cornuti cū alijs mōstris apparuerūt. vnde territi equi eiꝰ sine ordine currere ceperūt. ita vt totaliter corpꝰ eiꝰ laceratū est. q̄ cū ad inferos mortuus ꝑuenisset. affuit ibi dyana q̄ eū resuscitauit. ¶ hypolitus pōt dici xp̄s. quē equi. i. iudei quos antiquus erexit monstris. hoc est eiꝰ miraculis territi. fecerūt eū herere arbori. i. cruci. et dimiserūt eū mortuū ad inferos. sꝫ dyana. hoc est deitas. ipsū resuscitauit. Et dr̄ virbius. Glose dicūt ꝙ ꝑ theseū intelligit anima. ꝑ hypolitum ingeniū humanū. per phocas intelligimus motus illicitos. qui quandoqꝫ detrahunt ingenium humanum in precipitiū viciorū. sed dyana. i. sapientia. et ratio ingenium resuscitat et virtutem reuocat. et iste est bonus intellectus. Et quia hic fit mentio de dyana. ideo eius descriptionem videamꝰ. Dyana dicitur proserpina luna ⁊c. iuxta illud Ebrardi. in capitulo de trinitatibꝰ poeticis. Tres triuie sedes proserpina luna dyana. Et potest videri in diuersis passibus poetarū. Ista igitur pingitur in specie vnius dn̄e tenentis sagittam ⁊ arcum de corno sequentem venationē ⁊ se exercētē. circa quam erat chori driadum. orchadum. ⁊ euereidū. i. dearū nympharū aque arborū. montiū fluminum. Erant etiam chori satyrorū deorū nemorū. ¶ Ista dyana potest significare virginē gloriosā. que armatur arcu fletibus misericordie et sagittis orationis. quibus ceruus cornutus. i. diabolus superatur et eā circumdant chori angelorum et animarum beatarū. et chori satyrorū cornutoꝝ. i. peccatorum veniā postulantiū. Vel hec dyana potest significare meretricem sagittātē ꝑ sagittas veneris hoīes fatuosos. et habet choros iuuencularū vetularū et leonū sibi famulantium. ¶ Construe. hypolitus. ille vir. perit. ⁊ hoc nouerca sua. scꝫ phedra. seua. i. crudeli. accusāte ipsū erga theseū patrē suū. ille distractus bigis (biga dicit a bis ⁊ iugū iugi. et scd̄m Catholicon) Currus tantū a duobus equis tractus. et est biga currus lune. quia crescit et decrescit Et triga est plutonis. quia rapit hoīes de tribus etatibus. scꝫ pueritia iuuentute et senectute. Quadriga est solis. propter quattuor tempora anni (et hoc dico) vndis id est fluctibus et inūdatiōe maris agitantibus. id est cum agitatione et commotione emittentibus phocas. id est balneas (et est epycem generis) ira dyane. id est irata dyana. nō pertulit. id est nō passa est. damna pudicitie. id est castitatis. hoc est casti hominis (qui per emphrasim figura dicitur pudicitia. sicut emphatice apud therentiū. dauus dicitur scelus et non tantū scelleratꝰ) damna pudicitie. i. non potuit ferre ꝙ ille pudicus haberet dānum vel mortē. ideo ipsū hypolitum reuocat (de morte ad vitam) ipse extat modo virbius. i. bis factus noīe suo. ¶ Itē virbius virbij masculini generis. i. bis existens. scilicet binas habuit vxores. vel qui bis fecit facta viro digno. vel qui resuscitatus est. vt lazarus et hypolitus.

Venditur in seruum ioseph liuore suorum
Ardentis domine dum spernit vota minasqꝫ
Addictus vinclis / discussit somnia regis
Et subduntur ei totius regna canopi

¶ hic consequēter alithia recitat verā historiā. vbi postqꝫ egit de tribus patriarchis diuisim: nūc agit de duodecim simul dicēs. Fratres. Joseph liuidia mori. fratrem suū ioseph vēdiderunt. Et qr vxori scꝫ phutipharis acquiescere noluit finxit ipsa ꝙ eam ioseph voluerat opprimere. et suꝑ hoc conq̄sta dn̄o suo qui precepit vt mitteret in carcerē. vbi somnia regis postea exposuit. et tandem effectus est quasi superior in tota patria illa. scꝫ egypto. ¶ Ista historia satis vulgata originaliter scribit Gen. xxxvij. capitulo. vbi agitur de venditione ioseph ꝑ fratres. et. xxxix. capitulo. habetur qualiter contēsit dominā volentem ꝙ ipse secum

concũberet. et de incarnatione eius scribit̃ ibidẽ. Sed de liberatione eius scribitur in eodẽ
libro. capitulo. xli. Et compẽdiose ipsã tractando. ibidem dicitur ꝙ cum ioseph. xvi. esset an
norum pascebat gregem cum fratribus suis. accusauitq3 fratres suos de crimine pessimo.
Israel autem pater eorum diligebat ioseph super omnes. eo ꝙ genuisset eum in senectute.
Unde accidit ꝙ ipse somniauit ꝙ esset in agro cũ fratrib⁹ suis. et manipuli fratrũ adorabãt
manipulum eius. Item ꝙ sol et luna et duodecim stelle adorabant eum. Et hoc audientes
fratres sui. et ꝙ pater eius dixit ꝙ ipsum omnes alij adorarent et obedirent ei. ceperunt sibi
inuidere. Cum autẽ iret in dothaim cum alijs. dixerunt fratres adinuicem. Ecce somniator
venit. occidamus eum. tamen per orationem ruben pepercerunt illi. et clauserunt eum in ci
sterna. et eum nudum vendiderunt viatoribus ismaelitis euntibus in egyptum. et dixerũt
patri. ꝙ fera pessima deuorauerat eũ. Joseph itaq3 ductus est in egyptum. et seruiuit phuti
phari eunucho pharaonis quem vxor eius dilexit libidinose. quia formosus erat. ipsa igitur
vocauit eũ in thalamũ suũ. et exorauit eũ vt secum concũberet. quod ipse renuit. Unde indi
gnata mulier (timens ne reuelaret) clamando dixit: ꝙ ioseph voluerat cũ ea per vim concũ
bere. et ideo missus est in carcerem. vbi stetit diuturno tẽpore. et cũ erant eo pincerna et pa
netarius siue panifex regis. Pincerna autem somniabat ꝙ regi seruiebat. et sibi offerebat
cyphum plenum vino recẽter de vua expresso. Quod somnium ioseph exponens. dixit ꝙ re
stitueretur ad pristinũ officiũ. Panetarius vero somniabat ꝙ ferebat panẽ supra suum ca=
put. et aues veniebant et comedebant illũ. Et dixit ioseph qd in cruce suspenderet̃. Et ita ac
cidit et dũ pincerna educeret̃ de carcere ioseph dixit ei ꝙ sui esset memor qñ esset i officio suo.
Sed post multa tp̃a cõtigit ꝙ rex sõniauit se vidisse in agro vel pratis septẽ vaccas pingues
⁊ totidẽ macras et macre destruebãt crassas. Sõniauit etiã se vidisse septẽ spicas fertiles.
et totidem steriles. Et illa sõnia nesciuerunt exponere egyptij. Sed pincerna memor eorũ
que audiuerat a ioseph in carcere: statim illud regi notificauit. et adductus est ante presen
tiam regis. Et exponendo dixit septẽ vaccas pingues significare septẽ annos steriles. et se=
ptem vaccas macras significare septẽ annos steriles. Qd audiẽs expetiuit qualiter famẽ
illã vitare posset. et sibi et suis succurrere. Joseph prudens ⁊ discret⁹ collecti tm̃ in fertilibus
annis de frumẽto: quod sufficeret pro septẽ annis sterilibus. Et ingruente seu iminente cari
stia: ioseph vendidit frumentũ volentibus hr̃e et emere. et iussit paleã mitti in quẽdã fluuiũ.
q̃ vsq3 ad patriã patris sui delata est. quod videns iacob misit beniamin filiũ suũ cum alijs
fratribus suis ad patriã. a qua videbat̃ venire illa palea. Et cũ beniamin venisset ad domũ
pharaonis: non cognouit fratrẽ suũ ioseph. l3 eũ ioseph bene cognouit. ⁊ sibi vendidit anno
nẽ vel bladũ. et latenter abscõdit cyphũ in sacco beniamin. ⁊ ita recessit. Et dũ esset iã remo
tus a ciuitate. ioseph ipsũ capi iussit. et inuẽtus est cyphus. ⁊ dixit ꝙ detineretur quousq3 pa
ter et fratres venirẽt in egyptũ. Et ꝑ illis mãdauit bẽiamin. Qui cũ venissẽt pharaoni se ob
tulit ioseph. et exhilaratus ioseph patrẽ suũ festiue recepit. Et ioseph petiuit a rege ꝙ daret
ei mãsionẽ in loco remoto. qr nolebat manere inter gẽtiles colẽtes idola. qr ip̃e iudeus erat
et soli deo seruire cupiebat. ¶ Exponit̃ allegorice sicut cõiter dr̃. Joseph sigt̃ xp̃m qui sõnia
uit ꝙ sol/luna et stelle adorarẽt ipsũ. qr cũ ipse crucifigeret̃ sol eclypsatus est et alie stelle.
fratres sui. hoc est iudei. inuidebant ei. quia erat de semine dauid scd̃m carnẽ. sibi remouert̃
vestimẽta sua. qr iudas vẽdidit cũ scribis et phariseis ꝑ triginta argenteis. xp̃s noluit obe=
dire dñe sue. s. synagoge q̃ tũc erat dña gentiũ. Threnorũ pri̊o. ⁊ ideo missus est in carcerem
hoc est capt⁹ ligatus et patibulo crucis affixus: et ipse exposuit sõnia regis. hoc est. postq3
surrexit a mortuis exposuit sacrã scripturã et sõnia. hoc est ꝓphas ⁊ dicta ꝓphãx discipulis
exposuit. Quibus factis regnat carnopi. hoc est oẽs gẽtes sibi sũbdebant̃. qr ipse dñs est et
rex regũ oĩm. ¶ Ex hac historia pñt elici multe materie. Una de fidelitate quã debẽt hr̃e ser
uitores dñis suis. sicut ioseph fidelis fuit pharaoni. Scd̃a de remuneratiõe faciẽda ꝑ dños
seruitorib⁹ fidelib⁹ qr sicut seru⁹ dño obligat̃. ita ecõuerso dñs tenet̃ remũerare suitorẽ. sicut
pharao que prefecit ioseph toti egypto. Tertia de sp̃ũ ꝓphetie et de somnijs et eorum ex=
positione. de quibus tractãt doctores theologi et albertus magn⁹ de sõno et vigilia aristo
telis. sed ista sunt speculatiua et preter propositum. Quarta de dilectione parentũ quã dñt
hr̃e filij. sicut ponit vnũ preceptũ decalogi. ⁊ filij parẽtibus in necessitate constitutis obligã
tur succurrere ⁊ eis necessaria ministrare. de quo moralis catho i sua ethica. Parẽtes ama
Et etiam alibi i fine pri capituli sui libri. Dilige nõ egra caros pietate parentes. Quinta ma
teria esset de imprudentia detestanda multarũ mulierũ. que tam illecebrosis ⁊ tam libidino
sis motibus afficiuntur. vt adulteriũ in propio corpore cõmittendũ suos seruitores et sub=
ditos inuitẽt. Sexta est ex parte huius historie de inuidia. que est viciũ vile abhominabile
et detestandum. de qua horatius in vna epistola. Inuidus alteri⁹ rebus marcescat opimis

Et est inuidia talis conditionis q ipsa propriu actore corrodit et punit. sicut ethna mons sulphureus seipsum consumit et vastat. Nam iustius: inuidia nihil aliud est q que primus ipsum actore rodit excruciatq suu. Et pulcherrime describit in Ouidio in .ij. methamor. circa fine vbi primo describit domu eius dicens. Domus est imis in vallibus antri abdita/ sole carens nonnulli perviat vento. Tristis et ignaui plenissima frigoris. Et de ipsa inuidia subiungit. Pallor in ore sedet macies in corpore toto. Nusq recta acies/ liuent rubigine dentes. Et aliam in hanc sententiam Uirgilius ait in .vi. eneid. dt ea habitare ante ipsum vestibulu .i. introitu orbi. Istis sic positis. ¶ Con. Joseph/ ille vir (nome est indeclinabile) vendit in seruu/ liuore .i. inuidia/ suor supple fratru. et hoc potest esse eclipsis/ du ipse spernit .i. despicit/ vota id est votiuas preces/ q pro et/ et minas sue dne/ ardentis .i. ardore libidinis estuantis/ addictus .id est adiudicatus. vinclis .id est vinculis. Et dicit a vincio vincis/ quod idem est quod ligo ligas. discussit. id est discutiendo exposuit et explicuit/ somnia regis pharaonis/ et regna totius canopi .id est egypti/ subduntur .id est abijciuntur ei scilicet ioseph. ¶ Hec hystoria conuenit cum fabula premissa/ quia sicut ypolitus noluit consentire nouerce sue: ita etiam ioseph non obtemperauit domine sue.

Grecorum primus inuestigat grammata cadmus
Postq seuit humidi dentes septemplices hydri
Quos nondum fato mersit fortuna sinistro:
Ne patiatur idem se simulat esse drachonem

¶ Hic qnr incipit pseustis pponere alia fabula dicens. Cadmus primo inter grecos inuestigauit et inuenit litteras: postq ipse interfecit serpente et dentes in terra seminauit: quos fortuna non mersit fato sinistro. Et ipse deinde pateretur se esse draconem per filium ostendit. De auxilio cadmi et compositione thebrarum habetur in principio tertij de transformatis. ¶ Per cadmum intelligimus xpm: qui a patre agenore: hoc est a deo missus est in exilium huius mundi edificare ciuitatem .i. ecclesiam militantem consecrari. et querere europam filiam agenoris: hoc est humanam alam filia regis celor. rapta a ioue .i. a demone. Dr qnr: q dum cadmus vellet edificare ciuitate/ misit socios suos in siluam vetusta vt inde aquas viuas afferent: quibus ioui sacrificaret/ et reperiunt serpente maximu crocei coloris: a quo omnes interfecti fuerunt. sed ipsu m tandem occidit cadmus. ¶ Iste serpens tortuosus est dyabolus. vnde cadmus .i. xps misit socios .i. patriarchas et prophetas ad silua huius mundi ad hauriendu aquas gratiar: sed oes isti serpentes ad inferos detrusit. sed xps post passionem suam omnes redemit a faucibus baratri: et ipsum dyabolum taliter occidit Cadmus iste accepit dtes istius serpentis/ et eos seminauit iuxta consiliu Palladis ex quibus seges clypeator viror orta fuit: q inde nati sunt armati milites: qui statim se mutuus vulneribus interfecerunt. Ita xps auulsit artes demonis paratas interficere quoslibet. et homines malos serpentinos fecit iustos: et eos in agro ecclesie seminauit: qui facti sunt milites strennui fide. sicut legitur de paulo. ¶ Uel iste serpes sigt inuidos et detractores seditiosos: qui non cessant alijs nocere vel verbo vel facto. et de dentibus istor nascunt milites vulnerantes se inuicem et occidentes. quia sepe quando verba istor nascuntur milites vulneraat seinuice et occidunt/ sic sepe quando verba istorum detractoria seminantur/ inde veniunt discordie bella et occisio nes hominu. ¶ Res gesta fuit q cadmus debellauit athenienses: qui semp tanq serpentes morsu venenoso sibi insidiabantur: ipse aute primo fuit simplex. deinde affectus est astutus et prudens. ideo dictus est serpens. Iste cadmus primus inuenit litteras grecas vt tangitur in primo versu nostri textus. Unde habentur ista metra. Abraam chaldeas: prudens cadmus quoq grecas. Moyses hebreas: carmetis nympha latinas. ¶ Circa aliam partem istius textus sciendum est q in .iiij. methamor. circa finem describitur mutatio cadmi in serpentem. ¶ Iste cadmus potest significare quemlibet homine qui aliu occidit et superat serpentem .i. tetationes demonis/ et quinq sensibus edificat sue anime ciuitatem paradysi si in virtute permanet: sed aliqn recidiuat et reincidit in pctm: et de iusto hoie efficitur pctor venenosus: et sic dr mutari in serpente. ¶ Construe. Cadmus: ille iuuenis primus .i. ante alios oms/ inuestigat .i. inquirit vel inuestigando inuenit/ gramata .i. litteras/ et est gramma nome grecu/ grecoru .illor populor/ postq ipse seuit .i. seminauit/ humi .i. terre/ et ponit absolute in gto fm Priscianu/ et alios grammaticos/ et sic obseruat vsus/ dentes hydri .i. serpentis/ et dr ab hydros qd est aqua/ septemplicis .i. habens septe plicas/ quos sez

dentes fortuna/nondum pro non ꝛ adhuc:non mersit/fato sinistro.i.peruerso. qꝛ homines
socij cadmi non fuerūt oēs occasi a serpente.vel sic.non mersit fato sinistro.quia in homies
fuerūt mutati.et istud non est fatū sinistrū)iste cadmus simulat.i.simulando se monstrat eē
draconem.i.serpentē.ne patiatur idē.Uel hec clausula potest construi post secundum ver
sum.breuiter illud est satis obscurum.et male intelligibile.

Raptus aquis moyses magicas euerterat artes
Omnis cum regio timuit circunflua nilo
Eduxit ciues/submersit fluctibus hostes
Memphios exitium testatur adhuc mare rubrum.

¶ In hac parthe alithia subiungit suā historiā . et tractat de tēpore legis.Et diuiditur ista
pars in duas partes.Primo describit qualibet lex data fuit.Secundo qualr popul' se ha
buit in terra promissionis.scda ibi.Uictrici populo.Itē prima in duas.primo ostendit ꝙ la
ta et data est lex.scdo describit ꝓcessus populi ꝑ desertū ad terra ꝓmissionis.scda ibi.Offē
sus balaam.Prio describit legis datio.scdo dathā chore ꝛ abyrō murmuratio.scda ibi.Fa
ta chore miseri.Primo educit ppl's de egypto.Scdo ponit ydolatria filioꝝ israel.dum da
retur lex.scda ibi.In signē vitulū.¶ In prima parte pncipali dicit sic breuiter.ꝙ moyses
oēs artes magicas destruxit.et ois patria nilo circūiacēs ipsū timuit . et eduxit filios israel
de egypto.et pharaonē et alios sibi complices submersit.ꝛ istā destructionē mare rubrum
testat.¶ Expedite sunt quidē multe historie in libro Geñ. scripte.hec autē pñs quantū ad
illā partē.Raptus aqs moyses.scribit Exodi.ij.vbi dr.Egressus est vir de domo leui.et ac=
cepit vxorē stirpis sue.q̄ cōcepit et peperit filiū.ꝛ vidēs eū elegantē abscondit eū tribus mē
sibus.Cūqꝫ iā celare nō posset.accepit fiscellā scirpeā.et liniuit eā bitumine ac pice.posuitqꝫ
intus infantulū.exposuitqꝫ eū in carecto ripe fluminis.Et ecce filia pharaonis descēdebat
vt lauaret in flumine.et puelle ei' gradiebant ꝑ crepitudinē aduci.et misit vnā ex famula
bus quesitū fiscellā.et reperit puerū vagientē.ꝛ vocata est mater.et sibi traditus.est nutriē
dus.et adultū filie pharaonis tradidit.que illū adoptauit in filiū.et vocauit moysem.qꝛ de
aqua eū tulerat.Moys ei grece.aqua dr latine.Causa autē ꝓpter quā mr filiū exposuerat
pharao.est qꝛ pharao fecit edictū ꝙ oēs masculi iudeorū occiderent.¶ Quātū ad illā clau
sulā(magicas euerterat artes)historia habet Exodi.vij. vbi narrat qualiter ex p̄cepto dei
moyses dixit ad Aaron fratrē eius.ꝙ in presentia pharaonis tolleret virgā manu.et ꝓiice
ret eā corā pharaonē.et versaret in colubrū.qđ et factū est et idē fecerūt magi incātatores
pharaonis.Deinde precepto dei extēdit aarō virgā sup aquas egypti in pñtia pharaonis.
et tunc lacus et palades et oīa versa sūt in sanguinē.et pisces mortui sūt.Et idē fecerunt ma
lefici egyptiorū incātationib' suis.Et induratū est cor pharaōis.Ista v̄ga est in sāctissima
illa ciuitate gallie suessonica vrbe.in ecclesia cathedrali scꝫ scti geruasij.et eā vidi.tenui.et
osculatus sū.Unde cū quadā die rex in aula sua esset cū suis militibus moyses cepit coronā
regis in capite suo.et cū pedibus eā dilacerauit.Hoc cōsiderātes magi pharaonis dicebāt
illū puersurū fore deos eoꝝ.rex voluit eū occidere.sed quidā senex ait.Nescit qđ facit.date
ei carbonē ardentē et aliū extinctū.et videbis qđ faciet.Et dederūt in manu.et in ore posu
it ardentē.et sic insanū se finxit.vnde semꝑ postea balbutiuit.¶ Legit vlterius ꝙ cū moy=
ses iudeū et gentilē rixari videret.clauso pugno occidit gentilē et eū sepeliuit i arena.¶ Le
gitur vlterius ꝙ ipse prepositus et custos iudeorū factus est.Iudei autē tunc tēporis pha=
raoni seruiebant in luto et palea.Moyses vero quēdam iudeū stantē ociosū vidēs dixit ei.
Amice quid est ꝙ ociosus es et nō operaris.Cui iudeus prorumpēs in verba cōtumeliosa
dixit.Me occidere putas sicut pridie seruū regis occidisti.Postqꝫ hoc audiuit moyses:fu=
git de egypto in ethiopiā.vbi erat sacerdos quidā noie getro.et ibi filiam duxit in vxorem.
¶ Postea precepit ei dñs vt iret ad pharaonē ad dicendū sibi ꝙ dimitteret populum suū
in pace de terra sua exire.ꝛ precepit ei virgā portare secū et ex ea signa facere.Et illud mā
datū dei denūciauit moyses pharaoni.¶ Circa illā partē(Eduxit ciues)sciēdū est ꝙ mate
ria illius particule expeditur Exodi.xiij.cap.vbi determinat de transitu ꝑ mare et submer
sione egyptioꝝ.vbi dr.ꝙ iuxta mandatū dei moyses precepit filijs israel existētibus in egy
pto ꝙ oēs recederēt.qđ et fecerūt.Sed pharao cū vniuerso equitatu et curribus suis perse
quebat eos.Uñ perterriti sūt filij israel.quos cōfortauit moyses dicēs.Nolite timere ꝛ sta
te et videte magnalia dei q̄ facturus est hodie.quos eni nūc videtis.nequaqꝫ videbitis vlt.

piternū. Et dixit dn̄s moysi. Eleua virgam tuam et extēde manū tuā supra mare. et diuide illud vt gradianꝰ filij israel in medio maris ꝑ siccū. et ita factū est. Egyptij autē ingressi sūt post eos. sed ipsis fugientibus occurrerūt aque et inuoluit eos dn̄s in medijs fluctibus. Vn̄ moyses et filijs israel carmē dn̄o dixerūt. Cantemꝰ dn̄o ꝛc. ¶ historia applicaꝰ. Moyses significat xp̄m. et virga est crux. q̄ effugauit oēm potestatē demonis. sicut ipsa in serpēte mutata deuorabat alios serpentes. Mare rubrū significat baptisma. quod fuit effectū rubeū per aspersionē sanguinis preciosissimi xp̄i. Pharao. cuius cor induratū erat in pctis diabolū significat. ¶ Aduertendū est ꝙ deus voluit mittere decem plagas egyptijs propter peccatum pharaonis detinens filios israel. et hr̄ in Exod. ab. viij. cap. vsqꝫ ad. xij. in quo ponitꝰ recessus eorū cū vltima plaga. Et de istis plagis tractant cōiter expositores puta in illa parte in qua agitur de diebus egris vel egyptiacis. et allegantꝰ ista metra in quibus cōtinētur duodecim plage principales. Vnde versus. Prima rubens vnda. ranarum plaga secunda. Inde culex tristis. post musca nocētior istis. Quinta pecus strauit. vesica sexta creauit. Pone subit grando post brucus ore nephando. Nona tegit solem pruina. necat vltima prolem ¶ Quia vero vbiqꝫ in ista materia dicit textus biblie ꝙ deꝰ indurauit cor pharaonis. ideo esset hic tractanda materia de predestinatione. qualiter aliqui sūt predestinati ad bonum. et aliqui ad malū. De qua materia tractat Boetius. v. de consolatione phie. Et vndecima plaga est lapsus sapientū. et reputatur difficillima a theologis et canonistis. et cōem hoim valentiā et intelligentiā exuperans. ideo merito michi tacenduꝫ esse decreui. ¶ Ex decursu tamen huius historie clare pꝫ ꝙ deus nunq̄ȝ populū suū derelinquit. nec pctōres etiā dimittit impunitos. vt ꝓbat Boetius. Nunq̄ȝ bonis deesse premia. malis vero supplicia. Ideo dr̄ in psal. Sperantē autē in dn̄o mia circundabit. Et alibi dr̄. Confringet dn̄s virgā pctōrū. ꝛ iter impiorū peribit. Deus enī supbis resistit. humilibus autē dat gratiā. ¶ Cōstrue. Moyses raptus aquis. i. ab aquis. euerterat. i. destruxerat. artes magicas. i. incantatorias et illicitas (artes magice sunt ꝓhibite. et geomantia. negromantia. cyromantia et consimilibus a mago. Est autē magus incantator ꝛ astrologus supstitiosus. Licet aliqn̄ magi dicanꝰ a magnitudine sciētie ꝛ in bona signtione vt in historia epyphanie. vbi fit mētio de tribus magis) ois regio. i. egyptꝰ circunflua. nilo fluuio ibi famoso. i. circa quē nilus fluit. timuit eū. scꝫ moysen ipse eduxit. i. extra seruitutē egyptiorū duxit ciues. i. filios israel. submersit hostes. scꝫ pharaonē et alios. fluctibus. i. inūdationibus maris. mare rubrū. i. rubeū. testaꝰ adhuc exitum. i. tormentū ꝛ destructionē. Et dicitur ab excido dis. mēphios. i. egypti. Mēphis nomen est partis egypti. et hic ꝑ sinecdochen sumitur ꝓ tota egypto. Itē ꝙ moyses eduxit ciues significat ꝙ xp̄s eduxit abrahā ꝛ alios patriarchas et patres de domo tartarea ꝛc. Hec historia conuenit cum fabula priori. quia sicut cadmus mutatus est in serpētem. ita virga moysi: et sicut cadmus erat dux thebanorum. ita moyses filiorum isral.

Summa iouis calidas europe forma medullas
Mouit et in taurum deitatis vertit amictum
Virgine stuprata non passus agenoris arma.
Nomen donat ei quod habet pars tertia mundi.

¶ In hac parte pseustis narrat aliā fabulā dicens. ꝙ iupiter accensus amore europe filie agenoris. mutauit se in taurū et corrupit europā. et tertiā partē mundi europē nominauit. Ista fabula scribiꝰ in fine scdi libri methamorphoseos vbi dr̄. ꝙ iupiter modum quo europa potiretur considerās eā ad armēta patris venientē sciuit. Ipse ergo se in taurū cādidissimū transformauit. cui virgo sertū inter cornua interens flores et herbas comedendas dedit. et quasi iocāda sup taurū māsuetū ascēdit. q̄ facto transijt ad mare et secū europā cornibus herentē vexit. et eā deflorauit. historica veritas fuit ꝙ iupiter filiā agenoris regis sydonie vel africe quibusdā munusculis decepit. ꝛ in naui in qua erat depicta imago tauri posuit qꝛ eā sibi pr̄ eiꝰ denegauerat. ¶ Phisice iupiter est ether vel aer supior q̄ calidus est. europa significat aerē inferiorē hūidū. ex q̄bus mixtis generanꝰ bona ꝓ mortalibus. Aliter exponiꝰ. Jupiter. i. dei filꝰ se mutauit in taurū. i. in hoiem. vt europā. i. aiam humanā quā amabat. in paradiso collocaret. Et xp̄s bene dr̄ taurus. qꝛ imolatus est ꝓ nobis in cruce. Et istā aiam ad aliud litus. s. paradisi duxit. s. paradisi duxit. Et pōt applicari ad insipientiā aliquarū mulierū q̄ se ꝑmittunt decipi et deflorari. Et in istius vicij occasione sūt dātes audaciam viris vt ad experientiam est videre. ¶ Postremo iupiter qui se mutauit in taurum candidū

potest significare hereticos. q̄ fingunt se hr̄e puritatē et candorē consciētie quia angelus sathane transfigurat se in angelū lucis. ¶ Circa vltimū versū huius partis sciendum est tres sūt principales terre partes. Europa Africa et Asia. Vñ in asia sunt sex regna. s. Nabatheorū in ortu solis. Egyptiorū circa ethiopiā. Persarū. Chaldeorū vbi est terra p̄missiōis. Regnū medorū. et regnū assiriorū vbi condita est babylon. Itē in europa sūt q̄nq̄ principalia regna. scȝ Grecorū. Italorū. et Germanorū. Frācorū. Hyberorū. hoc est hyspanorū. In africa sunt duo. scȝ maurorū ⁊ ethiopū. Et in his tribus partibus tres ciuitates principales sūt Roma in europa. Carthago in africa. Babylon in in asia. ¶ Construe. Forma. i. pulchritudo. sūma. i. excellens et egregia. europe. illius mulieris mouit. i. cōmouit. medullas calidas iouis. in amorē ei⁹. et vertit. i. mutat. amictum. i. coopertmentū (de amicio cis. i. tego tegis) deitatis sue. in taurū. virgine. s. europa. stuprata. i. violata. corrupta. deflorata (et dr̄ a stupror aris. quod dr̄ de stuprū. Isti ablatiui sunt absoluti eo modo quo scd̄m vsū dhr ablatiui poni absolute) iupiter non passus arma agenoris. regis (in hoc videt tangi historia) ipse donat ei. scȝ europe nomen. quod tertia pars mundi habet. quia dicta est europa.

In signem vitulum conflauerat ignis et aurum
Ex aaron digitis insanit turba rebellis
Stirps leui postq̄ domini compescuit iram
Pontificalis ei datur infula iure perenni.

¶ In hac parte ponit alithia historiā suā. in q̄ tangit idolatriā filiorū israel. Et dicit q̄ aarō cū igne fecit vitulū ex auro. quē p̄plūs iudeorū adorauit. et q2 stirps leui cōsētire noluit nec idolatrauit. idō semp obtinuit dignitatē sacerdotalē. Hec historia scribit originaliter Exodi xxxij. vbi hr̄ q̄ p̄plūs iudeus (q2 morā fecerat moyses) descēdit de mōte. dixitq̄ aaron. Fac nobis deos q̄ nos precedant. Et aaron ait. Tollite inaures. i. ornamēta aurea et afferte ad me. Que cū recepisset aaron formauit opere fusorio. et fecit ex eis vitulum. et crediderūt q̄ ille esset deus q̄ eduxit eos de terra egypti. Et locutus est dn̄s ad moysen dicens. Uade ⁊ descende. peccauit p̄plūs tuus. Cerno q̄ p̄plūs iste dure ceruicis sit. et per moysen placat⁹ est dn̄s. Et reuersus est moyses de mōte. portās duas tabulas testimonij. manu descriptas ex vtraq̄ parte et factas opere dn̄i. Et ipse audiēs clamorē que fiebat adorando vitulū. irat⁹ p̄iecit tabulas de manu et confregit eas et arripiēs vitulū cōbussit et cōtriuit vsq̄ in puluerē. et increpauit aarō. Sed ad moysen cōgregati sūt filij leui. q̄bus ait. Ite et occidat vnusq̄sq̄ fratrē suū et amicū ⁊ p̄ximum suū. et ita factū est. Et ait. Consecrastis hodie man⁹ vr̄as dn̄o. vt bn̄dictio detur vobis. ¶ Aaron significat p̄plm iudeorū. moyses destruēs idola: est xp̄s ɔfringens idola. ad q̄ adoranda q̄nq̄ aliq̄ inducūtur p̄ aurū et bona terrena. Tribus leui est p̄plūs xp̄ian⁹. q̄ vero deo obediuit et in ipsū credidit quapropter benedictionē. hoc est gloriā sempiternā promeret. ¶ Aduertendū est hic q̄ idolatria est maximū viciū et pessimū quo q̄s honorē videlȝ et cultū exhibet creature. qui soli deo debet. Et ille cult⁹ dei dr̄ latria. Iuxta illud. Dulia cōmunis hoiq̄ deo parat. Atq̄ deo soli latria iure dat. Unde de latria q̄ seruari dȝ deo ⁊ exhiberi et de fide. dicit Aug. de x̄bo dn̄i. Nulle maiores diuitie. nulli thesauri. nulli honores. nulla huius mūdi maior est substantia: q̄ sit fides catholica. que hoies peccatores saluat. cecos illuminat. īfirmos curat. cathecuminos baptisat. fideles iustificat penitentes reparat. iustos augmētat. martyres ornat. virgines/ viduas et cōiugales casto pudore conseruat. clericos ordinat. sacerdotes consecrat. in eterna hereditate cū sāctis angelis collocat. et in obseruatione fida cōsistit latria. Et per oppositū idolatria. ¶ Cōstrue. Ignis et aurum conflauerat. i. conflando fecerat. vitulū. i. vituli imaginē. i. ignominiosum et maledictū vel execrabilē. Unde insignis capit dupliciter. iuxta illud metrū. Nobilis insignis simul ac ignominiosus. Et pro ignominioso capitur a Terentio in eunucho. vbi dicit. Hanccine ego vt cum tu cōtumeliā tā insignē accipiā gnato. Glosa. insignem. i. infamē vel ignominiosā. ex digitis aaron. illius viri. turba. i. societas iudeorū rebellis. contra deū ⁊ fm naturā propriā. insanit. celebrando festa ad honorē illius idoli. postq̄ stirpe. i. p̄genies leui illius viri (nomen est indeclinabile. a quo dr̄ leuita. i. dyaconus: sicut ibi. Leuita laurētius) compescuit. i. pacificauit. irā dn̄i. i. deū iratū. Infula (scd̄m catholicon est faciola sacerdotalis capitis alba in modum dyadematis. a qua vitte ab vtraq̄ parte dependent que infulam vinciunt. Et infula est vestis vel ornamentum epistole vel sacerdotale) pontificalis. id est ad pontificem pertinens. datur ei scilȝ stirpi leui. iure perenni. scȝ perpetuo ⁊ quasi hereditario.

¶ Fabula et hystoria in hoc conueniũt: qr sicut iudei fecerũt taurũ vel vitulum: ita iupiter mutauit se in taurũ. Et sicut iupiter deus fecit se taurum: ita isti adorabant illum tanq̃ taurũ.

Uxoris stimulos luis amphiarae sacerdos
Pectore flagrantis dum splendet bacca monilis
Hausit eum subito specus ex acheronte profundo
Mactat eam tenebris orbate dextera prolis

¶ In ista parte pseustis ponit aliam narrationẽ dicẽs. q amphiraus grecus penas sustulit per stimulos et monitiones vxoris sue ornate monili splendido exñte in pectore suo / et eum precans vt iret aduersus thebanos cũ aliis: vbi absorpt⁹ est a terra et descẽdit in acherontẽ cuius fili⁹ matrẽ suã interfecit. qr patrẽ ad eundũ illuc induxerat. Ista est venustissima et pulcherrima hystoria de bello thebano. qd eleganti stilo et faceto nr̃ describit statius in. xii. li. thebaydos/ et breuissime tangit̃ in ouidio methamor. ix. Et vt quantũ facit ad propositũ sub breuitate narrat̃. Sciendũ est q in. v. ca. scdi libri thebaydos qd incipit. Ecce metu. etc. tangunt̃ duo portẽta q̃ ptigerũt de nuptiis ipsorũ polycis et thydei/ et ppter monile qd argia gestauit et qd vxor amphiray maligne concupiuit. in ca. ix. et finali. vii. libri ostẽditur quõ terra vatẽ amphirauũ viuũ in curru bellantẽ absorbuit/ q̃ in infernũ cũ armis et curru viu⁹ demersus est. Et incipit istud ca. ibi. Tandẽ se famulo. Ista est quotatio quã fecit Laurentius campan⁹ in cpendio psaico huius hystorie ab eo cõposite. Et hũc laurentiũ (quẽ oculis intueri parisius possumus) credo egregiissimũ excellentissimũ poetarũ viuentiũ: oẽs versificatores exuperantẽ et elegantia et põderi metri equabilissimo. sicut magr̃ nicolaus de clamẽgis natione gallicus dñi pape bñdicti. xiii. secretarius/ cãtor baiocensis/ et oratorũ vel rhetorũ sydus vnicũ et iubar nitidissimũ. ¶ Sũma hystorie est ista. Ethiodes et polinites filii fuerũt edypti q̃ prẽ suo mortuo cũ vellẽt cõit̃ regnare nõ potert: sed cõcordauert q alt̃ p ãnũ regnaret et alt̃ recederet p ãnũ: et in fine ãni rediret et regnaret. et q̃ por regnasset etiã recederet/ dederũt sortẽ vt scirẽt q̃s po: recedere deberet. Et cecidit sors supra polinitẽ: q̃ a patria recedens ad adrastũ regẽ venit grecie: cui fataliter in generũ destinatus est: desponsata sibi adrasti filia Argia noĩe. Cuz vero finito anno polinites repoposcit regnũ. illud sibi denegauit ethiodes. Polinites vero adrastrũ suũ socerũ et tidẽ q̃ aliã eius filiã deiphilã noĩe habebat vxorẽ: et oẽs alios grecos mouit ad bellũ contra fratrẽ suũ. Uñ dicit ouidius circa medium ix. vbi tangit breuissime hanc hystoriã. Desientq pares in vulnere fratres. Sed cũ exercitum hesitantẽ videret ppter amphiarauũ qui erat vnũ de. vii. ducibus et vates erat: et bellũ modis oĩbus dehortabat̃ eis vaticinãs malũ. Uxor vero polinitis argia in faustũ noĩe habebat qd ipsa dedit auriphile vxori amphiarai/ et illa maritũ suũ absconditum reuelaret et ad bellum mitteret. Erat autẽ hoc monile tale q omnibus interitus fuit. Amphiarus ergo proditus ab vxore. primo ad bellum vadẽs. a terra viu⁹ absorptus est. vñ almeon fili⁹ ei⁹ irat⁹ matrẽ in vltione patris sui interfecit. Ueritas fuit q amphiaraus precibus vxoris sue iuit ad bellum: et in palude cecidit ppter qd matrẽ occidit filius: sed auunculus ei⁹ flegre⁹ noĩe curiphiles filiũ qui matrẽ sororem occiderat/ interfecit. ¶ Si hystoria moralizari debeat. Amphiaraus. i. aĩa exñs in hoc mundo in continuo bello contra carnẽ/ mundũ et demonẽ/ deceptionis vxoris sue. i. carnis et appetitus sensitiui/ cecidit in paludem vitiorum. sed hec sensualitas a ratione (que dñari debet et sibi sensuũ subiicere) fuit occisa: et amphiaraus rediit ad sensuz ṽtutis. ¶ Ex hac hystoria ptz q execrãda est ambitio dñandi: que fecit vt isti fratres mutuo bellarẽt. Iuxta illud ouid. de etate ferrea. Fratrũ quoq gratia rara. Et istud venit qr aliqui hoĩes sũt adeo execati bonis tẽporib⁹. q in ipsis ponũt felicitatẽ suã. Qd tamẽ reprobat̃ a pho in. i. ethi. et in. x. siliter a boetio in. ii. et. iii. de cõsola. phie. et p totũ decursum libri Eccle. vbi salomõ istã materiã latissime et pfectissime disputat. ¶ Con. O amphiarae sacerdos: dr quasi sacra dans vel sacra docẽs/ vel sacris dotatus/ luis. i. psoluis. puniris moriendo sustines stimulos. i. monitiones stimulantes vxoris tue. dũ bacca. i. lapis preciosus/ fm catholicõ bacca per duplex c/ est fructus oliue vel lauri. et ponitur p quolibet fructu precipue syluestri: et etiã ponit̃ p gẽma: vt hic in aulsano. Qd nitido preciũ cortice bacca daret. et inde baccatus. i. baccis ornatus. Bacchа per h/ est sacerdotissa bachi. Monilis. i. illius ornamẽti. et dr a mouẽdo. flagrantis. i. ardẽtis. Iuxta illud Ebrardi. Fla facit odorẽ/ sed fra designat odorẽ. Splendet. i. lucet vel fulget/ pectore argie/ specus. i. fouea. hausit. i. absorbuit subito eũ. scilicet amphiarauum/ ex archeronte. i. inferno. et dr acheron ab a qd est sine/ et chere

quod est salus/profundo/dextera prolis.i.filij/orbate.i.priuate/patre.i. almeon filius amphiari defuncti/mactat.i.occidit/tenebris eam.scilicet matrem suam.

Fata chore miseri parere monent meliori
Accipit infernus quem deuorat arida tellus
Sed deus occulte moysen sepelierat ipse
Nec cuiq̃ hominum dedit indagare sepulchrum

¶ Hic ꝯſr alithia subiūgit hystoriā suā. Et dicit ꝙ mors miserabilis Chore debet monere quēlibet ad obediendū deo. Nā iste viuus descendit ad inferos. Deinde dicit ꝙ deus moysen mortuū abscōdit nec ꝯmisit ꝙ aliqs sepulchrū ei⁹ reperiret. ¶ Expediuit actor iste ꝑus aliquas hystorias de exodo. hec aūt habenẗ Numeri.xvi. vbi dr̃. Ecce aūt chore filiꝰ ysaur filij leui ⁊ dathan atq₃ abyron filij elyab surrexerūt ꝯtra moysen/alij quoq₃ filioꝝ israel ducēti quīquaginta viri ꝓceres synagoge. Vñ chore voluit sibi vsurpare sacerdotiū aaron. Dathan ⁊ abyron volebāt esse principes exercitus loco moysi. Et moyses dixit eis. Venite cras et afferte thuribula vestra/⁊ dñs ońdet quē volet preesse sacerdotio. Sꝫ dñs misit ignē in cōplices dathan ⁊ abyron q̇ voluerūt resistere moysi vi/⁊ de facto nō obedire. Postq̃ cessauit moyses loqui:confestim dirupta est terra sub pedibus illoꝝ/⁊ aperiēs os suū deuorauit illos cū tabernaculis suis/⁊ cū vniuersa substantia eoꝝ:⁊ descenderūt viui in infernū aperta humo:⁊ perierunt de medio multitudinis. Sed ⁊ ignis egressus a dño interfecit ducentos ⁊ quinquaginta viros q̇ offerebāt incensum. ¶ In duobus vltimis versibus huius partis describiẗ mors moysi que habetur originaliter. Deuẗ.xxxiij.ca. vbi iussit eū dñs ascendere mōtem abarym in montē nebo in virticē phaiga cōtra hierico/⁊ ibi mori:sicut in monte hor mortuus erat aaron frater suus. Et vt in textu nostro dr̃ mortuus est ibi moyses seruus dñi in terra moab:iubēte dño:⁊ sepeliuit eū in valle terre scꝫ moab ꝯtra phagor. ⁊ nō cognouit hō sepulchrū eius vsq₃ in presentē diē. forsitā ne a iudeis adoraretur vt deus. ¶ Cōstrue. Fata Fatum aliqñ sumiẗ pro diuina dispositione:⁊ inde dicunẗ tres dee fatales a poetis. Iuxta istum versum. Cloto colum baiulat/lachesis trahit:atropos occat. Aliqñ pro morte:vt hic/vel poniẗ hic pro infortunio. Chore:illius viri miseri/monet quēlibet parere.i.obedire/meliori.i.deo/qui est in oībus melior ⁊ superior. infernus. ⁊ dr̃ ab infra ⁊ furnus. accipit illum/quē tellus.i.terra.arida.i.sicca/a propria et naturali qualitate sua/quaꝫ sibi determinat in summo:vt patet.ij.de generatione. deuorat absorbendo eū viuū. Sed ipse deus. qui illum puniuerat. etiā sepelierat.i.sepeliri fecerat occulte.i.clam/secrete/moysen:hunc hoīem nec pro ⁊/et non dedit.i.nō permisit vel concessit/cuiq₃ hoīm.i.alicui/indagare.i.inqrere/⁊ quesitum inuenire.supulchrum suū. ¶ Aduertendū est hic ꝙ h/nō est littera/iuxta illud Alexādri in suo doctrinali. Versificatores h/pro nulla reputabant. Et ergo ponitur vocalis o/post immediate ⁊ sine collisione. nec ideo potest excusari per eclypsim:et sic est metheosis species methaplasmi qua vti non licet:licet vti possumus eclypsi ⁊ synalympha vt poete vtunẗ q̃uis auctor doctrinalis hoc prohibeat. cum hoc non consentio. ¶ Hec hystoria conuenit cum fabula in hoc ꝙ sicut amphiaraus fuit absorptus/ita isti tres de quibus hic loquitur/chore/dathan/⁊ abyron.

Ventilat oestro decoratam cornibus yo
Iuno ferox et ei tutelam deputat argi
Donec in effigiem rediit mutata priorem
Mugit pro verbis horrentibus oblita setis

¶ Hic pseustis ꝯtinuando altercationē suā pro libito:incipit narrare aliā fabulā dicēs ꝙ iuno dea exagitabat eū oestro/mulierē quandā dictā yo/habenteꝫ cornua/cui custos argus fuit deputatus:⁊ fuit mutata in vaccam mugientem. donec iterato in muliebrem effigiem cōmutata fuit. Istius fabule series habeẗ in primo methamor. vbi tractatur ꝙ yo filia ignachi. fluminis a ioue nimium dilecta fuit:que a facie ioue fugiēs tandē caligine terras obscurante a ioue deprehensa est/cuius pudorem ipse rapuit:sed ne furtiuū eius coitū soror eius

et coniūx iuno perciperet: iupiter ipsam yo mutauit in vaccā. vñ dt ouid. Bos quoqꝫ for=
mosa est. ¶ Jupiter pōt sigr̄e dyabolū: qui vt aīam decipiat eā nebulis pctōꝝ ⁊ ignorantie
includit: qꝛ oīs malus ⁊ ignorās breuiter efficit ipsam aīam bestialē ⁊ vitā pecudū eligentē:
et que sequit̄ appetitū sensitiuū: ⁊ nō dictamē recte rōnis. ¶ Cōsequēter dt textus. q̄ yo ex=
istens ꝓpe fluuiū patris ignachi: vidēs se habere effigiē vacce timuit: ⁊ oculos ad iouē erexit
et iterū in feminā rediit. Ita aīa aliq̄n rediēs ad sacrā scripturā ⁊ ad se ⁊ suā ꝯsciam perscru
tans reperit se habere cornua supbie ⁊ brutales ꝯditiones: ⁊ tunc debet orare deū vt redeat
in pristinā statū gratie ⁊ charitatis. Et sicut pater ei condolebat ⁊ compatiebat̄: ita prelati
debēt ꝯdolere pctōrib⁹: immo et oēs ꝓximi. ¶ Ulterius aperit textus q̄ iuno suspicās ali=
qd̄ malū fuisse perpetratū a ioue: petit illam vaccā a ioue. quā ipsa tradidit custodiēdā ar=
go pastori habēti centū oculus. de quo ouidi⁹. Centū luminib⁹ cinctū caput argus habebat
Sed iussu iouis mercurius cū virga somnifera ⁊ cantus dulcedine dormire fecit argū: ⁊ eū oc
cidit ⁊ yo liberauit. qꝛ iterū mutata est a ioue in feminā. ¶ Jstud sic exponit̄. Juno sigīat ec
clesiā sponsā xp̄i. yo iuuenca populū sigt̄ xp̄ianū ecclesie a xp̄o ꝯmendatū. Argus sigt̄ quēli
bet prelatū cui ꝯmissa est yo. populus xp̄ianus regendus tales debent habere centū oculos
per prudentiā exactissimā. Mercurius sigt̄ adulatores qui assentantur prelatis varijs mo=
dis. Et hanc artē adulationis tangit Teren. ille gnato in eunucho. Jsti enī adulatores exe=
cant ⁊ dormire faciunt prelatos in vicijs. ⁊ sic yo a iurisdictione eoꝝ ad iurisdictiōē demo=
nis transfert̄: ⁊ argus dānatione eterna morit̄. ¶ Aliter. Argus est dyabolus detinēs aīas
peccatrices/ q̄s mercurius. i. xp̄s p̄ passionem suā liberauit/ ⁊ p̄ virgā crucis redemit. ¶ Cū
vero hic de iunone mentio fit ideo eius descriptio poetica videatur. Juno est dea regnorū
patruū ⁊ diuitiaꝝ/ soror ⁊ coniunx iouis: que semp̄ fuit virgo alūna mercurij ⁊ pingit̄ femi=
na tenens in dextera sceptrū regiū: habens caput velatū nube: ⁊ vestē diuersoꝝ coloꝝ. Jris
aūt est eius nuncia: pauones pedes eius lambūt. ¶ Post istā possumus intelligere virginē
celi ⁊ oīm diuitiaꝝ dn̄am: semper enī ipsa permansit virgo: ⁊ nutrita est in mari. ꝓpter acer=
bissimos dolores quos passa est eius caput velatum est nube castitatis/ vestē habens mul
tiplicis honestatis: eam ambit iris sua nuncia que sigt̄ rorē mīe ⁊ pietatis: habet sceptrum
qꝛ dn̄a est celoꝝ ⁊ regina. pauones. i. sancti viri lambūt pedes eius per deuotionē ⁊ orōnes
Uel iuno potest sigr̄e ecclesiā sponsam xp̄i. ¶ Physice exponendo iuno sigt̄ inferiorē aerem
iupiter vero etherem vel ignē. ideo dr̄ vxor eius: qꝛ supponitur soror. qꝛ sibi approximatur.
Jris bene sibi attribuitur/ qꝛ in aere gignitur. Neptunū dicitur nutriuisse: qꝛ ex vaporibus
videtur nutrire aerē. ¶ Fulgentius p̄ iunonē intelligit diuitias tp̄ales p̄ quas ad diuina de=
uenitur. ⁊ dr̄ habere caput tectū: qꝛ diuitie absconduntur ⁊ celant̄ per neptunū: hoc est p̄ ma=
re diuitie habentur multe: induit̄ multis coloribus: hoc est diuersis apparatibus. pauones
hoc est nobiles: solent talibus diuitibus adulari ⁊ seruire. Jris nūcius celestis significat vi=
ros ecclesiasticos. quos prochdolor modernis temporibus videmus magnatibus seculari
bus famulari: ita vt quos liceret animas subditorum celesti pabulo reficere isti in detrimē=
tum anime sue ⁊ subditorum dominis temporalibus blandiuntur: famulantur ⁊ inseruiunt
¶ Construe. Juno: illa dea/ ferox. id est crudelis/ ventilat. id est agitat/ destro: cū tali musca
que alio nomine dicitur tabanus vel fucus. yo illam mulierem/ decoratam. id est decoram
et pulchram effectam/ cornibus/ ⁊ deputat. i. tradit vel committit. ei/ tutelam. id est custodi
am/ argi: illius viri. hec littera legitur hypalagice/ non enim erat tutela argi ipsius yo/ que
custodiebatur/ yo obsita. id est circundata/ setis id est pilis horrentibus. (seta secundum ca
tholicon dicitur a sus/ quia a sue procedit/ vel a suo suis quia valet ad suendum. Unde seto=
sus setosa setosum. vt in buccolicis Uirgilij Setosi caput hoc est apri ⁊c. et inde seto/ setas/
et insito insitas: setula nomen diminutiuum/ mugit. id est clamat vel vociferat: ⁊ est propri=
um boum vel vaccarum. sicut ridere hominum: ⁊ grunire porcorum: pro verbis id est loco
verborum. donec ipsa mutata scilicet de vacca/ rediit in priorem effigiem. scilicet humanā
¶ Jstam fabulam legunt aliqui hystorici de ioue crethensi/ et ignacho rege ⁊ patre yo/ et
hoc est facile.

Offensus balaam calcaribus vrget asellam
Angelus occurrit pecudem qui stare coegit
Res horrenda nimis/ laxatur vox animalis
Que consueuit homo producere verba loquendo.

¶ hic alithia inuitat͛ ꝑ pseustim ad accipiendũ materiã correspõdentē materie ꝓmisse per pseustim: sicut semꝑ ipsa ab eo inuitat͛. qꝛ pseustis prio semꝑ inuitat alithiã. iuxta legē istius carminis amabei: iõ ponit͛ ab ipa alithia hystoria q̄ ꝯtinet vnũ qđ accidit in ꝓcessu filiorum israel ꝑ desertũ ad terrã ꝓmissionis. Et dr̄ textualiter. ꝙ balaã irat⁹ pũgebat asinã suã calcaribus: cui angelus occurrēs fecit asinã stare: ⁊ ibi res mira ⁊ horrenda visa est: qꝛ asina cepit voces emittere sigtiuas quales ab ore humano emitterent͛. ¶ hec hystoria scribit͛ originaliter Numeri. xij. vbi narrat ꝙ audiēs ⁊ timēs balach filius sephor rex moabitaꝝ aduentū filioꝝ israel. s. iudeoꝝ: ⁊ eoꝝ trãsitũ per terrã suã ne eã vastaret: misit nunciũ ad balaã ariolũ / hoc est ꝓphetã vel diuinatorē q̄ dixerũt ei ex pte regis ꝙ veniret aduersus illos ⁊ eis maledic eret: qm̄ ille cuiꝫ eũ benedicebat͛ erat bñdictus: ⁊ ita de maledictione. Audiēs hoc balaã petiuit a dño deo qđ faceret. Dixit ei dn̄s. Noli ire cũ eis / neq; maledicas populo. quia bñdictus est. Et istud rñsum balaã retulerũt nũcij ad regē q̄ iterato misit ad eũ nobiliores ⁊ seniorores promittētes ei multa q̄ primo refutauit. Sed primo petiuit rñsum a dño / q̄ dixit ei. Si te vocare venerint hoies isti surge et vade cũ eis. ita dũtaxat vt qđ precepero facias. Surexit mane balaã ⁊ strata sua asina ꝓfectus est cũ eis. Et iratus est dn̄s. ⁊ ecce angelus dñi sibi obstitit et obuiauit gladio euaginato / ꝓpter quod asina stetit nec vlterius ꝓcedere voluit qꝛ eam grauiter verberauit balaã: nihilomin⁹ ire nolebat. Aperuitq; dn̄s os asine et locuta est. quid tibi feci / qđ me percutis: Dixit balaã / qꝛ meruisti ⁊ illusisti mihi: et optabat gladiũ. Sed dn̄s aperuit oculos balaã: ⁊ vidit angelum ⁊ reuersus est: ⁊ confessus est angelo se peccasse. Et dixit ei angelus. Uade cũ istis: sed caue ne aliud q̄ȝ precepero loquaris. Et in sequēti ca. dr̄ ꝙ balaam cepit benedicere populo multipliciter: ⁊ ipm recõmendare et futura multa bona precedere. ¶ Iste balaam pōt significare luciferū principē tenebrarũ qui alijs precepit vt generi humano maledicerēt ⁊ ipsum tētarent ⁊ ad interitũ adducerent: sed angelus quē habemus custodē hoc impediuit. Ex hac hystoria patet ꝙ vt dicit comicus: non decet contra stimulum calcitrare. Sicut etiã legimus dictũ pauli. Durũ est tibi contra stimulum calcitrare. Et idē paulus dicit. Si dn̄s pro nobis q̄s ꝯtra nos est. Est ergo hic reprehendendus balaam q̄ ꝯtra preceptũ dñi molliebatur. Ex quo vlterius hr̄ ꝙ melior est obedientia q̄ȝ victime stultoꝝ: vt dr̄ Ecclesiastes. v. ca. ¶ Ulterius ptꝫ ꝙ si aliquē habeat deus in custodia / nõ habet homo aut demõ potestatē in eũ. Sic dr̄ nũeri. xxiij. ca. Quõ maledicam cui deus nõ maledicit. qua ratione detester quē deus nõ detestat͛. Et ad obedientiã diuinorum preceptoꝝ ⁊ obseruationē instruit nos ipse deus. q̄ vt dicit in euãgelio. Nõ veni soluere legē sed adimplere. Et ideo pro nobis formã serui accepit. factus obediēs patri vsq; ad mortē. vt dr̄ philippñ. ij. ¶ Construe. Balaam: ille vir ꝓpheta: offensus. i. iratus ⁊ cõmotus contra suã asinã / vrget. i. cogit asellam diminutiuũ est. i. asinã suã / calcaribus. i. cũ calcaribus (dr̄ ab hoc nole calix / cis mas. ge. ꝓ talo. Angelus sm̄ hutonē in sũma: interpretatur nũcius. Catholicō dt̄ ꝙ ab aglos eo ꝙ sit celestis ⁊ sine terra. Et sm̄ dyonisiũ. ix. sũt ordines angeloꝝ. In ꝓma serahin cherubin ⁊ troni. In media virtutes dñationes ⁊ potestates. In tertia principatus archãgeli ⁊ angeli. Uñ dr̄ grego. Angeloꝝ vocabulũ nomē est officij nõ nature: occurrit. i. obuiauit sibi / qui coegit. i. ꝯpulsit: ⁊ cõponitur de con ⁊ ago. pecudem. i. illud aial brutum. s. asinã stare / vox animalis. i. asine. Notandũ ꝙ aial aliqñ sumit͛ ꝓ hoie qui est aial rationale tm̄. vt in psal. Imples oē aial benedictione. glosa. i. hoiem. Aliqñ ꝓ bruto vel irrationali: vt hic. Animal tñ in propria acceptiōe vt dicunt logyci ⁊ physici dicitur esse substantia animata sensitiua. lauatur. i. laxando aperitur / loquendo ea scilicet verba que homo rationalis consueuit. id est solitus est / producere. id est formare ⁊ emittere: res horrenda / vel quia supple est / res horrenda. id est horrore digna. ¶ Conuenientia inter fabulam ⁊ hystoriam est. quia sicut yo dedit contra naturam uoces bestiales quando in vaccam mutata est: ita asina humanas voces emisit contra naturam.

Sufficeret thalamis vt iupiter amphitrionis
Noctis opem placide geminauit candida phebe
Protinus alcmena / licet indignante nouerca
Editus alchides immissos strangulet angues

¶ In hac parte pseustis ꝯṫr ponit aliã figurã seu narrationē dicēs: ꝙ nox fuit duplicata / luna geminauit lucē suã: vt iupiter posset iacere cũ alcmena. ex qua genitus hercules / statim adhuc ipse existēs in cunabulis strãgulauit serpētes cõtra ipsum inuissos a iunone vxore iouis.

¶ hanc fabulā describit quidā poeta leui et claro stilo. breuiter ī libello q̄ incipit. Grecorū studia nimiumq; diu secutus. Amphitrion haberat ⁊ sibi geta comes. vbi narraꝝ ꝙ iupiter dilexit alcmenam. que erat vxor regis thebarū q̄ appellabaꝝ amphitrion. et concubuit cum ea in specie amphitrionis. et nox sibi non sufficiebat pro explenda libidinosa voluptate sua idcirco eam geminauit. et ex illa natus est hercules. Sed iuno. que erat dea part⁹. volebat impedire partum eius. et illa laborante ex partu terre inuectebat digitos et genua intricabat. quod percipiens Gallantes volebat dominam suam liberare. et dixit ad iunonē. Gaude tu. quia domina mea peperit (et tamen falsū erat) et surrexit iuno. et iterū dū surrexisset ⁊ nō īpediret et partū peperit alcmena herculem. Juno autē irata galantē in mustelam trāsformauit. et quia ore ⁊ voce iunonē deceperat. voluit iuno ꝙ decetero per os pareret. ¶ Et dicitur consequenter in duobus vltimis versibus et illud tangitur a nostro Galtero insulēsi. in sua Alexandride. ꝙ iuno irata ꝙ partum impedire nō potuerat. herculi insistenti in cunis misit duos serpentes. qui eum interficerent. quos hercules suffocauit manibus ꝓpriis et mactauit. ¶ Ueritas historica est (vt dicit) ꝙ iupiter rex oppressit et deflorauit alcmenam quam duxit amphitrion in vxorem. et incantatoue tenebras induxit vel thalami fenestras clausit. Juno iouis coniunx irata. ad herculē misit duos fortissimos hoſtes. quos tū hercules interfecit. ¶ Moraliꝝ hercules puer sigr̄e potest quēlibet virtuosū puerū ꝑ ignocentiā ⁊ purā vitā fortē. tamē in virtutibus formatū ⁊ inhitatū. qui serpentes. i. demones vincit: frenat stimulos carnis sibi immissos a iunone nouerca. i. sēsualitate (q̄ semꝑ aduersaꝝ rationi) vt dicitur primo ethicorum. Et exemplo herculis (qui etiam pueritia cepit fortiter et virtuose ahere) debemus induci ad incipiendū tempestiue operari secundum virtutem. et nos in actib⁹ ꝟtutū exercere. Qr (teste Ouidio) q̄ nō est hodie cras min⁹ apt⁹ erit. Unde dicit quidā metrice versus. Qui non assuescit virtuti dū iuuenescit. A viciis nescit discedere qn̄ senescit Quoniam ꝙ noua testa capit inueterata sapit. Unde dicit Horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit calorē. Testa diu ⁊c. Consuetudo enī est altera natura vt dicit phūs. ij. phisicorum. ¶ Construe. Phebe. i. luna (nomen est grecū) candida. i. lucida vel splēdida. geminauit. i. duplicauit. opem. i. auxiliū. noctis placide. ad hoc. vt iupiter. ille deus. sufficiēter et noctiue permaneret. thalamis (pertinet ad coniuges. iuxta illud. Sit thalam⁹ sponsi. dic camerā esse scholaris) amphitrionis regis. alchides. i. hercules. (hercules dicitur ab her q̄d est lis et cleos gloria. quasi gloriosus in lite. fuit enim strenuus in bellorū litigiis. Alchides dicitur ab alchos quod est fortis. et ides forma quia fuit fortis et formosus. Editus dicitur ab edor ederis. i. ꝓductus. nat⁹) ꝓtinus. i. statim alcmena. illa regina (⁊ hoc dico) nouerca scilicet iunone dea. indignante. i. indigne ferente. strāgulans. i. strāgulando suffocat. āgues i. serpentes (⁊ dicitur ab angendo. i. constringendo) immissos. i. contra ipsum missos a iunone

Uictrici populo ne quondam viuida bello
Deficeret virtus/ gabaon ad prelia phebus
Imperio iosue/ stabat defixus in arce
Que sancte fidei sint premia discite cuncti:

¶ In hac parte alithia consequenter ponit historiam suam. in qua ostendit qualiter populus se habuit in terra promissionis. Et diuiditur. Primo ostendit qualiter se habuit sub iosue Secundo sub sansone. ibi. Sanson exuuiis. In prima parte dicit sic. Ne illi qui gabaon habitabant vincerenꝝ ab aduersariis ex dispositione et oratione iosue sol stetit fixus. nec descendit ad occasum. vt bellum compleri posset. Et ex hoc apparent premia sancte fidei ill⁹ Ista historia non scribiꝝ in aliquo librorū moysi. hoc patuit ex quotatiōibus factis quo ad illas. Sed vt dicit Hieronimus in prologo iosue. Tandē finito pantha teuco moysi velut grādi fenore liberati. ad iesum filium naue manum mittimus. et ideo in presenti ad vnam historiam libri iosue transeundum est vt habetur Josue. x. cap̄. vbi recitatur ꝙ cum audisset adonimezech rex hierusalē ꝙ scȝ cepisset Josue hay. et subuertisset ea. et ꝙ incole ciuitatis. que dicebatur gabaon. essent federati cū populo israel. timuit valde. quia gabaon erat ciuitas valde magna. et in ea erant bellatores fortissimi. Misit rex hierusalē ad oham regem ebrō. et ad pharā regem hierimoth ad iaphie quoq; regē lachis. et dabyr regem eglon. dicens. Ad me ascendite et ferte presidium vt expugnemus gabaon. quare transfugerit ad iosue et ad filios israel. Congregati igitur illi quinq; reges amorreorum nominati castrametati sunt contra gabaon et expugnabant eā. habitatores autē illius ciuitatis miserūt ad iosue

vt auxiliũ haberet. Venit ꝗ ab gagalis cũ exercitu magno. Et dñs dixit ei. Ne timeas eos in
manus eni tuas tradidi eos. Et super eos irruit iosue ⁊ fugauit oẽs et contriuit. Et dñs mi=
sit de celo magnos lapides ⁊ grãdines qui ꝯplures interfecerunt. Et orationibus iosue sol
et luna steterunt donec vlciscerentur gens de inimicis suis/ ⁊ stetit sol in medio celi/ ⁊ nõ festina
uit occumbere spacio vnius diei. Quo facto reuersus est iosue cũ omni israel in castra galga
le. Fugerant eni quinq; reges et se absconderant in spelunca vrbis maceda. et iussit iosue vt
saxa immensa voluerent ad os spelunce. et positi sunt viri industri qui clausos ibi custodi=
rent. Et oĩbus aduersarijs occisis ⁊ fugatis: adducti sunt quinq; reges ante iosue: ⁊ iussit ꝙ
iudei pedes suos ponerent calcando colla eoꝝ regũ: ⁊ iosue percussit et occidit eos ac inter=
fecit et suspendit eos super quinq; stipites vsq; ad vesperũ: ⁊ tunc reconditi sunt in spelunca
in qua latuerãt. Et hec fere de verbo ad verbũ sunt verba originalia textus biblie: a quo re
cedere nõ est phas. ¶ Allegorice ꝗm glosas cões: per gabaonitas intelligimus genus huma
nũ non totũ sed tantũ istos qui vere adherent xp̄iane religioni. Rex israel inuasit gabaon. i.
lucifer genus humanũ: ⁊ illud expugnauit per quinq; reges. i. per quinq; sensus. sed dñs vo
luit ꝙ rex israel interficeretur per iosue. Vñ deꝰ pater misit filiũ suũ vnigenitũ ad bellandũ cõ
tra antiquũ serpentẽ: Unde ꝙ sol stetit ꝓpter victoriã habendã. hoc est dñs ꝗ non vult mor
tem peccatoris: sed vt conuertatur ⁊ viuat: auget et dat nobis spaciũ penitẽtie/ vt possumꝰ
habere victoriã super demonẽ et peccata nostra. ¶ De ista fictione solis et permansione in
eodem puncto celi considerent astrologi qualiter fieri potuit remanentibus suis obseruan=
tijs in vigore ⁊ virtute sua. Sicut etiã legitur ꝙ ita accidit tp̄e Karoli magni francoꝝ regis
qui hanc almã vniuersitatẽ de roma vbi erat imperator ad hanc parisiẽsem vrbẽ transtulit.
¶ Cõstrue. Phebus. i. sol/ stabat fixus in arce/ vel turri/ vel summitate celi/ imperio. i. ad im
perium ⁊ orõnem/ iosue: illius viri (nomẽ indeclinabile) ne virtus viuida. i. valida/ firma/ et
potẽs (⁊ dr̃ a viuo/ is: ⁊ ꝓprie attribuitur faciei) bello (bellum dr̃ a bellus/ a/ um: qd̄ est pulcher
a/ um: ꝑ antiphrasim) populo victrici. victrix reperitur in plurali numero oĩs gñis/ sed in ntõ/
accusatiuo ⁊ vocatiuo singularibus feminini/ sed in alijs omnis generis. Istud est generale
et ideo talia dimittam/ cõstruendo textum duxi non omittenda. ad prelia. i. ad bella/ gaba=
on: illius ciuitatis (nomẽ indeclinabile) ⁊ ideo quia tale miraculum diuina voluntate ad pre
ces iosue viri iusti ⁊ fidelis effectum est/ vos cũcti discite. id est cognoscite et videte per illud
miraculum/ que. i. qualia/ et quanta sint premia sancte fidei scilicet catholice. Et sic inuita=
mur ad admirandum de potentia dei ⁊ sanctitate fidei. Ista hystoria concordat cum prece
denti narratione. quia sicut iupiter fecit noctem duplicari vt posset potire alcmena/ ita io=
sue fecit diem prolongari: vt haberet victoriam de aduersarijs suis.

Alchide vigilem spoliauit claua drachonem
Gerionis pompam rapit et consumpserat hydram
Cacus cessit ei/ succũbit ianitor orchi
Incendit demum pellex deyanira superbum

¶ Hic ꝯñr pseustis ponit aliã fabulaꝫ/ siue fabulosam narrationẽ dicens. ꝙ claua herculis
occidit drachonẽ qui vigilanter virgultũ custodiebat. Dicit scd̄o ꝙ hercules rapuit armẽta
gerionis. Tertio dicit ꝙ ille idẽ occidit hydram serpentẽ. Dicit quarto ꝙ cacus latro quidã
cessit ei. Dicit preterea ⁊ quinto ꝙ ianitor orchi ab eo subiugatus est. Finaliter dicit ꝙ que=
dam meretrix vocata deyanira cũ camisia intoxicata herculem ꝯbussit. Hoc habet iste tex=
tus in breui ⁊ in summa. ¶ Sciendũ ꝙ hercules fuit vir fortissimus ⁊ strenuissimus/ cuius
multa egregia facta scribit Boetius in conso. phie metro fi. lib. iiij. ⁊ ouid. in suo methamor.
li. ix. ¶ Circa primã partẽ in qua dr̃. Alchide vigilem spoliauit/ claua drachonẽ. Sciendum
est ꝙ egle cretula ⁊ espertula fuerũt tres filie hesperi ꝗ fuit filiꝰ iapeti ⁊ frater athlantis. He
tres finguntur ortũ habuisse in quo erat arbor ferẽs poma aurea ꝗ dracho peruigil seruabat.
Hercules autẽ drachonẽ superans secũ poma di portauit. ¶ Per has tres sorores intelligi
mus intellectũ/ memoriã/ ⁊ fecundiã. ꝑ ortũ in quo erant poma aurea: intelligitur claustrũ pe
ctoris/ ꝑ arborẽ poma aurea ferentẽ: phiam/ scitissimas sciẽtias ⁊ ꝯclusiones/ ⁊ materias cõ
tinentẽ/ per drachonẽ vigilem intelligimus animũ cõtinue in exercitio studij permanentẽ.
ꝑ herculẽ quẽlibet discipulũ subtilẽ ⁊ diligentẽ ꝗ studẽdo vel disputãdo rapit aureas ⁊ pre=
ciosas sñias phie: ⁊ drachonẽ. i. mgr̃m suũ superat. ¶ Dicũt tñ alij ꝙ athlas est ille qui habe
bat in viridario suo poma aurea. Et ad veritatẽ (vt dicunt) athlas fuit rex orientalis in astro

nomia peritus. hercules fuit eius discipulus: sed athlas habebat magnū thesaurꝝ quē her-
cules sibi rapuit. Exponi potest sic. hercules sigt virꝝ virtuosum/athlas sigt carnē/dracho
vigil sigt motus illicitos carnis qui serpūt in homine/⁊ vigilāt die ac nocte tētādo nos. sic ꝙ
alchidis. i. homo virtuosus/athlantē. i. carnē deuincit. ⁊ inde thesaurꝝ asportat scʒ virtutem
Et qm̄ de athlante hic mētio icidit. Sciēdū ſm poetas ꝙ vt dr in. iiij. methamor. Athlas ha
buit rn̄sum ꝙ filiꝰ iouis poma eiꝰ aurea raperet. ⁊ iō voluit rapere perseū in domo sua: sed
perseus mōstrauit sibi caput gorgonis: ⁊ ipse in montē lapideū mutatꝰ est vſqꝫ ad celos ele
uatus: ⁊ tūc persius potuit illi poma rapere ꝓ libito. Et iste athlas dicebat homo magnus/
ꝙ celum suis humeris sustinebat/pedes erāt supra terrā/vnū brachiū eius erat in oriente/
et aliud erat in occidēte. ⁊ fuit rex vltimorꝝ hyspanie finiū. ¶ Iste athlas pōt sigre quēlibet
diuitē ⁊ auarꝝ/perseus nobiles principes ⁊ tyrannos/⁊ qꝛ nolunt rustici aliqd̄ subsidiū mini
strare istis nobilibus: iō sepe ipsi expugnant/depauperant/⁊ depredant. ¶ Uel iste athlas
sigt altos ⁊ subtiles theologos ⁊ phos disputantes de celestibus/ q̄ frequēter nō recipiūt in
corde suo perseū: hoc est xp̄m. sed magis curant physicas ⁊ peregrinas doctrinas ⁊ nō mo
rales: ideo deus ꝑ gorgonē. i. dyabolū/mutat os in lapidē/ ꝑ duritiā cordis ⁊ obstinationē.
De talibus dicit apl's ad ro. i. Qui cū deū cognouissent nō tanqꝫ deū glorificauerūt: sed eua
nuerunt in cogitationibus suis. ⁊ induratū est insipiēs cor eorꝝ. ¶ Istud potest statim appli
cari ad aliquos nr̄i tp̄is: q̄ derelictis moralibus/vt biblia. li. ethi. textibꝰ sanctorꝝ scriptis quat
tuor doctorꝝ ecclesie/se conferunt ad alias steriles ⁊ infructuosas subtilitates: ⁊ hec de pri-
ma particula nostri textus. ¶ Circa scd̄am aduertendū est. ꝙ gerion gygas fuit: q̄ triplicē
formā: vel tria capita habuit/quē hercules superauit. Uñ dicit catholicō in hoc verbo ꝙ ge
rion fuit rex hyspanie tricorpor: qd̄ nihil aliud est nisi ꝙ fuerunt tres fratres eiusdē concor-
die: vt in tribus corporibus quasi vna aia esset. Et qꝛ iste tribus insulis prefuit balearibus.
scʒ maiori ⁊ minori ⁊ ebuso: ⁊ eū hercules superauit. ¶ Moraliter alchides vt pūs significa
bat hoīem virtuosum/q̄ deuicit gerionē. i. terrena/hic habet tres partes principales/ qꝛ vel
deuincit mundū carnē vel demonē: q̄ nobis ꝯtinue assunt tētando. Uel gerion est dyabolus
qui tripliciter hoīem infestat: cogitatione visu ⁊ opere. hec ꝓbitas herculis tangit a boetio
vbi supra. ¶ Circa tertiā particulam sciendū est. ꝙ serpens in palude grecie manebat: quē
hercules inuasit: sed cū vnū caput abscinderet multa renascebant: sed tandē hercules prin-
cipale amputans igne cōbussit: ⁊ sic deuictꝰ fuit. Ueritas fuit ꝙ in grecia palus erat q̄ maxi
me parti illiꝰ terre nocebat serpēs: hydrus dr eam inhabitasse/qꝛ ibi erat aqua. hydros enī
grece est aqua latine. sed hercules riuulos voluit obstruere: vno aūt obstructo aqua ad plu
res crescebat ⁊ redundabat: sed tandē ꝯgeriē lignorꝝ illic apposuit: ⁊ sic illum fluuiū siccauit
hercules. i. virtuosus volēs abscindere motus carnales: debet principales abscindere. ⁊ ali
qn̄ vno abscisſo aliȷ̄ nascunt: sed opꝫ diligenter totū igne charitatis torrere. Aliq̄ comparant
materiā de predestinatione diuine hydre. qꝛ abscisa ⁊ soluta vna difficultate veniūt due et
emergunt. ¶ Circa quartā particulā aduertendū est ꝙ pulchre hec narratio: ⁊ ꝓlixa tangit
a vgi. viij. eneid. Et illa est decima ꝓbitas ſm ordinē Boecij. Uñ cacus fuit filius vulcani: q̄
ignē ꝑ os mittebat. hic aūt multa mala fecit euādro. q̄ regnabat ī litore tyberino. vbi nūc est
roma: ⁊ multas vaccas sibi furabatur: ⁊ versis vestigijs secū traxit in foueā: q̄ erat in auen-
tino monte: vel in apentino in quo habitabat. Et cū vna illarꝝ mugiente furtū suū esset her-
culi nunciatū extractus est et occisus. ¶ Tegumentū morale pōt esse: qꝛ cacus ponitur pro
malo. nā cacus grece malū est latine. et est malus filius vulcani. i. ire: emittens ignē iracun
die ⁊ detractiōis per os. Per euandrum intelligit vir bonus (ab eu qd̄ est bonū ⁊/andros qd̄
virtus) quē infestabat cacus rapiendo bona sua ⁊ fraudulenter. sed bonū euandri manife-
statur/⁊ ipse cacus ponit ⁊ superat ⁊ cōuincit. ¶ Circa quintā particulam sciendum est ꝙ
hercules descendēs ad inferos ꝓpter raptū thesꝛum. Uel ſm alios ꝓserpina timuit ne cer-
berus latraret ꝓpter quod traxit eū ab inferis. Cūqꝫ cerberus vidisset insolitā lucē spumas
cepit erigere ab ore super herbas vnde venena nascebantur q̄ dicunt aconita. vñ in. vij. me
thamor. Est via decliuis ꝑ quā tirinthius heros. Restantem contraqꝫ diē radiosꝗ micentes.
Obliquos oculos nexis adamantē cathenis. Cerberꝝ attraxit. ⁊c. Intellectus est talis. Sa-
piens aliqn̄ descēdit ad inferos. i. ad bona tp̄alia: vt aliū liberet. sed dum cerberꝝ/extraxit. i.
curā terrenorꝝ que carnē deuorat. lucē non potest tollerare: sed venenū spumat dum sapiēs
temporalem comparat curā ad celestia. tunc ista apparēt veneno plena et corruptione. vñ
cerberus tria capita habet. i. tria capitalia peccata scʒ iram superbiā ⁊ inuidiā. quibus cor-
respondet triplex bonū. s. amor dei/amor ꝓximi/et amor suijpsius. Superbia enim destruit
amorē dei. Inuidia amorē proximi. Et ira corrodit seipsum. Et hec vicia hercules ligat tri-
plici virtute scʒ spe fide ⁊ charitate/vel humilitate charitate ⁊ temperantia: ⁊ de hoc cebero

etiā tangit Boecius in metro finali.iij.li.⁊ Virg.v.eneid.Et de ipso dr̄ istud. Cerberus omne volans tria possidet ora canina. ¶ Ex istis.xij.ꝓbitatib⁹ herculis:⁊ ꝓbitatibus etiā agamenonis ⁊ vlixis concludēdo.Boetius inuitat nos ad libenter sufficiendū labores: ⁊ habendū fortitudinē verā in animo dicens. Jste nunc fortes vbi celsa magni duxit exempli via.⁊c. Et herculem aiunt ꝓpter probitates suas translatū in celum.vt dr̄ in methamor.ix.sic.Vbi mortales tirintius exuit artus parte sui meliore viget.Circa finalem particulā nr̄i textus de qua per Senecā in tragedijs.sicut de aliquibus alijs tangentib⁹ herculem sciēdū est ꝙ cū hercules peteret sibi vxorē deyanirā filiā oenei regis calidonie patris thidei ⁊ meleagri.⁊ illa iam acheloo pro fluuium ꝓmissa fuisset ea pugnauit ɔtra achiloū(vt tangit Boetius)quo superato ipsam accepit in vxorē.Et cū pariter venissent ad quēdā fluuiū habenū:⁊ ille pluuijs intumuisset:promisit quidam centaurus noīe nexus se fideliter portare illam extra fluuiū:sed eā voluit cognoscere/⁊ eū sagittauit hercules sagitta venenata.Jlle autē cū iā moreretur.tradidit deyanire quandā camisiam sanguine hydre lernee intoxicatā quā dixit talis esse ꝓprietatis:ꝙ si hercules aliā ab ea duceret vxorē ⁊ indueret illā camisiā statim ad amorem eius reuocaret. Post multa tp̄a hercules debellauit quandā patriā vbi dilexit yolam reginā etholie filiam eritoy/hoc audiens deyanira ꝑ lycā predictā sibi camisiā qua induta veneno ɔburebat᷑. Cōsiderās ille euenisse illud per lycā illū in ore funde iactauit in auram qui diriguit in lapidē qui adhuc in eboyca regione humanā seruat figurā. hic p̄z ꝙ hoīes ꝓbissimi ⁊ strenuissimi per mulieres sunt occisi ⁊ victi:sicut dicit egregius versificator adā sansonē regem dauid ⁊ salomonē.Femina decepit quis modo totus erit. vn̄ de isto hercule dicit Seneca in tragedijs.ꝙ post multa bella peracta:hercules seruiebat ad omphalem. et illud recitat breuiter Terēti.in eunucho dicēs.Qui minus ꝙ̄ hercule seruit omphale.⁊c. ¶ Aduertendū est ꝙ Boetius hic tangit in metro finali iam allegato.ꝙ dum hercules exercitaret/aspexit geminos centauros.⁊ emissa sagitta vulnerauit de istis in metro finali.iij.li. de cōsolatione:vbi dr̄.Nō ixionū caput velox precipitat rota.⁊c. Et sufficiant de isto textu. ¶ Construe. Claua dicitur a cleo.i.percutio/alchide.i.herculis/spoliauit.i.priuabit.pomis aureis drachonē vigilem.i.continue seruantem/alchides inquam rapit pompam.i.turmeam vel in armenta animalia.Gerionis:illius viri/ipse consumpserat.i.omnino destruxerat. et occiderat ydriā.illū sepentē.Cacus ille vir forox ⁊ latro peruersus / cessit.i.locū dedit.ei. scilicet herculi.ianitor.scilicet cerberus.⁊ dicitur a ianua quod est porta/orchi.id est inferni/(et dicitur ab orche)subcipe/succumbit.i.supponitur et submittitur herculi/demum.i.finaliter:deyanira/illa mulier.pellex.i.meretrix(quia alij supposita fuit. dicitur autē appellando alia/vel a polliciendo.i.illaqueando/incendit.id est combussit./ superbum.id est exaltatum herculem/propter egregia gesta sua/vel superbum.i.nobilem.vt apud virgilio in.iij.eneid. in principio.Cecidit superbum illum superbum.i.nobilem.

Sansone exuuijs indutus membra leonis
Sternit mille viros/deuastat vulpibus agros
Vrbis claustra tulit neruorum vincula rapit
Fraude sua tandem prescindit dalida crinem

¶ Alithia narrat hystoriam proportionabilem premisse dicens.ꝙ vir quidā fortissimus dictus sanson habens membra tecta pelle leonis occidit mille viros: et dicit ꝙ ille agros cū vulpibus deuastauit:dicit iterum.ꝙ secum duxit portas ciuitatis / et rupit vincula quibus ligebantur:finaliter vxor eius dalida per abscissionē capillorum sibi vires subtraxit. Jn precedētibus vise sunt hystorie posite in li.Numeri ⁊ iosue.hic describit᷑ alia que hr̄ in li.Judicū xiij.vbi dr̄ in p̄ncipio ca. Rursum filij israel fecerūt malū in ɔspectu dn̄i q̄ tradidit eos in manu philistinoꝝ.xl.annis.Erat aūt quidā vir de sara ⁊ de stirpe dan noīe mānue habens vxorem sterilem cui angelus dn̄i apparuit ⁊ dixit ad eā:sterilis es ⁊ absqꝫ liberis. sed concipies et paries filium caue ergo ne bibas vinum:nec siceram/nec immundum quicꝙ̄ comedas / qui concipies filium/cuius non tanget caput nouacula.⁊ ipse incipiet liberare israel de manu philistinorum:et hec illa renunciabit marito suo. vt patet in textu. Et sequitur in fine peperit itaqꝫ filium ⁊ vacauit nomen eius sanson/creuitqꝫ puer ⁊ benedixit ei dominus.
¶ Jstis premissis descendendum est ad singulas nostri textus particulas. Prima particula tractat de occisione leonis. De qua habetur Judicum decimo quarto.in quo dr̄ ꝙ sanson ꝗ parentibus suis petiuit mulierem vnā philistinoꝝ vxorem ⁊ cum descēderet in thānata

apparuit catulus leonis seuus et rugiens: et occurrit ei. sed sanson dilacerauit eũ et occidit.
et descendit et locutus est mulieri illi. et post aliquos dies reuertens vt acciperet eam. decli
nauit vt videret cadauer leonis. et ecce examẽ apũ in ore leonis erat. fauus mellis. et cũ eẽt
in chãnata et ciues loci illius venissẽt. dederũt ei sodales triginta. qui cũ essent cum eo: illis
ꝓposuit sanson ꝓbleuma vel enigma dicens. De comedente exiuit cibus. et de forti egressa
est dulcedo. qd̃ nisi soluerent triginta syndones ⁊ totidẽ tunicas sibi darẽt. si solueret ⁊ ipse
daret eis. Sz cũ ipse illud exposuit vxori sue iportune eũ rogãti. et ipsa illd̃ indicauit ciuib⁹
suis. ¶ Iste sanson sigt̃ xp̄m qui ab angelo pronunciat⁹ est. q̃ occidit leonẽ. hoc est diabolũ
et deuicit. et portas inferi aperuit et confregit. In cuius ore erat fauus mellis. hoc est i lym
bo patrũ. ad quẽ oẽs sãcti aute passionẽ xp̄i descẽdebant. reperit sãctos patres et patriar=
chas et ꝓphetas qui ꝓphetias et alias scripturas dulces et sãctas conscripserũt. Et hec de
prima particula breuiter dicta sufficiãt. ¶ Circa scd̃az sciẽdũ est. vt dr̃ iudiciũ. xv. cap. ꝙ cũ
sanson esset solus. ad eũ interficiendũ missi sunt mille viri fortes. quos oẽs sãson cũ maxilla
asini interfecit. ¶ hoc pōt exponi. et dicũt glose. ꝙ iesus xp̄s ꝑ dalidã ⁊ sanctã predicationẽ
pauli mille viros ad fidẽ xp̄i cõuertit. qr paulus q̃ ante fuerat seuissimus tyrannus: effect⁹
fuit gloriosissimus et electissimus predicator. vt ptz ex decursu suarũ epistolarũ. quas mi=
sit modo ad romanos. mõ ad alios. ¶ Circa tertiã particulã aduertendũ est ꝙ de istis vul=
pibus habetur originaliter Iudicũ. xv. vbi dr̃ ꝙ sãson perrexit et accepit vulpes tritice mes
sis. caudasqȝ earũ iunxit ad caudas. et falces ligauit in medio. quas igne succedens dimisit
vt huc et illuc discurrerent. q̃ statim perrexerunt in segetes philistinorũ. hoc est xp̄s pmisit
vulpes. i. diabolos tentare hoẽs. et quasi vastare. ¶ Alij per sansonẽ in hoc passu intelligũt
diabolũ. qui agros huius mũdi deuastat. hoc est falsis predicationibus et hereticis. qui se=
minat zizaniã inter fratres et falsẽ doctrinã disseminat. Circa quartã partẽ particule con
siderandũ est. ꝙ de ista destructiõe portaꝝ habet̃ Iudicũ. xvi. cap. vbi dr̃ ꝙ cũ sanson intras
set gazã ciuitatẽ philistinorũ. ciues circundederũt eũ silentio. vt in crastino mane eum oc=
ciderent. Et sanson media nocte consurgens venit ad portas ciuitatis. et apprehendit am=
bas fores cũ postibus et eas portauit ad verticem montis qui respicit ebron. Post hec ada
mauit mulierem que habitauit in valle soreth: et vocabatur dalida. Istud exponitur iuxta
precepta. ꝙ xp̄s inferni portas fregit. et sanctos patres ibi existentes. ad montẽ. i. ad para=
dysi gloriã deportauit. ¶ Circa quintã particulam sciendũ est. ꝙ dalida monita a philisti=
nis inquisiuit a sansone vbi esset aut lateret eius fortitudo. et dixit ꝙ si septẽ funibus humẽ
tibus ligatus esset infirmus esset vt alij hoĩes. quibus et ipse ligatus est: sed eos rupit quo=
modo si rumpat quis filum stuppe tortũ sputamine. et nõ est cognitũ in quo esset fortitudo
eius. Illud habetur Iudicum. xvij. hoc pōt exponi de xp̄o q̃ vincula mortis rupit qñ tertia
die ipse a mortuis resurrexit. Aliter sic. si xp̄s habuisset septem peccata mortalia infirmus
fuisset sicut alij hoĩes. sed non obstante ꝙ philistini. i. diaboli vellent eum tentare et induce
re ad peccatũ: ipse restitit. et tentationes superauit et euasit. ¶ Circa sextã et vltimã parti=
culam aduertendũ est ꝙ hec particula originaliter sumitur Iudicũ. xvi. vbi dr̃ ꝙ postqȝ sã=
son ter ficte dixisset vxori sue in quo virtus eius consisteret: tandẽ dixit ad eã rei veritatem
Dixit ergo. Ferrũ nunqȝ ascendit supra caput meũ. ꝙ nazareus. i. consecratus dño sum de
vtero matris mee. et si rasum fuerit caput meũ. recedet a me fortitudo mea. Et illud illa da
lyda mandauit principibus philistinorũ. et cum dormiret super genua sua. tonsor rasit eũ.
et fortitudo discessit ab eo. Et philistini sibi statim oculos eruerunt. et eũ gazam duxerũt et
mollere fecerũt. Iamqȝ crines renasci ceperant. et conuenerunt principes philistinoꝝ vt
immolarent hostias et epularentur et gauderent in epulis. quia sansonem habebant i ma
nibus suis. adductus autem ibi de carcere ludebat ante eos. fecerũtqȝ ipsum stare iter du=
as colũnas. domus autem erat plena philistinorum respicientium sansonem. Et oratione
fctã. Sãson vnã colũnam leua. aliã dexteram accipiẽs domũ deiecit. et oẽs et seipsũ inter=
fecit. et sepultus est in sepulchro patris sui. ¶ Ex hac parte clare apparet fraudulenta con
ditio mulierum. que suis fallacijs hoĩes fortissimos et prudentissimos molles et insipiẽtes
efficiunt. Et latius declarari potest hec particula sicut alie precedẽtes quia in qualibet ma
teria pulcherrima continetur que summatim superius pro viribus expressa est. Uerum est tñ
ꝙ h' c ꝑ capillos sansonis (qui sunt pars superflua vt sciunt naturales philosophi) intelligi=
mus humanitatẽ xp̄i. q̃ morti tradita fuit. et de medio sublata per dalidam. hoc est ꝑ syna
gogam iudeorũ. q̃ xp̄m crucifixit. sicut pie et deuote quilibet euangelistarũ describit. ¶ Cõ
strue. Sanson. ille vir (potest esse indeclinabile. et ita fit frequenter) indutus mẽbra sua (ec=
ce illud participiũ deriuatũ a verbo maxime transitionis regit actm̃ suũ. licet a v̄bo passiuo
deriuet̃) exuuijs. i. spolijs vel pelle (et dr̃ exuuie exuuiarũ. vel singularit̃ exuuiũ. uij. et dicitur

ab exeundo)leonis illius aialis fortissimi·sternit·i·occidit(et hic potest sumi tēpus p̄ the.scz p̄ns p̄ preterito)mille viros·i·hoies viriles et fortes·deuastat·i·cōsumit ꝛ dissipat·agros·i·arua·cāpos·vulpibus·i·aialibus illis fraudulētis(vt semp dicūt oēs appologi esopi ꝛ alioꝛū in quibus fit mētio de vulpe·dr̄ autē vulpes quasi volubilis pes·et est ethimologia·et per ipsā fallaces hoies intelligunt̄)ipse inquā·tulit·i·portauit secū.claustra vrbis·i·portas ciuitatis·quibus ciuitas claudebat̄·rupit·i·fregit·vincula·i·ligamina·neruoꝝ·i·cordarū factarū de neruis quibus ligatus erat·Dalida·illa mulier vxor eius·presciudit (potest scribi per s/ꝛ c·et tūc etiā p n·et cōponit̄ de pre·et scindo dis·vel scribit̄ p c/tm̄ et sine s·et tūc cōponitur de pre·et cedo dis·cecidi cessum)tandē·i·finaliter·crinē·i·capillos ipsius sansonis·et sic crinē·i crines(numerus pro numero)et est hypalage·vt ij·eneidos. Armato milite complent·i·armatis militibus. Uel potest esse aleotheca de qua dicitur·Aleotheca genus nescit numeros neqꝫ casus·sua fraude·i·per suam deceptionem fraudulentam·¶ Hec historia conuenit clare cum narratione priori·quia ibi de hercule viro probissimo et strennuissimo visum est·hic autem in presenti de sansone fortissimo.

Nomina mille deum vatem defendite vestrum
Qui colitis ditem/qui stellifera regionem
Qui partes mundi/qui stagna sonantis abyssi
Nomina mille deum vatem defendite vestrum:

¶ hic incipit scd̄a pars huius libri·incipiendo a parte executiua·scz Primus cretheis·qꝛ si incipiamus a principio·erit tertia·et in principio potuisset diuidi scd̄a pars. Primus cretheis·Prima diuisione contra istā. Et hic videt̄ posse signari prima debilitas pseustis aduersꝰ alithiā. Fabulas eni et narrationes varias proposuit pseustis·ꝛ alithia semp promptissime respondit. hic igitur occasione huius pseustis tanqꝫ de prioꝛibus viribus diffidens·auxilium a dijs petit et exposcit·Et istū textū possumus sic diuidere. Primo ponitur debilitatio pseustis et exprimitur per deorum suorum inuocationem. Secūdo quasi per desperationē ꝛ conquestionē·Scd̄a ibi·Quadrupedes phebi ꝛc. Uel scd̄m aliā diuisionē tactā in illa parte. Primus cretheis. ¶ Sic continuatur iste textus ad precedentes·in precedentibus posita ꝛ narrata sunt multa gesta in tribus etatibus mundi·hic consequēter narrant̄ gesta in duabus alijs etatibus sequētibus. Et diuiditur·Primo ponunt̄ gesta in quarta etate tempore regū Secundo in quinta. Secūda ibi. Inscius esse deū·Itē prima in duas·Primo ponitur numinum diuinoꝝ inuocatio. Scd̄o disputationis incepte prosecutio.et fabularū et historiaꝝ narratio·Secunda ibi·Certauere sequi·vel ibi·Ne regis corpus. Item primo ponitur inuocatio facta per pseustim·Secūdo p alithiam·Scd̄a ibi·Par idemqꝫ deus·In prima parte inuocat deos suos·O mille dij qui mille habetis nomina tunc me vestrum vatē et vr̄i nois exaltatorem·et vestre secte dagmatizatorem defēdite. Uos o dij celicole et qui diuersas mūdi partes et etiam et abyssum incolitis·me vestrum vatem queso defendite. Ex hoc textu apparet pseustim esse falsum prophetam et infidelem·cum inuocet plures deos. Et cum scriptum est in psalmo·Omnes dij gentium demonia·dominus autem celos fecit. ¶ Uerum est tamen qꝫ stoici dixerunt vnum tantū deū esse·sed alia dicebant deitatis membra vel officia. Et illud videtur sentire·Uirgilius qui in·vi·eneidos·dicit sic·Aureus et folijs et lento vimine ramus. Iunoni inferne dictus sacer·ꝛc·Ubi innuit qꝫ est eadē deitas que in celo appellatur iuno celestis·et in inferno iuno infernalis. ¶ Et si velit aliquis latissime et perfectissime materiam de dijs istis siue celicolis superis et alijs intueri videat·Fulgentiū mithologiarum·et melius in tredecim libris Iohannis boccacij·de genealogia deoꝝ gentilium p totum decursum libri·¶ Est tamen aduertendū qꝫ maximi philosophantes vt Aristoteles Plato et alij oēs posuerunt vnum esse deum·primam causam·infinitum·omnipotentem et sibi attribuebant omia que ducunt ad perfectionē·vt patet expresse per philosophum duodecimo metaphisice·vbi concludit. Unus ergo princeps. ¶ Quoniā vero hic de dite deo fit mentio·ideo sciendum est qꝫ dis ditis idē est qꝫ pluto·et fuit vnus filioꝝ saturni. Iuxta illa metra·Iupiter astra·fretū neptunus·tartara pluto. Regna paterna tenent tres tria quisqꝫ suum. Est ergo pluto deus infernoꝝ et tenebrarū. Describit̄ aūt homo terribilis in solio sulphureo sedens·tenens sceptrum regale·calcans sub pedibus suis cerberum tricipitē·iuxta se orant tres furie infernales·et tres arpie·de throno eius sulphureo exeunt quattuor flumina·scz cochitus/lethus/flegeton/et stix·prope ipsū sedet regia herebi proserpina. ¶ Alle

gorice. iste pluto est lucifer ille princeps tenebrarum diabolus. cuius vxor est proserpina. i.
iniquitas et omnis malicia. sedet in solio sulphureo. hoc est in corde sordido ⁊ fetido ꝓpter
duriciā vbi dominat̃. Et si in anima peccatoris rapiatur ipse diabolus. vbi etiā reperiūtur
innumere alie pestes ⁊ alia vitia multa. vt cerberus. i. auaritia. furie. i. concupiscentia. arpie
ille aues immūdissime. i. rapina. Iste arpie sunt tres. scilicet etelle. occipite. ⁊ celene. sicut sūt
tres species rapinarū. scʒ publica que fit per tyrannos. occulta per vsurarios. fraudulēta ꝑ
balliuos et prepositos qui tenent prepositurās suas ad firmā maxime: cum tamen potius
deberent dari certa stipendia ꝓ exercitio illorū ꝙ̄ ab eis poscere aliquid (vt dicunt legiste)
ne daretur occasio iniuste et indebite extorquendi pecunias pauperibus. Et ista rapina fi
guratur Dañ. vij. cap̃. vbi fit mētio de vrso. qui habebat tres ordines dentiū. ¶ Uel iste plu
to pōt significare quēlibet malum et austerū principem vel prelatum. cuius vxor est auari
cia et rapina. Solium autem habet sulphureum. i. vile nomen infame et vituperabile. iuxta
quem habitant multa genera hominū peruersorū et malignorū cōsiliariorū et officiariorū
Sup̱ isto videatur aliter Fulgentius. ¶ Construe. O nola mille deū. i. deorū (syncopa vsita
ta. et debet legi ista littera hypalagice. et hoc est) o dij mille nolm defendite. i. protegite. ad
iuuate. vestrum vatem. i. me vestrum pugilem. o vos dij. qui colitis. i. honoratis. ditē. i. plu
tonē. deum inferni. (Iuxta hūc versum. Dijs pro plutone: pro diuite dis quoqʒ pone. Et est
masculini generis. pro diuite vero generis communis.) O dij etiam qui colitis regionē stel
liferam. i. ferentem stellas. scilicet celum. hoc est o dij celicole. qui colitis partes varias mū
di. et qui colitis stagna (dicitur aqua artificialiter stans) abyssi (abyssus scd̃m catholicon dr̃
profunditas aquarū latitantiū. et dr̃ quasi sine bysso. i. candore. vel dicitur quasi ad ipsum.
qr ad ipsā tanq̄ʒ ad matrē oēs aque reuertunt̃. sonantis. i. resonantis.) O nola inquā mille
deū ⁊c. vt p̱ri⁹. Et iste ꝟsus repit̃ in quo pseustis suā orationē cōgeminat ⁊ inuocationē deorū

Par idemqʒ deus / maiestas gloria virtus
Quod fuit est et erit / te collaudat tibi seruit
Cui tres persone / tria nomina sunt sine fine
Tu sine principio nos vincere falsa iubeto.

¶ In hac parte proportionabilit̃ alithia facit inuocationē vnius veri dei: dicēs. O de⁹. cui⁹
est maiestas virtus et gloria. cui oia presentia et futura subseruiunt. qui es trinus in ꝑsonis.
et vnus in essentia. habēs tria noia scʒ nomē patris et filij ⁊ spūssancti. Tu inquā o sūme de
us. qui nō habuisti principiū. nec habebis finē. supplico tibi quatin⁹ me adiuuare et dirige
re digneris. vt falsitatē pseustis deuincere et superare possim. ¶ Sciendū est hic. ꝙ si pseu
stis inuocauerat sua numinina sicut prius inuocauit. et in ipsis suā spē totā reposuerit. q̄ cuʒ
vt dicit̃ in psal. Aures habent et non audient. nares habent et non adorabunt. Merito ali-
thia ꝑ quā aīa fidelis et deuota intelligit̃. recurrit ad dn̄m sponsū suū ab ipso auxiliū expo-
stulans iuxta documentū psal. Iacta cogitatū tuū in dn̄o et ipse te enutriet ⁊c. q̄m sperantē
in dn̄o mia circūdabit. ¶ Aduertendū est vlterius ꝙ l. xij. metaphisice solet ꝓbari et tracta
ri late. ꝙ est ponēdus vnus deus. q̄ est oim rerū primus princeps. Unde ratio et bonū ⁊ per
fectio vniuersi consistit in ordine entiū naturalium inter se et in ordine ad vnum primū ad
quod oia ordinant̃. Et ideo elementa sūt ordinata ꝓpter mixta. mixta ꝓpter aīalia bruta.
et bruta propter hoies. et ista inferiora ꝓpter superiora. superiora ꝓpter intelligentias. et
intelligentie ꝓpter vnū deum primū. Itē primus princeps iste. scʒ deus. itēm est semp̱ neces
se esse sed illud necesse non pōt multiplicari. qr si sic iā esset multiplicatū. qr in eternis posse
et esse nō differunt. ptʒ scd̃o physicorū. vel ergo necesse eēt multiplicatū ad finita vel ad infi-
nita. non scd̃m qr in nulla specie multiplicatio indiuiduorū est determinata. ergo ad infinita.
⁊ ibi oia possibilia de facto sunt. ergo infinita sunt necesse esse. Uident̃ ibi Multe alie ratio
nes. et latius ponunt̃ ꝑ Albertū magnū in suo tractatu de causis. vbi profundissime ista ma
teria pertractat̃. Et ad idem in propositionibus proculi a quo factus est alius tractatus q̄
intitulatur liber de causis. vbi ista materia subtilissime tractatur. ¶ Considerandum est vl
terius ꝙ beatus Benardus dicit sic ad deum. q̄ʒ diues es in via. q̄ʒ manificus in iusticia. q̄ʒ mu
nificus in grā domine deus noster. non est qui similis sit tibi. respicis humiles misericordit̃
saluas peccatores. Et Augu. super. x. sermone. xix. Deus illi totum est si esuriens panis ti-
bi est si sitis aqua tibi est. si es in tenebris lumen tibi est. si nudus es ⁊ vestis tibi est ⁊ cetera
¶ Aduertendum est consequenter ꝙ vt tenet fides catholica. deus est trinus in personis.

vnus in essentia. sicut in symbolo athanasij. Quicunq; vult saluus esse. Et in symbolo apostolorum. Credo in deum. Et de ista benedictissima trinitate videantur tractata i primo sententiarū in textu per magistrum et alios doctores theologie. vbi etiam tractatur materia de processione spiritussancti ab vtroq; scilicet patre et filio. In quo puncto principali est discordia in latinos et grecos. ideo laborandū esset ad vnionē ipsoꝝ nobiscū. vnione tñ pri⁹iter nos facta. ℂ Construe. O de⁹ eṗñs vel q̄ es. par. i. equalis pr̄i et filio et spūisancto. q̄ sūt tres persone. tñ vn⁹ est deus oīps. q; pro et idē. i. eadē essentia in trinitate ꝑsonarū. tu dico maiestas (q̄ꝫtū ad pr̄em) gl̄ia (q̄ꝫtū ad filiū) virt⁹ (q̄ꝫtū ad spm̄sctm̄.) De attributis diuīs nō est hic videndū. q: materia illa ꝑ theologos tractat̄. Et cuiuslꝫ istoꝝ pōt intelligi hoc sit tibi distinguēdo. maiestas. sit tibi ⁊c. cui. s. deo. tres ꝑsone sūt. scꝫ pr̄ fili⁹ et spiritussāct⁹. tria noīa sunt. etiā sine fine. hoc est eternalit̄ (illud q̄d est in p̄ńti: fuit i p̄terito: et erit in futuro) collaudat te. seruit tibi (q: tu es dñs dn̄antiū ⁊c.) tu inq̄ꝫ q̄ es sine principio. iubeto. i. p̄cipito. vel velis. vel ꝑmitto. nos (q̄. ꝓ v̄itate tuēda decertam⁹) vincere. i. supare. falsa (et tenet̄ neutraliter) i. falsitates hoīm ⁊ fraudes hereticoꝝ et scismaticorū. Et sic p̄tꝫ q̄ sicut pseustis prim⁹ iuocat sua numina. ita alithia hic iuocat verū deū oīpotentē eternū et infinitū ac ineffabilem.

Certauere sequi demissis frondibus orni
Orphea per syluas modulantem carminis odas
Erudicem motis qui regna tenent acherontis
Conditione graui iussit proserpina reddi.

ℂ Facta inuocatione: ecce pseustis aggredit̄ materiā vel disputationē vel altercationē inchoat. vel inchoata prius considēter cōtinuat. Et diuiditur in duas partes q: primo ponit̄ ficta pseustis propositio. Scd̄o alithia vera narratio: ibi. Ne regis corp⁹. Primo dicitur sic breuiter. q̄ arbores seq̄bant̄ orpheū ꝑ syluas melodiose cum instrumentis musicalibus resonantē. Dicit preterea q̄ dea infernorū voluit q̄ erudices orpheo restitueret̄. tali cōditiōe graui adiecta q̄ si ipsa retro aspiceret: ipsa ad iferos rediret. Ista fabula hr̄. ab Ouidio de trāsformatis i p̄ncipio. xi. li. vbi de morte orphei. sꝫ i p̄n. x. tangit̄ fabula de erudice. ℂ Sciēdū ergo q̄ orpheus sūmus vates fuit et musicus filius phebi et caliopis. vt tangit Maro i buccolicis. habuit vxorē erudicē. que colligens flores pedibus pressit serpentem: a quo inuenenata mortua est. et descendit ad inferos. Orpheus ita dulciter corā dijs ifernalibus cum lyra cantauit: q̄ proserpina dea infernorū ei vxorē erudicē concessit. tali pacto: q̄ si retro se respiceret: eam statim perderet ⁊ ad inferos rediret. et quia eundo et incedendo retro se aspexit ideo ipsa rediit ad inferos. quam nunq̄ꝫ recuperare potuit. ℂ Ueritas historica fuit (vt dicūt) Orphe⁹ fuit homo eloquēs ⁊ discret⁹: ita vt hoīes passim ꝑ agros bestiarūꝫ more vagātes ad ciuitatē et vite honestatē redigerent. Cōformiter ad snīam Tulij in p̄hemio veteris rhetorice. vbi recōmendat̄ facultas oratoria. ℂ Istā fabulā exponūt glose cōmunes. Per orpheū intelligēdo eloquentiā. per erudicē mētis discretionē et sapientiā. q̄ est amica ⁊ vxor eloquētie (iquiēte Cicerōe vbi nuper allegabat̄. Ad me quidē diu cogitante ⁊c. Ideo ipse hanc potissimā sententiā dicit) Ut existimaui sapientiā sine eloquētia parū ꝓdesse ciuitatib⁹. eloquētiā v̄o sine sapiētia nimirū obesse plerūq;. ꝓdesse nūq̄ꝫ. Ista discretio lesa est a serpēte et detrusa ad iferos: q̄ñ dedit̄ terrenis et ambitioni ⁊ talibus. Et sepe (vt ait hieronymus) insipientes et idcte ⁊ simplices celū rapiūt. nos autē cū litteris nr̄is ad inferna demergimur. ℂ Ista erudices ꝑ orationes et istructiōes orphei reuocata erat ad viā salutis. sed reincidit et recidiuauit i p̄ctā priora. et sicut canis rediit ad vomitū. ideo ꝑpetuo in iferno tenebit̄. ℂ Uel orphe⁹ pōt sigr̄e rationē. cuius comes est erudice. i. sensualitas voluptatibus dedita. quam nitit̄ retrahere ratio (que sēp remurmurat) sicut p̄tꝫ de synderesi i supiori illa portione rationis q̄ nunq̄ꝫ extinguit̄ (vt dicunt thologi) Reuocatur autē sensualitas a vicijs per dulcedinē predicationū ⁊ ꝑ lecturā scripturarū. sed hō ipse nimis sensualitati obediens et ꝑmittēs rationē (q̄ dñā esse debuerat) ancillari. ad infernū iterū descēdit. q̄ñ vires inferiores nō plene obediunt superioribus. et in tali differētia viriū et rebellione dn̄abit̄ sine redēptione. Ista est explanatio glose cōis. Ultra ista dico q̄ orpheus est xp̄s filius solis. i. dei patris. vxor eius et amica est humana natura (quam deus dilexit) et eam serpens. i. diabolus tentauit et peccare fecit. vt visum est prius in illo textu. Incola primus homo ⁊c. Et ita omnes descenderunt ad inferos ante passionem christi. Sed idem christus misertus amice sue. humane nature (quam creauerat et participem sue glorie cōstituerat) eā ab iferis

liberauit: tali tñ pacto q si peccaret ad infernũ descenderet a quo nunq̃ liberaretur. ¶ Cõsequẽter redeũdo ad primã partẽ textus. sciendũ est q postea orpheus contẽnabat oẽs mulieres ⁊ ascẽdit quẽdam montẽ vbi dulcissime cũ lyra sua resonabat: adeo vt arbores venirent ad audiendũ melodiã illius carminis: ⁊ stabãt p ordinẽ iuxta ipm. ita etiã saxa lapides aues/lepores ⁊ talia. ¶ Iste orphe⁹ est doctor sctũs vel pdicator iustus/q de iferno. i. de mũdo venit ad acumẽ montis ad ꝯtemplationẽ dei ⁊ lecturã scripturaꝝ. sua sctã predicatione et vita petõres lapideos ⁊ induratos ⁊ erectos p supbiã ꝯuertit ad pniam ⁊ vitã rectã. Cõtingit aũt qñq q qz iste vir fugit mulieres ⁊ palam viciosos eaꝝ mores predicat. ideo odit ab eis: ⁊ qñq occidit vel aliter grauat. sicut dr ouid. q mulieres orpheũ finaliter occiderunt ¶ Cõ. Omni. i. ille arbores certauere. i. certauerũt/seq orphea. i. orpheũ (actũs grecus est/iuxta illud alex. Cũ tenet es rectus aliqñ fit p a quartus.) modulantẽ. i. cũ modulis musicis disponentẽ ⁊ canentẽ/odas. i. notabulas. et inde dr melodia. ⁊ inde etiã dr odo ꝓpriũ nomẽ: qz odores sunt alacres. leti hylares/⁊ gaudẽtes/vel dr ab odo quasi odorẽ dans oĩbus p ethimologiam. Et est odo nomẽ perfectissimum propter duplicẽ figurã sphericã q inter figuras geometrales est perfectissima sicut declarari solet circa primũ de celo. vbi tractat materiã de sphericitate celi. vñ o est lra spherica signs perfectionẽ ⁊ in hoc noie bis ponit ad denotãdũ maiorẽ perfectionẽ odonis. Uel ethimologisat od o quasi oĩa dans oĩbus ꝓpter eius liberalitatẽ manificẽtissimã ⁊ largitatẽ. Uel dr quasi demonẽ opprimẽs p ꝯstantiã ⁊ ꝟtutem vel ethimolologisat quasi oẽ diuinũ obtinẽs. quasi ipse sit de numero electoꝝ ⁊ predestinatoꝝ. Uel dr odo ab odore virtutũ ⁊ honestate vite. Odas ergo carminis. i. cantilene. Et est carmẽ equiuocũ. vt ponit ebrardus. Carmẽ dictamẽ. ⁊c. p siluas. i. p nemora. Et dr a sileo es (et hoc dico) frondibus. i. folijs seu ramis/demissis. i. deorsum missis/et depressis/proserpina. illa dea vxor plutonis/iussit. i. precepit ⁊ ꝑmisit/erudicẽ. i. illã mulierẽ/reddi. i. orpheo restitui/cõditione graui. iã declarata (⁊ hoc dico) illis motis. i. commotis/per dulcedinẽ cant⁹ et melodie: qui tenent. i. obtinẽt ⁊ inhabitant regna tenebrosa ⁊ apoca acherontis. i. inferni Acheron dr ab a quod est sine et chere salus: quasi sine salute.

Ne regis corpus vexerat predo malignus
Chordarum musa puer adiuuit cytharista
Cuius erat studium pelles tondere bidentum
Temporis articulo successit dextera sceptro

¶ In hac parte ponit alithia hystoriã vbi incipit narrare gesta aliaꝝ duaꝝ etatũ. Et diuiditur in duas partes principales. Primo agit de quarta etate in tpe regũ. Scdo de quinta. scda ibi. Inscius esse. Itẽ primo ponunt hystorie regũ qñ vnus regnabat sup totũ populuꝫ Scdo qñ regnũ diuisum est ꝓpter pctã salomonis. scda ibi. Nubes ethereas. Itẽ pma in duas. Primo de duobus primis agit. Scdo de tertio. scda ibi. Omnipotẽs ithide. ¶ In prima parte dicit sic. Dauid cytharista impediebat melodia chardaꝝ. ne dyabolus vexaret corpus saulis. Dicit preterea q studiũ dauid erat in tõsione ouiũ: sed stati post effectus est rex: Pñs hystoria originaliter scribitur primi regũ. xvij. ca Et postq̃ in precedẽtibus expedite sunt materie libroꝝ Numeri ⁊ iudicũ: ⁊ explanãdo primã partẽ nostri textus. sciendũ est q israelitis primus rex fuit dictus saul. qui ex mandato dñi quandã ciuitatẽ destruxit. Illi aũt de⁹ inhibuerat ne auꝝ aut alia bona ab ea secũ ferret. sed ipe capt⁹ auri pulchrytudine ipsũ secũ asportauit. Uñ iratus deus ab ipso spm sctm retraxit: ⁊ spiritu maligno vexari permisit Et vt dr in fine istius. ca. ad ꝓpositũ textus. qñq spiritus malignus arripiebat saul. Dauid aũt tollebat cytharã ⁊ ꝑcutiebat eã manu sua. ⁊ refocillabat saul ⁊ leui⁹ habebat ab eo eni recedebat spũs malign⁹. ¶ Saul põt sigñre oẽs hoies mortales q cupiditate ⁊ ambitione tẽporaliũ bonoꝝ detẽti a spũ maligno. s. dyabolo agunt: ⁊ in oĩa facinora eoꝝ animus impellitur. Dauid eni sigt xpm q interpretat manu fortis ⁊ aspectu desiderabilis/ q ipsos hoies ab erroneo calle: virtutũ tramitẽ dirigit ⁊ sic demonẽ impedit ne noceat hoĩbus p suas versutias ⁊ tẽtationes. ¶ Circa istã particulã ad videndũ modũ. in quo spirit⁹ ille malus cessabat ⁊ animus saulis ista musicali armonia recreabat. Sciendũ q aliqualiter speculatiuam ingrediẽdo q oẽs sensus nri ex perceptione firma obiecti tẽtari soluuntur in dilectatione vt patet per experientiã. Et inter voluptates (qui animis nostris ⁊ sensibus ingeruntur) nulla est purior aut nature conuenientior aut iocundior q̃ illa quã auditus defert in mentem. Et ob hoc oẽs pythagorici ⁊ platonici dixerũt oẽm cõpaginẽ nostri corporis ⁊ nostri animi es-

se coniunctam ⁊ compositam quadā coaptione ⁊ armonia musicali. Et ita sentit boetius dicens Corporis status eisdē quodāmō ꝓportionibus videt̄ esse ꝯpositꝰ: q̄bus modulatiōes armonice in arte musica copulari demonstrant̄. Et aristoteles etiā in .viij. politicoꝝ attribuit maximā efficatiā vim ⁊ potentiā arti musice. Vn̄ in olympiadibus. Iouis sacerdotes con̄suentū ad sacra mortaliū: quosdā sub frigij modi sono incitatos reuocata interius vi sensuum rapiebāt ita vt sopito exteriori tumultu ꝓfunditas nonnunq̄ꝫ veritates attingerēt. Vn̄ pythagoras mitigauit/ deuulsit/ ⁊ ad rationē adduxit vel eduxit quēdam adolescentē quasi furentē ⁊ volentē cōburere domū corriualis sui: ꝓpter meretricē quēdam: sed ita graui tactu spōte succinuit pythagoras ꝙ eū retraxit. Videmus eni ad experientiā ꝑ sonos turbaꝝ obsessos a demone adduci a ꝑturbatione animi ad statū quietū. Ex quibus satis ꝓbabiliter et verisimiliter ꝯcludi potest ꝙ sono dulci cythare animꝰ istiꝰ saulis potuit mulceri q̄uis illud attribui possit diuine dispositioni ⁊ ꝑmissioni. ¶ Circa scd̄am particulā istius textus sciēdū est ꝙ de successione dauid in regnū hr̄. ij. Regū. i. vbi prius. Dauid manifestat̄ ꝑ quēdaꝫ iuuenē mors saul ⁊ ionathe filij eius/ mesticia quā cōcepit dauid. Et in ca. ij. scribit̄ qualiter vnctus est Dauid in regē sup̄ domū iuda. Et in. iij. ca. agit̄ de dauid. q̄ etiā regnauit sup̄ domū iuda in ebron: ⁊ ꝯposuit fedus cū abner principe exercitꝰ Saul. ꝙ traderet regnū saul in manu eius. ¶ Per dauid intelligimꝰ xp̄m/ q̄ interfecit Goliā. i. dyabolum: ⁊ portas inferni cōfregit. ⁊ ꝯtra philistinos. i. iudeos ⁊ infideles predicauit. ¶ Con. Puer. s. dauid cytharista id est ludēs cū cythara/ adiuuit musa. i. musica scia: chordaꝝ. i. fideliū musicaliū. nc p̄do malignus. s. dyabolus q̄ male aīam nr̄am a ꝟtutibꝰ depredat̄/ vexaret. i. fatigaret corpus regis. i. saulis. cui scꝫ dauid studiū. i. exercitiū ⁊ labor erat/ tondere (scd̄e ꝯiugationis est: et signt crines remouere ⁊ abradere) pelles bidentiū. i. ouiū. Vn̄ dicit catholicō. Bidens est quoddaꝫ instrumentū rusticoꝝ bifurcatū ꝓpter duos dētes. Et qn̄ est fei ḡnis. est ouis duobus dentibus q̄ prominēt ⁊ cū quibus fert̄ nasci: ⁊ est ḡnis incerti. dextera, ipsius dauid successit sceptro. i. ꝟge regali ⁊ dn̄o regis saulis. articulo. i. i breui spacio tp̄is. hec hystoria hꝫ clarā ꝯuenientiā ⁊ depēdētiā cū fabula p̄cedēti ꝑ cytharā orphei ex vna: ⁊ dauid ex altera partibus.

Herbarum succos tractant silennius heros
Arte potens tali vt credas cuncta fateri
Exortes lucis virga reuocauit ab vmbris.
Quem natam magne lactauit mamma nouerce

¶ hic psuītꝫ ꝓ libito suo incipit facere aliā narrationē dicēs. ꝙ mercuriꝰ tractat succos herbaꝝ ⁊ ab inferis aīas cū virga sua reuocabat. tantā eni habuit artē vt illa faceret. Dicit vltimo ꝙ ipse a iunone nouerca sua fuit nutritus lacte ꝓprio. q̄uis esset filius maie athlantis. Mercuriꝰ semꝑ in poetis introducit̄ vt iouis nūcius. vt patet in. i. methamor. in fabula de yo. et de virg. iiij. eneid. clare. vbi iupit̄ mādauit ei ⁊ p̄cepit venire ad eneā morantē cū dydone. ¶ Declarādo textū latiꝰ sciēdū est. ꝙ iupiter multos habuit filios sicut vbiq꞉ ponūt poete: quoꝝ vnꝰ fuit mercuriꝰ quē iuno tm̄ dilexit ꝙ etiā lacte ꝓprio ip̄m enutriuit. ⁊ semꝑ illi beniuolentiā p̄buit. Iste erat discretꝰ valde i arte medicinali. ⁊ habuit ꝟgā appellatā caduceā vn̄ dicebat̄ caducifer: qꝛ in ꝑte tacte ꝑ eā viuificabat: ⁊ in ꝑte mortificabat ⁊ suscitabat mortuos ⁊ ad vitā de infernis reducebat. Fuit aūt filiꝰ maie athlantis q̄ per gorgonē a perseo in montē conuersus fuit. ⁊ optime describit virg. in. iiij. eneid. Iāq꞉ volēs apicē ⁊ latera ardua cernit. Athlantis duri celū qui ꝟtice fulsit. Physice exponēdo pōt dici ꝙ iupiter est aer superior iuno inferior: mercuriꝰ est mētis currꝰ. i. sermo hūanus. ⁊ dr̄ filius iouis: qꝛ per hūc reconsiliamur sup̄bis: hūc lactauit iuno vberibus suis. qꝛ cū loquimur attrahimꝰ aerē inferiorē quo attracto aspiramꝰ ⁊ mentis ꝯceptū exp̄mimꝰ: vt ptꝫ ex primo de aīa. vbi dr̄ ꝙ vox est sonus aeris respirati ad arteriā vocalē ꝑcussu cū imaginatione signdi. iō dr̄ in ꝑncipio summulaꝝ logicaliū. ꝙ vox est sonus ab ore aīalis ꝓlatꝰ naturalibꝰ instrumētis formatꝰ. ¶ Qm̄ aūt hic de mercurio agit̄. iō eius descriptionē videamꝰ f̄m fulgentiū. Pingit̄ aūt vt hō habens alas in talis caput caninū: in manibꝰ virgā somniferā circūdatā serpentibꝰ: ⁊ gladiū curuū dictū harpe: ⁊ hn̄s fistulā in ore: ⁊ galeꝝ in capite vel galeā. sibi ꝯsecrat̄ gallus: ex altera ꝑte erat argus occisus. Iste est deus mercatoꝝ. ⁊ iō dr̄ mercuriꝰ quasi mercantiū kyrios. i. dn̄s. Et etiā deus furtoꝝ. ⁊ de viro in feminā se mutabat. ⁊ nigra candida ꝓ libito faciebat. Astrologi dicunt mercurium esse planetam de se beniuolum: ⁊ est nuncius iouis. quia velociter facit cursum vel motum suum. Et ideo dicitur mercatorum dn̄s/ quia ipse dicitur deus

eloquētie/mercatores autē indigent multa eloquentia: ⁊ nati in cōstellatione eius sunt eloquentes. ¶ Mercuri⁹ significare pōt quēlibet bonū prelatū ⁊ superiorē qui est custos gregis dn̄ici. Ideo habet caput caninū eripiēs aues a faucib⁹ lupoꝝ infernaliū. hꝫ alas contēplationis. De qbus dicit Boetius. Sunt etenī penne volucres. ⁊c̄. Talis habere debet virgā prudētie ⁊ correctiōis gladiū seueritatis ⁊ iusticie: fistula eloquētie spiritualis: debet enī habere rhetoricā diuinā. de qua pulchre more suo tractat dn̄s Guillermus parisieñ. in suo tractatu de rhetorica diuina. Debet esse vigil ⁊ diligens ad modū galli iuxta illum hymnū. Ales dei nuncius. ⁊c̄. Iste est deus mercatoꝝ inquantū lucrat̄ alas deo. ⁊ furat̄ dyabolo peccatores: ⁊ debet habere modo rigorē viri. modo suauitatē ⁊ benignitatē muliebrē f̄m diuersas tp̄is ⁊ negocij circūstantias. Talis occidit argū. i. dyabolum/vel quēlibet deprauatum. Aliter significare posset sapientes huius mundi ⁊ aduocatos. vtilitatē propriā sine prauitatē vtilitati ⁊ publice preferētes. sed istud causa breuitatis omitto. ¶ Cōstrue. heros heroys dicit̄ vir fortis/probus strenuus. silennius scilicet mercurius sic dictus a silennio monte in quo colitur: vel dicitur a silendo. i. mouēdo: qꝛ de summo celo ad terras mouetur. ideo dicitur interpres diuinum. tractans. i. tractando disponens/succos. i. aquas humores vel liquores herbarum conficiendo medicinas. reuocat. i. liberauit et retraxit exortes. i. animas expertes. Exors f̄m catholicon dr̄ ab ex ⁊ sors. i. extra sortē posit⁹. vt Sapiētie. ij. Nemo nostrū sit exors luxurie vestre. i. alienus vel extra sortem lucis. i. claritatis/ab vmbris. i. inferis. vmbre proprie dicuntur anime vagantes circa sepulchra f̄m paganoꝝ quorūdam erroneā opinionē/virga. i. cū virga mercurius dico/potens. i. doctus ⁊ instructus tali arte medicine vt credas alia cuncta fateri. confiteri (simplex pro composito illum ita esse potentem in illa arte.) quem scilicet mercurium natum. i. filium (hic natus nomen est ⁊ regit genitiuum. aliquando reperitur participium/vt a Virgilio primo eneid. Nate dea. ⁊c̄.) maie. illius mulieris filie athlantis. de quo superius aliquid dictum est/mammam nouerce (dicitur quasi nouos arcens. vel dicitur a nocendo nouerca eius erat iuno) lactauit. i. lac ministrauit ⁊ prebuit. Et hec de hac parte dicta sufficiant.

Omnipotens ithide poscenti dona sophie
Annuit intantum nature vincat vt vsum
Preditus ingenio decorauit menia templo
Confectum gazis euertit amor mulieris.

¶ Hic alithia cōtr̄ subiungit hystoriā suā: ⁊ dicit breuiter sic. Deus oṗs salomoni concessit magna ⁊ egregia dona sapiētie ⁊ idē salomō templū construxit. Ipse aūt sapiēs ⁊ diuitijs abūdans per amorē vnius mulieris submersus ⁊ deceptus fuit. ¶ Iste textus habet tres particulas. Prima tractat de sapiētia salomonis. de quo hr̄. iij. regū. iij. ca. vbi dicit̄. q̄ cōfirmatū est regnū ī manu salomonis filij dauid: ⁊ accepit filiā pharaonis: ⁊ nō erat edificatū templū dn̄i vsqꝫ in diē illū. Et dū immolaret salomon in gabaon vbi erat excelsum maximū ⁊ obtulit mille hostias in holocaustū. Apparuit dn̄s salomoni per somnū noctis dicēs. Postula qd vis vt dem tibi. Et dixit salomon. Dabis dn̄e si placet seruo tuo mihi cor docile vt possit iudicare populum ⁊ discernere inter bonū ⁊ malū. Et dixit dn̄s. Quia sapientiā ⁊ nō aliud postulasti. ideo eris sapiēs ⁊ intelligens intantū vt nullus ante te similis fuerit tui. ⁊ nullus post te surrecturus sit. etiā similis sit tui. Et statim in eodē ca. ponitur hystoria de iudicio salomonis. quā do duabus mulieribus ꝓ filio litigantibus dixit. Afferte mihi gladiū ⁊ diuidite infantē viuū. ⁊c̄. Et illā hystoriā tangit romanus ille papa Gregorius. xij. prius dictus ꝓprio noīe angelus coriarius in litteris ad monumentū bulle dn̄o Benedicto. xij. missis. ¶ Hic principes clare introducitur ad sapientiā et prudentiā pre oībus alijs exquirendā/sine qua impossibile erat ipsos regnare bene. Vn̄ Egidius romanus in sc̄da parte primi libri de regimine principū. ca. vij. ostēdit q̄ decet reges ⁊ principes esse prudentes. Et cā est qꝛ sine prudentia non est rex f̄m veritatē. sed noīe tm̄. Sc̄do sine prudētia de facili vertitur in tyrannū. Tertio sine ipsa nō pōt naturaliter dn̄ari. Primū sic ptꝫ. Rex est nomē officij vel dignitatis: est enī regis officiū vt suā gentē regat ⁊ dirigat in debitū finē. ⁊ hoc fit ꝑ prudentiā. Vn̄ dr̄. vi. ethicoꝝ. q̄ illos estimamus esse prudentes qui sibi ⁊ alijs possunt bona speculari ⁊ prouidere. Est ergo quidam oculus quo bonum ⁊ debitus finis conspicit̄: qui ergo hoc oculo caret non sufficienter videre potest ipsum bonū nec finem igitur propositum ⁊ sic talis carens prudentia magis est signū regis. q̄ sit rex. sicut denarius ereus vel plumbeus est signū alicuius

do/mille librarum. Alia duo pportionabiliter declarat. Secunda particula nostri textus agit quali
ter salomō edificauit templū dñi. et illud originaliter scribit. iij. regum. vi. ca. vbi dr q domus
quē edificauit rex salomon habebat quadraginta cubitos ex longitudine et alta proportio=
nabiliter. et ponitur ibi et sequit. Edificauit parietes domus intrinsecos tabulatis cedrinis:
et cōsequenter describit oraculū: et dr ꝯñr q oia cooperit laminis aureis opere quadro ad re
gulam et ibi mirandū et pulchrū artificiū describitur. cuius expositio remittitur omnino ad
doctores theologos et ad sacros doctores. Ex hac particula clare patet. q decet reges et pn
cipes esse magnificos. sicut tangit idē Egidius. c. xx. parte allegata vbi dicit. Tāgit phs. iiij.
ethi. sex proprietates paruifici que si inessent regibus maxime derogarent regie maiestati.
Prima proprietas est. q circa oia deficit: qr esse paruificū est facere parua et derectiua. Se
cunda eius proprietas est si contingat etiā paruificū magna expendere pro paruo / perdit
magnum bonū. Tertia est quecūqz facit tardans facit. Quartus est paruificus habet men=
tionē principaliter quō paruos sumptus faciat. Quinta est q semper expendit cum tristicia
et dolore. Sexta est q cū ipse nihil faciat videtur et semper q agat maiora q̄ debeat. ¶ Ex
quibus patet q decet principē esse magnificum in constructione castrorum/ecclesiarum/ciuita=
tum/et collegiorum. Summe tñ cauere debet ne hoc faciat de rapina subditorum ne dicatur sibi
Congeries lapidū varijs cōstructa rapinis. Corruet. aut alter raptor habebit eā. ¶ In ter
tia particula textus pñtis agit qualiter salomon per amorē mulierum fuit euersus. et de hoc
originaliter. iij. regū. xi. ca. vbi dr q amauit solomon mulieres et alienigenas multas: cum tñ
dixisset deus. Non ingrediemini ad eas/nec ingredientur ad vos. certissime enim aduertēt
corda vestra. vt sequamini deos earum. Et habebat salomon multas vxores. et. ccc. concubi
nas. Cumqz senex esset deprauatum est cor eius per eas: et adorauit deos alienos. Que vi=
dens deus dixit. q habuisti hoc apud te scindam regnum tuum et dabo illud seruo tuo. ve=
runtamen in diebus tuis non faciam propter dauid patrem tuum: sed de manu filij tui scin=
dam illud dabo illi tribum vnam propter dauid seruum meum / et hierusalem quam ele=
gi. ¶ Allegorice aūt exponendum est sic. Dauid vir fortis non edificauit templum: sed salo
mon. i. xps rex pacificus cōstruxit templum. s. ventrem gloriose virginis marie/finaliter xps
propter ecclesiam passus est mortem. et sic quasi seipsum abnegauit et factus patri obediens
vsqz ad mortem/mortem autem crucis. Ex hac parte clare appet q̄ perniciosum est nimis
adherere mulieri. Pro quo videatur idē Egidius in. iiij. pte ca. ij. vbi dicit q mores iuuenū
vituperabiles sunt sex modis. Primo vt dicitur. ij. rhetorice. Iuuenes sunt passionum insecu
tiui. et maxime insequuntur concupiscentias circa corpus/sunt enim incontinentes et insecu
tores venereorum actuum: et magis reguntur passione q̄ ratione Secundo sunt de facili
vertibiles. Tertio sunt nimis credituui. Quarto sunt contumeliosi. Quinto sunt mendaces
omnino quodammodo pertinaciter adherentes. Sexto in actionibus non habent moduz
sed omnia faciunt et in excessu contra documentum comici in andria. Nanqz arbitror appri
me in vita esse vtile vt ne quid nimis. Ideo per oppositum habentur sex alie iuuenū bone cō
ditiones: quas iste doctor enumerat in primo capitulo quarte partis. Primo enim iuuenes
sunt liberales. Secundo sunt animosi et boni spei. Tertio sunt magnanimi. Quarto nō sunt
male moti. Quinto de facili miserentur. Sexto sunt verecundi et erubescitiui. Et ista etiam
tanguntur. ij. rhetorice. Ultimo circa istum textum sciendum est. q solomon multa habuit
nomina sicut solet notari. et aperte dicitur et declaratur circa initia librorum biblie/quos ipē
ꝯposuit. s. sapientie/parabolarum/ecclesiastes canticorū vt apparet per hec metra. Ithida
pacificus salomon simul ecclesiastes. Appellant doctum quattuor ista virum. ¶ Construe.
Omnipotens scilicet deus annuit concessit. ithide. id est salomoni (et interpretatur discretus
poscenti/requirenti/dona sophie. id est sapientie (grecum nomen est in tantū vt vincat vsum
nature. quia non est visum nec auditum q aliquis haberet naturaliter tantam sapientiam)
isto dico/preditus (de predor predaris) predatus. id est diues effectus/ingenio. id est inge=
nij sapientia (secunda breuis. id est honorauit. et dicitur decus decoris.) menia. id est muros
caret singulari numero: et declinatur menia/menium/menibus. templo) et dicitur a templor:
non est in vsu) amor scilicet inordinatus. mulieris (mulier dicit quasi mollis aer/vel quasi
mulcens herum. de qua heronimus: contra iouinianum. Pulchra facile adamatur. quod plu
res amant difficile custoditur molestum est possidere quod nemo habere dignatur. minore
tamen miseria deformis mulier habetur q̄ formosa seruatur. De qua Esopus. Femina fe=
mineum nil bene finit opus. euertit. id effrenauit/destruxit eum/confectum. id est repletum
simul factum/gazis id est diuitijs. ¶ Hystoria conuenit cum fabula priori: quia sicut ibi vi=
sum est de mercurio de quo dictum est. Arte potens tali. etc. ita hic de salomone dicitur. Ma
ture vincat in vsum. Et ibi de ynone bona nouerca. hic autem de muliere pessima.

Gnosia cum raros quateret dodona racemos
Mater larga ceres miserata fame pereuntes
Tritholomum mundo misit serpente ministro
Qui primum terre speciem monstrauit ariste.

¶ Hic consequenter pseustis reincipit ꝓ libito tangens talē fabulā. Quodā tp̄e quo dodona sylua crethēsis producebat paucos fructus. Ceres mater larga. humani generis miserta. instruxit tritholomū in agricultura. q̄ primis ministrāte serpente. hoībus modū colendi agros pro frugibus edocuit. Presens historia scribitur ab Ouidio circa finem. vi. methamor. vbi dr̄ q̄ ceres irata de amissione filie sue proserpine. misit sterilitatē per totā terrā. postq̄ aūtē filiā reperisset. misit tritholomū in curru q̄ trahebat̄ a serpentibus. ꝛ p istū ceres dedit semina et fruges toti mūdo. dū autē iste venisset ad domū Ludouici regis. voluit eū occidere lyncus sed ipse p cererē mutatus est in lyncē. quia suā militē occidere parauerat. ¶ Ueritas historica vt dicūt fuit q̄ ceres fuit dn̄a ditissima. q̄ tp̄e cuiusdā famis acerbe p tritholomū ꝓcuratorē suū vēdi iussit frumēta i diuersis partib⁹ orbis. ¶ Ista fabula exponitur. Ceres est de⁹ pr̄. tritholomus est xp̄s. vel fili⁹ dei incarnat⁹. q̄ seminauit legē semē fidei nostre fructuosū. filia cereris est aīa hūana. q̄ p pctm̄ et preuaricationē ꝓthoplasti ꝑdita erat. Lyncus est ppl'ls iudeoꝝ. q̄ effect⁹ est obstinat⁹ et bestialis. ¶ Aliter. Ceres est xp̄s. q̄ postq̄ filiam suā aīam. de penetralibus plutonis. i. diaboli liberasset. etiā totū mundū ꝯfir post resurrectionē et ascēsionē suā recreauit p semina euāgelij publicata p tritholomū. hoc est per discipulos suos qꝛ in oēm terrā exiuit sonus eoꝝ. ¶ Aduertendū est ꝯformit̄ ad textū. q̄ i prima etate hoīes vescebant̄ glande et fructibus naturaliter i syluis et agris sine cultura crescentibus. vt dicit Boci⁹. v. de ꝯso. phie. Felix nimiū prior etas contenta fidelibus aruis. nec inerti perdita luxu. facile q̄ sera solebat ieiunia soluere glande. Tales fructus maxime abūdanter crescebāt in dodona. q̄ semel sterilis fuit. Ceres aūt q̄rens filiā suā. instruxit tritholomū filiū cuiusdā hoīs. in cui⁹ domo recepta fuit. agriculturā. habebat autē iste currū cereris tractū a serpentibus. qꝛ scd̄m veritatē tritholomus erat hō astutus et prudēs. ¶ Phisice ceres potest significare vim naturalē ꝓductiuā rerū p calorē et humorē. cuius fili⁹ dr̄ ꝓserpina. quasi prope terrā serpens. qꝛ in celo luna est inferior planeta. q̄ dn̄at̄ supra humida. et ea non vigente in rebus fit sterilitas. qꝛ deficiente humore fruct⁹ nō pullulāt. ¶ Cōstrue. Cum dodona. illa silua. quasi dans dona. gnosia (adiectiuū est. gnosius/sia/siū. i. cretensis. a ciuitate illi⁹ patrie sic dicta) quateret. i. produceret et emitteret (vnde quateret significat cōmouere. cōcutere. ꝑcutere. vexare. et hꝫ cōposita concutio. ꝑcutio. ꝯcutio. discutio. vt dicit catholicon) racemos raros. i. paucos fructus (et hic nomen speciei sumitur ꝓ noīe gn̄is) ceres illa dea frugū. quasi creās res mat̄ larga miserata (de misereor aris. ꝛ nō de misereor eris) homines supple pereuntes fame (hec fames mis) misit mūdo (dr̄ a mundando p antifrasim. quia mundus non mundat: sed magis polluit. ergo q̄ manet in mundo quō mundus erit) tritholomū. illum virū. et hoc dico serpente quodā ministro. i. ministrāte sibi. qui. scilicet tritholomus. monstrauit (sine de. et tunc textus est speciem et non spem. si autē textus sic demonstrauit tūc dicet̄ spem monosylabū) primum. spem vel speciē ariste. i. frugū bladi vel segetꝭ (et dicitur de areo ares) terre. i. terrenis hominibus.

Nubes ethereas precibus obstruxit helyas
Gramina nulla super madidus stillaret vt imber.
Pulsus humo patria bibit a torrente propheta
Suffecit pastus quem detulit assecla coruus

¶ In hac parte elithia incipit ponere historiā de ppl'o israel qn̄ regnū eoꝝ fuit diuisū ꝓpter pctā populi. Et diuidit̄ in duas. Primo ponit gesta tp̄e maloꝝ. scd̄o tēpora quoꝝūdā bonorū. ibi. Occasū iosie. Itē prima in tres. scd̄a ibi. Effugiunt terre. tertia ibi. Addict⁹ morti. In prima parte dr̄ sic. Ad ꝓces helye nubes celi obstructe fuerūt. ita vt nullus humor caderet supra herbas terre ꝓpter qd̄ ipse expulsus est a patria. et bibit de torrēte. et comedit pastū sibi allatum per coruum. ¶ hec historia habet̄. iij. Regū. xvij. Unde helyas homo d. uinus

exorauit deū vt nō plueret super terrā annos tres et mēses sex. qꝛ videbat iezabel reginam gentilē volētē cogere populū israel sacrificare idolis. postea autē orauit amore ppli israeli tici. q̄ perēūtis vt plueret et pluit. vñ dr̄ in cap̄. allegato. ꝙ factū est verbū dñi ad helyā dicē= tis. Recede hinc et vade cōtra orientē. et abscondere in torrente charith q̄ est contra iorda= nem et ibi de torrente bibes. et ita fecit. Corui quoqꝫ deferebāt ei carnes et panē. et siccato illo torrēte iuxta mandatū dñi. iuit in sareptā sydoniorū. et ibi a quadā vidua nutritus est. Ex historia patet ꝙ efficax est orato viri iusti apud deū. qꝛ multū valet deprecatio iusti assi= dua. vt dicit beatus iacobus in epistola sua canonica. cap̄. v. vbi allegat hanc historiā. Est enī oratio quasi nuncia: quā ad deū pro parte nostra mittimus. q̄ si fuerit iusta et honesta. ⁊ eā porrigamus humiliter et deuote. exaudiꝶ qꝛ vt dicit Augu. in quodā sermone. Oratio si pura est. si casta fuerit celos penetrans vacua non redebit. Et idē alibi. Oratio orāti est sub sidiū. deo sacrificiū demonibus autē est flagellū. Et Ambrosius super psalmū dicit. Despi= ciuntur orōes leues. diffidentes. inutiles. seculis curis anxie. et rerū corporaliū curis impli= cite. bonorū autem operum fructibus infecunde. Item Cassio. super psalmum. Oratio sere nat cor. abstrahit et mundat a vicijs. subleuat ad celestia. reddit capacius et dignius ad ac cipienda dona spiritualia. ¶ Jezabel significat diabolum q̄ hoīes faciebat idolatrare. hely as aūt est christus infringēs potestatē demonis. et ante aduentū xp̄i cessabat pluuia et ros predicationis dñi: ꝙ helyas bibit de torrente in via dr̄ in psal. hoc est ꝙ xp̄s bibit de torrēte in hac valle mie. qꝛ vere languores nostros passus est. et pro nobis mortuus est. Corui. hoc est peccatores ministrabāt xp̄o necessaria vite. Finaliter helyas delatus est in celū i curru igneo. s. post resurrectionem eius. vt aperit textus sequens. ¶ Construe. Helyas. ille pp̄ha obstruxit. i. clausit. et pluere non passus fuit. nubes ethereas. i. aereas (qꝛ secundū verā phi losophiam nubes sunt in aere. et sunt vapores humidi eleuati a corporibus humidis. vt ab aq̄s et talibus p calorē solis in aerē. scꝫ in mediā regionē aeris. Et istis nubibus coadunatꝭ ip̄e graues sūt ⁊ cadunt. et ex hoc causaꝶ pluuia sicut magis declaraꝶ sup p̄rio metheoroꝝ) p̄cibus suis (hec est tertia species cesure q̄ dr̄ post eptimemeris. qꝛ vltima de p̄cibus breuis est: et hic produciꝶ in principio quarti pedis) vt nullus imber (dr̄ ab inebriando. i. fecundan do terrā. i. nulla aqua. null⁹ humor. nulla pluuia) stillaret. i. stillando caderet. super grami= na. i. herbas (et hic prepositio postponiꝶ suo casuali. per figurā que diciꝶ anastrophe. qꝛ p Virgiliū. Transtra per et remos ⁊c. Et vt dicit donat⁹. quādo dicitur pubetenus) prophe= ta. i. helyas (dicitur a procul. et for faris) pulsus humo. i. a terra patria (adiectiuū est) bibit a torrente (et dr̄ a torreo. i. voluo. vnde Ebrardus. Torrens est veniēs aqua ex nubibus liq̄= fectis) pastus. i. cibus. nutrimentū (et dr̄ de pasco scis) suffecit sibi. quē pastū coru⁹. illa auis assecla. i. minister nūcius (Assecla scd̄m catholicon dicitur de assequor queris. seruus vel co mes qui sequitur aliquem) detulit. i. sibi apportauit.

Gorgonis effigie mortalis vertitur yde
Nam qui viderunt quasi lapides diriguerunt
Bellorophon monstro cum palladis arte perempto
Comit equi pennas / et se diuisit in auras.

¶ Hic p̄seuistis ponit aliā fabulā. et dicit ꝙ mortales hoīes vertebantur a gorgone ita vt q̄ eā viderent rigorē lapidis contraherent. Dicit p̄terea ꝙ bellororophon monstro deuicto et p̄empto. p artē palladis. comit. i. ornat equū suū et volauit p aera. ¶ Sienduz est ꝙ in hoc textu duplex pōt esse lectura. Prima vt in istis quattuor versibus tantūmodo tractetur vna materia. scꝫ de Perseo q̄ supauit gorgonē. q̄ perseus alio noie appellaꝶ bellorophon. vt inq̄ unt. Scd̄a lectura esset vt in duobus primis versibus tangaꝶ fabula de Perseo et gorgone in secūda de bellorophon. ¶ Aggrediendo ergo primā expositionē. hec fabula describiꝶ ab Ouidio in. iiij metham. circa finē. Glose cōes grecismi sup illo versu. In trinitatibus poeti= cis. Gorgones tres monocule. q̄ fuere sorores dicūt sic. Phorcus q̄dā rex fuit q̄ habuit tres filias. scꝫ medusam / euriallem / et strenionē q̄bus morte superueniente ip̄e reliquit regnū. Iste tres solū habebāt oculū et gorgones vocabantur. Medusa autē oēs cernētes se mutabat in lapides. sed missus est perseus ad gorgonē interficiendā. et habebat arpem gladium mer= curij: et scutū palladis cristallinū. Vnde medusam auxilio ⁊ consilio palladis interfecit. cui cum arpe caput abscinderet. ex sanguine eius ortus est equus pegasus alatus. ¶ Veritas historica fuit ꝙ q̄ phorc⁹ rex tres filias habuit illas. scilicet que habere vnum oculum dicūꝶ.

quod nichil aliud est: nisi q2 successerūt in regnū patris. et fere ipse tres vnicā et consimilem pulchritudinē habuerunt. vñ monocule nūcupant᷑. ¶ Dicunt cōsequenter ille glose ꝑ allegoria ꝙ phorcis .i. mētis grauitas quā timor cōcomitat᷑ habuit tres filias. Stennio interꝑtatur carnis debilitas. Curiale delata ꝓfunditas vel cogitatio fluctuans et instabilis. Medusa obliuio desperatio vel terror. q̄ etiam ceca dr̄. Cecus eni dr̄ ille quē cōstittant᷑ ille tres sorores. Medusa vero se intuētes in lapides cōmutabat .i. ille q̄ hz tria vicia dur⁹ quasi lapis efficit᷑. ¶ Perseus est hō virtuosus. arpes mercurij est bona studia. Clipeus palladis est sapientia cū quibus vicit illa tria vicia. Per pegasū equū alatū et diurnū illius bonā famā procedentē ab operationibus virtuosis intelligimus q̄ per totū mundū generaliter diuulgatur. Dicunt᷑ autē gorgones quasi terre cultrices ge eni est terra. orge cultura. Ex q̄bus apparet ꝙ ad superandū hostes feroces nō minus reqrunt᷑ sapientia q̄ȝ bellica arma. ¶ Ultra ista aliter pōt exponi hec fabula. Gorgones iste sunt aduocati q̄ hoīes lapides .i. stupentes et admirātes eos reddūt q̄ oēs habēt vnū oculū. hoc est vnū gen⁹ malicie ad extorquēdas pecunias. et istū oculū .i. sensū naturalē quē appellant. et istam prudentiam ⁊ sapientiā mundi aufert mors. et eos dimittit sine capite rationis. et ita moriunt᷑ et a perseo vincūtur. Uel perseus est xp̄s natus de dane virgine gloriosa. Uñ dicit Fulgentius. ꝙ perseus occidit medusā .i. statim cū aliq̄s facit aliqđ notabile factū statim nascit᷑ equus volucris .s. fama publicans illud. quā famā pulcherrime describit Uirg. iiij. eneid. et late dicit. Fama malū quo non aliud velocius vllum. Mobilitate viget: viresq̄ȝ acquirit eundo. Parua metu primo ⁊c. ¶ Circa alios duos versus sciendū est ꝙ aliter dicūt alij de inuētione pegasi qui percussiōe sui pedis fontem in elichone monte musarū fecit. Unde pretus vel preto rex libie duas vxores habuit. De prima puerū habuit sagacissimū/ pulcherrimū/ fortissimū et generosissimū. et dictus est bellorophon. Prima vxore mortua habuit secundā q̄ istū puerū cōcupiuit. ⁊ q2 ip̄e sibi obtēperare noluit. ideo erga maritū suū eū accusauit. Quo audito pater decreuit eū mittendū ad quondā monstrū sicilie superandū .s. chimerā q̄ a parte superiori erat leo ī medio hyrcus. et a parte inferiori serpens. Iste iuuenis istud monstrū superauit: et pegasum equum acquisiuit. ¶ Ueritas historica fuit ꝙ in sicilia erat quidam mons periculosus. in cuius pede leones habitant. in secunda hyrci siluestres fortissimi. in tercia serpentes. In hunc montem accusatione nouerce sue iste puer missus est. sed omnia euasit ⁊ chimeram superauit. ¶ Istud monstrū potest significare meretricē quelꝫ. Iuxta illud. Omnis re vera meretrix est dicta chimera. Est leo pars prima. mediū caper. anguis ad ima. Est leo per fastus. capra sordibus. anguis ad astus. ¶ Aliter iste mons est iste mundus qui habet tria genera ferarū. In primo gradu sunt leones violenti raptores impij et superbi. In secundo sūt hyrci fetidi et luxuriosi. In tertio sunt serpentes et diuites astuti et auari. Bellorophon autem id est christus vel quilibet virtuosus ista superat. ⁊ sic mundum sine periculo euadit. Et hec fabula allegari potest contra maliciam nouercarum. ¶ Construe. yde (dicūt glose cōes. fuit regina quedā q̄ mutata fuit a medusa. sed ego illud nunq̄ȝ reperio et ego credo ꝙ melius glosetur sic) yde .i. forma (et est nomē grecū. et declinat᷑. hec yda ydos. et yde ydea et ydos et alchides) mortalis .s. hūana. vertit᷑ .i. mutat᷑ effigie gorgonis .i. meduse. nā ꝓ q2 illi qui viderūt illū. diriguerūt .i. rigidi facti fuerūt quasi lapides. bellorophon. ille vir. comit .i. ornat. pēnas .i. crines equi sui. et dimisit se in auras .i. in aera et hoc dico mōstro perempto .i. occiso. cū arte palladis. illius dee (q̄ est dea sapientie. Monstrū est vt dicunt phi naturales. effectus vemens extra sēper et frequēter cū dispōib⁹ sibi aut speciei sue discōuenietibus. Et pōt in genere venire quadrupliciter. Pⁱo ex parte materie in se. et hoc dupliciter. vel ꝓpter defectū vel ꝓpter abūdantiā. Scd'o mō ex dispositione ipsius materie. vt si sit nimis sicca ⁊ fluxibilis. sic generat᷑ gnauus et ecōuerso. Tertio ex continente materia. sicut si matrix aliquo mō rūpat᷑ exit aliq̄ portio materie. et sic hō fit gybbosus. Quarto mō ex ꝑte agentiū vel superioꝝ vel particulariū. et de istis latius videat᷑ in secundo phisicorum circa finem.

Effugium terre iezabel obstruxit helye
Cum distractus equis apparuit igneus axis
Flammea que venit vatem quadriga leuauit
Spiritus heredi geminatur amore magistri

¶ hic atithia subiungit historiā suā que dependet ab alia tacta prius. Dicit ergo ꝙ helye non est relictus locus per quem effugere posset. sed omnis impeditus fuit per iezabel. Dis

est vlterius q̄ helyas fuit cū curru igneo ductus et eleuatus in celū. Dicit finaliter q̄ spūs p
phetisandi quē habebat helyas: geminat⁹ est in discipulo suo helyseo. ¶ hec historia descri
bitur. iij. regū. xix. Quantū ad primū versū vbi dr̄. Nunciauit autē achab iezabel oīa q̄ fece
rat helyas. et quō interfecisset oēs pphetas baal gladio misitq̄ nunciū ad helyā dicēs. hec
michi faciant dij ⁊ hec ad dāt. nisi hac hora cras posuero aīam tuā sicut aīam vnius ex illis.
Timēs ergo helyas fugit venitq̄ in bersabee iuda. et dimisit ibi puerū suū ⁊ iuit in desertū ⁊
petiuit a dn̄o. Dn̄e sufficit michi. tolle aīam meā. et pijcit sese et obdormiuit in vmbra iuni=
peri. et sibi apparuit angelus dn̄i. et ibi cōsequēter aperit. ¶ Ex ista particula elicit vnū do
cumentū. s. q̄ nullus pp̄ter veritatē vel diuini cultus vel fidei assertionē vel exaltationē dz
aliqđ dānum incurrere. nec a potentibus dz quoquo mō affici viri litterati veritatē. et quid
agendū et dicere et asserere debēt. Sed sūt aliqui cupiētes eos impedire ne veritatē dicant.
vel post eā dictā volūt eos aliquo modo opprimere. et hoc est vere tyrannizare. Permittat
ergo libere loqui quecūq̄ scđm deū ⁊ iusticiā dici debeāt (saluo tamē semper honore regio)
Uerūtamen vt dicit in ethicis. Si veritas et amicicia dissentiant: veritas est amicicie prefe=
renda. Et malicia vel tyrannica conditio istius regine iezabel in hoc est imitanda: sed scele=
ratissima reputanda. ¶ Circa aliā partē sciendū est q̄ iiij. Regū. ij. capitulo. habet quomō
helyas cū discipulo suo de galgalis transiuit in bethel. de bethel in hierico. et deinde i iorda
nē. et tulit helyas palliū suū et inuoluit eū. et percussit aquas que diuise sūt in vtrāq̄ partē:
et transierunt ambo per siccū. Et dixit helyas ad helyseū. Postula a me qđ vis et faciā tibi
anteq̄ tollar a te. Dixit helyseus. Obsecro vt fiat spūs tuus duplex in me. Et ecce curr⁹ igne
us et equi ignei. Et ascendit helyas p turbinē in celū et clamabat helyseus. Pater mi. pater
mi. Et scidit vestimēta eius in duas partes. et leuauit palliū helye qđ ceciderat ei. et illo p=
cussit aquas et nō sūt diuise. Et dixit. Ubi est deus helye. Et iterū pcussit et diuise sūt. et trā=
siuit aquā. Uidentes hoc filij pphetarū q̄ erāt in hierico. dixerunt. Requieuit spūs helye su
per helyseū. et venientes in occursū eius adorauerūt eū proni in terrā. ¶ Et consequenter trā
gitur qualiter misit sal in aquas: et dixit. Sanaui aquas has. et non erit vltra mors neq̄ ste
rilitas. Dicūt glose q̄ iesabel. i. iudei vel synagoga. helyā. i. xp̄m. morti tradidit. q̄ xp̄s a mor
te resurgens in celos ascēdit. helyseus autē deprecatus est. vt spūs helye in eo duplicaret.
i. anteq̄ ascēderet discipulis suis dedit spiritū sanctū. vt in die penthecostes i igneis linguis.
¶ Aduertendū est q̄ boni discipuli est optare vt magistri spūs in eo duplicet. i. debet diligē
ter laborare exercendo se in studio. vt possit maiorē scientie gradū in duplo attingere ⁊ hr̄e
q̄ sit ille quē habuit magister suus. hoc aūt fieri poterit vt de facultate oratoria dicit Cice=
ro. Arte imitatione et vsu vel exercitio. ¶ Construe. Jezabel. illa regina (nomen est indecli
nabile) obstruxit. i. clausit et impediuit. helye. isti sancto prophete. effugiū (dr̄ de effugio gis. i.
recessū vel fugā vel locū per quē effugere vel euadere possit terre) cū axis (Axis est pars cur
rus. et in tractatu de sphera dicit linea transiens per centrū sphere applicans extremitates
suas ad circūferentiā. et vtraq̄ pars sphere dr̄ axis sphere. Unde axis denotat volubilita=
tem circuli vel sphere circa ipsū qđ connotat dyameter. et in hoc est differentia inter ea) axis
igneus. i. currus igneus et sic hic esset synecdoche. distractus. i. diuersimode tractus. appa=
ruit helye. quadriga (dr̄ de quattuor et iuguz) flāmea. quasi ignea q̄ venit de celo. leuauit. i.
eleuauit. vatē. i. istum pphetā (et sic sumitur in bono significato) spūs pphetie. geminatur. i.
duplicat. heredi. s. helyseo. amore magistri sui. scz helye (magister dr̄ a maiori statu. ¶ In
istis duabus historijs est facilis cōparatio. Primo largitas cereris. et sterilitas helye (vt di=
cunt glose) q̄tū ad illā partē. Nubes ethereas ⁊c. Aliter dicit q̄ sicut i illa fabula: Gnosia ⁊c
facta est mentio de bonorū abundātia data a cerere. ita ibi. Nubes ⁊c. de bonorū et pluuie
carentia facta ab helya. Ista autē presens historia cōuenit cū precedenti fabula in hoc q̄ si
cut pseus delatus est p auras cū pegaso equo. ita helyas in curru illo. ⁊ sicut gorgones iste
grant mulieres peruerse. ita ista regina iezabel fuit pessima. Item sicut bellorophon hab=
it artem palladis. i. sapientiā. ita hel[..]eus spiritum sui duplicatum.

Tithonum thalamis dignatus orora superbis
Augendo vitam mutauit in vsq̄ cicadem
Extinctum troie sepeliuit mennona longe
Annua cuius aues venerantur festa frequentes.

¶ In hac parte pseustis ꝓ libito incipit fabulari seu disputare. Et dicit ꝙ tithonꝰ fuit maritꝰ
aurore: ꝗ vitā suā tm̄ ꝓduxit donec in cicadā mutatꝰ fuit. Dicit preterea ꝙ mēnon filius au
rore mortuus est in bello troiano: ⁊ sepultus ab ea cuius festa ab auibus annuatim celebrā
tur. hec fabula ꝯtū ad primā partē tāgit in .iiij. eneid. a vir. vbi dicit. Tithoni croceū linquēs
aurora cubile: ⁊c. vbi patet textus est tithoni sine r/ in prima syllaba. Fuit aūt iste tithonꝰ fra=
ter laomedontis patris priami regis troianorum. ¶ Huius fabule veritas hystorica est ꝙ ty=
thanus fuit rex potētissimus orientalem terre partē inhabitās. ideo maritus dicitur aurore. Auro
ra enim est hora matutina qua sol oritur. ⁊ dicitur ab aura. Est autē aura ventus dulcis ꝙ tunc flare
solet: mutatus est in cicadā aīal paruulum garrulū: quia in senectute sua more aliorum senū fu=
it garrulus: iuxta illud ouidij. O sola fortes garrulitate senes. Alie aūt sunt ꝓprietates que
faciūt ad recōmendationē senectutis: videantur a tullio de senectute ꝙ incipit. O tite si qd ego
adiuto curā ne leuasse. ⁊c. ¶ Circa secūdā pñtis textꝰ particulā sciēdū est. ꝙ vt habetur. xiij. metha
mor. vbi describitur luctus aurore de morte mennonis: Et dicit Ouid. Luctibus est aurora suis
intenta. Piaqꝫ nunc quoqꝫ dat lachrymas ⁊ tota rorat in orbe. Et de mutatione mēnonis
in volucres dicit. Et primo filis volucri nūc vero volucres. ⁊c. Unde mennon iste iuit ad troiā
et ibidē interfectꝰ est. Ipse aūt a matre sua fuit in retheo ꝓmontorio troiano sepultꝰ. ⁊ aues
singulis annis festa eius celebrare dicuntur. ¶ Ueritas fuit ꝙ mennon vir strenuus fuit oc
cisus ⁊ ibi sepultꝰ. ⁊ iuxta sepulchrū eiꝰ solebant aues ꝗplurime nidificare. Dicitur aliter ꝙ dū
sepeliebatur mēnon ⁊ fiebat ignis regalis astiterūt aues: quarum due ceciderūt in ignē ⁊ mater
credidit. ideo filij aīam vel cineres transmutari in aues. ideo voluit ꝙ ministri singulis an=
nis illas duas aues sacrificarēt ad honorē filij sui. Ex hac parte elicitur pie matris officiū se
pelientis filiū suū defunctū: ⁊ pie lachrymātis ⁊ gemētis: ⁊ orationes ⁊ obsequia ꝓ ipso facientis
⁊c. ¶ Con. Aurora. i. illa regina: dignās (dicitur de dignor/aris. i. dignenter accipiens thalamis
suis. iuxta illud. Dic thalamū sponsi. ⁊c. superbis. i. nobilibus ⁊ pomposis tithonū illū virum mu
tauit eū augendo. i. ptrahendo ⁊ ꝓducendo vitā suā in vsqꝫ cicadā. i. in illud aīal paruulum
(quod cantat per estatē totā in caruernulis terre. per qd intelliguntur hoīes ociosi ⁊ dediti la
sciuijs ⁊ voluptatibus mundanis nihil curātes nisi iocos ⁊ illecebros. Dicitur aūt cicada quasi
si cito cadens. i. moriēs. Aurora sepeliuit mennona. i. mēnonā acūs grecus. extinctū. i. suffo
catum/interfectū/occisum. Troie (nomē est ville: ⁊ dissillabū: ⁊ dicitur a troie rege. ⁊ sita est in fri=
gia. Et inde troius/a/um: dissyllabū. ⁊ troian/ꝰa/um/ ⁊ tros trois. i. troianus. ⁊ troas/dis vel
dos. i. materia troiana. Longe potest esse aduerbium qualitatis vel nomē) longe. i. pompo
se/ample/magnifice. cuius mennonis festa annua. i. annuatim iterata. aues dicitur ad auendo.
id est cupiendo. vel ab a quod est sine ⁊ via. frequens. i. frequētantes (nomē pro participio)
veneratur. i. honoratur (verbum est cōe: hic actiue vel transitiue positum.

Addictus morti faciem rigat imbre salubri
Rex ezechias et fati distulit horas
Ne dubitaret item se promeruisse salutem:
Hora sui cursus sol retroflexit anhelus:

¶ In hac parte ponit alithia suā recreationē dicēs. ꝙ ezechias rex morti adiudicatꝰ fleuit
et tps mortis sue dilatauit siue dilatatū fuit a deo: ⁊ ne dubitaret quin salutē ⁊ vite prolon=
gationē meruisset. sol ꝙ cōtinue mouetur ad motū sphere deferentis cursum suū reflexit ad or
tum. ¶ Pñs hystoria dicitur originaliter. iiij. regū. xx. vbi dicitur. Egrotauit ezechias vsqꝫ ad mortē/
⁊ venit ante eū Isaias filius amos pphete. Dixitqꝫ ei. Hec dicit dñs deus: precipe domui
tue: morieris enim ⁊ non viues. Qui ꝯuertit faciē suā ad parietē. ⁊ orauit dñm dicens. Obsecro
te dñe memēto quō ambulauerim in veritate corā te. Fleuit itaqꝫ fletu magno. Et factus est
sermo dñi ad Isaiā dicēs. Reuertere ⁊ dic ezechie. Audiui orationē tuā: ⁊ vidi lachrymā tu
am. ⁊ ecce sanaui te. die tertio ascendes templū dñi. ⁊ addam diebus tuis. xv. annos. sed et
de manu regis assyriorum liberabo te. ⁊ ciuitatē hāc ꝓtegā. Et di. ysa. Afferte massā ficcorum.
Quā cū posuisset sup vlcus eius curatus est. ⁊ dixit isa. Uis vt ascēdat vmbra decē lineis an vt
reuertatur totidē gradibus. At ait ezechias. Facile est vmbram crescere decē lineis: nec vo
lo vt hoc fiat: sed vt reuertatur retrorsum decem gradibus: ⁊ ita factum est. Et illud sufficit
pro textuali expositione. Alia eiusdē capituli dimittuntur tanqꝫ impertinētia: vt prius. ¶ Eze
chias representat quēlibet pctōrem cui ꝯcedit deus spaciū penitentie: ut tantū ꝙ etiā priora
crimina ⁊ pctā pōt per ꝯtritionē/ptiam/ ⁊ satisfactionē per confessionē emēdare: dñs enim

nō vult mortē pctōris. sed magis vt cōuertat et viuat. et hic aliqualiter tāgi posset materia de confessione. in libello metrico scz Penitens cito pctōr ꝛc. et illa materia ad longum tractatur. iiij. Snīar. Uerūtamē ꝙ notari volo illud quod scribit Marci primo. Penitemini ꝛ credite euāgelio ꝛc. ¶ Aliud documentū est hic. s. ꝙ multū valet oratio cū fletu et amaritudine cordis. vt etiā talis orō impetret sanitatē corporalē. immo et vite prolongationē vltra periodū naturalē. vt hic. Ideo facta est illa consuetudo religiosa. qua peregre ecclesias dei. beate marie. et aliorū sāctoꝝ et sanctarū visitare solemus. dūmodo tñ mentio sit recta. ꝛ petitio rationi consona. ¶ Construe. Ezechias rex israelita. addictus. i. adiudicatus vel deputatus (et est textus melior ꝙ adductus per u) morti. rigat (actiuū est aut absolutū) faciē suā. imbre. i. aqua et lachrima. salubri. i. salutifero et vtili. et ipse distulit. i. prolongauit. horas fati. i. mortis sue. et ne ipse dubitaret se promeruisse. item. i. iterū (dr autē pmereor de. p et mereor) salutē. i. vite dilationē. immo. vt certe sciret sol (dr quasi solus lucēs. et est medius inter alios planetas. vt dicūt astrologi. sicut rex in medio regni) anhelus. i. festinus vel fatigatus vel velox cursus flexit retro loram (lora est habena equi. hoc solum metaphorice et poetice attribuit) sui cursus. i. motus. Iste versus est astrologicus quo ad sententiam. quia in eo tāgitur de sole de motu eius de retroflectione vel retrogradatione. de qbus videatur in scđo de celo et mundo tract. de sphera. ¶ Ista historia cōuenit cū precedenti narratione fabulosa vel poetica. in hoc ꝙ sicut tithoni vita aucta est et in cicadē cōmutata est. ita vita ezechie. et sicut cōtra naturam est cineres mutari in aues. ita ꝙ sol retroflectatur a motu.

Excedit laudes hominum qui ozimus agones
Instituit fieri sub vertice montis olympi
Ardua victrices obnubit laurea crines
Ducit pompa domum / sequitur confusio victum:

¶ In hac parte ꝓponit pseustis aliā historiā ꝓuocando alithiā. Et dicit ꝙ si ille qui primꝰ instituit agones. non pōt sufficiēter laudari ab hoibus: quia in illis coronabant laurea quo obtinebant triūphū. et ducebant domū cū pompa. et solēnitate illi vero qui vincebantur erāt cōfusi. ¶ Pro illius textus elucidatione. est aduertendū ꝙ vt dicunt glose cōes. hercules postꝙ a diuersis victorijs insignis in grecia rediisset. et iam confectus labore pariter et etate. quietā vitā ducere elegisset. iuxta olympū montē consedit. et ne hoies a virtute desisterent. inertēqz consumerent vitam. diuersi generis ludos instituit. qs olympicos ab olympo monte vocauit. Nam alij cursu. alij luctatione. alij alijs pugnis inter se decertabant. ꝛ q legitime certassent et in agone pstetissent. laurea corona pmiabant. vt ait phus primo ethicorū. Frustra teste ille fortissimꝰ milo athleta crotonensis qnqꝫ victor euasit. ¶ Sunt tñ q dicūt olympicos ludos a ioue institutos. nā in olympico monte ipsū habitasse constat approbatoꝝ snīa. verūtñ explanatio nr̄i textus nō stat in decisione huiꝰ controuersie. ideo ipm ad pn̄s relinquo. ¶ Sed p habēda informatione morali ex textu pn̄ti sciēdū est ꝙ veluti primus institutor agonū nō pōt iuxta snīam littere sufficiēter laudari ab hoibus. qr scz inuenit aliqd q hoies ad bene btēqz viuendū inuitaret. ita certe viri lr̄ati q volumina cōposuīt ꝛ qꝫ optima reperierint tradūt lr̄is. vt ad eoꝝ posteros memoria accumulet. accumulatissimis laudibus sunt extollendi et publico stipēdio etiā nutriēdi. Ita eni apollo delphicus mensā aureā ad thalē milesiū. qui tūc solus alios sapia pstabat. deferri iussit. Et ita clementius de magistris. xp̄ianissimos francoꝝ reges facere iubet. saltē viris doctissimis quattuor idiomatū. vt ptꝫ ibidē. et seruat ferme p totā italiā. ¶ Etiā dat hic documētū. ꝙ hi q sunt diu in lr̄aria palestra versati. et ad postremū emeriti principiū cura et sollicitudine debent ꝓmoueri ad hoc: vt sciāt vn̄ future vite necessaria accipiant. Sic veteres romanos fecisse multoꝝ testimonio cōperimus. et nunc vsqꝫ vniuersitates suos probos et studiosos viros postꝙ sufficienter docti sunt laurea magistrali insigniūt. et sic eos a studio absoluūt. ¶ Ulterius datur documentū. ꝙ illi qui passionibus bestialibus ventri et libidini operam dant et ocio torpēt cōfundendi sunt. et aliorū cōsortio arcēdi. hi eni mores plurimorū corrūpunt. iuxta. Morbida em sola pecus inficit oē pecus. Ob hāc rem etiā sūt apud romanos cōstituti censores. quorū erat officiū scire vn̄ qsqꝫ viueret. et qui non aliquo artificio aut modo honesto victū haberent grauiter mulctabant. Instituere. laurētio valla teste. significat animū hois moribus ꝛ consilio īstituere. Etiā significat incipere. vt hic. ¶ Olympus. teste strabone. mons est i grecia altissimꝰ iter thessaliā et macedoniā. Est alter olympus i gallo grecia. alter ꝓo ad mare

rubru̅ in ethiopia. q̄ oriēte sole vsq̄ ad q̄ntā diei horā flāmas emittit. Ab olympo venit olympia fei gn̄is. locus vbi fiebāt ludi: sed neutri gn̄is certamina. hec seruius i arte. Inde olympias tēpus quattuor annoru̅. nā de quattuor annis in quattuor annos solebant fieri tales agones. Et scd̄m hoc numerabant anni apud veteres. vt olympiade tertia vel quarta ⁊c. sicut olim numerabant anni ab vrbe cōdita. vel nunc a natiuitate xp̄i. ¶ Obnubere caput. i. caput operire. ait festus pōpeius. vnde nuptie dicte a capitis optione. et est translatio a nubibus scd̄m seruiu̅. q̄r nubibus celu̅ tegit. Virg. i. ij. Arsuras q̄ comas obnubit amictu. Laurea sertu̅ vel cornula facta ex duob⁹ ramusculis lauri. q̄r olim coronabant milites qui bene pugnauerāt. hac etiā poete coronabant. vn̄ poete laureati dicti sūt. vnde ⁊ baccalarij quasi baccalarij. quia coronabant baccis lauri. Pōpa grecu̅ est. et laurētio vallensi teste. Pompa ois spectaculu̅ est in p̄speris et aduersis. ¶ Construe. Ille. s. qui primus istituit. incepit fieri i. pagi. celebrari agones. illos ludos sub vertice. i. sūmitate. olympi montis. sic dicti (excedit laudes hoim) sic q̄ nō potest sufficienter laudari ab hoibus. ardua. i. magna. laurea. corona de lauro. obnubit. i. operit crines victrices. i. ipsius victoris. et pompa ducit. s. victorē. domu̅ id est ad domum. scilicet et confusio sequitur. victum. i. superatum.

Occasum iosue deflebant oppida iude
Macedonum campos fons detestatur et arbos
Omnis adhuc etas/sed p̄cipue hieremias
Merent morte sua leges et nobile pascha.

¶ Hic alithia p̄nr subiūgit historiā suā. vbi facit mentionē in sua narratiōe de vno bono rege israel. Et dicit sic. q̄ oppida iude fleuerūt p̄pter iosue. dicit etiā q̄ fōtes et arbores detestate sūt cāpos. et patriā macedonu̅. dicit vlteri⁹ q̄ et leges et pascha ⁊ hoies cuiuscu̅q̄ etatis. et ipse hieremias pre ceteris eu̅ā defleuerūt. hec historia describit. iij. regu̅. xxiij. ¶ Aduertendu̅ tn̄ q̄ in quibusdā textib⁹ ponit iosue p̄ iosie cā metri. et ibi ponit lr̄a p̄ lr̄a. ⁊ ibi est figura antithesis species methaplasmi. iuxta illu̅. Dr̄ antithesis si lr̄a ponit p̄ vna. Ponere cu̅ debes aliā si dr̄ olli p̄ illi. Vn̄ iste rex appellabat iosias et nō iosuas. vt p̄tz i dicto ca. allegato. ¶ Isto p̄posito p̄ explanatione dicit text⁹ illi⁹ capli diffuse et prolixe quō iosias multu̅ augmētauit diuinu̅ cultu̅. et exturpauit hereses ⁊ cōfregit oia idola. q̄ vbilibet terraru̅ reperire volebat. et legit cūctis audiēbus oia verba libri federis dn̄i. et ordinauit vt populus teneret oia p̄cepta illa et cerimonias. et omia q̄ scripta erant in illo libro. ⁊ acq̄euit p̄pl̄us pacto. Dicit textus multis iterpositis: reuersus est in hier̄l̄m. et p̄cepit oi populo dicens. Facite vasa dn̄o deo vr̄o. et ita factu̅ est. Dicit vlteri⁹ text⁹ ibidē. q̄ i dieb⁹ ei⁹ ascēdit rex egypti nechao p̄tra regē assyrior̄ ad flumē eufratē. ⁊ abijt iosias rex iuda i occursu̅ ei⁹. ⁊ occis⁹ est i magedo cu̅ vidisset eu̅. et portauerūt eu̅ serui sui mortuu̅ in hier̄l̄m ⁊ sepelierūt eu̅ in sepulchro suo Tulitq̄ p̄pl̄us terre ioachim filiu̅ iosie et vnxerūt eu̅. et p̄stituerūt eu̅ regē p̄ p̄re suo. De isto ergo iosia dicit text⁹ nr̄ q̄ multu̅ doluerūt et cōtristati sūt iudei de morte eius. ¶ Iste iosias sigt xp̄m. p̄pter cui⁹ mortē aliq̄ viri boni doluerūt. cāpi aūt macedonu̅. i. malor̄ iudeoru̅ et spirituu̅ infernaliu̅ fuerūt facti detestabiles et miserabiles p̄pter fontē sacri baptismat̄ et arborē scīe crucis. Glose cōes in fi. lecture isti⁹ text⁹ ponūt vnu̅ notabile de occisione agni i pascha masculi. sed omitto eā breuitatis. ¶ Ex hac historia erudiunt reges ⁊ principes vt summa diligentia augeāt cultu̅ diuinu̅. mō p̄ edificationē ecclesiaru̅ nouaru̅. p̄ sustētationē veteru̅. p̄ viroru̅ ecclesiasticoru̅ p̄tectionē. p̄ oim bonoru̅ eccl̄ie tuitionē. p̄ scismaticor̄ ⁊ hereticoru̅ exterminationē. Itē p̄tz hic q̄ tristes. et desolati sūt subditi morte dn̄i eoru̅ pii et sācti. q̄ eos ad oēm h̄itatis viā p̄duxit. Ecōtrario eliciēdu̅ est q̄ magno gaudio ⁊ igēti leticia capiuntur subditi post mortē p̄ncipis eor̄ tyrāni iniusti et p̄uersi. cui⁹ mortē die i p̄recant. Quapropter sēp eu̅ oi iusticia et eq̄tate et scītate supiores q̄cu̅q̄ debēt inferiores regere dirigere et itēdere sūmis virib⁹: vt ab eis diligant q̄ntu̅ scd̄m deu̅ et rōnē fieri pōt. ¶ Cōst. Oppida. i. castra. iude. i. iudei oppida icollētes (et hic est methonomia q̄ fit q̄n cōtinēs ponit pro cōtēto) deflebat occasu̅. i. mortē (dr̄ ab occido media breui) iosue (cā metri vt p̄dicit) fōs (dr̄ a fouēdo) detestat. i. maledicit. et detestabiles reddit. cāpos macedonu̅ (Macedonia est p̄s grecie de qua nat⁹ est alexāder magn⁹. p̄tz i historia sua. cui⁹ p̄mi incole macedones dn̄r) et arbos. i. arbor (dr̄ eni hec arbor vel arbos) leges (lex dr̄ a legēdo vel poti⁹ a ligādo. de lege ⁊ iusticia et iure. i. v. ethi. Et istā materiā tractāt iuriste) ⁊ pascha. illa festiuitas (dr̄ a phase. i. transit⁹ Celebrāt iudei pascha propter transitu̅ p̄ mare rubru̅. Et illud erat figura illi⁹ q̄ celebram⁹

ꝓpter transitũ xp̄i de morte ad vitã p resurrectionẽ. Declinaẜ aũt hoc pascha. huiꝰ pasche ſ
prie declinatiõis. verũtamẽ reperiẜ paschatis. nõ obstãte auctoritate. Jo. de hyrlãdria qu.
hoc ꝓhibet) nobile. i. magnũ excellẽs ꝛ egregiũ. merent. i. plorãt sua morte. oĩs etas. i. hoĩes
cuiuslibet etatis etiã merẽt. i. et hieremias. ille ꝓpheta etiã meret. precipue. i. maxime ꝛ pre
ceteris. scʒ in libro Threnoꝝ hieremie. hoc est in lamẽtationibus suis. ¶ Jsta historia est cõ
traria fabule premisse. quia ibi narrata est leticia et põpa propter ludos olympicos ab her
cule repertes. hic vero tristicia et dolor et mesticia propter occasa regis iosie. Potest tamẽ eẽ
conuenientia. primo in hoc ꝙ hercules fuit strennuus. ita iosias. secundo in hoc ꝙ sicut her
cules instituit ludos. ita iste nobile bascha.

Dum tonitrus simulat salmon et fulmina quassat
Lampade terrifica percurrens elidis arua
In medio pontis non passus iupiter hostis
Comparis arma sui deiecerat igne minaci.

¶ In hac parte p̄nti pseustis incipit aliã narrationẽ. Et diuidiẜ in duas partes. Primo pre
mittiẜ pseustis narratio fabulosa. Scdo alithie subiungiẜ veritas historica. scda ibi. Insciꝰ
¶ Dicit sic textus. ꝙ salmon simulabat se deũ per tonitrua et fulmĩa q̃ fingebat et agitabat
p elidẽ ciuitatẽ. vnde iratus iupiter occidit eũ fulmine iacto. ꝛ arma sua in mari ꝓiecit. Jsta
fabula describiẜ in. vi. eneyd. vbi dr̃. Uidi et credules dantẽ salmoneas penas. Dũ flãmas
ignis tonitrꝰ imitaẜ olympi. Quattuor hic inuectꝰ eq̃s et lãpada qussans. Per graiien po=
pulos medieq; per elidis vrbẽ. Jbat ouãs. diuũq; sibi poscebat honorẽ. Demens q̃ nimbos
et nõ imitabile fulmẽ. Aere et cõpendiũ cursu simul arat equoꝝ. Et depẽdet hec historia ab
illa q̃ tacta fuit ibi imediate superius. Excedit laudes. qm̃ elis est ciuitas i pede mõtis olym
pi. vbi erat põs q̃dã supra quẽ transibat iste rex salmõ. q̃ vero noĩe salmoneꝰ dr̃. sed hic voca
tur salmõ metri causa. cũ curribus et fragore maximo et thedis illitis sulphure et accensis.
et ita currens p ciuitatẽ videbaẜ esse iupiter. fulminare volẽs ciuitatẽ. quẽ iupiter occidit et
fulminauit. qr ipse qui erat homo mortalis. potestatẽ deorũ sibi vsurpare cupiebat. ¶ Histo
ria fuit vt dicũt ꝙ salmõ dñs elidis sepe cõcertauit cũ ioue rege crethense. ipsum tamen iu=
piter a ciuitate sua expulit et ipsũ nauali prelio supauit. Aliter dicũt aliȷ̇ ꝙ salmõ fuit homo
liberalis et gratus ppl̃o suo. Un̄ ipse superbire cepit. et quasi voluit adorari tanq̈ deus. Jõ
fecit sibi locũ excelsũ vñ videbaẜ emittere fulmina. tonitrua. et alia hmõi. sed dispositiõe vin
dicte occisus est. Et iste intellectꝰ videẜ bene esse conformis cũ historia textus sequẽtis. Hic
in sequẽti textu notatur illud salubre documentũ. Non plus sapere q̃ oportet sapere. sed sa
pere ad sobrietatẽ. Debet eñi quilibet esse contẽtus ea vocatiõe in qua vocatꝰ est: nec in de=
mentiã tantã deuenire. et illud qd̃ non est in ptãte sua vel infra se. si tñ audeat appetere vel
aggredi. qr illud est nimis presũptuosũ et superbũ. Unde de supbia dicit Aug. Uermis diui=
tiarũ est superbia. Difficile eñi est vt nõ sit supbus q̃ diues est. Tolle supbiã: diuitie non noce
bunt. Et illud ptʒ expresse de salomone. et inferius de nabuchodonosor. et idem in de ciuita
te dei. li. xiiij. Audeo dicere superbũ esse vt ille cadere in aliquod apertũ et manifestũ pctm̃
audeat. Un̄ sibi duplicãt q̃ iã sibi placẽdo acciderãt salubriꝰ eñi petrus displicuit qñ presum
psit. Et grego. in mora. dicit. Radix quippe oĩs mali et regina oĩm viciorum est supbia. De
qua testante scriptura dr̃. Initiũ oĩs pcti supbia. Et principalia vicia de supbia virulẽta ra=
dice ꝓferunẜ scʒ inanis gloria. inuidia. ira. tristicia. gula. et luxuria. Nã qr his septem vicijs
nos captos diabolus tenuit. ideo redemptor noster ad spũalis liberationis bellũ septifor=
mis gratie plenus venit. Alia plura q̃ hic posset dari gratia breuitatis omittuntur. ¶ Con=
strue. Dum salmon (non dicitur salomon trissyllabum) simulat. i. fingit tonitrus (accusatiuꝰ
est pluralis quarte declinationis. reperiẜ antẽ hoc tonitruũ et hoc tonitru) quassat (dicitur
de quatio tis. a supino. et est frequentatiuũ. i. frequẽter quatit vel cõcutit. vel quatiendo vi
brat et mittit flumina. De modo p quẽ generanẜ tonitrua exaltatione calida et sicca: et de
fulminibꝰ tractaẜ in. ij. methauroꝝ. vbi diciẜ ꝙ tonitruũ est sonus factꝰ in locũ nubiũ ex per
cussione violẽta exalationis calide et sicce cõtinẽtes nubes. Et in. iij. li.) Jlle dico. pcurrens
arua. i. currẽs p aruã. (Et hic habet locũ ista regula. Tantũ facit prepositio addita verbo p
compositionẽ quantũ faceret si adderet suo casuali per appositionẽ. quã notat alexãder in
trac. de regimine. ibi. Uerbo cõposito ꝛc. elidis. illius ciuitatis. cũ lãpade vel claritate terri=
fica. i. terrorẽ facientẽ. iupiter. ille rex vel ille summus deorum (ad quã pertinet fulminare

et tonare. vt notat virg. in. iiij. eneyd. In te cum fulmina torques. Ne quicq̄ʒ horremus non passus. illud deiecerat. id est deorsum iecerat/ vel deijciendo fulminauerat igne scilicet fulmine minaci. in medio pontis (hic pons/ tis. arma sui hostis. id salmonei. comparis sui. i. illi⁹ qui se sibi volebat comparare. ⁊ immo equiparare.

Inscius esse deum: nisi rex assyriorum
Rores et pluuias septem tolerauit aristas
Bestia factus homo: cūnctis suadetur in illo
Discant nature contenti viribus esse

¶ In hac quarta parte actor noster ponit aliqua q̄ acciderūt in quinta etate dicēs. q̄ nabuchodonosor rex assyriorꝝ nullum deum recognoscēs aliū a se. vij. annis roras ⁊ pluuias tolerauit: ⁊ ex hoc hoīe bestia fuit effectus exēplo cui⁹ oēs edocentꝝ vt sint ɔtēti liminib⁹ nature et terminis rationis. Legitꝝ. iiij. reg. vlti. ca. quō nabuchodonosor obsedit hirlm: ⁊ ibi de hoc ¶ Et ꝓ materia textus nostri expediēdꝰ opʒ facere magnū saltū in biblia scʒ de libro regū transeūdo librꝝ danielis/ dimittēdo libros paralypomenō/ esdre/ thobie/ iudich/ hester/ iob/ psalmiste/ libros salomonis/ ecclesiasticos/ cū ysaia/ hieremia: ⁊ alijs. ¶ Sciendū est q̄ danielis. v. c. habetur q̄ baltasar rex babylonis in quodā conuiuio iussit afferri vasa que pater suus nabuchodonosor de templo hierusalem asportauerat: ⁊ bibit in illis. tunc apparuerūt in aula digiti manus. scribentes circa candelabrꝝ in supficie parietis aule sue. Scriptura autem erat. Mane thete phares. hoc est dictu. Si bene cuncta notares vasa reportares ⁊ meliora dares. Et verba danielis vbi supra posita sunt hec. O rex deus altissimus regnū ⁊ magnificētiam dedit nabuchodonosor patri tuo: ⁊ eleuatū est cor eius ⁊ obstinatus est ad supbiam: ⁊ depositus est de solio regni sui: ⁊ eiectus est. ⁊ cor eius cū bestijs positū est: ⁊ cū onagris erat habitatio eius: fenū quoqꝫ vt bos comedebat: donec cognosceret deū superiorem suū. Tu quoqꝫ qui es filius eius nō humiliasti cor tuū. tu ⁊ primates tui: vxores tue ⁊ concubine tue vinū bibistis in vasis dñi. ideo deus describi fecit hāc scripturā. ¶ Ex hac narratiōe apparet q̄ displicens est deo q̄ ecclesie a dñis tpalibus spolientur. vt vasa seu alia ornamenta rapiantur ⁊ ad alios vsus transferantur. et ideo summa diligentia faciendū esset edictū quo arcerentꝝ hoīes armati nobiles ⁊ alij ad mundatū principū venientes. ne ecclesiasticos domos opprimēt. ¶ Sciendū est etiam q̄ iste nabuchodonosor mirabiliter psecutus est iudeos. ⁊ ideo volebat q̄ alius a se nō adorarentꝝ vt deus: cui nolentes ydolatrare nec obedire tres iuuenes. s. sydrac/ misac/ ⁊ abdenago. qui alijs noībus dicuntꝝ ananias/ zarias/ misael. quos fecit mitti in fornacē ignis ardētis. vbi cōposuerūt illū psalmuʒ. Bñdicite oīa opa dñi dño. ⁊c̄. Et illi si euaserūt protegente deo: punitus est iste rex vt sibi viderentꝝ esse bos: ⁊ vixit in agris vt tactū est prius. ¶ Iste nabuchodonosor potest sigñre luciferꝝ q̄ qm̄ sedē voluit ponere in aquilone ⁊ esse similis altissimo/ deiectus est a celo. Et a ꝓprietate oīs diues supbus et nimis elatus animo fingatꝝ per istū. Sunt eni alq̄ adeo bonis tpalibus execati q̄ nō recognoscunt deū. Et per eū fingatꝝ quilibet princeps tyrannus nō humiliās se sub oīpotenti manu dei/ nec recognoscens q̄ oīs ptās a dño deo est. Tales eni sunt adeo infixi ambitioni pōpe et supbie q̄ nō cognoscūt se fragiles esse ⁊ mortales. ideo sunt brutales ⁊ bestiales. ⁊ nisi resipiscāt in morte ad locū penarꝝ detrudentꝝ. ¶ Cō. Rex assyriorꝝ. s. nabuchodonosor/ inscius. i. nō sciens deū aliquē esse nisi se. tolerauit scribi debet per vnū l/ qr pma est breuis/ rores ⁊ pluuias qualiter ista generantꝝ videatꝝ primo metheororꝝ. vij. aristas. i. vij. annos. Arista est spica bladi dicta ab areo/ es. ⁊ hic capitꝝ ꝓ anno. qr ad innouationē aristarꝝ sequitꝝ renouatio annorum. et in hoc est species tropi. scilicet methalensis. De qua alexander in finali tractatu libri sui. ait Pro preeunte sequēs positum facies methalensim. ⁊ in hoc q̄ ibi suppletur prepositio potest esse eclypsis. homo scilicet nabuchodonosor est fact⁹ bestia. hoc est videtur sibi esse bestia/ ⁊ ergo suadetur. id est non monetur / impersonaliter tenetur cunctis hominibus/ in illo. id est per exemplum illius: vt discant esse cōtenti viribus nature/ ⁊ nimis per presumptuosam superbiam efferantur. ¶ hystoria conuenit cum fabula: quia sicut excessit limites hominis salmoneus: sic nabuchodonosor: vt patet intuenti.

Quadrupedes phebi que cogit causa morari
Experiuntur item phetontis secula cladem

Quid vesper cessas saturarunt prata capellas
Ruminat omne pecus nescit discedere phebus

¶ Hic incipit illa pars in qua describitur pseustis debilitatio: et diuidi pōt ista pars in tres ptes scdm tres debilitationes principales. scda ibi. Sponte sua. tertia ibi. Que celicolas. Prima in duas. Primo iam debilitatus pseustis adhuc fabulosas narrationes recitat. Scdo auxilium deorum suorum implorat/ibi. Silue prata. Itē prima in duas. Primo suā debilitatē exprimit. Scdo vires resumit/ibi. Pignoris egregij. Itē primo pseustis iam debilitatus et desperans vnā fallam opinionē ponit. scdo eā repellit alithia/ibi. Uersibus humanis. In prima particula dicit sic. Quare sol iam nō tendit ad occasum. Credo dicit pseustis q modo accidit clades illa que circa solem venit tpe phetontis. Quare o vesper nondū venisti: iam capre satis comederūt et iam ruminant: et tn phebus nō est adhuc in occasu. ¶ Circa primū metrum nrī textus sciendū est q vt hr. ij. mathamor. in prī. sol dr hre quattuor equos. De quibus Ebrardus in grecis. Erubet eous aurora pallet ethous. Feruet pirous: se mergit aquis philoge⁹. Ubi quattuor solis pprietates sunt quattuor tpa diei. De qbus dr quidā metrice Solis equi lucis ptes sunt quattuor horis. hic rubet/hic splendit/vrit hic/ille tepet. Et ouidius vbi pu⁹ dicit: Interea volucres pirous eous ethous. Solus equi quart⁹ flegon limitibus auras. etc. ¶ Circa fm metrum sciendū est q ista fabula inchoat in pn. li. methamor. et teriatur in scdo. et breuiter pheton qui fuit filius iouis et climenes dissuadēte patre suo voluit regere currum phebi qui erat igne nature. et quia indoctus erat pheton et inexpertus nesciuit regere equos sed eos vagari per celū et aera permisit: ita vt excessiua claritas in terris apparuerit. et vltra modū consuetū: sed ad preces et conquestionē terre q nimis adurebat iupiter eū fulminauit Moraliter exponēda est pheton sigre pōt prelatū indiscretū q alicui plature a papa qn contra ius et phas instituit: ex quo quot qualia et qnta pollicie ecclastice incōmoda veniāt facile indicare potest. et q indiscreti potius deberēt videre paraclytū scm: qd est regendo: vel ecclesiā eis cōmissam vel rēpublicā et se diligentiores exhibere. ¶ Aliter iste pheton sigt omnes presumptuosos audētes aggredi illa que non sunt in ptāte eorum. Aliter sigre pōt antixpm qui ipse solis. hoc est xpi officiū vsurpabit: et oēs falsis documētis peruerteret. et sic totā religionē nrām pturbabit: sed eū deus de celo fulminabit. Dicūt aliq q veritas fuit q pheton fuit homo qui de astronomia se intromittebat: et in multis errauit: et multos errores seminauit et libros suū iupiter pburi iussit. ¶ Circa tertiū metrum sciendū est q vesp sigt diē iudicij. capelle aūt sunt fenide intus. prata sunt mūdane voluptates. ¶ Circa vltimū metrū volūt hic glose cōes ponere cām quare bruta ruminant et nō hoies: qr bruta naturaliter sunt frigida. vnde frigus nō pōt bn dirigere infra corpus: qr deest calor sufficiēs. iō remittit cibus in os vt masticet vt melius digerat. Quis aūt ruminat licet sit calida: qr habet paucos dētes: iō reuertitur cibus ad os eius. vt melius minuat vt ita sit aptior ad digestionē. ¶ Cō. Ista lrā legatur interrogatiue vt pseustis timēs vinci dicat. q causa cogit. i. cpellit. quadrupedes. i. equos eq dicunt qdrupes a quattuor p anthonomasiā phebi. i. solis morari. i. tātā morā facere anteq sol occidat. Et scds versus iterum intelligat interrogatiue secula reperiūt. i. nunqd pbant vel tentant: itē. i. rursus/cladē phetonus: illius viri. i. q tpe phetontis accidit. o vesper qd. i. cur cessas. prata saturarūt capellas: omne pecus. i. omne aial brutū ruminat iam quasi sufficientem cibum sumpserit/phebus tamen. i. sol. nescit discedere. i. a celo et occidere.

Uersibus humanis famulantur lumina solis
Fixa tenore suo que prima creauit origo
Cur noctem reuocas qnuis me fallere tentas
Quod te destituunt vires suspiria produnt

¶ Hic alithia rndet quasi reprehendēdo pseustim: et repellendo illud quod ipse videt sentire et dicit q lumina solis totū mundū illuiant fm leges eis datā a pncipio creationis sue. Et qr illa est fixa et immobilis. iō o pseustis nō debes vocare vesperum aut noctē. qr qnuis tentas me fallere: video tn p suspiria tua q vires diminuunt te. et ideo statim vinceris. Et reprehendit pseustis q p inuocationes suas credebat posse facere q nox potius accederet: hoc autē inuanū faciebat/quia deus dedit celestibus corporibus vt soli et planetis certas leges quas nō pretergradientur: qr regulariter mouētur vt alibi est declarandū. Ista aūt lex omnibus

entibus indita a deo creatore et rectore vniuersi. q perpetua mundum gubernat: vt dicit Boetius. iij. de consolatione phie. in illo metro subtili et profundo. O quid perpetua. etc. Sciendum est ex phia naturali q celum agit et regit ista inferiora triplici instrumento. s. motu/lumina/et influentia. et quia ista et vires eorum sunt occulte et varie. ideo varij effectus producuntur in istis inferioribus. ¶ Construe. Lamina solis (sol est medius planetarum: sicut rex in medio regni fm astrologos) famulantur. i. seruiunt (in hoc notatur q oia sunt facta ppter hoiem.) visibus humanis. lumina dico. fixa suo tenore (dr a tenendo). i. suo ordine/ sua lege/ que. s. legem vel tenorem/ prima origo. i. deus a quo oia originaliter sicut a fonte et a creatore potentissimo profluxerunt. creauit (creare verbum est exempte actionis) et ergo o pseustis cur reuocas noctem) quasi dicat hoc facis frustra) quibus tentas. i. niteris satagis me fallere/ hoc est tibi impossibile. suspiria tua. i. verba suspirij plena. produnt. i. manifestant q vires tue destituunt. i. derelinquunt te: vt facile vinci possis. ¶ Dependentia istius textus ad precedentia est patens ex dictis circa principium istius textus.

Pignoris egregii species metuens violari
Acrisiusq seris obstruxit limina turris
Et iam tecta super pluuiam stillauit adulter
Virginis in gremium danes corruperat aurum

¶ In hac parte incipit pseustis facere narrationes suas quasi resumptis viribus. Et diuiditur in duas. Primo facit ppositiones suas et narrationes detrahendo mulieribus occulte. Scdo apte. scda ibi. Mens robusta. hoc aut facit vt alithiam ad iram puocet. Item pma diuidit in duas fm q ponit cuilibet narrationes contra quas alithia subiungit hystorias. scda ibi. Thura cremate focis Prio dicit sic. q acrisius rex timens ne filia sua danes corrumperet: ipam posuit in turrim clausa. sed iupiter specie aurei ymbris per summitatem domus in gremium dane descendit et eam corrupit et deflorauit. Sciendum est q acrisius fuit pater danes: et post concubitum danes cum ioue pater inclusit in cistam et piecit in mari. Illa aut in italia appulit vbi regnabat pilumnus q postea rutilis imperauit. vt innuit Virg. dicens. Et turno si prima domus reputatur origo. Inacus acrisiusq patres. etc. Istam fabulam tangit comicus Terentus in eunucho circa medium vbi dicit sic. Jouem quo pacto danem misisse annuit quondam in gremium ymbrem aureum. etc. Veritas est vt dr q acrisius habuit filiam decoram valde et speciosam. Jupiter autem rex crethensis custodes illius filie auro et muneribus corrupit: et ita pro libita ea potitus fuit. hic notant duo Primum est turpissimum et inhonestum oim hoim: et pserti pncipibus scelus filias aliorum rapere et deflorare. p hoc eni princeps mirabiliter habet odio a subditis et contemnitur. et io pnceps summopere euitet luxuriam. de qua hiero. in quadam epla. O ignis infernalis luxuria: cuius flamma superbia/ cuius scintille praua colloqa/ cuius fumus infamia/ cuius cinis inopia/ finis gehenna. Et Innocentius in tractatu de vilitate conditionis humane. O extrema libidinis turpitudo q non solum mentem effeminat: sed eneruat. non solum maculat aiam: sed fedat psonam/ Fm q hic notat est sciendum q auaritia est ca infinitorum malorum. io dicit virg. iij. eneydos. Cur non mortalia pectora cogis. auri sacra fauces. Per eam eni hoies se pmittunt corrumpi: ptz hic. Vn eueniunt infinita iudicia falsa et innumerabilia nocumenta reipublice. Et io princeps precipue dz habere liberalitatem: dico liberalitatem non prodigalitatem/ q oia cum ratione sunt expendenda vbi et qn oz. Et ista duo vicia. s. luxuria et auaritia in principibus sunt inhonesta valde. Vn de auaritia dicit hugo. li. iij. de claustro aie. Auaritia est sua illicite retinere et aliena concupiscere. et Isid. de summo bono dicit de auaro. Velit nolit succumbit pene timoris et doloris. Et iccirco gnosissimi principes sint lubi vri precincti. et hec duo vicia ab animis vris tanq hostes perniciosissimos relegate: nec ea mentibus vestris habitare aut requiescere pmittite. Assumite castitatem illam que optime in coniugio seruari pot. accipite liberalitatem per quam nec subditos indebitis exactionibus grauabitis: et reipublice optime pficietis. ¶ Construe. Acrisius ille rex metuens spem. i. pulchritudinem/ pignoris. i. filie (pignus pprie est dilectio naturalis parentum ad filios) egregij. i. nobilis: violari. i. corrumpi/ obstruxit. i. clausit vel firmauit/ limina. i. introitus turris s[e]ris (sera per s/ habet primam breuem. et inde resero/ as. et ideo textus debet esse seris per s quia cum sera ostia clauduntur: et adulter (quasi ad lectum vlterius tendens iter). s. iupiter stillauit iam pluuiam super tecta illius turris/ in gremium virginis. s. danes/ aurum corruperat danem. i. virginem (declinatur hec dane danes: grecum est.)

In foueam missum non attigit ira leonum
Quamuis passa famem tutante deo danielem
Signatis foribus cui prandia detulit intus
Abacuch vno transuectus regna capillo

¶ hic alithia subiũgit hystoriã suã suã dicẽs q leones nõ tetigerũt danielez cũ eis in fouea existentẽ deo eũ liberante: cui abacuch pphēta portat⁹ p angelũ cũ vno capillo asportauit cibũ. hec hystoria hr̃ originaliter danie. vi. c. vbi dr̃. Placuit regi dario babylonie ꝛ ꝯstituit supra regnũ satrapes. cũ. xx. vt essent in toto regno suo et sup eos principes tres: ex quibus daniel vnus extat: ꝛ qꝛ alios excellebat sibi inuiderunt: ꝛ per inuidiã accusatus est de cultu vni⁹ dei: ꝛ de hoc q ipse edictũ regiũ quo ad illud nõ seruabat. Tũc precepit rex vt mitteret in lacũ leonũ. Et dixit ei. Deus tuus quẽ semp colis ipse liberabit te. ꝛ signatũ est os lacus sigillo regis. Et vt dr̃ scd̃a pars nostri text⁹. Angelus venit ad abacuh pphetã ꝛ dixit ei. Porta cibũ istũ danieli posito in lacu leonũ in babylone ꝛ cepit illũ p capillũ ꝛ in chaldeã deduxit/ ꝛ illo cibo recreatus est. Dicit textus istius sexti capl'i ꝯhr q in crastino venit rex ad danielem dicẽs. Daniel serue dei viuẽtis. Deus tuus cui seruis semper putas ne valuit te liberare a leonibus. Et daniel ait. Rex in eternũ viue. Deus me⁹ misit angelũ suũ ꝛ ꝯclusit ora leonum. Tũ vehemẽter gauisus est rex. ꝛ educto illo: adducti sunt illi qui accusauerant eũ: ꝛ ipsi cũ filijs ꝛ vxoribus missi sunt in lacũ leonũ: ꝛ deuorati sunt. Et tunc darius scripsit vniuerso populo sibi subdito q oẽs tremiscãt et paueãt deũ danielis: qꝛ ipse est deus viuẽs potẽs. ꝛc. hic ptz q deus nunq̃ permittit bonos indigne pati: nisi aliq̃n ad mysteriũ ꝛ ob cãm cũ infinita sint iudicia dei. sed semp iustos ꝛ fideles ptegit ꝛ liberat. iõ dr̃ in ps. Nõ vidi iustũ derelictũ. ꝛc. Ideo summe est in deo confitendũ: ꝛ ad eũ recurrendũ q̃cquid tractetur et agatur.

¶ Daniel iste sigt̃ allegorice xp̃m q̃ descendit in lacũ tenebraꝝ tartari post passionẽ suã: cui leones. i. feroces demones nocere nõ poterãt sed eũ illesum exire permiserũt: ꝛ potentia dei clausum est os eoꝝ: ꝛ obstructa ptãs. Aliter daniel põt sigr̃e hoiem virtuosum in lacu hui⁹ mundi in medio hostiũ positũ. s. carnis/ demonis/ ꝛ mundi. Sed angelus dei quẽ ipse habet custodire eũ spũaliter preseruat ꝛ imminẽtibus periculis ꝛ tempestatibus liberat. ¶ Con. Ira leonũ (ibi potest esse endiadis) hoc est leones irati. nõ attigit (in preterito ꝛ sine n) danielem illum viꝝ/ missum in foueã. i. in lacũ leonũ/ q̃uis passa famẽ. i. q̃uis leones essent famelici. ꝛ hoc dico deo tutãte. i. ptegente (dr̃ tuor/ ris. ideo deriuatur de tueor/ eris. ꝛ est frequentatiuum (cui danieli abacuch pphēta transuectus regna. i. vectus et portatus vltra multa regna: vno capillo suo. detulit. i. portauit/ intus: prandia. i. cibum. ꝛ hoc dico foribus. i. portis declinat huius foris/ rem/ re in singulari) signati. i. cum sigillo regis. hec historia conuenit. (cum fabula priori: qꝛ sicut illa filia acrisij in turri posita fuit: ita daniel in lacu. Sed est disconuenientia in hoc q puella corrupta fuit. sed daniel illesus ꝛ saluus euasit.

Thura cremate focis si quos seruare velitis
Fetus incolumes iubet hoc lathonia proles
Ex humero triuie dependent spicula mille
Cum totidem neruis niobes vindicta loquacis

¶ In hac parte ponit pseustis fabulam suã in qua aliquãtuluz aptius magis detrahit mulieribus: ꝛ eaꝝ honorẽ deturpat. ꝛ primo aliquãtulũ aperte hoc facit/ ecõtrario alithia eas collaudat/ ibi. Presbyter flãmas. Dicit ergo primo sic. ex mandato phebi ꝛ dyane si quis velit habere fetus sanos debet sacrificia facere: que sacrificia niobe facere recusauit. Ideo filij eius ꝛ filie p phebũ ꝛ dyanã filios lathone interempti sunt. hec fabula scribitur ab Ouidio in. vi. methamor. vbi dr̃. Ecce venit niobe comitũ celeberrima turba. Et ibi dr̃ q niobe filia iouis tãtali filij regina erat thebaꝝ ꝛ vxor amphitriõis: ꝛ voluit se preferre lathone in plus pluralitate: qꝛ ipsa habebat septem filios ꝛ septẽ filias: ꝛ in gñis nobilitate: ꝛ in alijs. iõ nolebat celebrare festum lathone: sed voluit q festum suum celebraretur: ideo lathona phebo et dyane liberis suis conquesta est de illo ꝯtemptu: ꝛ phebus dirã vltionẽ de niobe accepit quia occidit arcu: et sagitta filios illius interemit: et dum ipsa gemeret pro amore filiorum

dyana cū arcu occidit alias sex sorores filiorū eius iā defunctorū. et postea occisus erat iam a phebo marit⁹ suus et ipsa finaliter mutata fuit in lapidē marmoreū. Ueritas fuit vt dicūt q̄ isti liberi niobes multū ꝓbis et sapiētibus thebanis inuidebāt iō ab eis occisi sūt. Ex isto textu elici pōt tale documentū et salubre. q̄ nunq̄ diuinus cultus est dimittendus negligendus vel contēnendus. Et hoc applicari possent oēs historice narratiōes q̄s ponit Ualerius maxim⁹ in .i. et .ij. c. primi libri de religione vera et neglecta religiōe. Hec fabula itroduci pōt ꝓpt̄ supbos. ꝓpt̄ nimiā abundātiā tpaliū q̄ nō cognoscūt quasi suā fragilitatē. sed pheb⁹ .i. de⁹. dyana .i. maria sepe eos sagittis tribulationū efficiūt. Aliter pōt dici q̄ lathona religio q̄ hz duos filios .s. phebū et dyanā .i. sapientiā. et mundanā castitatē. Niobe est mund⁹ hñs septē filios .i. septē pctā mortalia et totidē filias imo q̄si ifinitas et innumerabiles. et iste mūdus cōtēnit religionē. exaltat̄ tñ lathona .i. niobe depmit̄. ¶ Sciendū est vltimo sicut tāgit Ouidius vbi supra. et lati⁹ Uirgi. in .iiij. eneydos circa principiū. q̄ iuno sciens lathonē esse pregnantē de ioue. creauit a terra phitonē serpentē. q̄ eā insequeret̄. venit autē ipa ad delō insulā. et ibi peperit prio dyanā. et illa nata mr̄i sue parturiēti apollinē obstetricis officium gessit. et natus est phebus. tūc numina non passa terrā natalē illoꝝ deorū esse ineffabilē sed etiā metono et gyaro duabus alijs insulis legauerūt. ¶ Construe. O hoies cremate thura (a theos quod est deus. vel a tondo dis.) focis .i. ignibus. faciendo sacrificia. si velitis seruare. quos .i. aliquos ferus. pueros incolumes .i. sanos. proles lathonia .i. phebus fili⁹ lathone vel dyana. iubet hoc mille spicula id est tela (ponit̄ numerus finit⁹ pro numero infinito. i. determinatus pro indeterminato) dependent ex humero triuie .i. diane (cuius descriptio alibi posita est. Dicitur autē triuia iuxta illud Ebrardi tres triuie sedes proserpina luna diana) cum totidem neruis .i. arcubus et sagittis. scz supple vindicta niobes. illius regine. loquacis (dicitur de loquor loqueris) id est garrule more mulierū. loquaciter enim ipsa contra honorem locuta fuit. ideo illa vindicta de ipsa sumpta est.

Presbyteri flammas nec longi temporis etas
Sed tanti sexus potuit restringere virtus
Sed distincta licet mortis sibi fata videret
Quam natura dedit legem susanna subegit.

¶ Hic alithia rn̄det ad dicta pseustis. et ponit suā narrationē historicā dicēs breuiter q̄ flāma est arbor libidinis quorūdā presbyterorū nō restrictus fuit ꝑ etatē senilē vel ꝑ virtutem ⁊ probitatē susanne. sed lz ipsi sibi mortē minarent̄. tñ ipsa eis restitit et proprie nature fragilitatem superauit. ¶ Ista historia originaliter describitur Dan. xiij. multū late. vbi dr̄. Et erat vir habitās in babylone nomē eius ioachim et accepit vxorē susannā pulchrā nimis ⁊ timentē deū. et cōstituti sūt duo senes iudices i illo āno. q̄ quotidie vidēres illā ingredientem ꝑ pomeriū viri sui et ingredientē. intrauerūt secrete pomeriū. dū ipsa se lauaret et puellis suis egressis venerūt senes et dixerunt. Ecce hostia pomerij clausa sunt et nemo nos videt in cōcupiscētia tui sum⁹ iō cōmiscere nobiscū. sin autē dicem⁹ cōtra te testimoniū q̄ fuerit tecū iuuenis. Et dixit illa. Angustie michi sunt vndiq̄. et breuiter clamauit. et illi duo etiam. Et accesserunt famuli q̄bus illi narrauerūt q̄ cogitauerant. et in crastino eā publice accusauerūt. q̄r adolescēs cōcubuit cū ea. et credidit eis multitudo quasi senibus et duplicibus ppl̄i ⁊ cōdēnauerūt eā ad mortē. Et dū ducerēt ad mortē. dixit daniel alta voce. Mūdus ego sū a sanguine hui⁹. Et reuersi sūt oēs vt vlterius inqrerēt. et separauit eos daniel. et dixit vni. O inueterate dierū malorū. dic sub qua arbore vidisti adolescētē cū ea. Et dixit. Sub cyno. Et amato illo dixit Daniel ad alterū. Dic michi sub qua arbore cōprehenderis eos loq̄ntes sibi Et ait. Sub prino. et dixit daniel. Recte mētitus es in caput tuū. Et ex hoc cognita falsitate et fraudulenta accusatione occisi sūt a pplo. et sanguis innoxius liberatus est. Ex isto textu apparet q̄ detestāda est luxuria presertim senum ⁊ eccliasticorū sicut de senibus in primo de officijs dicit Tullius q̄ luxuria est omni etati turpis. senectuti turpissima. Secūdo apparet q̄ recōmandāda est ꝓbitas et castitas istius scte mulieris susanne. sicut romani recommendāt ꝓbitatē lucretie q̄ seipsā interfecit. q̄r cum ipsa violēter ꝑpetratū erat viciū carnis. Tertio ostēdit̄ q̄ diligēter sunt negocie circūstantie ꝑquirēde a iudicibus. q̄r in criminibus et maxime in talibus debent esse ꝓbationes clarissime et euidētissime. Hec historia pōt sic expōi vt ꝑ susānā itelligim⁹ eccliaz q̄ latuit se i fōte baptismatis. hāc volebāt opp̄mere sacerdotes iudaici .i. iudei volebāt ecclesiā destruere. quā nō poterāt. s dānati sūt ad vitā eternā

Et ita sensus huius textus esset. q etas longi tpis. hoc est dicta patrū antiquorū nō potuit restrigere furorē iudeorū: tn̄ susanna hoc est ecclesia deuicit legē carnaliū hoim: et fidē catholicam fūdauit. ¶ Con. Aliq incipiūt illā ↄstructionē p illū dtm̄ presbyteris. sed illud nō est necesse. iō dicat sic. Nec etas longi tpis nec ṽtus tāti sexus cētas dz esse sexus sacerdotū vel. i. pbitas (sexus muliebris) potuit restringere flāmas. i. ardores libidinis presbyteri. sed. i. quāuis susanna illa mulier videret in pn̄ti fata mortis destricta vel potius distincta. i. distincte ordinata sibi. ipsa nihilominꝰ. subegit. i. subtus subiugauit et superauit et coegit. legē fragilitatis quā natura dedit sibi. ¶ Hec hystoria dicit contrariū illius quod dictū fuit in precedēti fabula. qz vituperabatur sexus mulierū. hic aūt approbat. Sed in hoc conueniunt q iudei fuerunt deuicti et interfecti per ecclesiam: sicut filij niobes per phebum.

Mens robusta viri leuitate cadit muliebri.
Hipomenes tractant gusta sua membra cruentant
Femina quid possit therei domus aspera nouit
Scit medea suis infesta clade peremptis.

¶ In hac pte pseustis detractorie loquit cōtra mulieres honorē eorū aptissime intimādo. Et diuidit in duas fm q potuit duas narrationes. scđa ibi. Ardet scilla thoros. Prima in duas Primo pseustis mulieres vituperat. Scđo alithia magna gloria extollit. ibi. Aera ne fedēt Et proportionaliter diuidit alia. Dicit ergo sic textualiter. q robusti hoies et fraudes mulierum frangunt. Nā mulieres tractāt venenū et faciūt maleficia/sortilegia/et veneficia. et ista peruersam eorū malitiā declarat p prognē vxorē therei: q propriuz filiū marito comedendū dedit et p medeā que sui et iasonis ppos filios occidit. In tertio ṽsu tangit narratio de progne. et in quarto de medea. Prima materia scribit. vi. methamor. iuxta finē. et eā tangit ouidius de remedio amoris. et etiā aliā. Dicit g ouid. q thereus rex thracie duxit in vxorē filiā regis athemensis. que dicebat progne. Thereus aūt videns philomenā sororē vxoris sue exarsit in amorē eius. et dū eā adduceret in traciā et videret sororē suā in silua/cōpressit eam et abscidit ei linguā et in silua dimisit. Philomena aūt exñs in illa silua in domo vnius vetule. in tela depinxit et descripsit domū sue deflorationis. Quē vidēs progne coxit ithum filiuz suū: et eū dedit comedendū patri suo. Quē cū ipse peteret dixit ei. Quod petis intus habes et caput pueri sui ostendit sibi: volens illi occidere sorores illas non potuit. sed progne mutata est in hyrundinē et philomena in alaudā/et thereus in vpupam. Ueritas fuit totū quod dictū est vsqz ad istas mutationes: sed ista sunt poetica et fabulosa. Et istud pōt applicari ad illos qui se fingūt consobrinos et ↄsanguineos aliquarū. et eas deflorant et tales dicuntur comedere suū propriū filiū: qz in carne ppria delectantur/et tales mutant in aues: qz cogunt fugere post manifestationē facti. ¶ Circa vltimū metrū sciendū est q narratio scribitur in septē circa mediū et a principio libri. Et amor medee et iasonis narrat in hystoria troyana. vbi describitur raptus velleris aurei per iasonē factus quē tūc dilexit nimis misere medea filia oethe regis colchos. et eius auxilio iason rapuit vellus aureū et oīa monstra superauit. et secū medeā deduxit. eā tñ dimisit iason: et se ab ea separauit: et qz se separatam ab eo vidit occidit filios proprios et plures queremonias medee tangit Ouidius in libro heroydum in epl'a que incipit. At tibi colchorū. et c̄. Et intitulatur epistola medee ad iasonē. ¶ Ex qua narratione cum precedenti datur materia inuehendi contra crudelitatē et effrenatam audatiaz et inhumanitatē mulierū et matrū: precipue que materno aīo deposito filios etiam proprios occiderūt. Exponat breuiter ista fabula. Uellus aureum potest significare diuitias temporales et precipue ecclie: vt beneficia/dignitates. et c̄. que sunt vellus arietis. i. xp̄i. Jason est bonus prelatus. Si quis ergo velit habere aliqua beneficia q sunt in templo oethe regis i. dei patris: debet contrahere familiaritatē cū filia. i. cū virgine maria: tunc debet expugnare hereticos et superare drachonē. i. dyabolum. et tūc merito promouebit. Uel medea est aīa peccatrix que cū iasone. i. dyabolo fornicatur. ¶ Construe. Mens robusta. i. firma (dicitur de robur) viri cadit. i. frangitur. pessundat/superatur/leuitate muliebri: quia mulieres tractant. i. tractando palpant/hipomenes. i. talia venena vel tales carnunculas (et in hoc tangit eorū incantationem et sortilegium/et tales mulieres sunt grauiter puniende: vt dicunt iuriste/ et inquisitor heretice prauitatis contra tales debet inquirere. Circa illud nomen dicit catholicon hipomenes/is. dicitur quasi velox ad modum equi. vñ propter suā velocitatē dicitur superare athlantem suo curru. Sed hoc hipomenes indeclinabile et neutri generis est quedā

herba que se comedētes facit fugere/vel potius est virtus que distillat ab inguine eque ex nimia luxuria dum amoris rabie feritur. Et dr ab ypos quod est equus et mano manas/et hoc malefice ꝛ nouerce solent capere pro veneno. Et ille muleieres inq̃. cruentant. i. fedant hoc est cruentas ꝛ sanguinolentes reddunt sua membra gustu. i. haustu talium venenorū dom9. i. familia/aspera. i. dura/crudelis/inhumana etherei regis/nouit. i. bn̄ cognouit ꝛ scit quid femina possit facere suis malicijs/medea.ista mulier/scit etiā quid femina possit: ꝛ hoc suis scilicet liberis: ꝛ est eclypsis: quia est defectus substantiui/peremptis. i. interfectis/clade. i. occisione/pestilentia/cede infesta. i. odiosa.

Aera ne fedent istec conuincia cessent

Femineas vires expauit dux holofernes.

Insignis vidue vesano captus amore

Deflent assyrii q̃ crediderunt mulieri

¶ hic alithia subiungit hystoriam suā contrariā narrationi pseustis. Et dicit q̃ tales diffamationes essent inter eos: per quas deturpatur aer quodāmodo. dicit deinde q̃ holofernes rex assyriorū qui amore iudich vidue captus fuit. ab ea tandem occisus est. ꝛ postq̃ illa eū occidisset redijt in ciuitatē suā ꝛ assyrij flere eiulare ꝛ clamare ceperunt. q2 mulieri crediderant. Ista est vna bene grata hystoria: ꝛ scribitur in libro iudich qui incipit. Arphexat itaq̃ rex medorꝫ. ꝛ continet. xvi. cap. in quibus materia pulchre describitur. Et eam versificauit eleganter satis more suo ille petrus qui versificauit bibliā et incipit. Eustachio pauleq̃ sancus hieronymus actus. Transtulit insignes hystoriāq̃ iudich. Et idcirco breuius q̃ res postulet tangendo istā hystoriam sciendum est comprehendendo principalem effectum breuiter sum̄marie ꝛ nabuchodonosor vocauit ad se omnes maiores natu et dixit holoferni principi militie sue. Egredere aduersum oēm regnuꝫ occidentis/ꝛ cōtra eos precipue qui cōtempserūt imperiū nr̄m. ꝛ ita factū est. Uenit ḡ et subiugauit vi ꝛ timore multa regna. s. syrie mesopotamie/libie/cilicie. ꝛ preceperat. Nabuchodonosor vt oēs deos exterminaret: vt ipse solus tanq̃ deus coleretur. Et vt dr in. iiij. ca. q̃ hoc audientes filij israel. hi qui habitabant in iudea timuerunt valde a facie eius: ꝛ munierunt se ꝛ ciuitates suas ꝛ occupauerunt vertices et accensus montiū/ꝛ clamauit omnis populus ad dn̄m: ꝛ humiliauerūt se in ieiunijs ꝛ orationibus. Ista nunciata sunt holoferno. vt dr. v. iiij. cap. ꝛ petiuit a suis quis esset populus ille Tunc achior dux oim filiorꝫ ammon dixit. Iste populus est populus dei: ꝛ colit vnū deum ꝛ vbicq̃ deus eorꝫ pugnat pro eis. nisi deus eorꝫ sit offensus nō poterimus vincere. Tūc iratus holofernes iussit vt mitteretur ad eos/vt eis victis cū illis occideret. Et ozias suscepit eum in domo sua: ꝛ fecit cenam magnā. vt dr. vi. ca. Sed oibus existētibus in bethulia defecerūt aque: vt in ciuitate desolati essent oēs. vt dr in. vij. ca. Et dixit ozias. Equo aio estote. ꝛ hos quinq̃ dies expectemus a dn̄o miam ꝛ si in transactis quinq̃ diebus non adiuuauerit nos deus: nos obediemus ei. Et in. viij. ca. dr q̃ cum audisset hec verba iudich vidua cuius maritus mortuus erat in bethulia ciuitate. Et erat ista eleganti aspectu nimis ꝛ timebat deum et dixit. Qui estis vos qui tētatis dn̄m. Stabitis vos ad portā nocte ista ꝛ exeā cū abra. i. ancilla mea. Et dr in ix. ca. Exiuit humiliter ꝛ fecit orationē suā ad dn̄m. Et in. x. ca. permiserunt ozias ꝛ alij exire ornatā honeste ꝛ splendide: ꝛ orauerūt pro ea. ꝛ ducta est ad tabernaculuꝫ holofernis. ꝛ adorauit holofernē ꝛ salutauit. ꝛ dixit holofernes. Equo aio esto ꝛ noli pauere Ita dr in pa. xi. Et illa dixit ad eū. Sic mandauit deus per prophetas suos. q̃ traderet illū populum in p̄ctis suis ideo ad te confugi. Et vt dr in. xij. Petiuit licentiā vescendi cibis quos tulerat: ꝛ habuit licentiā orandi ꝛ exeundi foras. ꝛc̄. Bibit holofernes die quarto in p̄ntia illius vinū nimis: q̃tum vna die vnq̃ biberat in vita sua. Et dr in. xiij. Iacebat holofernes sopitus vino. Et iudich oratione facta accepit pugionē: hoc est gladiū vel cutellum: holofernis caput abscidit ꝛ exiuit. ꝛ venit ad muros ciuitatis sue. Et oibus congregatis dixit. Ecce caput holofernis. Et gratias egerunt deo. Et monstratum est illud caput achior. Et vt dr in xiiij. q̃ achior credidit in deū vnū et verꝫ. Et tunc assyrij comperta occisione holofernis ceperunt fugere. Et vt dr in. xv. alij secuti sunt eos clamantes ꝛ vlulantes: ꝛ illi fuerunt occisi et superati ꝛ eorꝫ castra depredata. ꝛ bonis ꝛ diuitijs spoliata. Et in vltimo ca. ponit canticū iudich. s. Incipite dn̄o in tympanis. ꝛc̄. ¶ hic habet documentū q̃ perniciosūꝫ est principi milite inebriari ꝛ mulieribus inherere. q2 Coniuge pro pulchra multi subire sepulchra. ¶ Nota exponendo allegorice. holofernes potest significare dyabolum: quoniam amauit

viduam scilicet humanitatem christi: putans quod eum fragilitas carnis deciperet: sed eum ipsa vidua .i. humanitas xpi decepit: quoniam mortem subijt: et post resurrectionem infernum spoliauit. ¶ Co. Dictum est prius vituperium de mulieribus: id est vt al. istec .i. ista hec vel ista. declinatur in mas. istic istec istoc. et proportionabiliter in femino et in neutro. vt practicat sepe Teren. conuicia id est litigia/increpationes/vituperia. (cessent et non amplius a te dicantur (ne fedent .i. maculent aera .i. aerem (actus est grecus) quia quamuis dicis multa mala de mulieribus: tamen holofernes dux expauit .i. expauescens timuit vires femineas. sez iudith. Ille inquam captus amore vesano. id est male sano: indiscreto et amenti vidue insignis .i. nobilis et splendide/assyrij. illi populi/defleant holofernem. quod pro quia crediderint mulieri. ¶ Care patet quod iste textus corrigit dicta pseustis in precedenti: et ei contrariatur: vt alithia declarat. etc.

Ardet scilla thoros torquebat viscera minos
Purpureo veterem spoliauit crine parentem
Sed contenta viro plumas capit insita rostro
Vexat vndique pater curuis sonat vnguibus aer

¶ Hic pseustis probat per aliam narrationem turpitudinem mulierum. et ita aperte eis detrahit. Et dicit textualiter quod scilla iam nubilis erat: et eam frequentabat minos: que eum adamauit contra iussum patris nisi: quare proprium patrem crine purpureo spoliauit. Ipsa autem mutata fuit in alaudam: et pater suus in nisum: qui eam continuo insequitur per aera. Hec narratio scribitur in princi. viij. methamor. vnde vt tangit virgi. in bucco. due fuerunt scille. Una filia nisi de qua hic. Alia quam amauit glaucus: quam cyrce in canes pubetenus vertit. Dicit .ij. virg. Quid loquar aut scillam nisi. etc. Sed ad propositum de ista filia nisi dicit ouid. similiter quod nisus rex erat atheniensis: habens filiam scillam. habebat iste rex quendam aureum crinem: de quo fatatum erat quod quamdiu capiti suo inhereret regnaret. Contra quem venit in obsidionem minos filius iouis rex crethensis quem scilla amauit: et propter eum patri crinem eripuit: et vita victus est: et ciuitas capta: quia illa crinem illum tradidit minoi. qui tamen eam noluit ducere in vxorem propter facinus quod perpetrauerat: nec in patriam redire audebat: et sic mutata est in alaudam: et pater eius in nisum vel accipitrem. qui adhuc eam persequitur. hystorica veritas est preter hoc quod dicit de crineo aureo. Sed hoc intelligendum est quod scilla furata est thesaurum patris sui: et sic nisus mutatus est in auem prede/hoc est ipse effectus est predo et vespilio. quia omnia perdiderat. Illa vero in alaudam .i. mulierem pauperem. que modo nemus/modo rura incolebat. In presenti etate videre est facile etiam multos: qui in magnatibus complaceant grauissima et horribilissima peccata committunt. ¶ Aliter potest sic exponi. Nisus est intellectus vel ratio qui imperat ciuitati anime. Crinis aureus est caritas/quam si bene seruemus expugnari non poterimus. Filia eius est concupiscentia vel voluptas. Minos est dyabolus vel mundus. Si autem dyabolus obsideat ciuitatem anime contigit sepe quod concupiscentia, vel appetitus sensitiuus seu voluntas machinatur sibi tradere patrem et patriam .i. rationem et animam quod vt fiat charitatem abradit: et sic ratio occumbit. et anima per dyabolum occupatur et possidetur. ¶ Con. Scilla. illa mulier/ardet .i. ardenter amat. (vt ibi. Coridon ardebat alexim. in buc. Iuxta illud doctrinalis in tractatu figurarum. Est euphonismos pro verbo ponere verbum) thoros .i. lectos coniugales. Minos: ille rex/torquebat .i. agitabat/viscera sua. Ipsa spoliauit parentem .i. patrem suum/veterem .i. senem crine suo purpureo sed ipsa scilla/contempta .i. despecta viro. id est minoi propter tantum peccatum insita .i. circundata vel complantata vel munita. rostro capit plumas quoniam in auem commutatur/pater eius. qui etiam in auem erat mutatus/vexat .i. fatigat/vbique eam scilicet scillam aer percussus ictibus alarum et vnguium/sonat .i. sonitum dat/vnguibus curuis quos habebat.

Coniugis offensum tumido sermone tyrannum
Persidis et medee species commouit edisse
In solio vasti meruit captiua locari
Ciuibus intentam remouens a principe plagam

¶ Hic alithia subiungit hystoriam suam ad laudem mulierum. Et dicit breuiter quod assuerus rex persidis et medee offensus per superbiam et arrogantem responsionem coniugis sue dilexit edissam

Et q̄uis illa esset captiua· collocata est tñ in loco regine prioris q̄ dicebatur vasti· ⁊ illa edissa remouit a ciuib⁹ iudeis plagā q̄ eis infligenda erat· quia eis succurrit ipsa hester· Ista est honesta valde historia· et originaliter scribitur et late in li. hester· q̄ incipit· In diebus assueri ⁊c. cōtinet· xvi. c· ¶ Et breuiter tangēdo summā historie sciendū est vt ibi scribitur· φ rex quidā babylonie appellabatur assuerus ⁊ vxor eius vasti· et inuitauit multos magnates et pncipes ad cōuiuiū· et in leticia vocari fecit vxorē suā· q̄ venire recusauit ex supbia· ideo rex assistentiū cōsilio relegauit eā· et fecit venire ante presentiā suā puellas pulcherrimas vt ex multis sibi placentem eligeret. Mardocheus autē vnus iudeorū habebat vnā neptem dictam hester vel edissa· quā ipse ad curiā regis optime ornatā misit· veniens autē corā rege ei cōplacuit· et eā duxit in cōiugē· Rex iste nepotē suū aman dilectissimū a se ab oībus adorari fecit qḋ noluit facere mardocheus hō rectus et sāctus· quē iō eunuchi famuli aman occidere voluerunt· Sed regina fecit illos eunuchos interfici· Aman autē indignat⁹ impetrauit a rege φ oēs iudeos interficeret· ideo mardocheus dixit regine· petens vt illud mandatū impediret· et illa dixit se nō audere· Tandē dū rex sederet induit se honestissime ⁊ ingressa est ad regē· quā rex vidēs pretēdebat ei sceptrū· Et illa inflexione genuū petiuit a rege vt i crastino rex et aman secum comederent· Et in crastino dum bene comedissent: dixit rex· Pete qḋ vis tibi dabitur· Illa petiuit caput aman· qḋ sibi cōcessū est· lz inuite· Inuenit autē rex in libris annalibus mardocheū se a morte liberasse· Querēte aūt rege quid huic fieri oporteret quē rex vellet honorare· Aman ait φ talis dz ornari vestimētis regijs ⁊ p totam ciuitatē deduci ab oībus adorādus· Et sic de mādato regis aman taliter ornauit mardocheū . Sciēs autē aman φ caput suū regine concesserat· humiliter orauit eā ⁊ caput in gremio ponebat· Rex vero putauit eū velle reginā opprimere· et ideo eū decollari iussit· ⁊ totius regni sui regimē in ardocheo cōmissum est· et ibi tandiu stetit quousqꝫ iudei in patriā hierosolymitanam pfecti sunt· Assuerus pōt significare xpm· vasti significat synagogam· volebat eñi deus synagogam iudeorū cōuertere ad legē euangelicā· eā tñ conuertere non potuit· quia semp dure ceruicis extiterūt· ita in sua ptinaci obstinatione remāserunt· hester autē significat ecclīam verā xpi sponsā sanctā et mundā· sic xps (q̄ p assuerū intelligitur) despexit vasti· i· synagogā· et exaltauit et edificauit hester· i· catholicā ecclesiā · et ex suo preciosissimo sāguine dedicauit eā· ¶ Ex hac historia ptz q̄ntū superbia vasti dānanda fuit· tñ bonitas et humilitas hester collaudāda· De supbia dicit hug· li. prio· de aīa tertio · Cetera vicia sola virtutes expetuit quibus ipsa destruuntur· vt luxuria prudentiā· ira potentiā· sola vero superbia contra omnes animi virtutes se erigit· et quasi generalis et pestifer morbus omnes corrumpit· Sina aūt superbie hec sunt· clamor in locutione· amaritudo in silentio· dissolutio in hilaritate· furor i tristicia· honestas in imaginatione· inhonestas in actione· rācor in reprehensione· Et aug· in de verbis dñi dicit· Discite a me nō mundū fabricare· nō oīa visibilia et inuisibilia credere· et sequitur· Cogitas magnas fabricas cōstruere· celsitudines de fundamento erigere· prius cogita hūilitatē. et Greg· hūilitas vera est q̄ qs de se parua estimat· ⁊ bona alterius sine inuidia et liuore cōmēdat· ¶ Construe· Species· i· pulchritudo (qr spēs est equiuocū· vt Porphirius in pdicabilib⁹) edisse illi⁹ mulieris· cōmouit tyrānū· i· dñm (q̄ antiqtus erat nomē dignitatis· nō nomē ferocitatis) psidis (hic psis hui⁹ psidis) et medee· i· illi⁹ alteri⁹ patrie· offensum· i· iratū et indignatū· sermone· i· verbo et rñsione· tumido· i· inflato et supbo (a tumeo es) cōiugis· i· vxoris sue· Uasti captiua· i· hester) q̄ captiua erat ⁊ sub tributo regis) meruit· p suā pulchritudinē et mores· locari· i· sublimari· in solio· i· in cathedra· vasti illi⁹ regine (hec vasti nomē est īdeclinabile) ista dico· edisse· incꝫ· remouēs· p suas preces et facta· plagā intētam ciuibus· scz iudeis· a principe assuero· ad petitionē aman nepotis sui · Clare pz φ hic ponitur contrariū eius quod in precedenti particula per pseustim dicebatur·

Sylue prata virent/frondent nunc omnia rident
Huc elicon musas/huc protheu mitte napeas
Assint precipue qui curant florida tempe
Quos in distigit serie complecteris enim:

¶ hic pseustis deorū pluralitatē asserit· vel deorū auxiliū implorat. Et diuiditur i duas secundum φ in duobus locis istā deorū multitudinē innuit· Scda ibi· Triste mari· Itē primo facit qḋ dictū est. Scdo quasi deficiēs dicit noctē abesse. ibi· Sponte sua· Et est vna debilitatio secundū diuisionē alibi factā· Itē primo facit ppositionē suā· Secūdo aluthia ibi cōtra=

dicit.ibi. Erroris causas. Primo ergo pseustis dicit deorū pluralitatē. et statim alithia dicit dei veri vnitatē. Dicit ergo sic. q̄ sylue frondent et prata virent. et oīa rident. Elicon habet suas musas. et protheus suas napeas. Sunt aliȷ̄ circa tēpe, de quibus loquitur ennius poeta in suo distigio. Unde quando ipse dicit. Huc elicon ꝛc. Et in alio versu. Assint. videtur inuocare. ¶ Circa istū textū aduertendū est q̄ vt dicit. v. methamorphoseos. pallas que est dea belli et etiā sapientie voluit visitare eliconē montē in quo erat fons musarū poeticarū delectabilissimus. et eo viso eas felices reputat et statū earū. q̄d cōcedūt muse si pallas adesset eis. et si quiete viuere permitterent. Et illud recte applicari posset ad studētes q̄ habent statū felicissimū et honestissimū. si bene pmitterent gaudere suis preuilegiȷ̄s et libertatibus iuxta merita eoꝝ pmouerent. vt sic respublica per sapientes iuxta dictū platonis regeret. Iste elicon vt dicit poete est mons habens fontē musarū. q̄ mons fuit factus a pede pegasi. quia postq̄ supauit pseus gorgonē de sanguine eius natus est pegasus alatus. et pede suo fonte caballiū vel pegaseū vel meduseū vel cristallinū fecit. Fingunt autē poete de fonte illo potare. et illud tactū est prius vbi de gorgone agebat. ibi. Gorgonis effigie ꝛc. Et de isto fonte loquitur persius in principio sui libri dicens. Nec fonte labra prolui caballino ꝛc. ¶ Sciēdū est vlterius q̄ vt dicūt poete nouē sunt muse poetice. famulātes appollini in elicone monte iuxta fontē cristallinū in quodā nemore. et sunt iouis et memorie filie. noīa sūt clio. enterpe. inepemone. talia polimia. erato. tersicore. vrania. et caliope. Macrobius in scdo sup somniū scipionis equiparat eas octo causatibus spherarū celi. et nonū dicit in his contentū causatum ex oībus motibus. He muse aliter referri possunt ad modos scientie ꝛ doctrine. per eas eī intellig. m⁹ cogitationē. dilectionē. diligētiā. capacitatē. meditationē vel mēoriā. similiū inuentionē. iudicationē de inuentis. electionē iudicatoꝝ. prolationē acceptatorū. Aliȷ̄ intelligunt nouē instrumēta requisita ad pfectā vocis formationē. Circa aliā particulā vbi dicit Huc elicon. sciendū est q̄ ptheus fuit deus ambiguus. q̄z nō erat certe determinate figure. sz capiebat sibi diuersas figuras. Per quē possumus intelligere hoīes duplices fictos. ypocritas. et mobiles ad modū arundinis vento agitate. Napea dr̄ esse dea florum. a nape q̄d est flos sicut nayades sunt dee fontiū. nereydes maris. dryades syluarū. oreades montium. et sic de aliȷ̄s. ¶ Circa tertiū metrū sciendū est q̄ tempe sunt loca amena ꝛ delectabilia ꝛ tesca sunt loca horrida siluestria in thessalia. ita innuit Lucanus dicens. ȷ̄. Amplexus fines salt⁹ nemoraq̄z tesca. ꝛc. ꝛ in principio. Iam sup herculeas fauces nemoraq̄z ꝛc. Et est tēpe nomē indeclinabile carēs singulari et neutri gn̄is. Iuxta Alexandrū in suo doctrinali. Neutrū plurale fit cete recollige tēpe. ꝛc. Circa vltimū metrū sciendū est q̄ ennius est quidā poeta antiquus latinus qui precessit virgiliū. quē aliq̄n tullius allegat. vt ibi de officiȷ̄s. Un̄ hō cūctando restituit. Et in principio de senectute ipse capit metra enniȷ̄ q̄n dicit. O tite si quin ego adiuto. tu iā vel leuasse ꝛc. Eius tn̄ volumē ad nos nō puenit. Distigiū est liber pcedens p duo metra vnā sniam cōtinentia. sicut illud de galādis. Cespitat in faleris. Et dicit a dys q̄d est duo et stigos versus. Aliȷ̄ dicunt q̄ dicitur a dys quod est duo et stigiū infernus: vel a stige fluuio infernali. quia ennius composuit vnum librum de fluuiȷ̄s infernalibus ꝛ demonib⁹ diȷ̄s inferis. quos omnes pseustis inuocat i adiutorium suum ¶ Ultimo considerandum est nomina deorū que apud poetas magis sunt vsitata sunt ista. Saturnus. iupiter. mars. mercurius. apollo. venus. dyana. minerua. iuno. vulcanus. neptunus. pan. pluto. iris. sicut patz diligenter perlegenti volumina poetarum. ꝛ cetera. ¶ Construe. Silue frondent. i. frondes habēt (frondeo verbū est neutrū. silua dr̄ a sileo es.) prata virent. i. virorē hn̄t. oīa ridēt. i. florent. vel ridere videntur (et est transūptio vel methaphora) O elicon. o tu mōs. mitte huc. i. ad hūc locū auxiliū meū. musas tuas. O ptheu (nomē est dei) mitte napeas. i. illas deas. illi dȷ̄ scz q̄ curāt tēpe. i. loca florida. assint michi. pcipue. i. maxime. et illi sūt dȷ̄ incātationū et magice artis. vt ptz in lucano. Et illi assint etiam. quos o enni (sine h. hic ennius niȷ̄.) tu cōplecteris. i. cōprehendis. contines et enumeras. in serie. i. in ordine. distigiȷ̄. illius libri tui.

Erroris causas finxit timor atq̄z voluptas
Singula sint baratro / si singula numina celo
Si sua mundus habet / si ponthus quid modo restat
Ni quod membra tenes / tot confiteare penates.

¶ Hic alithia rn̄det et repellit seu reprobat premissam propositionē pseustis. ꝛ dicit q̄ deoꝝ multitudo introducta est p timorē et voluptatē. Unde si dicamus in inferno vnū esse deum.

in celo aliū. in mūdo aliū: et silr in mari. cur non poterimꝰ dicere q̄ tot sunt dij quot habemꝰ mēbra in corpore nr̄o. et sic quasi essēt infiniti dij et innumerabiles. Hic ergo vult dicere alithia q̄ est tm̄ vnꝰ et nō plures dij. sicut aliqualiter deductū est supius i isto textu. Par ideq̄ deus ꝛc. Et tangit causā ꝑpter quā hoīes cōfessi sūt pluralitatē deorū. Pmus est timor iuxta illud Stacij thebaydos. pmꝰ in orbe deos fecit timor. Scd̄a est voluptas. sicut epicuri posuerūt felicitatē in voluptatibus. vt circa primū ethi. tractat. et ex isto multa et magna inconuenientia icidērūt. Et vt verisimile est. etiā vilissimꝰ ille et detestabilissimꝰ machometus p predicatiōes suas q̄ partim voluptatē ꝑmittebāt. seduxit multos. et a veritate fidei catholice deuiare fecit. Hic posset tractari origo idolatrie. vt de bel et baal et talibus q̄ omittitur. Vñ de timore dicit Hug. li. iij. de aīa. Si amor dei teneri nō pōt: saltē teneat et terreat timor iudicij. dolor inferni. ignis vrens. vermis corrodēs. sulphur fetens. fulmina tartara. De voluptate dicit Tullius multa i de senectute. in detestationē ipsius. et Isid. li. iij. de sūmo bono lz sepe i medio carnaliū deꝰ ꝓtegat vitā electoꝝ. tm̄ satis raro est vt q̄sq̄ inter seculi voluptates positus. amicus dei maneat illibatꝰ. ¶ Cōstrue. Timor finxit causas erroris (imponēdo plures deos) atq̄ pro et voluptas. inordinata et carnalis delectatio. si singula numina (hoc numē est deus) vel sint barathro. i. in inferno (ꝛ dr̄ quasi voratrū) et singula numina. sūt celo. si mūdus hz. etiā sua numina. scz. si ponthus. i. mare: hz etiā sua. q̄d restat modo (interrogatiue legit̄) restat. i. manet vel ipedit (q̄si dicēdo nichil restat) ni. i. nisi. cōfitearе. i. cōfitearis. tot penates. i. deos priuatos et domesticos (vt apud Virgi. iij. eney. Cum penatibꝰ et magnis dijs) quot mēbra tu tenes. i. habes in corpe tuo. Si ergo in hac parte alithia reprobat dictū pseustis. q̄ pluralitatē deorū asserebat. et sic hic dicit contrarium sui dicti. et in hoc obseruatur lex istius carminis amabei. iuxta dicta alibi. ꝛc.

Sponte sua thauri cupiunt ad tecta reuerti
Vesper oues cityso capras depellit ab vlmo
Ni natura redis lupus insidiabitur agnis
Cede dies celo / quia nescit cedere virgo.

¶ In ista parte pseustis ostendit suā debilitatē scd̄am. Et diuidit̄. Primo dicit iam noctem venisse et tēpus sit imponēdi finē certamini suo. Scd̄o vidēs alithiā nō velle tacere sed sibi respōdere. Iterato facit aliā narrationē. ibi. Triste mari vectis. Itē primo proponit pseustis scd̄o alithia rn̄det more solito. ibi. Si vos terret oues. Dicit ergo primo sic. q̄ thauri iam saturati volunt reuerti ad domos. et propter vespertinā horā oportet oues dimittere herbas et pascua. et oportet etiā capras dimittere vlmos. Dicit deinde. O alithia nisi ad gregē tuū redieris festinanter. lupus insidiabitur agnis tuis et regi tuo. Dicit finaliter ex quo ita est q̄ ista virgo non vult recedere vel finire. o dies recede a celo. In isto textu pseustis iam debilitatus multū et pene superatus ostendit noctē esse. hoc autē facit per circumlocutionē. dicēdo. Sponte sua ꝛc. Scd̄o hortat̄ hic alithiā ad redeundū ad gregē suū. et causā reddit. Tertio ad deos recurrit. vt dies finiat̄ ne deuincat̄. Quarto et principaliter intendit euadere manus alithie. ne cōtra ipsū p fronesim sententia feratur tanq̄ cōtra deuictū. et intendit alithiam suis monitionibus apparētibus decipere. ¶ Sciendū vlterius q̄ iste modus loquendi q̄ ponit̄ hic. sūptus est a Virg. in buc. obseruādo legē buccolici carminis. vbi de rebus ruralibus sermonē facit. et p eas intētionē suā manifestat: vt ibi. Cogite donec oues stabulis numerūq̄ referre. Iussit et multo processit vesper olympo. Et similiter dicit in fine prime egloge et tertie. et fere vbiq̄. ¶ Sciendū est vlterius circa vltimū metrū. scz Cede dies celo. ꝛc. quod reperit̄ inferius bis vel ter. q̄ illud metrū proprie appellat̄ versus. q̄r pluribus vicibꝰ inter alios ponit̄. sicut i bucco. iste versus. Incipe menalios mecū mea tybia versus. Vel sic. Ducite ab vrbe domū mea carmina ducite daphnum. Et eodē modo dicendū est de illo alio versu in sequenti textu posito Fige dies cursū ꝛc. ¶ Considerandū est vltimo. q̄ iste textus potest legi allegorice. vt dicunt glose. per thauros intelligendo superbos. p tecta sua intelligunt̄ cubilia et fomēta viciorū ad que reuertunt̄ viciosi. vñ vesper hoc est diuturna immoratio in vicijs. et quasi vsq̄ ad finem vite depellit simplices et bonos a vera doctrina et fide. Per capras intellige viciosos et pctōres errantes a bona operatiōe. Et ideo nisi alithia. hoc est veritas vel ecclesia vel prelatus reuertatur ad gregē pascendū cibo diuino. diabolus insidiabit̄ gregi. querēs quē deuoret. Et in hoc hortant̄ prelati sollicite curare gregē et vigilare diligenter. ¶ Cō. Thauri. illa aīalia. cupiūt reuerti (deponēs est) sua spōte. i. voluntate vel

affectione et inclinatiõe. ad tecta. i. ad stabula. Uesper depellit oues citỹ so. i. ab illa herba & depellit capras ab ulmo. s. arbore. O alithia. ni. i. nisi tu matura. i. festina. redis. i. reuertaris ad grecẽ tuũ. lupus insidiabitur (dr̃ de insideo des. vel de insidie insidiarum) agnis tuis. et ideo o dies (dr̃ a dya grece qđ est clarũ latine) cede. i. recede (simplex pro cõposito. et est aufe resis. vt ibi in Cathone. Mitte archana dei. i. dimitte) celo. i. a celo q2 virgo. s. alithia nescit cedere. i. recedere. hoc est non vult litem terminare vel disputationem finire

Si vos terret oues lupus ad caulas redeuntes
Cornibus elatis illum mea cura petatis
Quem sine fraude pius paschalis vicerat agnus
Fige dies cursum / ne perdat virgo triumphum.

¶ Hic alithia rñdet alloquẽdo gregẽ suũ in hũc modũ. O oues. si qñ reuertimini ad caulas lupus pturbauerit vel terruerit. petatis ipsũ elatis cornibus. hoc dico diabolum. resistẽdo ei q ab agno paschali deuict9 est. Dicit finaliter. O dies mane et non recede a celo. ne ego pdam triumphũ quẽ habitura sũ de isto peruerso pseusti. ¶ Aduertendum est hic q alithia hortar suas oues resistere diabolo vel lupo. Scđo hortar imitari agnũ paschalẽ, (eo q oĩs xpi actio nr̃a est instructio. Tertio dirigit orõnẽ ad deũ. supplicando vt sol fixus adhuc maneat. causã subdit ne ipsa pdat victoriã. ¶ Iste textus etiã legir allegorice sicut precedens. vt sit sensus. si diabolus terret fideles redeuntes ad vitam et fidem. tunc in signo crucis et firma fide sibi resistatis. et petatis illũ quẽ agnus paschalis. i. xp̃s supauit. Et hic vltimus versus ponit orõnẽ aĩe petentis spaciũ penitẽtie. vt diabolũ superare possit. & de ipo victoriã hr̃e. ¶ Cõstrue. Oues si lupus terret. i. territas reddit. vos redeuntes. i. reuertentes ad caulas. i. ouilia. o vos inquã exeuntes. mea cura petatis cornibus elatis. i. erectis. loco defensionis vr̃e. illũ diabolũ. quẽ pius agnus paschalis. i. xp̃s (iuxta illud apli ad Corin. v. Pascha nostrũ imolatus est xp̃s. ipse enĩ vt agnus occisus est: et se dedit nobis in eduliũ in sacramẽto ab eo instituto) vicerat. i. superauerat. sine fraude. & non p fallacias. O dies fige (sine n debet scribi). i. fixũ redde et pone. cursũ tuũ. hoc est continua claritatẽ tuã. ne virgo. sc3 alithia perdat triumphum. i. victoriam suam. quam intendit habere super istum pseustim. ¶ Obseruatur lex istius carminis sicut in textu precedenti. vt clare patet.

Triste mari vectis helene respectus in astris
Frugibus erugo / serpentum sibilus agro
Hortos talpa fodit / digitos vrtica perurit
Omnia quis diuum potuit confligere tantum!

¶ Hic pseustis nõ vidẽs alithiã desistere iterato narrationẽ aliã inchoat. et deorũ pluralitatẽ approbat. et dicit q helene stella est nautis nociua et tristis. erugo nocet frugibus. & sibilus serpentũ agris. talpe viuũt ex humo. vrtica de natura sua h3 q sit pũgitiua et adustiua. qs ergo deor est ille vnicus q oĩa ista tã diuersa potuit facere. componere. cõfingere. ¶ Aduertendũ est q aliq dicũt hic pseustim aliqñ adire ad fidẽ et veritatẽ. sed hoc nõ video. imo expsse videt poti9 pbari et attestari deorũ pluralitatẽ cũ ipse dubi9 et qñ admirans querit. Oĩa qs diuũ &c. Alij dicunt q ibi pseustis ppont alithie p modũ interrogatoriũ vnũ enigma. sed hoc nõ vider multũ pbabile &c. ¶ Construe. Respectus helene illius stelle lucide in cuius ortu frequẽter accidũt pcelle in mari in astris. i. inter astra. et põt esse ptheseos para = lange) est triste. i. res tristis. vectis (de vehor ris. i. portatis. s. nautis vel aliis q per mare deuehunr) mari. i. in mari. Erugo dicũt aliq. i. illa herba (hoc nõ credo) sed d3 dici aerugo. i. aeris rubigo (et est infectio vel tẽpestas vel corruptio aeris nocẽs frugibus. et si in textu ponitur aerugo reuocer a cã metri) est triste frugibus (dr̃ de fruor eris) sibilus serpentum (iuxta illđ. Sibil9 est hoĩm: serpentũ sibila dicas. q dr̃a hic cõfundir. est tristis. agr. s. i. cãpis. q2 campũ inficit suo sibilo et reddit cãpũ sterilẽ) talpa. illđ aĩal. fodit hortos. i. virgulta et viridaria vrtica. i. illa herba (q dr̃ ab vrẽdo) purit digitos. de natura sua. qs diuũ. i. deor (quasi diceret nullus. imo plures. vel) potuit tantum. i. rem tantam (vel tantum aduerbialiter) confligere. i. commiscere. oĩa supradicta. vel in vnum mittere vt conuenirent.

Dulce viro mulier pratis arentibus ymber
Mandragore sterili fons agricole sitienti
Precellit cunctis anime velamina carnis
Exuerit postq̄ placari iudicis iram

¶ Hic alithia r̄ndet dicēs. q̄ mulier est dulcis viro: pluuia locis aridis ⁊ siccis: mandragora mulier sterili: fons agricolis sitibundis. Dicit vlterius q̄ inter cetera vtilius est aie placare irā iudicis postq̄ a corpe fuerit exuta. Aduertendū hic q̄ alithia habet hic sermonē oppositum sermoni pseustis. Locutus eni fuit pseustis de tristibus: ista aūt de dulcib⁹: ⁊ in hoc signat veritas de sui natura est amabilis ⁊ dulcis q̄uis dicat comicus. Ueritas odiū parit. hoc eni intelligitur apud malos. falsitas autē de se est odibilis ⁊ tristis. Un̄ de veritate dicit hieron. Uos nobiles/ vos autē ignobiles: hec est cōditio veritatis: vt eā inimicitie persequant̄: sicut per adulationē pniciose amicitie ꝯquerunt̄ libēter qd̄ delectat odimus ⁊ offendat oē quod nolum⁹: ⁊ de falsitate ambro. in li. de virgi. Uenena nō dant̄ nisi melle circūlinita: ⁊ vicia nō decipiūt nisi sub specie ⁊ vmbra virtutū. ¶ Sciendū est vlterius q̄ actor iste capit istū modū r̄ndendi p̄ ꝯtrariū a virgi. in illa egloga allegata. Forte sub arguta ꝯsiderat ylice daphnes ptz intuēti processum illi⁹. Circa hanc dictionē mādragore sciendū s̄m catholicō. q̄ mādragora est genus pomi similis parue peponi/ odore/ sapore/ vel specie. q̄r habet mala suaue redolentia in magnitudine mali maciani. vnde ⁊ latini vocant malū terre. Hanc poete antropomorphos appellant: q̄r hȝ radicē formā hoim simulantē. Huius due sunt species. Feminus foliis lactuce similis generans mala in similitudine prunoꝝ. Masculus foliis bethe similis ⁊ accepta in escam (vt quidā opinant̄) facit in sterilibus fecunditatē: vt d̄r Gen̄. xxx. Egressus ruben tpe messis tritice in agro: reperit mandragoras quas matri lye detulit. Et ita similiter dicūt in summa sua. ⁊ Isidorus ethy. li. xvij. Albertus dicit valde multa de ea lib. xvi. de vegetabilibus. dicit enim mandragora est herba cuius radix iabio vocat̄ ⁊ est magna habēs similitudinē cū forma hois. vt dicit Auicēna. Est aūt radix eius lignea cinerica: ⁊ est frigida ⁊ sicca et hȝ v̄tutē ꝯstringēdi ⁊ mortificādi: vt si q̄s eā comedat moriat̄: sȝ succurrit̄ cū vomitu melle ⁊ butyro. mutilat⁹ mēbris bibat de ea: ⁊ nihil sētiet Supponit̄ etiā aliq̄d de lachryma ei⁹ et educit fetū. Et semē mādragore viuificat matricē q̄n bibit̄: ⁊ ita de multis aliis que omitto. ¶ Cō. Mulier. i. mulcēs herꝫ/ dulce. i. res dulcis ⁊ grata viro/ imber est dulcis/ pratis arētibus. i. siccis (de areo/ es) mādragore: illa herba est dulcis mulieri sterili q̄ nō potest habere pueros. Fons est dulcis agricole. quasi agros colenti. sitienti. i. melius est cunctis hoibus/ aie. i. quo ad aiam. irā iudicis. s. dei oipotētis. placari. i. pacificari. postq̄ exuerit velamina carnis. i. corporis (vel pōt esse textus exuerint in plurali: ⁊ ly aie est nti casus) Patet ḡ q̄ sicut innuebat pseustis pluris deoꝝ pluralitatē: ita alithia dei vnitatem: qui est iudex omnium.

Quenam celicolas auertit dira voluptas
zodiaci nunquid loca maximus ordo reliquit
Aut stertunt omnes aut tractant pocula lethes
Cede dies celo quia nescit cedere virgo

¶ In hac parte signat̄ tertia debilitatio pseustis. Et diuiditur in duas. Primo sit hoc. Scd̄o resumit vires ꝑponēdo enigma. Scd̄a ibi. Dic mihi. Itē primo ponit suā falsam opinionē. Scd̄o alithia ponit ꝯtrariā assertionē. Scd̄a ibi. Obtuitu vigil. ⁊c̄. Di it primo sic a qua voluptate deoꝝ celicolaꝝ affectio immutata est ⁊ aduersa. nunq̄d ordo motus zodiaci immutatus: aut zodiacus dereliquit loca ꝓpria motus sui ⁊ regulares motus solis obliqui. Et id̄ o dies ex quo ita est q̄ ista virgo nō vult desistere. recede a celo vt ita cogat̄ recedere. ¶ Aduertendū est hic. q̄ in hoc textu clare apparet debilitatio pseustis ⁊ metus vrgens q̄ ipm̄ occupat ne ab alithia deuinciat̄. Scd̄o ꝯquerit̄ sup̄ hoc q̄ sui dii sibi nō auxiliati sunt: ⁊ illud cōcluditur ex verbis suis hic positis. Tertio ipse tangit tres errores. Primus est in primo versu: vbi innuit deos celicolas aliqua dira voluptate aduersos. in eis tn̄ nihil dirum cadere pōt Scd̄s error tangitur in scd̄o versu de immutatione motus zodiaci: q̄ tamē est regularissim⁹ et ab agente infallibili directus. Tertius error euidenter ponitur in secundo versu: vbi inq̄

ponit diis q ipsi dormiũt et ociant et humanos actus negligunt. vt tangit Boetius in p̃so
de cõso. phie. Et cũ hoc in obliuionẽ inciderũt. qd est impossibile. In quarto versu nostri tex=
tus ponitur oratio pseustis q̃ superius etiã ponebat. ¶ Circa istud nomẽ zodiacus sciendũ
est q dr̃ a zodia grece qd est aĩalia vel signa latine. et est aĩalis circulus vel signifer. qr in eo
sunt. xij. signa noibus aĩaliũ nũcupata. Uel qr sol intrans illã proprietatẽ aĩaliũ sortitur. In
secundo de gñatione appellatur ab aristotele obliquus circulus. de quo poetice pulchre. i. q̃
metham. paulopost principiũ. Uñ sicut hr̃ in. ij. c. tractat' de sphera. Iste est secundus ma=
gnus circulus celi. Unde ibi dicit. Est autẽ alius circulus i sphera qui intersecat equinoctia
lem et intersequat ab eodẽ in duas partes equales. et vna eius medietas declinat ad septẽ
trionem alia vero ad austrum. ¶ Circa illud nomẽ lethe sciẽdũ est q lethe lethes est nomẽ
vnius fluuij infernalis vbi anime demerguntur. et oim preteritorum obliuiscuntur/ideo in
terpretat obliuio. et inde dr̃ lethe' lethea letheũ. i. obliuiosus sa/sum. et inde lithargia mor=
bus obliuiosus. vt tangit in primo de cõsolatione philosophie. De nominibus fluuiorꝫ ifer=
naliũ hñr ista metra. Stix odiũ. lethes obliuio. flegeton ardẽs. Luctu cochitus. triste sonãs
acheron. ¶ Construe. (Ista lr̃a dꝫ legi interrogatiue.) Quenã. i. que et nã est syllabica adie
ctio. sicut met et piam in hoc nomine quispiã. (voluptas. alij habent voluntas. dira. i. crude=
lis et inordinata. auertit. i. aliorsũ vertit celicolas. i. deos superos quasi celũ colentes. Nũqd
ordo maximus. s. vniuersi eo q ordinatissime mũdus ordinat ⁊ regit. reliquit. i. dimisit. loca
zodiaci. s. propria quasi diceret videt q sic. aut oẽs. s. dij. stertũt. i. glosant aliqui. i. firmit dor
miunt. Stertere autem magis proprie est dormiendo sonum cum naso facere) aut ipsi tra=
ctant pocula. i. potus. lethes. i. fluuij' illiuiosi. O dies cede. i. recede. celo. i. a celo. quia virgo.
scilicet alithia. nescit cedere. i. locum dare.

Obtuitu vigili curant fastigia celi
Quicquid nutrit humus/quicquid producit abyssus
Non sumnum nouit qui verbo cuncta creauit
Fige dies cursum ne perdat virgo triumphum.

¶ hic alithia rñdens ponit cõtrariã pseusti assertionẽ dicẽs. q deus ille gloriosus qui verbo
creauit cuncta curat vigilanter sine sono celestia terrestria et infera. Deinde facit orationẽ
suã sicut alias. ¶ Aduertendũ est hic q alithia remouet errorẽ pseustis i hoc qd dicebat de=
os dormire et stertere qñ hic dicit deũ verũ prouidenter et vigilanter oĩa prouidere et rege=
re obtuitu vigili. Et hic recte incidit materia de prouidentia diuina q̃ oĩa regit fortiter suaui
terq3 disponit. De qua. in. iiij. et. v. de cõsolatione phie. De ista materia p theologos latissime
pertractat. hic etiã incidit materia de creatione mũdi solo verbo dei. iuxta illud ps̃. Ipse di
xit et facta sũt: ipse mandauit et creata sũt. ¶ Aduertendũ est vlterius q totalis mundi vel
totius vniuersi tres sunt partes principales. prima est celestis. scd̃a terrestris. tertia est infer
nalis. Quãlibet istarũ deus viuificat tanq3 aĩa istius mundi scd̃m aliquorꝫ imaginationem
et oẽs illas partes regit. oĩbus presens est. eas creauit. eas videt. regit et disponit vnicus de'
gloriosus. ¶ Construe. Ille. s. deus oĩps. qui creauit cuncta verbo suo. curat. i. cũ cura regit.
fastigia. i. altitudines celi. obtuitu. i. aspectu. prouidentia (dr̃ de obtuor ris. qd ꝯponit de ob
et tuor qd est aspicio) vigili. i. prudenti et vigilanti et ꝓuido. curat inq3. quicqd hum'. i. ter=
ra nutrit. q̃cqd etiã abyssus. i. ꝓfunditas terre ꝓducit. nec ꝓ non et ille inq3 deus. non nouit
somnũ sicut dicit pseustis. O dies fige (melius est sine n/vt dictũ est) cursũ ne virgo. alithia. ꝑ
dat triumphum. i. victoriam. Et dicitur a tris quod est tres et phonos sonus ⁊c.

Dic michi dum tristes adiit proserpina sedes
Lege data matri si vellet nata reuerti
Gustum perfidie quis primum prodidit ore
Dic et troianum lauderis scire secretum.

¶ hic pseustis resumit vires suas et proponit enigma. Est autem enigma obscurus sermo
quasi mirandus. et vulgariter appellatur diuinatorium. Secundo alithia respondet propo
nendo sibi aliud in textu sequenti. Dicit ergo sic pseustis. O alithia dic mihi quando proser

pina infernales sedes subijt. et mr̄i sue cereri lex pro educēda nata suā data est. Dicit ergo q̄s fuit ille q̄ manifestauit gustū ꝓserpine. et si sic r̄ndebis ad illud tu laudaberis scire secretū troie. ¶ Sciendū est q̄ ista fabula scribit̄ originalit̄. v. metham̄. post mediū vbi de raptu ꝓserpine. de errore cereris. et de mutatiōe astalophi in bubonē. vn̄ ceres filiā suā ꝓserpinā īcluserat ī q̄dā domo subterranea. ven⁹ autē duxit eā secū ad colligendū flores quā pluto rapuit et deflorauit. Ista ꝓserpina pōt siḡre puellas et moniales q̄ si qn̄ clausurā exeūt ad colligendū flores mūdi deflorant̄. Ceres filia sua diu et cū facib⁹ q̄sita. tandē iuxta iudiciū arethuse descēdit ad iferos. et qz filiā suā retrahere nō potuit. illud dixit ioui. q̄ disposuit q̄ proserpina p dimidiū annū cū plutone regnaret. et p aliū cū mr̄e eēt. Ceres est bon⁹ p̄lat⁹. ꝓserpina est ois pctōr ei subdit⁹: pluto diabolus. iupiter est de⁹ ad quē p orōnē recurrendū est. Dicit vlteri⁹ q̄ etiā a ioue r̄nsū fuit q̄ illa filia exire nō poterat ab iferis si gustasset de fructibus ei⁹. Sz astoloph⁹ asserit se eū vidisse tria grana malogranati comedisse. iō detēta est ppetuo ꝓserpina eni illū testē astalophū mutauit ī bubonē. sic etiā illi q̄ alios accusāt et explorāt mutant̄ ī bubones. qz fiūt odibiles et habent̄ odio ab oibus. infern⁹ est ille mūdus ī quo si q̄s gustauerit tria grana. s. delicias diuitias ⁊ honores vix vel nūq̄ȝ extrahi poterit. ¶ Ista historia tota pōt naturalr̄ et phisice exponi vt ꝓserpina sumat̄ p grano cuiuslȝ leguminis. hec rapta fuit ad iferos. i. semē positū est ī t̄ra. et iō in t̄ra deijcit̄ et putrescit vt semē redeat a t̄ra. qz ibi p̄rio violēter detinet̄ et corrūpit̄. sed ꝓserpina nō redit: nisi postq̄ȝ generauerit. aliter nō. iuxta illd̄ Jo. xij. Nisi granū frumēti cadēs ī terrā mortuū fuerit ipsū solum manet ⁊c. Alia sūt fabulosa. ¶ Cō. Dic michi O alithia dū. i. qn̄ ꝓserpina. illa puella. adijt sedes tristes īfernales. et hoc dico lege. i. regula et ordinatiōe data a ioue. mr̄i. i. cereri. si nata. i. filia sua vellet reuerti (deponēs est apud modernos. Tulli⁹ tn̄ ponit ip̄m sepe neutralit̄) dic q̄s ꝓdidit i. manifestauit. vel ꝓdēdo denūciauit. ore pfidie. i. ore pfido et puerso. (alij iūgūt ly pfidie cū ly gustū gustu. s. quo ꝓserpina gustauerat fruct⁹ iferni) dic. ergo illud. ⁊ lauderis. pōt glosari i. laudaberis (⁊ ponit̄ tēpus p tp̄e) scire secretū (dr̄ hic de secerno nis. iq̄ȝtū ꝯponit̄ de seorsū et cerno nis. et tūc hȝ p̄mā breuē. qz si cōponeret̄ de se et cerno nis. p̄ria ꝓduceret̄) troianū vnū secretoꝝ troie erat palladiū imago palladis de qua fatatū fuit q̄ troia nunq̄ȝ caperet̄ q̄ȝdiu in troia esset. eam tn̄ vlixes rapuit. Patet ex historia troiana.

Cum pelagus mundo subsidat mundus olympo
In medio semper consistit pendulus aer
Dic michi terra leuem celi supereminat axem.
Et te posse dei tetragrammaton annuo fari.

¶ hic alithia r̄ndet et proponit enigma dicēs. O pseusti tu michi proposuisti tuum enigma fabulosum. ego propono tibi aliud tale. cum ita sit q̄ mare semper subsistat et subster mundo. mundus celo. ⁊ cum semper ipse aer stet quasi pendulus in medio elementorum. Dic michi vbi terra eminet supra axem leuem celi. et si michi responderis: ego annuam ⁊ dicam te loqui posse nomen dei ineffabile quod appellatur tetragrammaton ¶ Istud enigma est satis obscurū. et difficultas prouenit ex elementoꝝ naturali ordine et dispositione secundum sub et supra. qz terra est inferior. aqua in secundo loco. deinde aer. demū ignis. et tamē querit hic vbi est terra supra ignē ⁊c. Primus modus legendi fuit iste. Celius vir quidā habuit plaustrū in cuius axe ipse iacuit. et ꝓponebat enigma hic positū transeuntibus et ipsis nescientibus soluere. tādē dixit q̄ terra est altior aere celi. i. celij. et est ibi locutio apocopata. sicuti ibi anthoni pro anthonij. Iste modus est modus proportionabilis vni enigmati buccolicoꝝ in eglogs. Dic michi dameta vbi ponit̄ pecult̄ pro peculij. etiam qn̄ dr̄. Tres pateāt spaciū non amplius vlnas. sed qz illud enigma est quodāmodo fabulosū et satis vanū. Verisimile est eni q̄ talem sensū non intendebat alithia (q̄ interpretat̄ veritas) nō obstāte reuerētia bernardi sylnestris q̄ taliter exposuit vt iā dictū est. Est alius modus et magis alithie officio proportionat⁹ q̄ terra supeminet leuē axē celi. qz xp̄s quasi cōtra naturā humanam carnē erexit ī celos ī die ascēsionis et eā beatificatā sup oēs thronos et alios orbes collocauit ad dexterā dei pr̄is. et ibi vt certū est terra. i. caro hūana de terra formata est supra axē celi. Et hic haberet locū materia de xp̄o et de virtutibus eius de ascensione de quibus determinat̄ in. iij. sniaꝝ. Et de dotib⁹ corporis glorificati in. iiij. sniaꝝ. vbi materia p doctores prolixe et diffuse ptractat̄. Circa vltimum metrū est notandū q̄ tetragrāmaton est nomen dei ineffabile vt fertur cōiter. Dicit̄ autē ineffabile non quia nullus ipsum fari et dicere possit,

sed quia ad plenū nullus pōt illud exponere ꝓpter profunditatē diuini nois: qꝛ illud est no=
mē qđ est sup oē nomē: vel nulli licebat illud noiare nisi cū reuerētie i articulo mortꝫ. Et a te
tras quattuor/ ⁊ grām ꝫ lr̄a. qꝛ erat quattuor lr̄is exaratū apud hebreos. s. ioth he vau beth
Uide super illud catholicon. ¶ Construe. Dum pelagus. i. mare (dr̄ a pellendo littora) subsi
dat. i. subsit. dicit catholicon. Sido idem est ꝙ sedeo: ⁊ caret preterito. vn̄ sido ⁊ sedeo sigtio=
ne nō differunt. nec corꝫ ꝯposita que sunt multa: vt ipse declarat. Alij textus habent subsistat
mundo. dicunt aliqui. i. terre/ vel. i. alijs corporibus tam elemētaribus ꝗ̄ alijs q̄ sunt fere to
tus mundus: dū mundus subsidat olympo. i. celo/ cū aer. illud elementū: pendulus/ qꝛ pen=
dere videtur inter alia. De istis elemētis videtur in primo methamor. circa principiū. con=
sistit. i. permanet. sistit in medio aliorꝫ. Cū ergo ita sit dico pseusti. vbi. i. in quo loco terra sup
eminet. id est apparet. super axem. Axis est pars currus: vt dictum est in principio huius li=
bri in secundo versu. Axis vt dicitur in tractatu de sphera: est linea transiēs per centrū sphe
re applicās extremitates suas ad circūferentiā ex vtraqꝫ pte et cōnotat volubilitatē circuli:
vel sphere circa ip̄m qđ nō ꝯnotat dyameter: ⁊ duo pūcta axem terminātia dicunt̄ poli. mun
di leuem celi. leue dr̄ qꝛ superfert̄ alijs. Et leuissimū qđ sup oibus alijs superfertur. pꝫ in pri=
cipio de celo ⁊ mundo vbi de ista materia/ ⁊ ego annuo. i. ꝯcedo permitto te posse fari/ pfer
re loqui: tetragrāmatō. i. illud nomē sctm̄ dei. Patet hic ꝙ pseustis vidēs ꝙ nō potest alithi
am vincere veritatibus vel narrationibus: tentat si possit eā vincere enigmate vel probleu=
mate. Est autem pbleuma oratio sensum habens implicitum. Et alithia proportionabiliter
respondet. Et in hoc videtur simplicitatem ⁊ moram rusticorum exprimere.

Ista suis hodie si preualet artibus in me
Dum cessit mopso calcantis more dolebo
Fraude puellari non sic patiar superari
Millesies repetam nisi subtrahat hesperus horam

¶ Hic introducit̄ pseustis solus loquēs ⁊ sup potētia vel ptāte alithie ꝯquerēs. Vn̄ ipse vi=
dens se multū deprimi dicit sic. Si ista alithia supat me hodie ego dolebo sicut menalcas vi
ctus a mopso doluit. sed tn̄ ego nō pmittā me supari per fraudē eius. sed millesies repetā ea
q̄ dixi ⁊ alias aduersus eā ꝓposui nisi nox impediat me. ¶ Aduertendū est hic ꝙ mopsus et
calcas duo fuerūt poete quorꝫ quilibet alteri ꝓposuit enigma: ⁊ vnus inuidebat alteri. Mop
sus igitur tenebat fructū cuiusdā arboris in manu sua. ⁊ quesiuit a calchante cuius arboris
esset: qđ nesciēs calchas pre ira mortuus est. Uirg. in buc. introducit quēdam pastorē appel
latū mopsum: qn̄ dr̄. Cur nō mopse boni qm̄ ꝯuenimus ambo. ⁊c̄. Et in hystoria troiana le=
gitur de quodā diuinatore q̄ dictus est calchas. de quo virgi. i. eneyđ. Donec calchante mi=
nistro. ⁊c̄. Sed nō videt̄ mihi ꝙ iste text⁹ de altero istorꝫ debeat intelligi: sed de alijs. ¶ Sci
endū est vltimo circa metrū finalē ꝙ iste textus varijs modis legi solet. Una opinio dicit ꝙ
calchas fecit vnū librū. Dicit ergo pseustis se velle repetere dicta illius libri ad confutandū
alithiā. Dicunt alij ꝙ millesiū est ciuitas in qua natus est tales: ⁊ calchas: et multi alij fabu
losi. Aliter dicitur ꝙ millesies est aduerbium. id est mille vicibus. sicut centies. id est centum
vicibus. decies. i. decē vicibus. ⁊c̄. ¶ Construe. Si ista (dicit pseustis alithie) preualet in me.
id est contra me: vt ibi in adulterꝫ et desertorē: hodie suis artibus: ego in dolebo more calcā
tis: q̄ mortuus fuit: dū. i. qn̄: ipse cessit. i. locū dedit mopso. Sed non patiar me superari. i. vin=
ci/ fraude. i. deceptione/ puellari. i. vnius puelle: qꝛ hoc est magnū dedecus. sed repetam mil
lesies. iuxta expositiones tactas. nisi hesperus. i. illa stella que dicitur quasi vesperus. subtra
hit. i. remoueat vel impediat/ horam. i. tempus.

Nunc vtinam tales falsorum fictor adesses
Quattuor in primis euangelice rationis
Nitar codicibus nostrum de virgine corpus
Ut deus assumpsit nec labor iste grauabit

¶ Hic alithia sola loquēs introducit̄ et perterrere faciēs pseustim dicit sic. Utinā tales iste
fictor falsorꝫ huc venuret in auxiliū tui. vel contra quē ego disputare deberē: tūc ego transirē:

ad veritates euangelicas quas in mediũ proponerẽ: ⁊ ipm talibus confutarẽ: vt de materia incarnationis filij dei in beata maria virgine. Illud autẽ ego facerẽ prompte ⁊ faciliter nec grauarer. ¶ Aduertendũ est hic ꝙ in precedentibus superatus est pseustis. et deuictus ab alithia principaliter ⁊ tm̃mo ꝑ hystoricas narrationes veteris testamenti ⁊ finaliter ꝑ propositionẽ enigmaticã. hic aũt ꝯfutat per veritatẽ euãgelicã nõ tñ ꝓpositã in publicũ: sed tm̃ modo cõminatã q̃ veritas est a deo sincera efficax ⁊ pura ad ꝯfutandos hereticos ⁊ falsitatem sustinẽtes ꝙ merito pseustis q̃ interpretat falsitas timet ⁊ desperat. Itẽ sciendum est ꝙ iste tales fuit vnus septem sapientiũ grecie. Alij aũt fuerũt solõ. byas. ⁊c̃. Et credo ꝙ cũ allegat Aristote. in primo de aĩa. vbi tangit opiniones antiquoꝝ falsas ⁊ erroneas de anima. Et iste tales erat fictor optimas fabulaꝝ ⁊ tenuit multas opiniones falsas in phia: quapropter in textu precedenti: qñ dr. Millesies repetam. apertissime repetã: põt intelligi de figmẽtis isti⁹ taletis: ⁊ hoc videt dicere pñs textus. qñ alithia optat etiã ipʒ taletem adesse. ¶ Sciendũ est vltimo ꝙ ꝑ transitũ tangit hic materia de incarnatione verbi. de qua dr Johannis primo. Et verbũ caro factũ est. De qua in tertio sniaꝝ. Uñ et hr luce pmo. Uenit angelus gabriel ad mariã ⁊ dixit. Aue gratia plena. ⁊c̃. Et illa dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi ſm verbũ tuũ. Et tunc ꝯcepit dñm nr̃m iesũ xp̃m. nõ quidẽ ex virili semine: sed ipse formatus est ex purissimis sanguinib⁹ marie mystico spiramine. Alia cã breuitatꝭ omittimt. ¶ Cõstrue. Utinã (aduerbiũ est optandi) o tales (taletis) fictor falsoꝝ: adesses. i. pñs esses ego alithia / nitar. i. conabor in quattuor primis codicibus. i. libris vel voluminibus vel scriptis: rationis. i. veritatis euangelice. (Euangeliũ in bono debet scribi per u duplicẽ. ⁊ dr ab eu qd̃ est bonũ / ⁊ gelion nunciatio. ⁊ additur vna u consonãs. licet in curia romana oppositũ seruet in describendo bullas et talia) vt. i. qualiter deus assumpsit nostrum corpus humanum de virgine. s. maria. nec pro non: iste labor grauabit me. et per hoc oñdit alithia se habere validũ ⁊ magnũ animum arguendi adhuc et disputandi contra pseustim et ipsum confutandi.

Egregiam sobolem cui per stilbontis amorem
Tu superum magna sociasti teste capella
Obsecro te fronesi iubeas reticere sorori
Quo tendit cedo nec me cessisse negabo

¶ In ista parte introducit pseustis. Uñ postꝗ̃ prius posita est altercatio et debilitatio pseustis. hic cõsequẽter ponit auxilij imploratio ⁊ victorie confessio. Ista pars intitulat ſm diuisionẽ positã in principio. ⁊ in illo textu. Incola prim⁹ homo. Dicit ergo sic in textu. O fronesi que (vt recitat Capella poeta) tu matrimonio iunxisti philogiam sobolem tuam ⁊ mercurium obsecro te vt precipias alithie sorori tue / vt taceat ⁊ me deuictã dimittat: qr ego recedo a lite ⁊ certamine tanꝗ̃ victus / nec negabo eã me superasse. ¶ Sciendũ est ꝙ pseustis nõ potẽs alithie resistere: fronesim alloquit quã ipse et ipsa in iudicẽ elegerũt / sicut dictũ est prius. et rogat pseustis ipam fronesim vt exoret alithiã vt taceat. qr se victũ cõfitet. Et istud nõ vult sicut nec põt aliqualiter ipse pseustis denegare. ¶ Pro intellectu huius textus sciendum est ꝙ mercurius consilio appollinis duxit in vxorem filiam fronesis: que dicta est philogia: quia fronesis soror fuit alithie ⁊ mater philogie presentes fuerunt istis nuptijs omẽs dij ⁊ dee. Mercurius dr cursus mẽtis. i. sermo q̃ consilio appollinis. i. sapientie duxit in vxorem philogiam. i. rationẽ. Ista philogia dr fronesis. qr ratio dicitur illa prudentie. Omẽs dij et dee venerunt ad nuptias illas. i. coniunctioni sapientie eloquentie rationis et prudentie. omẽs assunt virtutes: ita dicunt glose. ¶ Ultra quas magis declarando textũ cõsiderandũ est ꝙ marcianus q̃ et capella dictus est. fecit vnũ librũ de ista materia: ⁊ incipit. Tu quẽ psallentẽ thalamis quẽ mr̃e camena. Progenitũ prohibẽt copula sacra deũ. Et illud opus eius epytalamicum carmen. i. nuptiale. qr est de nuptijs. Et illud cantauit quasi in pñtia filij sui. Uñ marcian⁹ iste gñe afer. ciuis carthaginensis dignitate roman⁹ extitit. Studuit aũt partim rome: partim carthagine. Uolens autẽ disputare de septẽ artibus liberalibus: composuit hac fabulam de nuptijs mercurij ⁊ philogie / nõ tñ absꝗ̃ magna ratione: nã philogia interpretatur amor vel studium rationis mercurius dictus est quasi mens currens: qr mercurius loco sermonis accipit. qui inter duos serit: vel mercurius dr quasi mercatoꝝ kyrios. i. dñs. Philogia igit ponit in ꝑsona sapiẽtie et rõnis. Mercurius in similitudine iracundie et sermonis. quia vt ait Tullius in principio rhetorice. Eloquentia sine sapientia sepe nocet. raro vero aut nunꝗ̃ prodest. Sapientia vero sine eloquentia semper prodest et nunꝗ̃ obest

Cum ergo in sapiente hec duo ꝯuenīūt .s. acumē rōnis / ꝛ facūdia sermonis: tunc mercurius et philologia sociantur. ¶ Sciendū est finaliter ꝙ ille marcianus sic noīe ꝓprio appellabatur Dictus est etiā minius ab habitu faciei .i. a rubore. Cicero a cicere: ꝓpter triangulationem faciei. Felix ad bonū omne pertinet. Capella (vt dr̄ in nr̄o textu) ab acumine ingenij / qr capella valde acute videt. Vel dicit̄ capella a petulantia ꝛ lasciuia poetica vel qr sicut capella auidū aīal est: ita philosophicas disciplinas auidissime aggressus est. Et fecit iste illud opꝰ qđ dr̄ astrologia marciani: ꝛ incipit liber iste. Mūdus igr̄ ex quattuor elemētis. ¶ Cō. O fronesi dr̄ esse prudētia vel sapiētia ſm catholicō. ꝛ dr̄ a phonos prudēs. inde fronitus ꝛ infronitus / obsecro .i. precor te. quasi per aliquod sacrū obtestor te. per amorem stilbontis .i. mercurij. ꝛ dr̄ quasi stillans bona. qr ſm astrologos est planeta beniuolus / cui .scȝ stilbonti sociasti pro sociauisti per sincopam / vi .i. virtute ꝛ conuentu / superum .i. superoꝝ: magnam sobolem filiam tuam philologiā / egregiā .i. nobilem. cedo .i. recedo. eo loco. super quo .i. ad quē tendit .i. vadit vel tendis / vel cedo .i. concedo. ꝛc̄. nec pro non. negabo me cessisse. aut locum sibi dedisse tanq̄ȝ viri a quo vere deuictus fuit.]

Mortales cuncti quod contendunt adipisci
Nec si perficiunt vite discrimina curant
Ex insperato dominus tibi contulit vltro
Ut cessare velis deuictus supplicat hostis

¶ In hac parte expedita lite et finita disputatione inter pseustim ꝛ alithiā. et multis aliis ꝓpositionibus positis et validioribus alithie responsionibus subiunctis. hic ponit̄ sentētia finalis. et diuidit̄. Primo ponit̄ sententia. et cū hoc fronesis rogat alithiā vt taceat. Scđo ꝓbat ꝑ simile ꝙ tacere dȝ et pseusti parcere. Scđa in textu sequēti. ibi. Traicius vates. Dicit ergo sic in hac parte. Mortales hoīes nō curant discrimina. hoc est pericula vite sue si possint ꝑficere qđ ꝯtendūt ꝑficere et habere. Et ideo o alithia. quia dn̄s noster iesus xp̄s fecit tibi ex insperato illud ꝓpter qđ debes cessare ab vlteriori lite ꝛ certamine. et dedit tibi victoriā iō tacere debes ꝛ cessare. ꝓserti cū sup isto te exoret ꝛ tibi etiā supplicet aduersarius tuꝰ a te deuictus .s. pseustis. ¶ Sciendū est ꝙ ꝑ̄ria duo metra aliter ꝑn̄t legi sic ꝙ mortales curāt discrimina vite si nō ꝑficiāt qđ cōtendūt adipisci. vt pseustis q̄uis nō potuit voluntatē explere: tn̄ curauit de vite sue periculo. ¶ Patet ergo ꝙ in hac lr̄a ponit̄ cōis modus et conditio fere oīm mortalium. Scđo fronesis ostendit dn̄m deum nostrū semper veritati assistere. et eandē adiuuare et fouere. Tertio īducit alithiā ad tacendum: qr non est amplius opus sermone vel verbis cū ille confitetur se victū. Quarto ꝛ principaliter ponit̄ sententia diffinitiua condēnatoria pseustis etiā ex confessione ꝓpria. Et ista sn̄ia satis aperte trahit̄ ex textu Si queratur que vel qualis est ista sententia. dicendū est breuiter ꝙ est diffinitiua vniꝰ partis condēnatoria. hic enim lis erat inter pseustim ꝛ alithiā: ꝛ quilibet tendebat ad vincendū alterum sicut in duello inter pugiles videmus. Pseustis autem primo debilitatus est. deinde plene victus. ꝛ se habere malam causam confitendi succubuit. ideo condēnatus est silentium sibi impositum perpetuo. Et de ista sententia ꝛ de modo ipsam ferēdi: ꝛ quam potestatem habet iudex arbitrarius. qualis fuit in ista causa fronesis videatur per iuristas ad quos ista materia spectat. ¶ Construe. Cuncti mortales. id est omnes homines qui sunt corruptibiles: et hoc ex parte corporis: curant discrimina .i. periculo vite sue. si nec pro nō. perficiāt illud quod contendunt .i. satagunt. certant nituntur. adipisci .i. acquirere vel perficere. O alithia. dn̄s .s. deus. tibi cōtulit .i. dedit concessit. ex insperato .i. ex re insperata. hoc est absq̄ȝ tua spe. vltro .i. sponte et ꝓpria volūtate et dispositione: vt velis cessare. ab ampliori ꝓsecutione istius litis vel cause. hostis .i. tuus aduersarius .s. pseustis. deuictus .i. a te superatus. supplicat .i. supplex et depressus efflagitat aut postulat vt etiam cessare velis.

Traicus vates commouit pectine manes
Te moueant lachryme iam tollit cornua phebe
Sol petit occasum frigus succedit opacum
Desine quod restat ne desperatio ledat

¶ Ista est pars finalis huius operis in qua probat fronesis alithie ꝙ debet tacere iuxta dictam in precedenti textu. ⁊ arguit sic per argumentum a simili. Orpheus commouit inferos sonoritate lyre sue. ergo etiam tu debes commoueri lachrymis pseustis. viso ⁊ considerato ꝙ iam est nox: luna apparere incipit ⁊ cornua sua erigere ⁊ propter occasum solis iam frigus incipit terras incolere. ⁊ ergo rogo velis desistere ab vlteriori psecutione ne iste pseustis ducatur in desperationem. ¶ Aduertendum est hic ꝙ fronesis hic ponit persuasiones ad probandū intentū suū intendit enim probare ꝙ alithia debet parcere pseustim: ⁊ ab incepto misericorditer desistere. Tres fuerunt posite in textu precedenti. prima in duobus primis versibus. secunda in tertio. tertia quando dicitur. Deuictus supplicat hostis. Hic autē ad idem alie subiunguntur. Prima que tangit in primo versu. Quia orpheus. ⁊c̄. Secunda quando dicitur. Te moueant lachrymie. ⁊c̄. Debemus enim esse misericordes ⁊ pij: sicut pater noster deus misericors est. Tertia quando dicitur. Jam tollit. ⁊c̄. Ubi ostenditur ꝙ hora non est apta vel tempus ad continuandum istam litem. Quarta quando dicitur. Sol petit occasum. ⁊c̄. Et est quasi eadem cum priori. Et confirmatur quando subiungitur. Frigus succedit. ⁊c̄. Ultima tangitur in vltimo versu vbi ipsa fronesis rogat alithiam sororem suam dicens. Desine quod restat. ¶ Sciendum est secundo quo ad primum versum nostri textus. ꝙ per vatem traicium intelligimus orpheum de quo multa dixi superius in illo textu. Certaucre sequi. ⁊c̄. Ubi dictum est ꝙ vt recuperaret vxorem suam ipse descendit ad inferos: et melodia sue cythare ipsos etiam infernales mulsit. id est commouit. ¶ Sciēdum est tertio circa vltimum metrum ꝙ illud sic potest exponi. O alithia desine. hoc est cessa dicere plura ne desperatio ledat istum pseustim quod restat si plura dixeris. restat certe vt ipse in desperationem incidat. Aliter intelligitur sic. Desine illud quod nunc restat dicere. id est quod super est modo tibi ad dicendum. scimus enim ꝙ multa adhuc per te restant dicenda. Tertio modo legitur sic. Desine ne desperatio ledat te sicut lesit ioachim ⁊ iudam. Ultimo modo potest sic legi. Desine plura dicere disputando contra pseustim: quod restat. id est quod super est discurrendo scilicet per materiam euangeliū et totius noui testamenti. ne desperatio ledat ipsum pseustim aduersarium tuum. qui iam victum se sponte et suppliciter confitetur. ¶ Ultimo considerandum est circa expositionem terminorum huius partis. Traicius pōt scribi per a in tertia littera vel per u. Unde Boetius de consolatione philosophie dicit. Ut si traicio boreas emissus ab antro. ⁊c̄. Et dicit̄ de tracia regione: et istius populi terra dicitur trax. de quibus dicit virg. iij. eneyd. Traces erant acri quondam regnata ligurgo. ⁊c̄. Inde tracensis dicitur. Uates quandoqꝫ sumitur pro propheta. vt in hymno beati iohannis baptiste. vbi dicitur. Maxime vatum. Quandoqꝫ sumitur pro quacūqꝫ diuinatione. Inde vaticinor et vaticinium. Uates igitur primo dicitur quasi vas theos. id est dei. Aliquando capitur pro poeta vt hic. Commouere componitur de con prepositione inseparabile et mouere. Pecten est equiuocum: vt patet per ebrardū in grecismo. vbi dicit sic. Pecten agit telas lendes trahit. ⁊c̄. Et hic capitur pro cythara. Manes dicuntur anime infernales: et dicuntur quasi amene per defectum. quia deficiunt bono loco. Uel amene per contrarium: quia sint clare sed ꝙ semper tenebrose. Te est pronomen primitiuum secunde persone. Mouere actiuum est. Inde motus motor: moto motas mobilis et multa alia deriuantur. Lachryme habet singularem hec lachryma. Jam componitur vt iamiam. Tollere est eleuare/erigere/efferre Cornu est equiuocum. vt in equiuocis. Pars crucis est cornu terrena potētia cornu. ⁊c̄. hic capitur pro vna parte extrema lune. acuta et curua ad modū cornu aīalis. Qualiter declinatur patet per alexandrum in suo doctrinali. ibi. Cornua mutantur. ⁊c̄. Phebe est luna. et dicitur a phebos vel a phos quod est lux vel ignis/et est nomen grecū. Et declinatur hec phebe phebes. Sol dicitur quasi super omnia lucens: vt dictum est circa secundum metrum huius libri. Peto est actiuum. Inde appeto/suppeto/impeto/competa: composita. inde potior ⁊ petitio. petitus/a/um. Occasus/sus/sui: deriuatur ab occido media breui. quod componitur de ob et cado. Frigus dicitur de frigo frigis: vel de frigeo friges. Opacus secundum catholicon dicitur ab ops terra. id est obscurus. et dicitur quasi celo opertus: ethymologia est: ⁊ declinatur opacus opaca opacū. et comparat̄ opacus/or/mus. Et inde opacare. id est condensure/obseruare: et est actiuum: inde opacitas. Succedere componitur de sub ⁊ cedo Desine de de/et sino/is: componitur quod habet in preterito desini vel desij desitum: et reddit propositionem exponibilem: vt dicunt logici de materia incipit et desinit. ⁊c̄. quod est nomen infinitum. Resto componitur de re prepositione inseperabili ⁊ sto stas. Ne aduerbium est prohibendi. Desperatio dicitur de despero despero desperare: quod cōponitur de deorsum et spero quod dicitur de spes. Ledere notum est. inde lesus et lesio et illido allido composita. ¶ Construe. Uates. i. poeta/traicius sic dictus a loco scilicet orpheus: commouit ma

cum com[...]

nes. id est animas infernales/pectine. id est cũ cyt[...]
moueant te phebe. id est luna tollit iam cornua sua. so[...]
fectu succedit id est subsequitur. Et ergo desine illud quo[...]
ad sensum dictum prius. Et per ista taliter qualiter expedi[...]
stis per, quem intelligitur falsitas/superatus est ab alithia. i[...]
deo: qui dignatus est pro nobis assumere carnem humanam [...]
gem euangelicam per quem aperta est nobis eterne vite ianua: qu[...]
ille gloriosus qui est vis veritas et vita. Amen.

Sanctissima explanatio theodoli[...]
nit feliciter. Impensis honesti viri v[...]
nandi de Worde Londonijs in vico v[...]
gariter nuncupato (the fletestrete) co[...]
morantis. Anno dñi Millesimo quin
gentesimo nono. Die vero. xx viij. mẽ
sis Aprilis.

W C
de
wynkyn
worde